

NORDMARKA – KROKSKOGEN LANDSKAPSVERNOMRÅDE

Et verneforslag fra
Naturvernforbundet i Oslo og Akershus (NOA)
2016

Naturvernforbundet
i Oslo og Akershus

LESERVEILEDNING

Rapporten starter med et kapittel om bakgrunnen for forslaget som trekker de store linjene som underbygger hvorfor Nordmarka-Krokskogen landskapsvernområde bør opprettes.

Deretter følger et kapittel om områdets verneverdier, med underkapitler om biologiske verdier, landskapsverdier, friluftslivsverdier og kulturverdier. En god del av områdene som opptrer i beskrivelsen av de biologiske verdiene, dukker også opp i kapittelet om friluftslivsverdier. Naturlig nok, da «eventyrskog» er skoger som ikke er preget preget av industri-skogbruket, og som har stor variasjon og mye gammel skog, kjennetegnet som også ofte går igjen i beskrivelsen av biologiske verdier.

For å underbygge eventyrskogenes verdi, er det tatt med et avsnitt om områder vurdert for vern etter markaloven. Også her er det flere gjengangere fra de to overnevnte kapitlene.

Selve forslaget følger den samme malen som bakgrunnskapittelet: Først generelle prinsipper som er lagt til grunn og omtale av verneform, deretter selve forslaget til landskapsvernområde, forslag om nye reservater og utvidelser av eksisterende, og til slutt forslag om nye friluftslivsområder.

Etter beskrivelsen av forslagene følger egne kapitler om forvaltning, og om skjøtsel av de ulike områdekategoriene og av skjøtelseskrevende verdier.

Rapporten avsluttes med et kort kapittel om forslagets konsekvenser.

Det har vært en utfordring både å få med den nødvendige dokumentasjon av områdets verdier, samtidig som forslaget skal være leservennlig. Vi har valgt den skisserte tematiske oppbyggingen av kapitlene, framfor en geografisk oppdeling av stoffet som beskriver hvert enkelt delområde. Det er derfor flere områder dukker opp under ulike «hatter».

FORSIDEN

Bildet av den gamle robåten i Nautsundet på Spålen kan symbolisere alle landskapsvernområdets verdier: natur, kultur, friluftsliv og landskap. Foto: GA/NOA.

SAMMENDRAG

Naturvernforbundet i Oslo og Akershus (NOA) foreslår at et område på 178 km² innenfor markagrensen legges ut som landskapsvernområde med målsetting om å bevare og restaurere viktige verdier for naturmangfold og friluftsliv, og med spesielle regler for skogsdriften. Innenfor landskapsvernområdet opprettholdes de eksisterende reservatene, med følgende utvidelser:

- Langvassbrenna NR utvides med Fagervannsåsen (0,46 km²) og Sinnerbrenna (0,15 km²)
- Spålen-Katnosa NR utvides med Katnosa Sør (5,17 km²)
- Oppkuven-Smeddalen NR utvides med Langtjernbrenna-Brennåsen (0,45 km²)
- Søndagsbrenna-Merråtjern NR utvides med Høgåsen-Søttjernsdalen-Bærumskollen-Kusteinkollen-Kjerringkollen-Gråberget-Atjernsmyrene-Stubdalsflaket (9,7 km²)

I tillegg foreslås følgende områder opprettet som nye reservater innenfor avgrensningen av landskapsvernområdet:

- Branntjernshøgda-Revshammeren NR (2,72 km²)
- Djupvatnet NR (0,68 km²)
- Spålsberget NR (0,99 km²)
- Elgsbrenna NR (1,71 km²)
- Slottet – Barlindåsen NR (1,18 km²)

Videre foreslås med hjemmel i Markalovens § 11 at 6 områder med spesielle opplevelsesverdier vernes som friluftslivsområder (FLO):

- Tørkerudtjern-Uglehøgdene FLO (2,48 km²)
- Ringkollen FLO (7,18 km²)
- Storflåtaflaka FLO (1,81 km²)
- Vesleflåtan FLO (3,81 km²)
- Gyrihaugen-Lårviktjern FLO (5,84 km²)
- Øskjevallsbrenna FLO (2,39 km²)

Til sammen utgjør eksisterende og foreslåtte reservater 59,1 km² og de foreslåtte friluftslivsområdene 23,5 km². De øvrige arealene (95,3 km²) foreslås underlagt verneforskrift, forvaltnings- og skjøtselsplan for landskapsvernområdet.

Til grunn for forslaget ligger en grundig gjennomgang av eksisterende kunnskap om naturverdier, friluftslivsverdier og kulturminner. Det er i tillegg gjennomført en supplerende registrering av naturverdier, utført av BIOFOKUS, på oppdrag av NOA.

Et hemmelig rom på «Abbotjernshøgda». Foto: GA/NOA.

Forslaget til landskapsvernområde oppfyller til fulle alle kravene som stilles i naturmangfoldlovens § 36: «Som landskapsvernområde kan vernes natur- eller kulturlandskap av økologisk, kulturell eller opplevelsesmessig verdi, eller som er identitetsskapende. Til landskapet regnes også kulturminner som bidrar til landskapets egenart.»

Forslagene til nye reservater og utvidelser av eksisterende, er basert på fagbiologiske registreringer og vurderinger. Det er ikke tatt med områder med dårligere verdivurdering enn «regionalt verneverdig (**)». Områdene kvalifiserer dermed godt for vern.

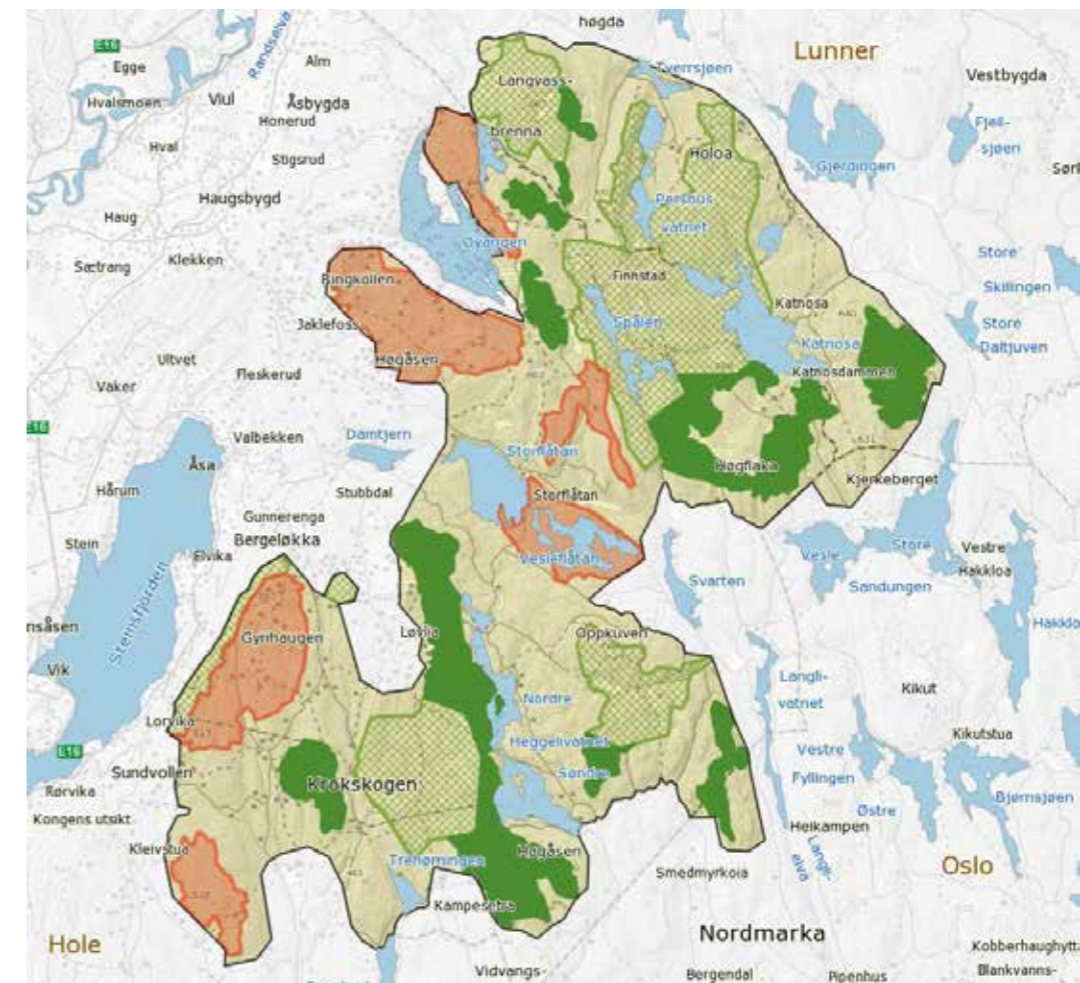
Forslagene til nye friluftslivsområder tilfredsstiller kriteriene som stilles i forarbeidene til Markalovens § 11. Bortsett fra ett av dem, er alle registrert av NOA som «eventyrskog», etter kriterier som var forbildet for utformingen av lovens kriterier. Flere av disse områdene har naturverdier med verdien «lokalt verneverdig (*)».

Videre er forslaget basert på

- Stortingsflertallets ønske om at skogbruksforskriften for Osloområdet skulle tilpasse markalovens intensjoner, gjennom forslag om fleraldersskogbruk i landskapsvernområdet
- Viktige prinsipper for det videre arbeidet med skogvern (vern av kjernerregioner, viktigheten av store områder og behovet for restaurering)
- Områdets sentrale posisjon i norsk friluftsliv.

Reservatene og friluftslivsområdene foreslås underlagt de samme reglene som de eksisterende verneområdene.

I landskapsvernområdet foreslås det at all byggevirkosomhet forbyes, og at skogen drives med selektive hogster, med sikte på å bevare eller reetablere en sjiktet skogstruktur med mange store og gamle trær, og en tømmerproduksjon basert på leveranser av tettvokst trevirke av høy kvalitet. Friluftsliv og idrett foreslås forvaltet etter Markalovens regler, det samme gjelder vedlikehold av eksisterende hytter o.a. bygninger.

NOAs forslag til vern. Den ytre avgrensningen er grensene for det foreslåtte Nordmarka – Krokskogen landskapsvernområde. De grønne områdene er forslag til nye naturreservater eller utvidelse av eksisterende. De røde områdene er forslag til nye friluftslivsområder etter Markalovens § 11. De grønnrutede områdene viser eksisterende reservater.

INNHOILDSFORTEGNELSE

BAKGRUNN	8
STORE NATURVERDIER	8
VERNESTATUS I MARKA.....	8
ORDINÆRT INDUSTRIKOGBRUK, MARKALOVEN TIL TROSS	9
UTFORDRINGER I SKOGVERNET, GENERELT	9
Vern av kjernerregioner gir effektivt vern	10
Viktigheten av store områder	11
Restaurering nødvendig	11
OMLEGGING AV SKOGBRUKETS METODER ER MULIG	12
VERNEVERDIER	14
BIOLOGISKE VERDIER.....	14
Verdifull kjernerregion	14
Eksisterende reservater.....	15
Andre områder med reservatkvalitet	17
Beskrivelse av naturtypeområder som ikke inngår i områder med reservatkvalitet.....	50
Funn av spesielle arter	55
LANDSKAPSVERDIER	56
Lovens krav til vern er oppfylt	56
FRILUFTSLIVSVERDIER.....	59
Om bruken av Marka.....	59
Spesielt verdifulle områder; eventyrskogene.....	60
Registrerte eventyrskoger innenfor forslaget til landskapsvernområde.....	62
Områder vurdert for vern etter markalovens § 11	106
Stier og løyper / Overnattings- og serveringstilbudet.....	115
KULTURHISTORISKE VERDIER.....	116
FORSLAGET	119
PRINSIPPER SOM ER LAGT TIL GRUNN FOR VERNEFORSLAGET.....	120
Oppfølging av Stortingsvedtak om Markaforskriften	120
Viktige momenter i det videre skogvernet	121
Viktige friluftsområder	124
Kvalitetsfokuset skogbruk	125
Helhet; Mange verdier samlet	126
VALG AV VERNEFORM	126
VERN ETTER NATURMANGFOLDLOVEN	127
VERN ETTER MARKALOVEN.....	128
NORDMARKA – KROKSKOGEN LANDSKAPSVERNOMRÅDE	129
LANDSKAPSVERNOMRÅDET	129
Formål	129
Avgrensning.....	129
Beskrivelse.....	130
Restriksjoner	130
FORSLAG TIL UTVIDELSER AV EKSISTERENDE RESERVATER.....	131
Fagervannsåsen. Foreslått utvidelse av Langvassbrenna NR:	131
Sinnerbrenna. Foreslått utvidelse av Langvassbrenna NR:	132
Katnosa sør. Foreslått utvidelse av Spålen – Katnosa NR:	133

Langtjernbrenna-Brennåsen. Foreslått utvidelse av Oppkuven-Smeddalen NR:	134
Kjerringkollen - Søttjerndalen. Foreslått utvidelse av Søndagsbrenna – Merratjern NR:	135
FORSLAG TIL NYE NATURRESERVATER	137
Branntjernshøgda-Revshammeren	137
Djupvatnet	138
Spålsberget	139
Elgsbrenna	141
Slottet – Vesleslottet – Barlindåsen – Almedalen.	143
Storflåtaflaka øst.....	146
FORSLAG TIL NYE FRILUFTSLIVSOMRÅDER	147
Tørkerudtjern.	147
Ringkollen – Rughaug – Svarthaugen.	149
Storflåtaflaka.....	151
Loka – Vesleflåtan.....	153
Gyrihaugen - Lårviktjern	154
Øskjevallsbrenna	156
FORSKRIFT OG FORVALTNING	157
SKJØTSEL	159
SKJØTSEL AV SKOGEN I RESERVATENE.....	159
SKJØTSEL AV SKOGEN I FRILUFTSLIVSOMRÅDENE	159
SKJØTSEL I LANDSKAPSVERNOMRÅDET	159
Naturkultur	160
Unntak fra hovedregelen	162
Utdrift av tømmer.....	162
SKJØTSEL AV MARKAPLASSER OG SETRE	162
SKJØTSEL AV STIER, LØYPER OG HISTORISKE VEIER	162
KONSEKVENSER	164
KONSEKVENSER FOR BIOLOGISK MANGFOLD.....	164
KONSEKVENSER FOR FRILUFTSLIV OG NATUROPPLEVELSE	164
KONSEKVENSER FOR SKOGBRUKET	165
KONSEKVENSER FOR ANNEN BRUK AV OMRÅDET	167
LITTERATUR OG KILDER	168

HVOR GÅR GRENSEN MELLOM NORDMARKA OG KROKSKOGEN?

I dette skriftet er ikke differensieringen mellom Nordmarka og Kroksgogen konsekvent, hovedsakelig som følge av at våre kilder til kunnskap benytter begrepene forskjellig. NOA vil ta til orde for at det er inndelingen foretatt av Nils Houge – den ene av markagrensas fedre – fra 1941 som skal gjelde: Nordmarka er områdene nord og øst for Stubdal, Damtjern og vassdraget fra Storflåtan til Sørkedalen. Kroksgogen er områdene sør og vest for denne avgrensningen.

BAKGRUNN

I nær 50 år har Naturvernforbundet i Oslo og Akershus (NOA) kjempet for å ta vare på Oslomarka, nærturområdet til en fjerdedel av landets befolkning, og et elsket friluft-seldorado. Den største utfordringen har vært – og er – å stanse industriskogbrukets omforming av spennende, varierte og naturlige skoger, til hogstflater og ensformige granåkre, i tillegg til å hindre bygging av boliger, veier og andre tekniske inngrep

STORE NATURVERDIER

De indre delene av Nordmarka og Krokskogen har store naturverdier. En del større områder med liten påvirkning, kombinert med et gunstig klima for mange arter, har medført at området nå utgjør det biologene kaller en «kjerneregion» for to sett med truede arter. Nordmarka-Krokskogen utgjør en nasjonal kjerneregion for humid "lappkjukegranskog" (lite påvirket naturskog med høy kontinuitet i læger) og "tåkegranskog" (stabilt humid skog med mye skjeggglav) med tilhørende artsmangfold. Spesielt indre deler av Marka, sentrert rundt Spålen-Katnosa og Oppkuven, har mye gammel naturskog og mange verdifulle lokaliteter, noe som utgjør en nasjonalt viktig landskapsøkologisk konsentrasjon av slike miljøer som muliggjør overlevelse også for kravfulle arter.

Gammel naturskog.
Foto: GA/NOA.

Innenfor det foreslåtte landskapsvernområdet er 6 naturreservater opprettet så langt, men det finnes i tillegg et titalls områder som kvalifiserer for vern. Antallet naturtyper og nøkkelbiotoper er stort, det samme er funn av rødlistearter og andre arter av stor forvaltningsmessig betydning.

Industriskogbruket, med sine snauhogster og ensformige granåkre, er en av hovedutfordringene for naturvern i Norge. Halvparten av artene på rødlista har sitt levested i skog, og rundt 1.400 arter har skogbruk som en trusselfaktor. Tap og fragmentering av egne levesteder er et hovedproblem: Med en stadig større andel av skogene som er utsatt for industriskogbruket, kan problemene for artsmangfoldet forventes å øke.

Hovedhensikten med dette verneforslaget er, i tillegg til å innføre et skogbruksregime som ivaretar friluftslivsverdiene, å bevare og styrke naturverdiene i området; Gjennom opprettelse av flere reservater og vernede friluftslivsområder, kartfesting og sikring av naturtyper og nøkkelbiotoper, og ikke minst gjennom en skogskjøtsel i de mellomliggende områdene som restaurerer naturverdier, og skaper en skogstruktur som er egnet for mange av de sårbare artene.

VERNESTATUS I MARKA

I tillegg til de 46 områdene i Marka som er vernet som naturreservater (101 km²), er 4 områder vernet som landskapsvernområder (40,6 km²), og 4 som friluftslivsområder etter Markaloven (4,3 km²).

Andelen verneverdig eller svært opplevelsesrik skog («eventyrskog»), ut over disse

verneområdene, kan anslås til i størrelsesorden 5 - 10 %. Mer enn 3/4 av den produktive skogen i Marka er innhentet av industriskogbruket, og presset på de siste naturskogene/ eventyrskogene er voksende. Det haster derfor å få tatt vare på de siste restene av gammel, variert og naturlig skog, av hensyn til naturmangfold, friluftsliv og naturopplevelse, og å påbegynne arbeidet med å restaurere slike verdier.

ORDINÆRT INDUSTRISKOGBRUK, MARKALOVEN TIL TROSS

Stortinget vedtok 1. mars 2009 en henstilling til LMD om å revidere markaforskriften etter skogbrukslova, slik at den harmoniserer med formålet i Markaloven. Til tross for gjentatte purringer fra bl.a. Markarådet, har ikke LMD funnet å ville prioritere dette arbeidet, til tross for den klare føringen fra Stortingsflertallet.

Obstruksjonen av Stortingets ønske har i mer enn 7 år medført at friluftsliv og naturopplevelsesverdier i Marka har måttet vike for rene næringsinteresser. NOA har i disse årene klaget på en lang rekke hogster som ville skade markainteressene, men er blitt avvist med henvisning til at det er den gamle forskriften som gjelder. I praksis har NOA bare fått medhold i sine klager de gangene vi har kunnet påvise rødlistearter eller andre naturverdier som skogbruket er forpliktet til å ta vare på. Samtlige klager med friluftsliv og naturopplevelse som hovedargumenter er avvist og skogen avvirket i henhold til de opprinnelige planene.

Industriskogbruket, med sine hogstflater, granåkre og dype hjulspor, er lite egnet som levested for biologisk mangfold og som turskog.
Fotos: GA/NOA.

Sett bort fra de drøyt 8 % av Marka som vi har fått et særlovfestet vern for de siste 20 – 25 årene, er skogen i Marka fortsatt under et sterkt press. Selv ikke markaloven (2009) medførte noe skifte, fortsatt er det næringslovgivningen som råder, og et helt ordinært industriskogbruk som praktiseres og heies fram av myndighetene. Med unntak av Oslo kommunes egne skoger, er det vanskelig å øyne noen forskjeller på skogbruket i Marka og et hvilket som helst annet sted i landet. At området er landets viktigste for friluftsliv, og er underlagt en egen vernelov, har så langt ubetydelig innflytelse på skogforvaltningen.

Dette verneforslaget har til hensikt å bøte litt på den manglende oppfølging av Stortingets intensjon om revisjon av Markaforskriften, gjennom innføring av friluftslivs- og naturopplevelsesvennlig skogbruk i det foreslåtte landskapsvernområdet.

UTFORDRINGER I SKOGVERNET, GENERELT

Mindre enn 1/4 av den produktive skogen i Norge er uberørt av industriskogbrukets flatehogster og monokulturer. Disse siste restene av mer naturlig skog må snarest unntas fra videre eksploatering til industriskog. De mest verdifulle av dem må vernes etter naturmangfoldloven, og de øvrige må underlegges et forsiktig plukkhogstregime (fleralderskoger skjøttet med forsiktige utvalgshogster).

Vernearbeidet i skog i Norge lider under en del mangler, og har derfor behov for et skifte av strategi, skal verneverdiene ivaretas. Stortinget vedtok sommeren 2016 et mål om 10 % skogvern. I lys av dagens skogbrukspraksis, som ensidig praktiserer industriskogbruk, er dette kun tilstrekkelig under to forutsetninger:

- At det er de biologiskfaglig beste områdene som blir vernet, og
- at det legges om til et økologisk bærekraftig skogbruk på de øvrige arealene.

Ingen av disse forutsetningene oppfylles gjennom dagens skogforvaltning. Ordningen med «frivillig vern» bidrar til økning av vernevolumet, men sikrer ikke at de beste områdene vernes. Og det er ingen tegn på at skogbruket planlegger en omlegging bort fra ordinært industriskogbruk, snarere tvert imot. Vernebehovet må derfor antas å være betydelig større enn 10 %, dersom mangfoldet på økosystem-, arts- og genetisk nivå skal ivaretas.

Naturvernorganisasjonene (Naturvernforbundet, WWF og SABIMA) har derfor sendt brev til miljøvernmyndighetene, der vi ber om at følgende prinsipper legges til grunn for det videre vernet:

1. At de mest verneverdige områdene vernes først. En del av disse er listet opp i rapporten «Skogkur 2020» fra WWF, SABIMA og Naturvernforbundet.
2. Prioritering av kjerneregioner for ulike skogtyper; områder der disse skogtypene har sine tyngdepunkt.
3. Prioritering av store områder – viktig for langsiktig overlevelse for mange arter.
4. Opprette restaureringsområder mellom og inntil eksisterende reservater
5. Sikre verdiene i INON-områdene (Inngrepsfrie områder i Norge). Disse er ofte på høyde med verdiene i reservatene.
6. Etablering av «økologiske krabbefelt», sammenhengende gradienter fra lavlandet og opp i høyden, slik at artsmangfoldet har mulighet for å tilpasse seg nye klimatiske forhold.

Det foreliggende verneforslaget bygger på prinsippene i punkt 2, 3 og 4 i listen over.

Vern av kjerneregioner gir effektivt vern

En kjerneregion er en (et) landsdel/distrikt/område hvor visse viktige skogtyper, med sitt karakteristiske naturmangfold, har sitt tyngdepunkt og/eller er særlig godt utviklet og fortsatt finnes på så store arealer at naturmangfoldet knyttet til dem fortsatt er levedyktig på lengre sikt. Det er god vitenskapelig dokumentasjon på at det er mer effektivt å verne en høy andel av bestemte skogtyper innen gitte regioner, enn det er å smøre verneområder jevnt og tynt utover landet.

Lappkjuke. En naturskogsart med strenge krav til levestedet.
Foto: GA/NOA.

Årsaken er at mange spesialiserte og kravfulle arter krever en viss andel egnet habitat i et landskap – en terskelverdi. I kjerneregionene har artsmangfoldet knyttet til en gitt skogtype gode forutsetninger for spredning og langsiktig overlevelse dersom andelen verneverdig skog beholdes og økes. Inntil nå har vernearbeidet i Norge vært for ensidig innrettet mot representativitet og ikke økologisk funksjonalitet og langsiktig levedyktighet for kravfulle arter. Det har manglet forståelse for at jo mer skog som er vernet i en region, desto større økologisk funksjonalitet vil skogene i regionen få. Ved å øke andelen vernet skog i kjerneregioner utover terskelnivåer på 15-20 %, vil man best kunne sikre naturmangfoldet på lengre sikt. Slik arbeider allerede svenske vernemyndigheter ved at de har identifisert såkalte «vårdetrakter»² for forskjellige skogtyper, som for eksempel gammel furu- og granskog.

Viktigheten av store områder

Store områder tåler skogbranner eller omfattende stormfelling uten at hele arealet påvirkes, de har flere arter, og større bestander av hver art. De tåler også bedre slitasje gjennom menneskelig bruk. Det er de store områdene som vil fungere som kilder eller "banker" for langsiktig overlevelse av mange arter.

Spålen-Katnosa NR er det største reservatet i Marka. Her sett fra Pershusfjell.
Foto: GA/NOA.

En god bevaringsstrategi er derfor å foreta utvidelser av eksisterende større områder. Flere av de eksisterende reservatene innenfor dette planforslaget har tilliggende, verneverdig gammelskog og/eller har i dag en uheldig avgrensning, som kan avbøtes gjennom de foreliggende forslag til utvidelser, nye reservater og friluftslivsområder, og gjennom restaurering av skogens naturverdier i de mellomliggende områdene.

Restaurering nødvendig

Det finnes ikke tilstrekkelig med sammenhengende gammel naturskog igjen i Marka til å fylle behovet for virkelig store områder med ønskelige naturkvaliteter, eller som kan fungere som kjerneregioner for artsmangfoldet. Etter hvert må markaverket inkludere også

mer påvirkede skogsarealer, som skjøttes slik at de ikke lenger fungerer som spredningshindre for populasjonene av sjeldne arter i reservatene, men heller som spredningskorridorer. Vi må selvsagt fortsette å prioritere de eldste og minst påvirkede skogsområdene slik at disse reddes, men tiden er inne til også å begynne å gjennomføre vern av restaureringsbiotoper i tilknytning til eksisterende verneområder, både slik at arrondering og størrelse blir tilfredsstillende. I kjernerregionene kan eksisterende reservater og eldre skogspartier bindes sammen med restaureringsskog for å skape store enheter.

OMLEGGING AV SKOGBRUKETS METODER ER MULIG

Områdevern er ryggraden i naturvernarbeidet. Med et økologisk bærekraftig skogbruk vil verneomfanget kunne holdes på et rimelig nivå (10-15 % av den produktive skogen på nasjonalt plan). Det forutsetter både utstrakte naturvern hensyn (bl.a. nøkkelbiotoper, randsoner, livsløpstrær, ikkehogst i sumpskog og impediment mm), men også en omlegging av skogskjøtselen som etterlikner naturskogens foryngelsesregimer.

I Marka, som på grunn av høy middelnedbør og sein snøsmelting i mindre grad ble berørt av omfattende skogbranner, har glenneforyngelse vært den dominerende naturlige foryngelsesformen; enkelttrær og grupper av trær gikk overende, og nye trær kunne overta de ledige vokseplassene. De stedene der brann og vind likevel ga radikale endringer, ville gjenveksten gå langsomt gjennom naturlige suksessjoner. I begge tilfeller vil slik foryngelse medføre et fleraldret, variert skogbilde. Dagens regime, med ensaldrede generasjoner av ett treslag i bestander som avveksler hverandre, er fullstendig ukjent i markanaturen.

For å gjenskape viktige biologiske kvaliteter fra naturskogen i granåkrene, vil det være viktig å forme skoger som er fleraldrete og varierte. Gjennom et regime basert på systematiske utvalgshogster av enkelttrær og grupper av trær, vil ensalderskogen kunne gjøres mer uensartet og over tid likne på de naturlige skogene. På den måten ville de i mindre grad utgjøre spredningshindre for mangfoldet. Kombinert med styrkede naturvern hensyn – langt ut over sertifiseringskravene – vil forholdene for en rekke arter bli klart forbedret. I vernesammenheng kan en slik restaurering benyttes til å binde sammen eksisterende områder, slik at det på sikt dannes store, sammenhengende, robuste områder med naturskogkvalitet.

Et slikt skogbruksregime er ønskelig og mulig å gjennomføre i store deler av industri-skogen innenfor det foreslåtte landskapsvernområdet. På grunn av større andel sagtømmer og grovt virke, samt vesentlig reduksjon i foryngelseskostnad og redusert ventetid på neste inntekt, vil et slikt skogbruk være minst like lønnsomt som industriiskogbruken. Der det av ulike grunner ikke er mulig å utføre utvalgshogster i første omgang, må man gjennom etableringen av ny skog, og stell av denne, bygge opp flersjiktet skog.

Miljømessig og trivselsmessig stor forskjell på industriiskog og plukkhogd skog. Fotos: GA/NOA.

Skissemessig kan en slik ny form for skogbruk drives som følger:

Industriiskogbrukets flatehogster av alle trær i et bestand erstattes med utvalgshogster («plukkhogst»). Modne og skadede enkelttrær tas ut, mens umodne og små trær får stå igjen for videre vekst. De umodne trærne har ferdig produksjonsapparat, og utvikler seg fort til store, verdifulle trær etter fristillingen. De små trærne gir negativ økonomi ved flatehogst, det koster mer å hogge dem enn det man får betalt for tømmeret. Og i tillegg utgjør de en verdifull foryngelse – vi kan spare betydelige plantekostnader ved å ta vare på små trær og naturlige planter tilpasset de lokale vekstforhold. Denne måten å drive på sikrer både uttak av meget verdifulle trær i hogsten, men også at restskogen er av høyest mulig kvalitet og at den er gitt slike vekstbetingelser at vi kan komme igjen i løpet av

to-tre tiår med neste hogst. Resultatet av en slik hogstføring er en fleraldersskog. I motsetning til i industriiskogbruken sørger naturen for det meste av foryngelsen – planting foretas bare der naturen ikke har gjort jobben.

Vi snakker om et systematisk og kunnskapsbasert plukkhogstskogbruk med naturlig foryngelse, supplert med planting der naturen ikke byr på godtakbar gjenvekst. En annen måte å beskrive det på er et skogbruk basert på gjentatte, kvalitetsrettede høytynninger.

Økonomien styrkes som følge av i hovedsak tre faktorer: Større dimensjoner i uttaket, større andel av verdifulle sortimenter og sterkt reduserte foryngelses- og skjøtselskostnader. På lang sikt blir økonomien ytterligere forbedret gjennom en systematisk satsing på virkeskvalitet, ved å sette igjen og fristille de beste trærne og gjennom å dempe tilveksten i foryngelse og ungsog.

En helt avgjørende forutsetning for å lykkes som skogbruksnasjon, er at vi greier å gjenvinne tidlige tiders gode tømmerkvalitet og Norges renommé som leverandør av høyverdige tømmerprodukter. Hovedgrepet for å nå dette må være å dempe trærnes ungdomstilvekst gjennom konkurranse med større trær om tilvekststressorsene. Smale årringer gir høy densitet, sterke materialer og stort utbytte i masseindustrien.

I tillegg til de økonomiske og næringsmessige fordelene av et slikt fleraldersskogbruk basert på utvalgshogster, vil en omlegging medføre vesentlig bedre ivaretagelse av biologisk mangfold, større binding av karbon, vesentlig styrkede hensyn til friluftslivet, bedre beitebetingelser og høy virkeskvalitet.

En viktig forskjell fra industriiskogbruken er ivaretagelsen av ikke utvokste trær av god kvalitet. Å meie ned disse i flatehogsten er en fantastisk løsning. Små trær har vært holdt nede av de større trærne, og har derved langt bedre kvalitet, med smalere årringer og mindre kvist. Trær under en viss diameter gir dessuten negativ inntekt: Det koster mer å ta dem ut enn det man får ved å selge tømmeret. Ved fristilling har de tiårs forsprang på nye planter og kan gi stor inntekt innen betydelig kortere tid enn det tar før bestandsskogen gir noe overskudd.

Foryngelse i naturkulturmetodens fleraldersskogbruk består av alle gjensatte trær, dvs. de som fortsatt gir en akseptabel rente på sin egen nettoverdi. Foryngelsen består av både store, men ikke utvokste, og små trær og av allerede etablert naturlig gjenvekst, som det vanligvis finnes store mengder av inne i moden skog. Bare der hogsten har medført "hull" uten akseptabel foryngelse brukes ressurser på å plante, men hvis det skal plantes, må det gjøres allerede første våren etter hogst.

Et skogbruk som baserer seg på konkurransen mellom nærstående trær, har mange likhetstrekk med naturen. Også i naturskog er det noen av trærne som vokser fortere enn de andre, og som fråtser i tilvekststressorsene. De som taper konkurransen går enten til grunne, eller står og sturer mens de venter på sin tur. Sturingen, eller herdingen, gjør dem sterke og i stand til å overleve den dagen den gamle naboen går overende.

Også i fleraldersskogbruken må det tas spesielle hensyn til skogens mange arter gjennom bruk av allerede innarbeidede eller kjente virkemidler: Vern, gjensetting av nøkkelbiotoper, beskyttelse av gamle naturskoger, sumpskog og randsoner, gjensetting av livsløpstrær og miljøtrær og gjensette døde trær i skogen.

For skogindustrien blir det mulig å satse på produkter av høy kvalitet og mer stabil etterspørsel. For samfunnet gir omleggingen større sysselsetting, tryggere industriproduksjon og en mer bærekraftig skogforvaltning. For naturen og for friluftslivet gir metoden åpenbare fordeler.

Plukkhogd skog innenfor utvidelsesforslaget for Langvassbrenna NR. Foto: GA/NOA.

VERNEVERDIER

BIOLOGISKE VERDIER

Innenfor avgrensningen til det foreslåtte Nordmarka-Krokskogen landskapsvernområde finnes det meget store naturverdier. I alt er 1/3 av totalarealet for landskapsvernforslaget allerede vernet, registrert som verneverdig som reservat etter naturmangfoldloven eller registrert som naturtype. Naturreservatene utgjør drøyt 37 km², verneverdige områder utgjør 28,6 km², mens naturtypene utgjør 3,8 km² – med noe overlapp mellom naturtyper og potensielle verneområder.

Området er ikke underlagt heldekkende, systematisk naturtypekartlegging. Imidlertid er det i ulike deler av området foretatt en rekke registreringer med forskjellige formål, bl.a. registreringer i forbindelse med opprettelse av verneområder og MIS-registreringer (skogbrukets egne Miljøregistrering i Skog (MIS)). Også en del eldre registreringer foreligger.

Gjennom opprettelsen av faggruppa Siste Sjanse i 1991 har NOA foretatt en rekke registreringer av større og mindre områder innenfor verneforslaget. Mange av disse registreringene har bidratt sterkt til at mer enn 6 % av Marka er vernet som reservater.

I nyere tid har NOA fått iverksatt tre omfattende registreringer i området:

- Svantesson, S. 2010. Naturvärdesinventering av skogar i Oslo Nordmark. Rapport, Naturvernforbundet i Oslo og Akershus.
- Eventyrskogregistreringen; rapportert i «Verneplan I for eventyrskoger» (NOA-2009) og «Verneplan II for eventyrskoger» (NOA-2010).
- Hofton, T.H. 2015. Naturfaglig kartlegging av skog i Nordmarka 2015. Biofokus rapport 2016-4

Verdifull kjerneregion

Nordmarka-Krokskogen er en nasjonal kjerneregion for humid "lappkjukegranskog" (lite påvirket naturskog med høy kontinuitet i læger) og "tåkegranskog" (stabil humid skog med mye skjeggjav) med tilhørende artsmangfold. Spesielt indre deler av Marka, sentrert rundt Spålen-Katnosa og Oppkuven, har mye gammel naturskog og mange verdifulle lokaliteter, noe som utgjør en nasjonalt viktig landskapsøkologisk konsentrasjon av slike miljøer som muliggjør overlevelse også for kravfulle arter. Naturskogen i Marka er imidlertid betydelig fragmentert, og større sammenhengende områder er få. For å ivareta disse verdiene er det derfor viktig å verne kjerneregioner med stor konsentrasjon av verdifulle områder, og å restaurere de mellomliggende områdene, slik at disse kan fungere

Huldresty, og andre skjeggjavarter som krever stabilt humid skog, har et kjerneområde nord i Marka. Foto: GA/NOA.

som spredningskorridorer, og på sikt utgjør potensielle nye leveområder for artene som hører hjemme i disse regionene.

Eksisterende reservater

Innenfor det avgrensede forslaget til landskapsvernområde, finnes det i dag 6 eksisterende reservater med et bruttoareal på 37 km²:

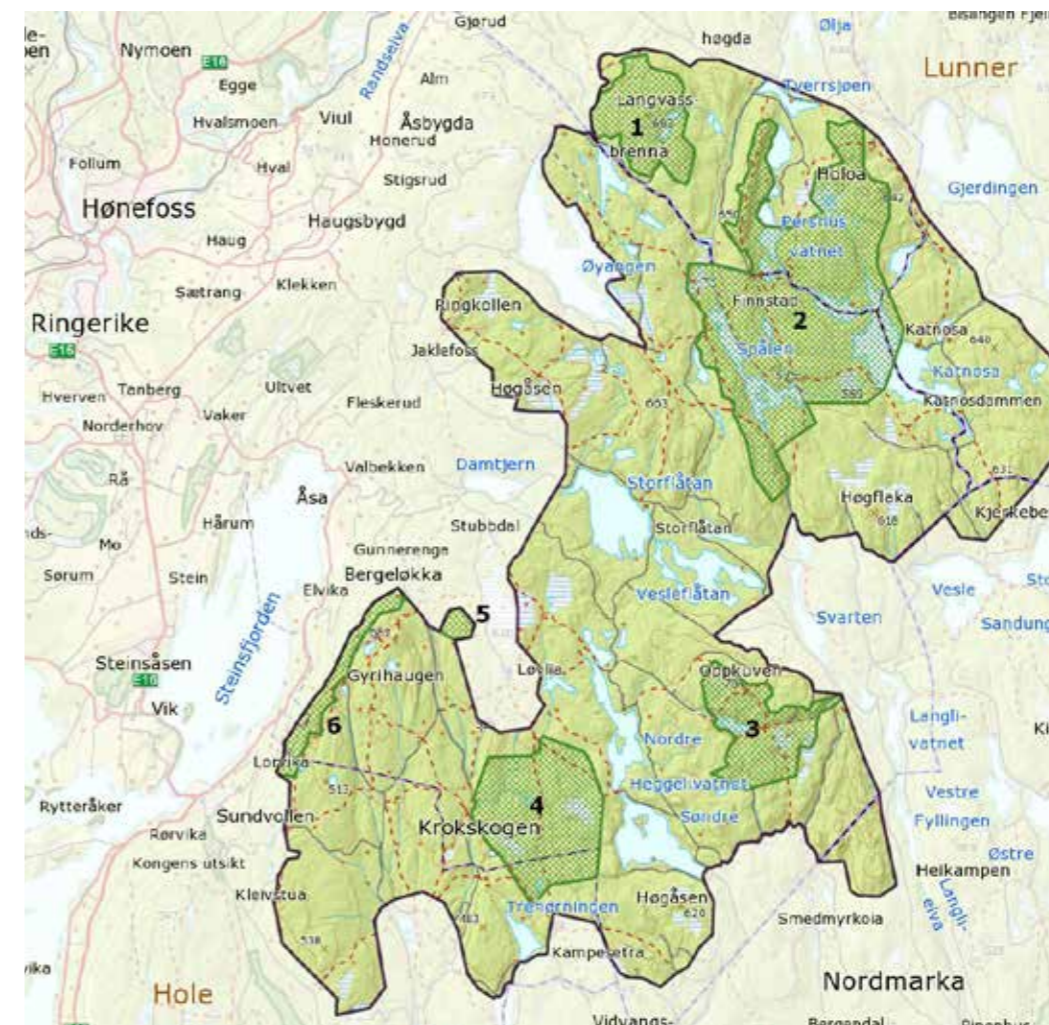
Område	Areal	Vernetidspunkt
1. Langvassbrenna	3.839	2015
2. Spålen-Katnosa	20.145	1995/2014
3. Oppkuven-Smeddalen	4.075	1995
4. Søndagsbrenna Merratjern	7.002	1991
5. Mørkgonga	1.553	2001
6. Kulpås	360	2003
	Sum 36.974	

1. Langvassbrenna NR

Opprettet 2015. Totalareal: 3,9 km².

Formålet med naturreservatet er å bevare et relativt stort, variert og sammenhengende gammelskogområde med forekomst av sjeldne og sårbare sopp- og lavarter. Videre er formålet med naturreservatet å bevare et område med særlig verdi for biologisk mangfold i form av naturtyper, økosystemer, plante- og dyrearter og naturlige økologiske prosesser.

Området har stedvis gammel naturskog med gran i store dimensjoner og mye død ved av både gran og furu, inklusive furugadd. Gammelskog dominerer, og i partier er det

Eksisterende naturreservater innenfor forslaget til Nordmarka-Krokskogen landskapsvernområde.

urskogsnær furuskog som er sjeldent i regionen. Flere truede og sårbare arter knyttet til død ved og fuktige bergvegger forekommer i området. Området har flere spillplasser for hønsfugl. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i best mulig tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Det skal samtidig tas hensyn til bærekraftig bruk til idretts- og friluftslivsformål.

2. Spålen – Katnosa NR.

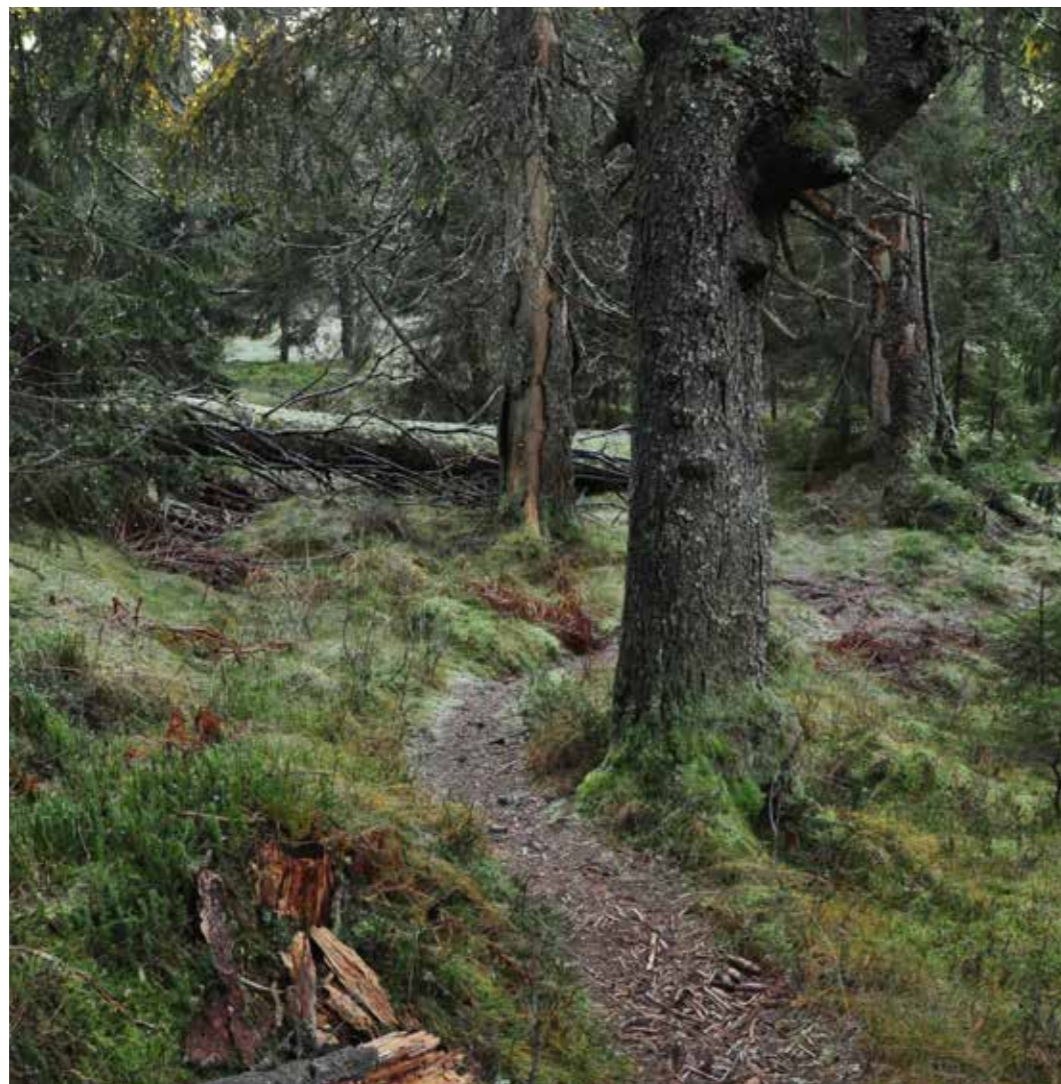
Reservatet ble opprettet 1995 og utvidet med Pershusfjell i 2014. Totalareal: 20,3 km². Formålet med naturreservatet er å bevare et forholdsvis urørt naturområde med sitt biologiske mangfold i form av naturtyper, økosystemer, arter og naturlige økologiske prosesser. Området har særlig betydning for biologisk mangfold og er egenartet fordi det er et av de få gjenværende større skogområdene sentralt på Østlandet uten store tekniske inngrep. Området har særskilt naturvitenskapelig verdi ved at det har et stort mangfold av vegetasjonstyper med forekomst av flere sjeldne og truede arter av sopp, lav og moser.

3. Oppkuven – Smeddalen NR.

Opprettet 1995. Totalarealet er 4,1 km². Formålet med fredningen er å bevare et skogområde med alt naturlig plante- og dyreliv og med alle de naturlige økologiske prosessene. Av spesielle kvaliteter kan nevnes at området er en lite påvirket subalpin barskog i Sørøst-Norge, med en interessant vegetasjon samt at området utgjør et egenartet skoglandskap i Oslomarka.

4. Søndagsbrenna – Merratjern NR.

Reservatet ble opprettet i 1991. Totalarealet er 7,0 km². Formålet med fredningen er å bevare et representativt montant barskoglandskap i Marka, med interessant skogstruktur, en sjelden sopp- og lavflora og et rikt dyre- og fugleliv.

Urskogspreg langs blåstien ved Oppkuvann. Foto: GA/NOA.

5. Mørkgonga NR.

Mørkgonga NR ble opprettet i 2001. Totalareal: 1,5 km².

Formålet med fredningen er å bevare et område med velutviklet edellauvskog, boreal løvskog, løvrik barskog og barskog i kløfter og skrenter som alle har forekomst av mange sjeldne og truede arter, samt å bevare interessant klippevegetasjon og geologiske forekomster.

6. Kulpås naturreservat

Reservatet ble opprettet i 2003. Totalareal: 0,4 km².

Formålet med fredningen er å bevare en rik og fuktig barskog med en god forekomst av den sjeldne laven huldresty.

Andre områder med reservatkvalitet

Gjennom rapportene til Hofton, Løset og Svantesson er det kartlagt 17 områder med så store biologiske verdier at de kvalifiserer til vern som naturreservat, herav 5 utvidelser av eksisterende reservater, og 12 nye områder. De verneverdige områdene framkommer av kartet under:

Samlet oversikt over områdene		
Område nr.....	Områdenavn	Areal (da)Verneverdi
1.....	Branntjernhøgda-Revshammaren	2507**
2.....	Katnosa S	4612***
3.....	Storflåtaflaka	215***
4.....	Spålsberget	987**
5.....	Fagervassåsen	396**
6.....	Sinnerbrenna	152**
7.....	Djupvatnet	678***
8.....	Tørkerudtjern	1556*
9.....	Ringkollen-Rughaug	5494*
10.....	Gyrihaugen	1990*
11.....	Øskjevallsbrenna	1305*
12.....	Elgsbrenna	1304**
13.....	Søttjernsberget-Kjerringkollen	5725**
14.....	Stubdalsflaka-Atjernmyrene	1190*
15.....	Langtjernbrenna-Brennåsen	446**
16.....	Vesleslottet	531**
17.....	Slottet	366***
Sum		29.454

1. Branntjernshøgda - Revshammaren

Branntjernhøgda (regionalt verneverdi (**), 2,79 km²) er en typisk "Nordmarkskalott" dominert av fattig granskog, med litt furu på ryggene. Branntjernhøgda – Revshammaren utgjør et større sammenhengende gammelskogsområde. Dette er hovedsakelig svak naturskog (sterkt påvirket av gamle dagers gjennomhogster); halvgammel skog med bare sparsomt og spredt med biologisk gamle trær og død ved, og sparsomme forekomster av noen få av de vanligste naturskogsartene (bortsett fra gubbeskjegg, som stedvis finnes rikelig).

Flere naturtypelokaliteter med bedre utviklet naturskog finnes imidlertid også. Branntjernhøgda S skiller seg klart ut; dette er gammel grannaturskog med høye kvaliteter og et rikt artsmangfold. I den søndre delen av området er det registrert en relativt rik forekomst av huldresty i den bratte nordhellinga av Revshammaren.

Åskalotten omgis av store arealer ungskog og tidlig optimalfaseskog (hk 3-4) etter eldre flatehogster, bl.a. er det hogd på bred front inn fra sør, og en kile med ungskog omfatter hele tanga mellom de to Kalvetjerna. Dette gir en noe uheldig og "hakkete" avgrensning av området.

BIOFOKUS (Hofton 2016) har vurdert Branntjernhøgda-Refshammaren på 2522 daa samlet som regionalt verneverdig (**) etter skogvernmetodikken. Løset et al. (2012) har samme verddivurdering.

Områder registrert med reservatstatus (* - ***).

Naturtypelokaliteter i Biofokus rapport 2016-5

Branntjernhøgda S (225,1 da, verdi: A) er et litt større område med gammel naturskog på bedre boniteter, med grove og gamle trær og rikelig med grove læger i ulike nedbrytningsstadier (men kontinuiteten i død ved synes ikke å være svært høy). Området har også velutviklet gammel sumpskog med meget gamle, seintvokste trær. Artsmangfoldet er temmelig rikt, men kravfulle og sjeldne arter er fåtallige. Hittil påvist 7 rødlistearter (1 EN, 1 VU, 5 NT) (ihht. RL2015). Så gammel naturskog på såpass god bonitet er sjeldent, både nasjonalt og i Nordmarka. Lokaliteten har store og sjeldne naturskogs kvaliteter og er svært viktig (verdi A).

Søndre Branntjern SØ: (59,9 da, verdi: B) Humid, halvgammel grannaturskog, med moderate naturskogs kvaliteter knyttet til gamle trær og død ved. Hittil påvist 4 rødlistearter (1 EN, 1 VU, 2 NT) (ihht. RL2015). Skogstruktur tilsier helst C-verdi, men forekomster av to sjeldne arter (meldråpelav VU, huldrestry EN) (ihht. RL2015) trekker opp, og verdien settes derfor til B.
Guribrenna: (11,1 da, verdi: B) Mindre parti halvgammel, relativt produktiv og grovvekst granskog, men få biologisk gamle trær og svak kontinuitet i død ved, og samlet sett relativt begrensede naturverdier. Såpass grov og storvokst gammelskog på såpass god bonitet er imidlertid uvanlig i Nordmarka. Lokaliteten vurderes under noe tvil som viktig (verdi B).

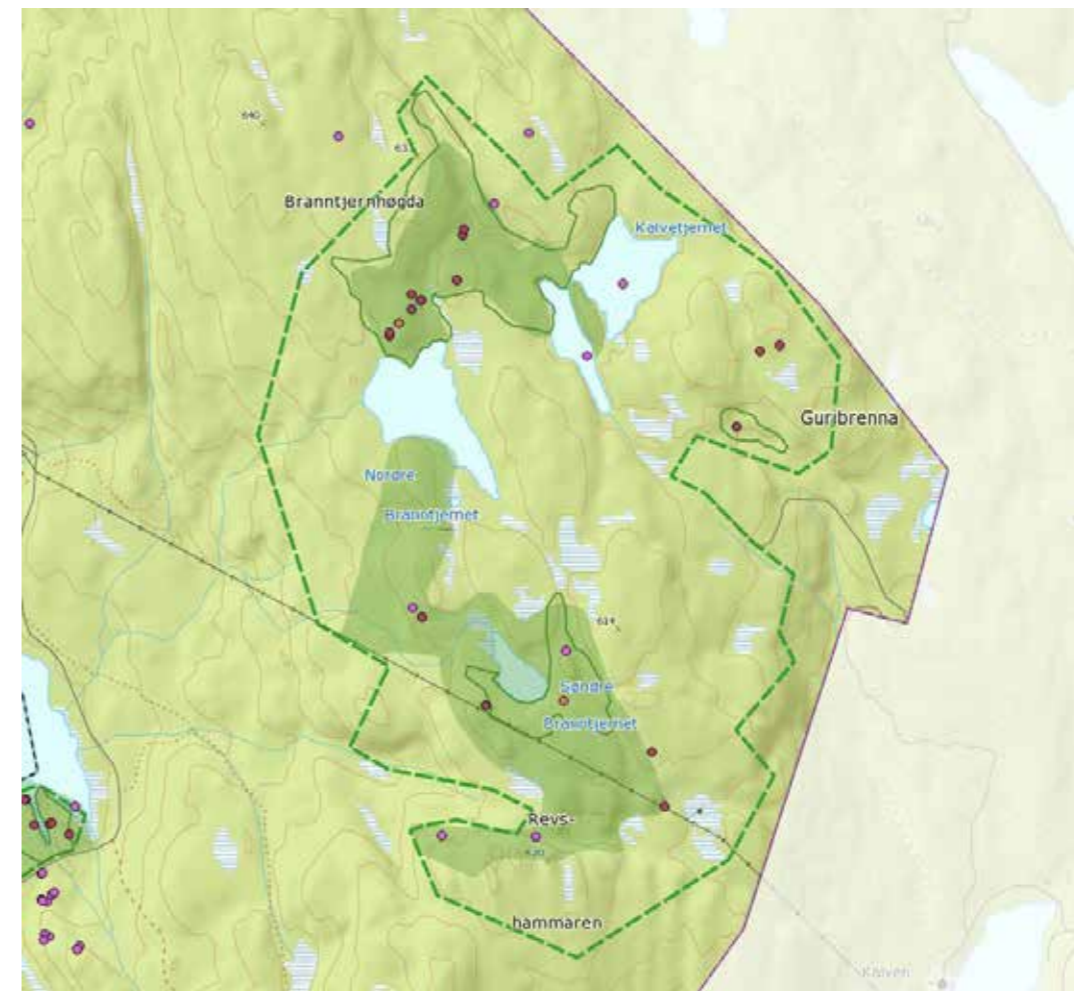
Naturtyper registrert i Naturbase

Branntjern (ID: BN002984), registrert 2011.

Lokaliteten utgjør et større område med gammel granskog og med flere rødlistede arter. Det er registrert flere MIS-figurer i området. Huldrestry er tidligere påvist i området og det er potensiale for at arten fortsatt finnes der. Verdien er satt til A, svært viktig.

Branntjern med Revshammeren (ID: 00090827), registrert 2011.

Lokaliteten utgjør et større område med gammel granskog og med flere rødlistede arter. Den vestlige delen av området er nokså variert vegetasjonsmessig med noe rikere skogtyper og forekomst av et bestand av alm. Huldrestry er påvist i området ved Revshammeren. Det er registrert flere MIS-figurer i området. Verdien er satt til A, svært viktig.

Verneverdig område og naturverdier i Branntjernhøgda – Revshammeren.

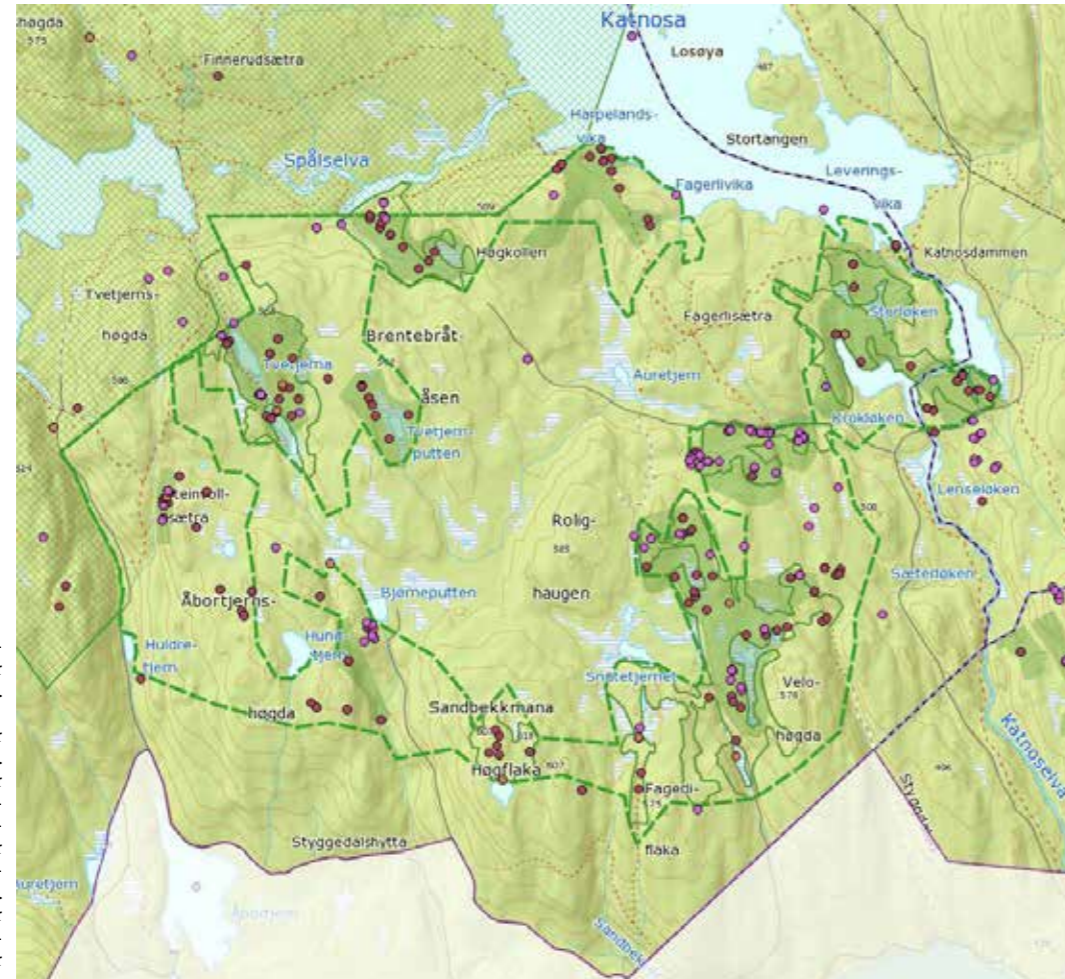
Grønn stiplet linje er avgrensning av området. Diffuse grønne områder er naturtyper etter Naturbase. Grønn, heltrukket, skarp avgrensning er naturtypenes avgrensning etter Hofton, 2015.

Ved Nordre Branntjern. Foto: GA/NOA.

2. Katnosa Sør

Katnosa sør (nasjonalt verneverdig (***), 4,6 km²) er typisk for Nordmarka mht. skogtyper og vegetasjonstyper, dvs. det er helt dominert av fattig, humid granskog, med sparsomt innslag av furu på ryggene. Området består av en vid «ring» av mer eller mindre sammenhengende gammel naturskog, som grenser inntil Spålen – Katnosa NR i nord og vest. På innsiden denne «ringen» av gammelskog, sentralt i området Brentebråtåsen – Rolighaugen – Fagerlisetra, er betydelige områder med ungskog etter store flatehogster. Disse

Avgrensning av verneverdig område sør for Katnosa.

Grønn stiplet linje er avgrensning av området. Diffuse grønne områder er naturtyper etter Naturbase. Grønn, heltrukket, skarp avgrensning er naturtypenes avgrensning etter Hofton, 2015. Prikker er funn av arter med spesiell forvaltningsinteresse, etter Naturbase.

Vinterstemning i storskogen vest for Velohøgda. Foto: GA/NOA.

ungskogene er ikke tatt med i reservatforslaget, men omfattes av forslaget til landskapsvernområde, slik at det på sikt kan oppnå større verdi for biologisk mangfold, friluftsliv og naturopplevelse

Mye av skogen i reservatforslaget er uvanlig gammel, og området har høy tetthet av gammel naturskog, og mange Naturtypelokaliteter med rikelig gamle trær, mye død ved, og høy kontinuitet i slike elementer. Flere steder har skogen (tilnærmet) urskogstilstand. Tvetjerna, Velohøgda, Styggedalen og Rolighaugen NØ peker seg ut som de trolig mest verdifulle lokalitetene.

Artsmangfoldet er også rikt, med individrike forekomster av mange naturskogsarter, og en god del sjeldne og kravfulle arter er også påvist. For eksempel har både lappkjuke og huldrestry gode populasjoner i området.

Naturtypelokaliteter etter Biofokusrapport 2016-5

Katnosdammen SV (62,1 da, verdi B). Utpreget humid, relativt gammel, fattig grannaturskog, med kvaliteter særlig knyttet til at det er stabilt fuktig gammelskog med biologisk gamle graner og rikelig skjeggglav (og potensial for bl.a. huldrestry). Tilgrensende arealer i nord har noe yngre skog, men produktiv, svært humid og stort utviklingspotensial (å anse som restaureringsareal, men ikke inkludert i lokaliteten). Hittil er påvist 3 NT-arter (ihht. RL2015), men en del flere finnes sikkert (særlig i det lite påvirkete partiet i sørøst). Det er en landskapsøkologisk styrke at området ligger i et landskap/kjerneregion med svært høye naturskogs-kvaliteter, tett samling av mange verdifulle lokaliteter, og relativt nær Spålen-Katnosa NR. Lokaliteten vurderes som viktig (verdi B).

Krokløken (173,5 da, verdi B). Lokaliteten har viktige naturverdier knyttet dels til sterkt humid og grovvokst granskog med fuktighetskrevende arter som er sjeldne på Østlandet, og dels til gammel grannaturskog med gamle trær og mye død ved. Skogen i det trange dalsøkket er blant de mest humide granskoger i hele Nordmarka. Hittil er påvist 8 rødlistearter (1 EN (huldrestry), 1 VU, 6 NT) (ihht. RL2015), men flere finnes sikkert. Det er en landskapsøkologisk styrke at området ligger i et landskap/kjerneregion med svært høye naturskogs-kvaliteter, tett samling av mange verdifulle lokaliteter, og relativt nær Spålen-Katnosa NR. Lokaliteten vurderes som viktig (verdi B), men det kan godt være at enkelte mindre partier burde skilles ut som A-lokaliteter (avklaring av dette krever nøyere kartlegging).

Rolighaugen NØ (93,8 da, verdi: A) Lokaliteten har store naturverdier knyttet til gammel, fuktig grannaturskog. Mye av området har imidlertid begrenset innslag av gamle trær og død ved, og har kvaliteter først og fremst fordi det er svært humid skog med gode forhold for fuktighetskrevende arter og en relativt rik huldrestryforekomst. Mindre partier er gammel naturskog med gamle trær, mye læger og god dødvedkontinuitet. Artsmangfoldet er rikt, inkl. enkelte kravfulle arter, bl.a. en av Nordmarkas rikeste forekomster av huldrestry. Hittil påvist 8 rødlistearter (2 EN, 1 VU, 5 NT) (ihht. RL2015). Det er en landskapsøkologisk styrke at området ligger i et landskap/kjerneregion med svært høye naturskogs-kvaliteter, tett samling av mange verdifulle lokaliteter, og relativt nær Spålen-Katnosa NR, og lokaliteten er blant det mest verdifulle i landskapet (først og fremst pga. den rike huldrestryforekomsten). Lokaliteten vurderes som svært viktig (verdi A).

Velohøgda – Fagerliflaka (445,6 da, verdi: A) Større område med gammel, lite påvirket naturskog, betydelige mengder gamle trær og relativt mye læger, god kontinuitet i slike elementer, og stedvis utpreget stabilt humid skog. Skogstilstand og naturverdi varierer imidlertid en del; (1) mye er "middelskvalitets" gammel naturskog med bare spredt dødved, (2) trange sprekkedaler og sumpskog med svært humid skog og gamle trær (høy verdi for fuktighetskrevende arter), og (3) stedvis urskogs-nære Naturtypelokaliteter med meget gamle trær og mye læger i alle nedbrytningsstadier. Artsmangfoldet temmelig rikt, med mange naturskogsarter, inkl. enkelte sjeldne og kravfulle (hittil påvist 11 rødlistearter (2 EN, 3 VU, 6 NT) (ihht. RL2015). Det er en landskapsøkologisk styrke at området ligger i et landskap/kjerneregion med svært høye naturskogs-kvaliteter, tett samling av mange verdifulle lokaliteter, og relativt nær Spålen-Katnosa NR. Lokaliteten har store kvaliteter knyttet til gammel naturskog, og selv om kvalitetene varierer en del innenfor området og derfor kunne vært splittet opp i flere mindre lokaliteter, er verdien av å holde området samlet som én enhet vurdert som så stor at området er holdt samlet. Lokaliteten vurderes samlet som svært viktig (verdi A).

Sandbekkmana (63,0 da, verdi: B) Mindre parti med fattig, lavproduktiv grannaturskog. Moderate naturskogs kvaliteter knyttet til gamle trær og død ved, men humid lokalklima gir grunnlag for en spesiell lavflora, inkl. en (meget) sjelden art i Østlandssammenheng. Artsmangfoldet samlet derimot relativt ordinært (i hvert fall sammenliknet med flere andre lokaliteter sør for Spålen-Katnosa), hittil påvist 5 rødlistearter (1 VU, 4 NT) (ihht. RL2015). Det er en landskapsøkologisk styrke at området ligger i et landskap/kjernerregion med svært høye naturskogs kvaliteter, tett samling av mange verdifulle lokaliteter, og relativt nær Spålen-Katnosa NR. Lokaliteten vurderes som viktig (verdi B).

Tvetjerdalen (253,0 da, verdi: A) Tvetjerdalen har meget store naturverdier i kraft av å være fuktig, urskogsnær granskog, og en spesiell og sjelden kvalitet som også skiller området fra de fleste andre urskogsnære områder i Marka er kombinasjonen urskogsnær tilstand og høy dekning av rike vegetasjonstyper. Dette gjør området til et av det mest artsrike i Marka. Hittil er påvist 12 rødlistearter (1 EN, 3 VU, 8 NT) (ihht. RL2015). Det er klart potensial for funn av flere arter ved nøyere undersøkelser. Det er en landskapsøkologisk styrke at området ligger i et landskap/kjernerregion med svært høye naturskogs kvaliteter, tett samling av mange verdifulle lokaliteter, og kloss inntil Spålen-Katnosa NR. Lokaliteten er i toppsjiktet av lokaliteter i hele Nordmarka. Lokaliteten er klart svært viktig (verdi A).

Tvetjerdalen er et kjerneområde for lappkjuke.
Foto: GA/NOA.

Spålselva S (115,2 da, verdi: A) : Lokaliteten har store naturverdier knyttet til gammel, stedvis urskogsnær naturskog og et rikt arts mangfold (hittil påvist 5 rødlistearter (1 CR, 1 EN, 3 NT) (ihht. RL2015), bl.a. den internasjonalt truede storporeflammekjuka), men det er utvilsomt flere å finne ved nøyere undersøkelser. Det er en landskapsøkologisk styrke at området ligger i et landskap/kjernerregion med svært høye naturskogs kvaliteter, tett samling av mange verdifulle lokaliteter, og kloss inntil Spålen-Katnosa NR. Lokaliteten vurderes som svært viktig (verdi A).

Andre naturtyper (etter www.naturbase.no)

Tvetjernputten (ID: BN00084321. 86 da, verdi: A) Lokaliteten er vurdert som svært viktig (A) på grunn av at forekomst av urskogsnær skog. Lokaliteten har høy kontinuitet i liggende død ved og tresjikt, og det forekommer en del død ved produktiviteten tatt i betraktning. Området har potensial for funn av mer krevende arter enn det som hittil er funnet pga urskogsnær skog og nærhet til annen gammel skog med krevende arter som for eksempel lappkjuka. Nærheten til disse er også positivt for områdets langsiktige mulighet til å huse krevende arter.

Hundtjern SØ (ID: 00084282. 44 da, verdi: A) Dalføret utgjør en lite berørt bekkedal med god forekomst av rødlistede arter knyttet til død ved. En forekomst av huldrestry (EN) i nordre del trekker verdien opp. Området har ikke spor etter nylig hogst og at det er mye død ved i alle nedbrytningstadier som gir et ytterligere potensiale for arter som eksem-

pelvis lappkjuka. Området grenser mot annen eldre skog som også har visse naturverdier uten at den er avgrenset som naturtypelokalitet. Området gis verdien A, viktig.

Steinvollsætra. (ID: BN00084331. 25 da, verdi: A) Området vurderes under å være en svært viktig (A) naturtypelokalitet da området ikke har hogstspor og mye død ved i alle nedbrytningstadier og området kan være urskog. Det er funnet mange rødlistearter inklusive den direkte trua lappkjuka. Området grenser mot annen eldre skog som også har visse naturverdier uten at den er avgrenset som naturtypelokalitet.

Høgkollen (ID: BN00084306. 120 da, verdi: B) Området vurderes å være en viktig (B) naturtypelokalitet da området består av gammel naturskog hvor deler har ganske bra med læger i alle nedbrytningstadier. Det er funnet flere rødlistearter i området og potensialet er tilstede for funn av flere slike, kanskje spesielt i de mest produktive og dødvedrike delene. Lokaliteten grenser til Spålen-Katnosa naturreservatet noe som er positivt for områdets verdi og langsiktige mulighet til å huse krevende arter.

3. Storflåtaflaka

Storflåtaflaka øst, nasjonalt verneverdig (***), 208 da. Storflåtaflaka er en markert åsrygg med hovedsakelig granskog. Oppe på selve åsen står fortsatt et tilnærmet sammenhengende gammelskogsområde, men store deler av den produktive granskogen i dalsøkkene er hogd, og mesteparten av resterende gammelskog er relativt skrinn og fattig barblandingsskog av "svak naturskog"-tilstand. Tre lommer med gammel granskog (hvorav to har delvis tilnærmet urskogstilstand) finnes, i nordøst er det også en del eldre granskog men denne er mer påvirket og holder ikke kjerneområdekvalitet.

De tre kjerneområdene er innlagt på Naturbase, men svært grovt og unøyaktig avgrenset. Det er kun den nordlige av de tre lokalitetene som er reinvenventert (i 2013), de to andre er derfor ikke oppdatert/kvalitetssikret, det henvises til Svantesson (2010) og Naturbase (2016).

Svantesson (2010) (s. 92) har gjort et forsøk på å avgrense et sammenhengende gammelskogsområde på Storflåtaflaka, anslått til ca. 850 daa. Dette kan være et utgangspunkt for avgrensning av et forvaltningsområde, selv om arronderingen ikke er god. Pga. stor grad av fragmentering har en valgt å ikke forsøke avgrensning av et større område i foreliggende prosjekt. I lys av de svært store kvalitetene som i hvert fall to av de tre kjerneområdene har (jf. Svantesson 2010), vil tross relativt beskjedne naturkvaliteter på resten av arealet og fragmentert/svakt arrondert, hele området samlet måtte få verdien nasjonalt verneverdig (***).

Den største gjenværende gammelskogsresten i østlia har så store kvaliteter at den også kan stå "på egne bein" som et lite verneområde (kvalitetene her er så store at den tross lite areal er å anse som nasjonalt verneverdig (***).

Kjerneområde i Biofokus rapport 2016-5

Storflåtaflaka (62, 8 da, verdi: A) Dette restområdet med gammelskog nordøst på Storflåtaflaka har meget store kvaliteter knyttet til urskogsnær granskog og gammel grannaturskog, med tilhørende arts mangfold. Av spesielle kvaliteter har området nede i lia kombinasjon god bonitet og temmelig gammel skog, og forekomst av svært sjelden og internasjonalt truet art (storporeflammekjuka). Hittil er påvist 10-11 rødlistearter (1 CR, 1 EN, 2 VU, 6 NT, 1 DD) (ihht. RL2015). Lokaliteten ligger relativt isolert, men likevel i relativt kort avstand, fra andre verdifulle gamle naturskoger i Marka. Den tilhører toppsjiktet av lokaliteter i hele Nordmarka. Lokaliteten er klart svært viktig (verdi A).

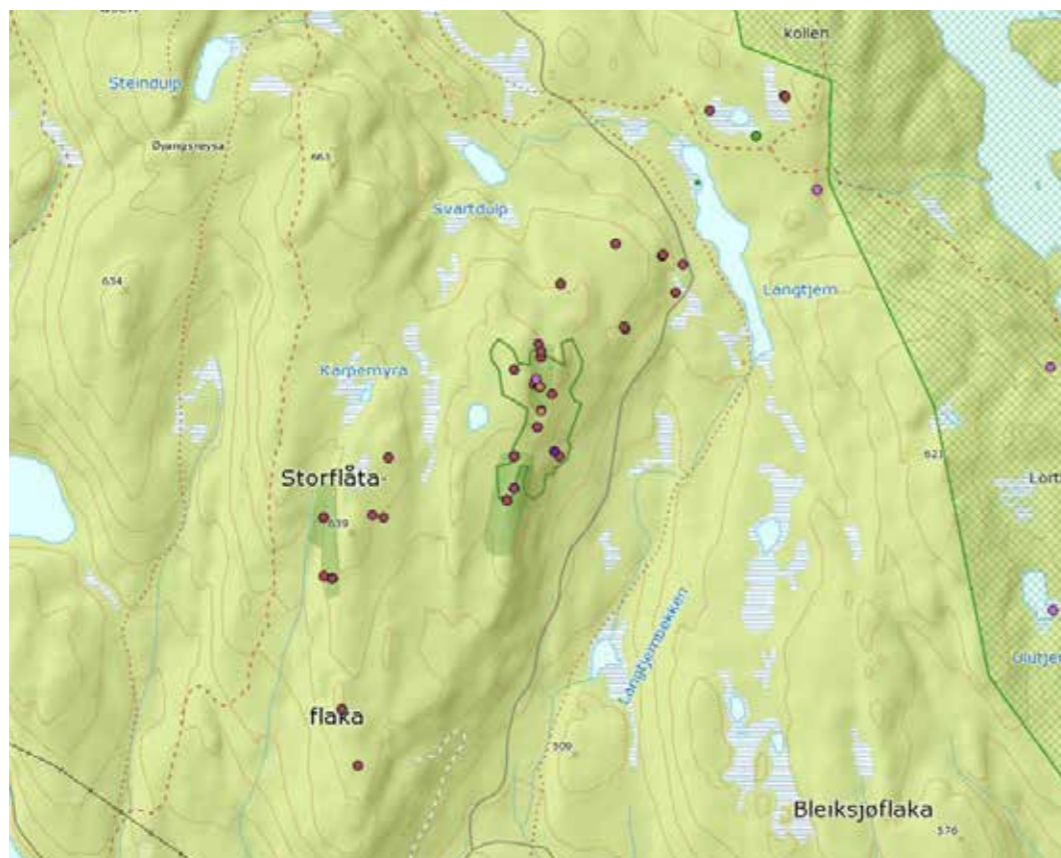
Andre naturtypeområder etter www.naturbase.no

Storflåtaflaka Ø (BN00084324) (26 da, verdi: A) Området vurderes å være en svært viktig-A naturtypelokalitet da området består av urskogsnær skog hvor det er mye død ved og høy kontinuitet i liggende og stående død ved og funn av flere rødlistearter. Området grenser mot annen eldre skog som også har naturverdier uten at den er avgrenset som naturtypelokalitet. Verdiene øker også ved at den eldre skogen naturtypelokaliteten er en del av grenser i øst mot Spålen-Katnosa naturreservat.

Storflåtaflaka (BN00084292) (17 da, verdi: A) Området vurderes å være en svært viktig-A naturtypelokalitet da området består av urskogsnær skog og kanskje urskog, det er videre mye død ved og høy kontinuitet i liggende og stående død ved og funn av flere rødlistearter. Området grenser mot annen eldre skog som også har naturverdier uten at den er avgrenset som naturtypelokalitet. Verdiene øker også ved at naturtypelokaliteten grenser mot annen eldre skog som i øst grenser mot Spålen-Katnosa naturreservat.

Verneverdig område og naturverdier på Storflåtaflaka.

Grønn stiplet linje er avgrensning av området. Diffuse grønne områder er naturtyper etter Naturbase. Grønn, heltrukket, skarp avgrensning er naturtypenes avgrensning etter Hofton, 2015. Prikker er funn av arter med spesiell forvaltningsinteresse, etter Naturbase.

I dette miljøet ble det funnet Storporet flammekjuka, en kritisk truet art og en av de sjeldneste naturskogkjukene.

4. Spålsberget

Spålsberget: Regionalt til nasjonalt verneverdig (**-***), 987 da. Området ligger på en ås mellom innsjøene Øyangen i vest og Spålen i øst nordøst i Ringerike kommune. De midtre deler av området ligger like inntil naturreservatet Spålen-Katnosa i Ø. Området grenser til Spålsveien ved Fagervann i Ø. Storparten av området ligger på et høydeparti mellom vannene Ugla i Nord og Steinbutjern i sør. Spålsberget er det høyeste punktet, 629 moh. Berggrunnen består av dyp og gangbergarter fra perm-tida med alkalifeltspat og syenitt.

Store deler av området består av gammel naturskog av gran. De høyest beliggende arealene består av fattigere furuskog med lav- og lyngfuruskog. Høydepartiet ved Spålsberget har kortvokst furuskog med større innslag av lavvokst gran. Marka er næringsfattig med et stort innslag av myr. Av vegetasjonstyper er blåbærgranskog dominerende. I rikere områder i liene finnes stedvis småbregnegranskog og lågurtgranskog. På høydepar-

tiene er det innslag av røsslyng-blokkebærmark og lavmark på høydepartiet ved toppen av Spålsberget. Gransumpskog og furusumpskog ble registrert på bevokste myrer. Gran er dominerende treslag i liene og på de fleste høyere partier med dypere jordsmonn. På de mest grunnlendte områdene og på enkelte av myrene er furu hovedtreslaget. Lauvtreinnslaget er sparsomt.

Skogen er overveiende gammel. Det er mye stående og liggende død ved nord for Steinbutjern. Her er det grandimensjoner opptil 50-60 cm, det er mye hengselav og skogen har god kontinuitet. Boniteten er middels og av læger er alle nedbrytingsstadier representert. Læger av lauvtrær er det lite av. Det er også lite av større lauvtre-dimensjoner. Rundt tjernet i sør er det et mange levende og døde furutrær med til dels store dimensjoner. Det er lite læger av furu.

Ett kjerneområde av gammel barskog er registrert innenfor verneforslaget. Her forekommer bl.a. sterkt truet huldrestry og andre indikatorarter på død ved.

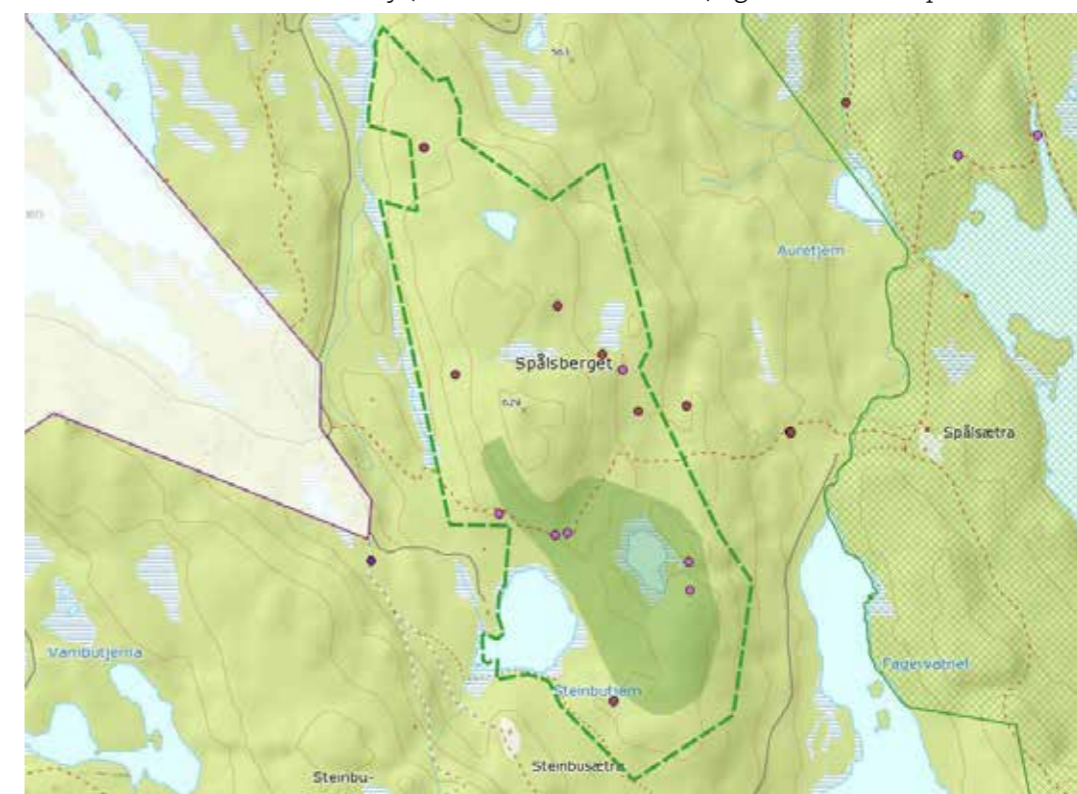
Samlet verdi for området er satt til regionalt verdifullt (**(nasjonalt verdifullt***)). Det er, området sett under ett, lite død ved. Spålsberget scorer høyt på urørthet og arrondering. Vegetasjonstypene er fattige og dekker ikke opp mangler ved skogvernet. Artsmangfoldet er begrenset, men forekomsten av de sterkt truede artene huldrestry og lappkjuka øker verdien. Dette, sammen med nærheten til Spålen-Katnosa naturreservat, innebærer at verdien av området settes til 2 stjerner, regionalt verdifullt (med parentes nasjonalt verdifullt).

Spålen – Katnosa naturreservat ligger kun ca 300 m fra østre grense av verneforslaget for Spålsberget. Arealet mellom de to områdene utgjøres av et parti yngre skog, en skogsbilveg samt tjernet Fagervann. Til tross for at det ikke er direkte sammenheng mellom områdene, ligger de så nær hverandre at de trolig vil opptre som en enhet med stor mulighet for genutveksling artene seg imellom. Til sammen vil et slikt areal utgjøre nærmere 19,5 km² og vil være svært robust i forhold til store økologiske endringer.

Naturtypelokaliteter i SWECO-rapporten

Spålsberget S (182 da. Verdi: A) Kjerneområdet dekker kolleområdene områdene sør og vest for Spålsberget, deler av lia mot Steinbutjern og myrområdene og kollepartiet rundt tjernet i sør. Området er mindre berørt av hogst enn det øvrige området. Gran er dominerende treslag bortsett fra rundt tjernet og i kollepartiet i sør.

Rundt tjernet finnes en del større furugadd. Ellers forekommer dette i liten grad. Det finnes noe gran i tidlige nedbrytningsstadier. Nær truet duftskinn er påvist sammen med indikatorartene granrustkjuka, praktbarksopp og granstokkjuka. Det er registrert flere lokaliteter med sterkt truet huldrestry (www.artsdatabanken.no) og Erlend Rolstad pers. medd.

Verneverdig område og naturverdier ved Spålsberget.

Grønn stiplet linje er avgrensning av området. Diffuse grønne områder er naturtyper etter Naturbase. Prikker er funn av arter med spesiell forvaltningsinteresse, etter Naturbase.

Skoginteriør nær Steinbutjern. Skulle avvirkes i 2004, men klage fra NOA reddet området.
Foto: GA/NOA.

5. Fagervannsåsen og 6. Sinnerbrenna

Fagervannsåsen: Regionalt verneverdig (**), 396 da.
Sinnerbrenna: Regionalt verneverdig (**), 152 da.

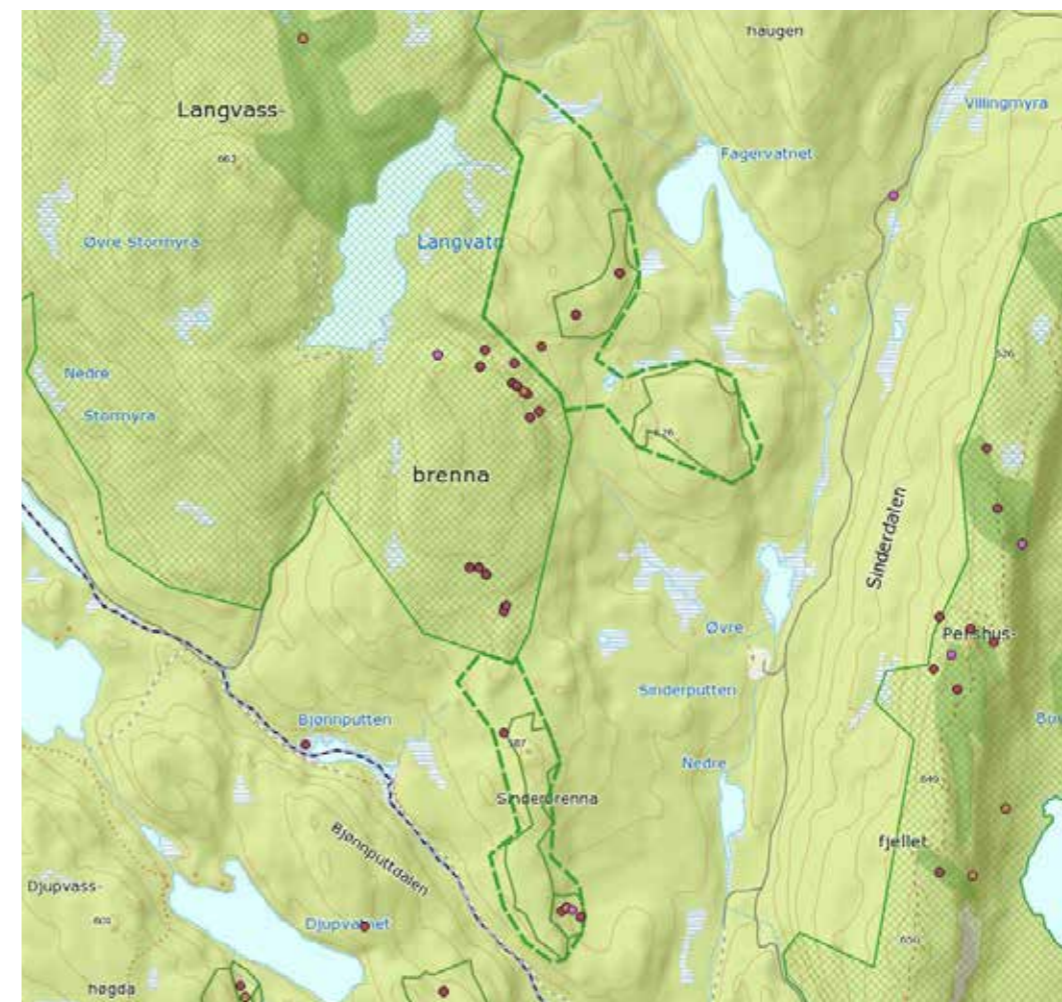
De to undersøkte områdene er to åsrygger tilgrensende Langvassbrenna NR i øst: "Fagervannsåsen" vest for Fagervatnet og Sinnerbrenna nordvest for Store Sinnera. Begge partiene utgjør gammelskogsflanker avgrenset mot store ungskogsfelt i liene nedenfor. Kollene har fattig og til dels skinn barblandingskog og lokalt ren furuskog oppe på ryggene, mens granskog av blåbær- og småbregnetype inntar hellingene nedenfor.

Fagervannsåsen (inkl. den isolerte kollen mot sørøst) og Sinnerbrenna er å anse som tilleggssarealer til Langvassbrenna NR. Arealtillegget er relativt beskjedent, men begge bidrar klart til å forsterke de samlede naturverdiene i reservatet. Dette gjelder særlig Sinnerbrenna, med både (1) sørlige del av Nordmarkas kanskje best utviklete furunaturskog, og (2) et parti meget gammel grannaturskog som kanskje er det minst påvirkete i hele Langvassbrennaområdet.

Naturtypelokaliteter etter Biofokusrapport 2016-5

Fagervannsåsen (400 da, verdi B) har halvgammel, delvis forsiktig plukkhogd naturskog. På ryggen står skinn lyngbarblandingskog og bergfuruskog med en del temmelig gamle krokfurer, mens det er svært lite dødved av furu (men enkelte kelogadd og vindfallslæger finnes). På slakere mark utover overtar fattig og litt glissen blåbærskog. Denne skogen har relativt gamle trær og mye skjeggjav, men begrenset mengde dødved. Et kjerneområde der terrenget heller utover har mer produktiv granskog og større mengder læger (B-verdi). Også den isolerte kollen mot sørøst (sør for Fagervatnet) har eldre naturskog (B-verdi), men dette partiet er avskåret fra den sammenhengende gammelskogen i tilknytning til Langvassbrenna NR av yngre skog i den mellomliggende dalgangen (dog er denne avsnoring kort avstand).

Sinnerbrenna (150 da, verdi: A) (fig. 42) har skinn lyngbarblandingskog og litt bergfuruskog på ryggen, dette er relativt gammel furunaturskog med mange grove, gamle trær og også spredte kelogadd og kelolæger i lav tetthet. Tilsvarende furunaturskog er sjelden i Nordmarka. Dette er sørligste del av et større furunaturskogsområde, der mesteparten ligger innenfor Langvassbrenna NR, som kanskje er Nordmarkas mest velutviklete furunaturskog mht. gamle trær og død ved. Innunder sørøstskrenten av Sinnerbrenna, inneklemt mellom yngre optimalfaseskog i nord og sør og åsryggen bak, finnes et parti lite påvirket grannaturskog med høye kvaliteter (A-verdi). Dette kjerneområdet er trolig den minst påvirkete grannaturskogen i hele Langvassbrennaområdet (kun en liten sprekedal sørøst for Langvatnet har liknende kvaliteter).

Verneverdig område og naturverdier på Fagervannsåsen og på Sinnerbrenna.

Grønn stiplet linje er avgrensning av området. Diffuse grønne områder er naturtyper etter Naturbase. Grønn, heltrukket, skarp avgrensning er naturtypenes avgrensning etter Hofton, 2015. Prikker er funn av arter med spesiell forvaltningsinteresse, etter Naturbase.

Fra vestsiden av Sinnerbrenna.
Foto: GA/NOA.

7. Djupvatnet

Djupvatnet. Nasjonalt verneverdig (***), 678 da. Kollen mellom Store Sinnera og Djupvatnet, lia på sørsiden av Djupvatnet og terrenget på nordøstsiden av Djupvatnet danner til sammen et litt større område med (stort sett) sammenhengende gammelskog. Det er i all hovedsak granskog, men ellers er de tre delområdene ganske ulike.

Kollen mellom Store Sinnera og Djupvatnet er sterkt kupert. Østsiden av kollen har meget gammel, lite påvirket grannaturskog med svært mye læger, og som stedvis nærmer seg urskogstilstand. Dette partiet danner en av de mest verdifulle kjerneområdene/nøkkelbiotopene i hele Nordmarka, med tilnærmet "full pakke" av vedsoppfungaen i lappkjukeelementet, inkl. storporeflammekjuke (*Pycnoporellus alboluteus*). To andre Naturtypelokaliteter på kollen er ikke like gammel skog, men det er (sterkt) humid gammelskog.

Storpora flammekjuka
– en sjeldenhet i norske
skoger. 3 av 5 norske
funn er gjort i nærheten
av Spålen – Katnosa
NR. Dette funnet er fra
Djupvatn-området.
Foto: Tom Hellig
Hofton/BIOFOKUS.

Lia sør for Djupvatnet er ei tung, kompakt granskogsli på god bonitet. Midtre og vestre del av lia har eldre halv gammel svak naturskog i aldersfase samt partivis homogen sein optimalfaseskog. Østre del har derimot gammel naturskog, der et lite sumpskogssøkk utmerker seg spesielt med både meget gamle trær og mye læger. Partiet har en rik lavflora, med bl.a. trådrag (Ramalina thrausta).

Terrenget nord-nordøst for Djupvatnet er stort sett mer ordinær eldre halv gammel granskog, i form av svak naturskog i aldersfase med beskjeden tetthet av biologisk gamle trær og død ved.

Djupvatnetområdet kan avgrensnes som et sammenhengende gammelskogsområde. 5 naturtypelokaliteter er identifisert, hvorav to av meget høy verdi, med et rikt artsmangfold med flere meget sjeldne og kravfulle arter. Området danner ei økologisk bru mellom de nærliggende Spålen-Katnosa NR i sørøst og Langvassbrenna NR i nord, og har derfor en viktig landskapsøkologisk funksjon som del av det tette områdekomplekset rundt Spålen-Katnosa NR, som er en nasjonal kjerneregion for "lappkjukegranskog" (lite påvirket naturskog med høy kontinuitet i læger) og "tåkegranskog" (stabil humid skog med mye skjeggjav). Djupvatnetområdet vurderes derfor som samlet nasjonalt verdifullt (***).

Naturtypelokaliteter etter Biofokusrapport 2016-5

Store Sinnera V (43,5 da, verdi: A) Lokaliteten har meget høye naturverdier knyttet til gammel, fuktig grannaturskog, med meget velutviklet gammel naturskogstilstand grensende til urskogstilstand (gamle, grove trær, mye læger i alle nedbrytningsstadier) og et rikt artsmangfold med tilnærmet "full pakke" av vedsopp på granlæger i mellomboreal Markagranskog (hittil påvist 8 rødlistearter (1 CR, 2 EN, 1 VU, 4 NT) (ihht. RL2015)). Det er en landskapsøkologisk styrke at området ligger nært Spålen-Katnosa NR og Langvassbrenna NR, og i et landskap/kjerneregion med svært høye naturskogs kvaliteter. Lokaliteten ligger helt i toppsjiktet av lokaliteter i dette landskapet. Den er klart svært viktig (verdi A).

Store Sinnera NV (36,9 da, verdi: B) Lokaliteten har middels naturverdier knyttet til stabil humid gammel grannaturskog, først og fremst knyttet til at det er svært humid skog med store mengder skjeggjav. Det er derimot relativt svakere kvaliteter knyttet til gamle trær

og død ved. Hittil er påvist 2 NT-rødlistearter (ihht. RL2015), men det er potensial for flere. Det er en landskapsøkologisk styrke at området ligger nært Spålen-Katnosa NR og Langvassbrenna NR, og i et landskap/kjerneregion med svært høye naturskogs kvaliteter, men lokaliteten er ikke blant de mest verdifulle i landskapet. Lokaliteten vurderes som viktig (verdi B).

Djupvatnet SØ (14,5 da, verdi: B) Lokaliteten har middels naturverdier knyttet til stabil humid gammel grannaturskog, først og fremst knyttet til at det er svært humid skog med gode forhold for sterkt fuktighetskrevede arter på berg og trær. Det er imidlertid begrenset innslag av biologisk gamle trær og relativt svak dødvedkontinuitet. Hittil er påvist 2 NT-rødlistearter (ihht. RL2015), men det er potensial for flere. Det er en landskapsøkologisk styrke at området ligger nært Spålen-Katnosa NR og Langvassbrenna NR, og i et landskap/kjerneregion med svært høye naturskogs kvaliteter, men lokaliteten er ikke blant de mest verdifulle i landskapet. Lokaliteten vurderes som viktig (verdi B).

Djupvatnet S (sumpskog) (6,8 da, verdi: A): Lokaliteten har høye naturverdier knyttet til (meget) gammel, svært humid gransumpskog med gamle trær, mye læger og en rik lavflora. Hittil er påvist 4 rødlistearter (1 VU, 3 NT) (ihht. RL2015), og det er klart potensial for flere. Det er en landskapsøkologisk styrke at området ligger nært Spålen-Katnosa NR og Langvassbrenna NR, og i et landskap/kjerneregion med svært høye naturskogs kvaliteter. Også til å være Nordmarka har lokaliteten sjeldent godt utviklet gammel gransumpskog. Lokaliteten vurderes som svært viktig (verdi A).

Djupvatnet S (liskog) (35,5 da, verdi: B) Lokaliteten har middels naturverdier knyttet til at det er godt produktiv og grovokst naturskog, men biologisk gamle trær er få og det er dårlig kontinuitet i læger. Hittil er påvist 3 NT-rødlistearter (ihht. RL2015) (noen flere finnes sikkert, men potensialet for sjeldne og kravfulle arter er begrenset). Det er en landskapsøkologisk styrke at området ligger nært Spålen-Katnosa NR og Langvassbrenna NR, og i et landskap/kjerneregion med svært høye naturskogs kvaliteter, men lokaliteten er ikke blant de mest verdifulle i landskapet. Lokaliteten vurderes som viktig (verdi B).

Verneverdig område og naturverdier i området Djupvatnet.

Grønn stiplet linje er avgrensning av området. Diffuse grønne områder er naturtyper etter Naturbase. Grønn, heltrukket, skarp avgrensning er naturtypenes avgrensning etter Hofton, 2015. Prikker er funn av arter med spesiell forvaltningsinteresse, etter Naturbase.

Fra Djupvatn-området.
Foto: Tom Helliik
Hofton/BIOFOKUS.

8. Tørkerudtjernet – Ugla

Lokalt verneverdig (*), 1,56 km². Området er typisk for Markas kantområder. Fattig, humid granskog dominerer. Mye er blåbærskog, blåbærfuokskog er vanlig i humide hellinger, brattere hellinger har en del småbregneskog og noe storbregneskog, nede i bekkedalene finnes små sumpskogspartier. Furu finnes bare fragmentarisk på de skrinneste ryggene.

Tørkerudtjernet Dette utgjør et litt større, stort sett sammenhengende parti gammelskog. Det er hovedsakelig svak naturskog (betydelig påvirket av gamle dagers gjennomhogster), dominert av halvgamle trær av moderate dimensjoner, og bare spredt dødved i tidligemidlere nedbrytningsstadier. Mer produktive bekkedaler og brattskråninger har grovere skog. Dalsøkk Damstua NV skiller seg svakt positivt ut, bl.a. med innslag av relativt gammel småvokst gran i sumpskog/myrkant, og parti nederst i dalen mot Øyangen felt med mye gadd og skjeggglav (men kvalitet ikke tilstrekkelig til å utfigurere som naturtypelokalitet). Det er fire mindre MiS-figurer i området (mellom Tørkerudtjernet og litt nord for Damstua), men ingen Naturbaselokaliteter.

Dette området vurderes samlet som lokalt verneverdig (*) etter skogvernmetodikken.

Åsryggen Ugla V – Merraputten Her er det høyere andel granskog på bedre boniteter (småbregne- og storbregnegranskog). Partiet er imidlertid mer påvirket; mye av de produktive liene mangler naturskog og dekkes av eldre-middelaldrende ordinærskog i optimalfase, dessuten ei større hogstflate VNV for Ugla, samt flere traktorveier. Oppe på åsryggen står det en del naturskog med stedvis svært mye skjeggglav (to avgrensede lokaliteter), men biologisk gamle trær er få/fraværende, og det er lite dødved.

Delområdet anses samlet som ikke verneverdig (verdi 0) etter skogvernmetodikken, men to mindre naturtypelokaliteter er avgrenset som B-lokaliteter. Naturtypelokaliteter etter Biofokusrapport 2016-5

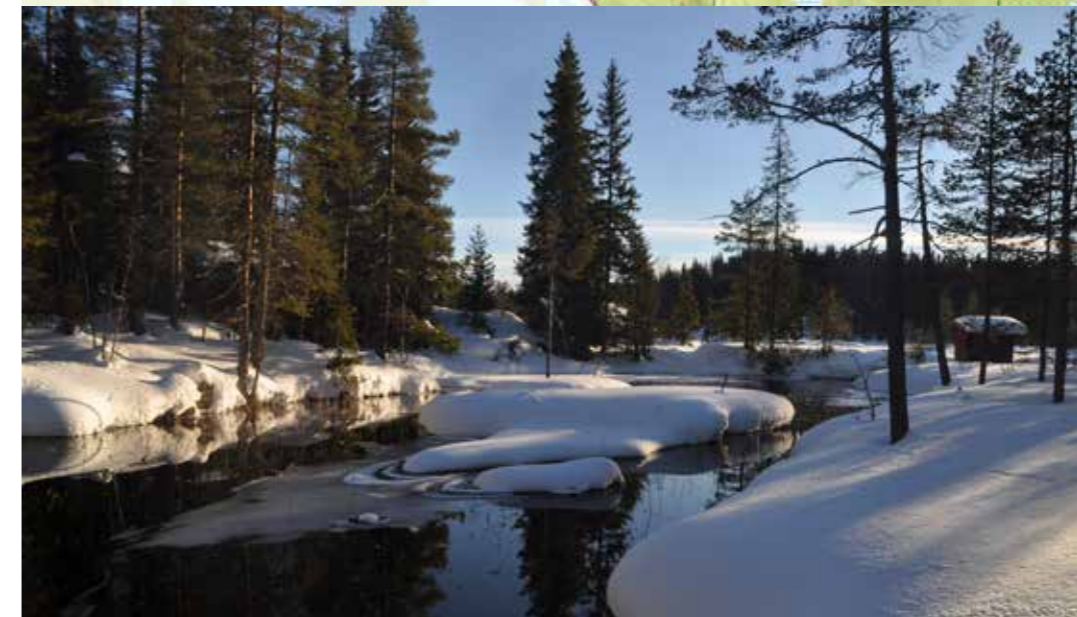
Ugla SV (22,8 da, verdi: B) Relativt liten restlokalitet med svært humid granskog og store mengder skjeggglav, inkludert en liten forekomst av huldrestry. Kvaliteter knyttet til gamle trær og død ved er tilnærmet fraværende. Hittil påvist 2 rødlistearter (1 EN, 1 NT) (RL2015). Skogstruktur og artsmangfold generelt tilsier helst C-verdi, men forekomst av huldrestry (EN ihht. RL2015) trekker opp, men forekomsten er meget sparsom, og lokaliteten vurderes som viktig (verdi B).

Ugla S (28,5 da, verdi: B) Øvre del typisk "tåkegranskog" med store mengder skjeggglav (og potensial for huldrestry) men uten gamle trær og lite død ved, nedre/bratte del grøvre skog med mye gadd og læger. Hittil påvist 2 NT-arter (ihht. RL2015). Samlet vurderes lokaliteten som viktig (verdi B) (øvre del isolert sett C-verdi, men med potensial for huldrestry. Brattlia har klar B-verdi).

Verneverdig område og naturverdier ved Tørkerudtjernet og Ugla (den vestre delen av Bildeuren).

Grønn stiplet linje er avgrensning av området. Grønn, heltrukket, skarp avgrensning er naturtypenes avgrensning etter Hofton, 2015. Prikker er funn av arter med spesiell forvaltningsinteresse, etter Naturbase.

Nedstrøms Øyangsdammen.
Foto: GA/NOA.

9. Ringkollen – Rughaug

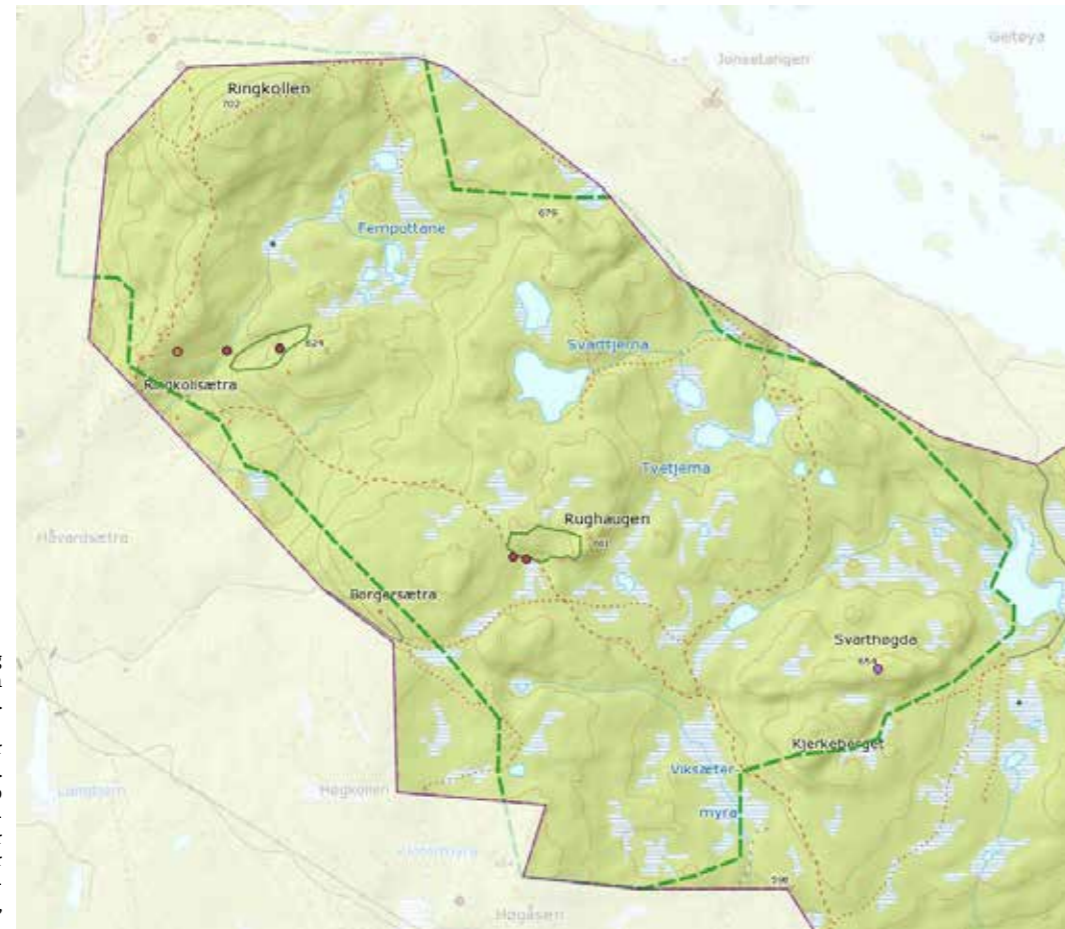
Ringkollen. Lokalt verneverdig (*), 5,5 km². Ringkollen – Rughaug – Svarthaugen er typisk for kantene av Nordmarka. Fattig granskog dominerer. Det er mye blåbærskog, blåbærfuktskog inntar humide hellinger, småbregneskog og sparsomt storbregneskog finnes i noen bekkedaler, mindre sumpskogsfelt er vanlig i forsenkninger, fragmenter av grankildeskog er sett ett sted (kjerneområdet Femputtane SV). Vestvendte hellinger øst for Femputtane, dvs. Femputtås-Merråsen, skiller seg ut med å ha litt rikere skog, her er det større partier frodig småbregneskog og litt storbregneskog.

Som typisk for de bygdenære ytterkantene av Nordmarka er skogen hardt gjennomhogd i gamle dager. Mesteparten er fleraldret svak naturskog med halvgamle trær, som i produktive partier oppnår relativt grove dimensjoner. Biologisk gamle trær er svært få, og det er jevnt over beskjedne mengder dødved, men spredte gadd og læger i tidlige og midlere nedbrytningsstadier finnes, enkelte steder i små konsentrasjoner. Det er ikke/dårlig kontinuitet i død ved (med et lite unntak for Rughaugen SV). Vest for det store Svarttjernet er det imidlertid observert enkelte meget gamle grantrær. Stedvis brytes naturskogen av eldre og middelaldrende kulturskog i form av ensaldret optimalfase (hovedsakelig på den mest produktive marka). Granskogen er mange steder humid, ofte med mye skjegglav (både gubbeskjegg og strylav *Usnea* spp.). Øverst i nordhellinga av Svarthaugen, i sjiktet blåbærfuktskog, ble huldrestry sparsomt påvist på ei gran (bærer preg av å være en marginal restforekomst).

Furu står på opplendte åsrygger og koller, mest i form av lyngbarblandingsskog, på skrinne steder med stedvis sva og berg i skogen (mest areal i sørhellinga av Ringkollen) er det dels glissen, tilnærmet ren lavsvafuruskog. Furumyrskog inntar myrkanterne flere steder. Myrene er utelukkende fattigmyrer (ikke sett grøfter). Furu skogen er også halvgammel, med trær opptil 200-250 år (fin "tiurskog", en del beitetrær). Det er svært lite død ved av furu.

Området er lite preget av nyere inngrep: noen få hytter, mange stier, flere skiløyper.

Samlet naturverdi er knyttet først og fremst til at dette er et større sammenhengende og relativt velavgrenset gammelskogsområde som er lite påvirket av nyere inngrep, men området mangler spesielle kvaliteter (gammel naturskog mangler, rike skogsamfunn mangler i stor grad, og artsmangfoldet er fattig med bare et mindre an-

Verneverdig område og naturverdier i Ringkollen – Rughaug – Svartkollen.

Grønn stiple linje er avgrensning av området. Grønn, heltrukket, skarp avgrensning er naturtypenes avgrensning etter Hofton, 2015. Prikker er funn av arter med spesiell forvaltningsinteresse, etter Naturbase.

Fra det vesle Svarttjernet. Foto: GA/NOA.

tall av de vanligste naturskogsartene i lav tetthet). Det er ingen Naturbaselokaliteter i området,

Ringkollen – Rughaugen – Svarthaugen vurderes samlet som lokalt verneverdig (*).

Status pr. mars 2016 Vinteren 2015-2016 ble store deler av den godt produktive granskogen i hellingene under Femputtås-Merråsen omtrent midt inne i området flatehogd. Med disse inngrepene er området "punkttert", det har mistet karakteren av å være et større sammenhengende gammelskogsområde, og naturverdiene samlet er vesentlig redusert. Restområdet vurderes imidlertid fortsatt å holde *-verdi.

Naturtypelokaliteter etter Biofokusrapport 2016-5

Femputtane SV (22,4 da, verdi: C) Stabilt humid, halvgammel grannaturskog, men mangler kvaliteter knyttet til gammel naturskog (biologisk gamle trær, kontinuitet i død ved). Artsmangfoldet er ganske fattig, men det er mye skjegglav (passende habitat for huldrestry). Lokaliteten ligger innenfor et større sammenhengende gammelskogsområde (positiv landskapsøkologisk kontekst). Verdien settes til lokalt viktig (verdi C).

Rughaug V (25,1 da, verdi: B) Halvgammel grannaturskog med relativt mye død ved, men mangler spesielle/høyere kvaliteter (få biologisk gamle trær, begrenset kontinuitet i død ved). Lokaliteten ligger innenfor et større sammenhengende gammelskogsområde (positiv landskapsøkologisk kontekst). Lokaliteten vurderes som viktig (verdi B).

10. Gyrihaugen

Gyrihaugen, lokalt verneverdig (*), 2 km² er et større gammelskogsområde, som omfatter Gyrihaugen, Gyrihaugflaka og områdene rundt Migartjern. Området grenser til Mørkgånga naturreservat i de stupbratte skrentene i vest.

Gyrihaugen er ganske atypisk for Nordmarka som følge av lite løsmasser og generelt skrinne forhold, og Svalastog & Korsmo (1995) beskriver dette som det fattigste skogsområdet i Nordmarka. Området domineres av fattig og til dels skrinne barskog. Granskog i form av blåbærskog er vanligst. Ryggene har mye furu, stedvis dominerer furu i barblandingskogen. Rundt Gyrihaugtoppyrren er det skrinne knauskog med mye berg i dagen. Små- og storbregnegranskog kommer inn i produktive hellinger, mest rundt nordsiden av Gyrihaugen. Mindre fattigsumpskogspartier finnes spredt.

Hele Gyrihaugenplatået, sør til liene ut mot Gyrihaugflaka (hvor det er en del ungskog og et par eldre hogstflater), framstår som et sammenhengende og ubrutt gammelskogsområde som foruten noen få hytter ved Gyrihaugtjerna og noen stier framstår som lite berørt av nyere inngrep. Som typisk for de bygdenære ytterkantene av Nordmarka

er skogen imidlertid hardt gjennomhøgd i gamle dager. Mesteparten er fleraldret svak naturskog i aldersfase og sein optimalfase, dominert av halvgamle trær av midlere dimensjoner. Biologisk gamle trær er svært få, og det er bare beskjedne mengder dødved (spredte gadd og læger i tidlige til midlere nedbrytningsstadier). En del vidkronet furu står spredt (beitetrær for storfugl). Eneste avgrensede kjerneområde er stabilt humid granskog i sprekedaler sørvest for Gyrihaugtjerna. Liknende skog står også i bekkedalen ut fra Gyrihaugtjerna, men skogtilstanden her er noe svakere, og det er derfor under tvil ikke avgrenset som naturtypelokalitet. Flere MiS-figurer finnes langs ryggen sørvest for Gyrihaugtjerna.

Artsmangfoldet er fattig, med bare et meget beskjedent innslag av naturskogsarter. Det er imidlertid mye skjeggjav i humid granskog mange steder, særlig mye rett på nord-nordøstsiden av Gyrihaugentoppen (i hovedsak *Usnea* spp, svært sparsomt gubbeskjegg). Dette er interessant i lys av at eldre rapporter (Siste Sjanse 1992, Svalastog & Korsmo 1995) rapporterer om lite skjeggjav i området. Kanskje er dette en reell og betydelig forbedring som skyldes vesentlig bedret luftkvalitet siden 1980-tallet.

For øvrig er det gamle, unøyaktig stedfestede funn fra Gyrihaugenområdet av bl.a. lungenever (*Lobaria pulmonaria*) (1905), huldrestry (*Usnea longissima*) (1932 "Gyrihaugen, på nordsiden", 1933 "Gyrihaugens sydvestskråning" og 1969 "Gyrihaugen"), samt nyere funn av kort trollskjegg (*Bryoria bicolor*) (1969 "Gyrihaugen" og 1995 "ne of Gyrihaugtjern").

Samlet naturverdi er knyttet først og fremst til at dette er et større sammenhengende og relativt velavgrenset gammelskogsområde som er lite påvirket av nyere inngrep, som sammen med Migartjernområdet og Mørkgångaskrentene (naturreservat) danner et relativt stort gammelskogsområde. I motsetning til Mørkgångaskrentene (som har meget store naturverdier) mangler imidlertid Gyrihaugen spesielle kvaliteter (gammel naturskog mangler, rike skogsamfunn mangler, arts mangfoldet er fattig med bare et meget beskjedent innslag av naturskogsarter, og kjerneområdearealet er meget lite (kun én naturtypelokalitet av C-verdi)).

Gyrihaugen vurderes samlet som lokalt verneverdig (*).

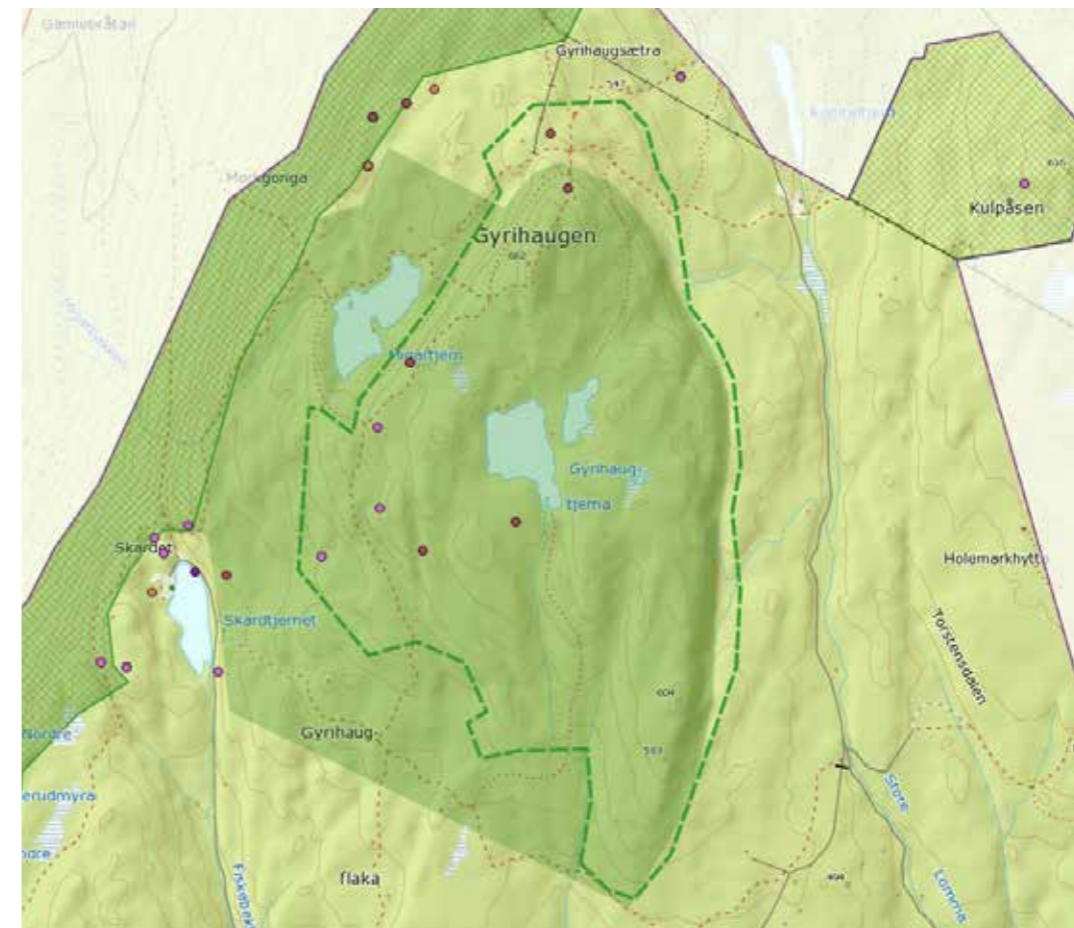
Naturtypeområder etter www.naturbase.no pr juni 2016

Migartjern (462 da, verdi: A) Edelløvsog med barlind nedenfor åskanten. Lågurtgranskog, blåbærgranskog. Noe hogst i nordøst.

Gyrihaugen (2312 da, verdi C) Vakkert landskap med edelløvsog, barskog (lyngfuruskog, blåbærgranskog. Meget særpreget og viser stor variasjon i næringsforhold og vegetasjonssamfunn. Noen fuktige dalsider og kløfter kan inneholde truede arter.

Gyrihaugen har en fantastisk utsikt i alle retninger. Her mot Hole og Tyrifjorden. Foto: GA/NOA.

Verneverdig område og naturverdier i Gyrihaugen.

Grønn stiplet linje er avgrensning av området. Diffuse grønne områder er naturtyper etter Naturbase. Diagonalt rutet område i vest er eksisterende reservat. Prikker er funn av arter med spesiell forvaltningsinteresse, etter Naturbase.

11. Øskjevallsbrenna – Torgesæterhøgda

Øskjevallsbrenna-Torgesæterhøgda (lokalt verneverdig (*), 1,31 km²) er et litt større åskalottområde med gammel skog med lave åsrygger og åpne senkninger med småmyrer og tre myrtjern.

Området er helt dominert av fattig granskog i form av vanlig blåbærskog, med hyppige innslag av fattig sumpskog i grunne forsenkninger og myrkanter. Furu inngår i noen av myrkanter (furumyrskog) og ellers helt sparsomt som spredte enkelttrær på tørre rygger der blåbærskogen noen steder erstattes av lyngskog (men med blåbær som dominant i feltsjiktet). Bjørk inngår sparsomt (mest i myrkanter), mens andre treslag er nær helt fraværende. Lavere nede kommer det inn frodig høgstaudeskog i søkkene (hovedsakelig lavere nede i liene enn avgrensningen av den gamle naturtypelokaliteten).

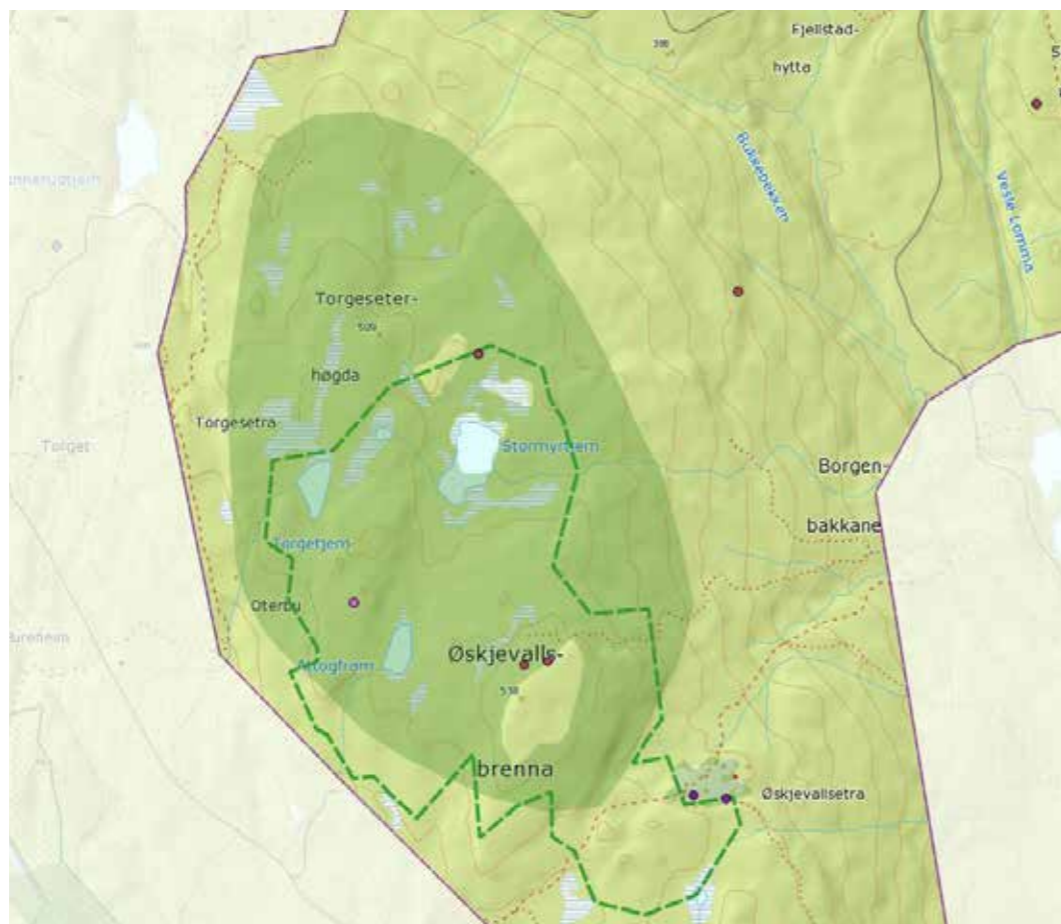
Skogen er i hovedsak "vanlig" eldre til halvgammel skog i alders- og sein optimalfase (svak naturskog). Den er preget av omfattende, harde gjennomhogster i gamle dager, og mangler nesten helt biologisk gamle trær, og det er gjennomgående svært lite dødved i storparten av området. Noen små partier enkelte steder har noe eldre skog, med enkelte 170-200 år gamle trær og noe læger i tidlige til midlere nedbrytningsstadier. Det beste av slike partier er ved toppen av Øskjevallsbrenna (eneste parti i undersøkelsesområdet som ble avgrenset som kjerneområde/naturtypelokalitet). Det er flere MiS-figurer spredt i området. Artsmangfoldet er fattig, med bare et meget beskjedent innslag av naturskogsarter. Det foreligger et funn av huldrestry (*Usnea longissima*) fra "Torgetjern", gjort av H. Rui 1965, dette er ettersøkt på nytt av Erlend Rolstad/Rein Midteng i 2014, men ikke gjenfunnet.

I hovedsak framstår Øskjevallsbrenna-Torgesæterhøgda som et litt større sammenhengende gammelskogsområde, men det er også stedvis gjort noen flatehogster – den største nordøst for tjernet Attofram, dessuten en del mindre flatehogster opp fra kantene, bl.a. opp til nesten toppen av Øskjevallsbrenna på SV-siden. På nordøstsiden av Øskjevallsbrenna er det store hogstflater (utenfor skissert avgrensning). Samlet naturverdi er knyttet først og fremst til at dette er et større sammenhengende og relativt velavgrenset gammelskogsområde som er relativt lite påvirket av nyere inngrep. Området mangler imidlertid helt mer spesielle kvaliteter (gammel naturskog mangler, rike skogsamfunn mangler, arts mangfoldet er fattig, kjerneområdearealet er meget lite (kun én naturtypelokalitet av C-verdi)). I tillegg er det noen hogstflater.

Øskjevallsbrenna-Torgesæterhøgda vurderes som lokalt verneverdig (*).

Verneverdig område og naturverdier i området Øskjevallsbrenna.

Grønn stiplede linje er avgrensning av området. Diffuse grønne områder er naturtyper etter Naturbase. Prikker er funn av arter med spesiell forvaltningsinteresse, etter Naturbase.

Gammel naturskog øst for Rundtomtjernet. Snauhogd etter registreringene og utgått av eventyrskogavgrensningen. Foto: GA/NOA.

12. Elgsbrenna

Elgsbrenna (regionalt verneverdig (**)) er et større sammenhengende gammelskogsområde på skissert 1,3 km². Det er en slak åskalott med jevne ller mest mot sør-sørvest, på lavere nivåer mer oppbrutt av små, men dels markerte sprekedaler, og i vest en markert bekkedal (Vesle-Lomma).

Som vanlig i Nordmarka dominerer relativt humid, fattig granskog i form av blåbærskog, i sør med mindre innslag av småbregne- og litt høgstaudeskog. Området er imidlertid atypisk for Marka på flere måter. I tillegg til granskogen finnes en del mer eller mindre tørr lyngbarblandingsskog, særlig i vestre del, og en del av denne har karakter av en "innlandskontinental type" som er lite utbredt i det generelt suboseaniske Nordmarka.

Elgsbrenna framstår som et ubrutt gammelskogsområde, men med store ungskogsarealer inn fra flere kanter. Skogen er i hovedsak svak naturskog, dvs. sjiktet, halvgammel skog i aldersfase som er fattig på biologisk gamle trær og død ved. Det er imidlertid også flere mindre partier med større mengder dødved, enkelte steder i betydelige konsentrasjoner. Granlægrene er praktisk talt utelukkende i tidlige og midlere nedbrytningsstadier. Karakteristisk for området, og (svært) avvikende ifht. nesten alle andre områder i Marka, er spredt innslag av gammel osp langs mye av åsryggen. Stort sett står ospetrærne spredt, men enkelte steder (sør på åsryggen, og et parti i vest) er konsentrasjonen noe høyere. Det finnes også noen få, dels grove, ospelæger spredt. Denne skogstrukturen er trolig resultat av en skogbrann langt tilbake i tid.

Skogen er mer påvirket utover på sidene, det er en del traktorsleper og noen småhogster i kantene, og i sørøst (utenfor Døstjern) er det temmelig ung skog.

Artsmangfoldet er ikke spesielt rikt, men i kjerneområdene finnes en del av de mer vanlige naturskogsartene av lav og vedsopp tilknyttet gran, og ospetrærne har svakt til moderat utviklete lungeneversamfunn (inkl. enkelte regionalt sjeldne arter). Spredte funn av grannaturskogsarter er også gjort utenfor kjerneområdene.

Samlet naturverdi er knyttet dels til at Elgsbrenna er et større, sammenhengende og velavgrenset gammelskogsområde som er lite påvirket av nyere inngrep, dels til at området har spesielle og i Markasammenheng avvikende og sjeldne skogtyper og naturkvaliteter (sein suksesjon etter skogbrann, en del gammel osp, og regionalt uvanlige furubarblandingsskogstyper). Her er også middels verdifulle Naturtypelokaliteter med grannaturskog.

Elgsbrenna vurderes som regionalt verneverdig (**).

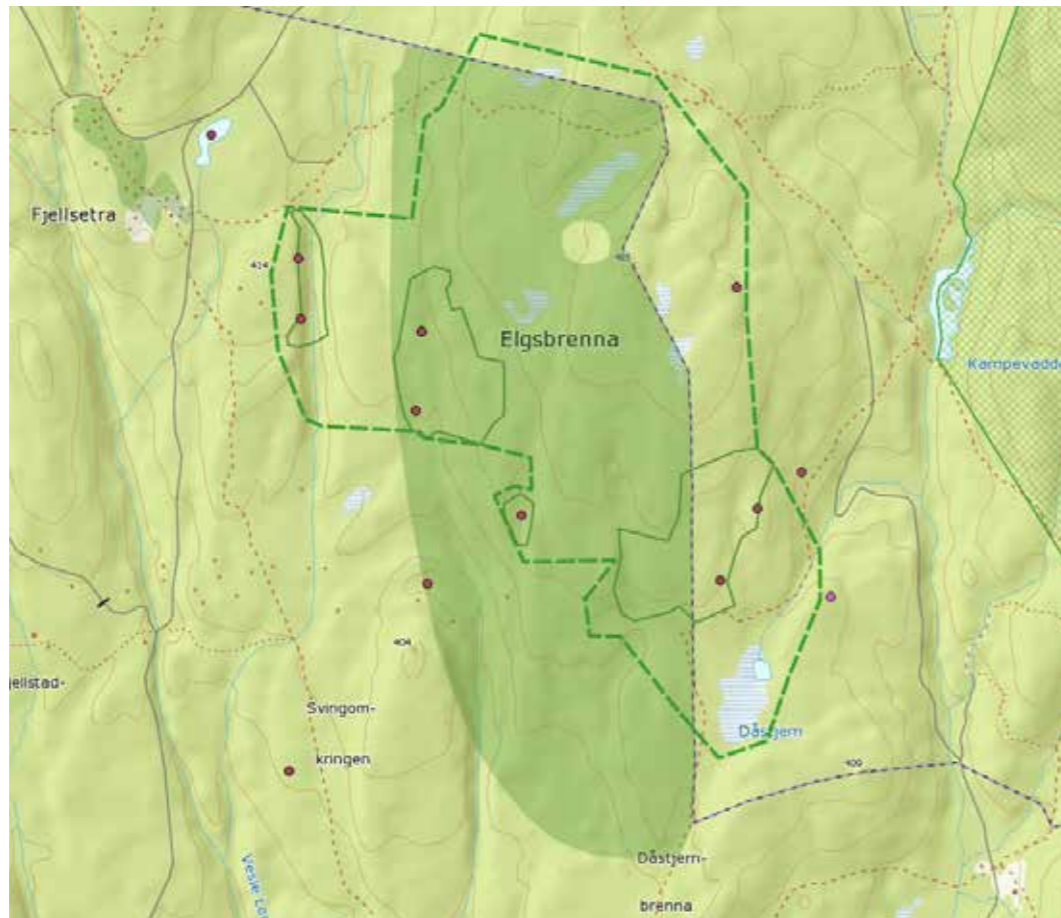
Naturtypelokaliteter etter Biofokusrapport 2016-5

Fjellsætra SØ (20,3 da, verdi: B) Trang bekkedal/kløft med gammel, humid granskog og "middels" naturskogstilstand, med tilhørende potensial for naturskogsarter (hittil påvist 2 NT-røddlistearter) (ihht. RL2015), men uten spesielt høye kvaliteter. Lokaliteten ligger innenfor et større sammenhengende gammelskogsområde (positiv landskapsøkologisk kontekst). Lokaliteten vurderes som viktig (verdi B).

Elgsbrenna V (79,6 da, verdi: B) : Lokaliteten har klare naturskogs kvaliteter knyttet til velutviklet, relativt gammel grannaturskog og langt framskredet naturskogssuksjon (trolig etter brann) med en del gammel osp. Artsmangfoldet er ikke spesielt rikt, men flere naturskogsarter finnes (hittil påvist 4 NT-røddlistearter) (ihht. RL2015). Lokaliteten ligger innenfor et større sammenhengende gammelskogsområde (positiv landskapsøkologisk kontekst). Lokaliteten vurderes som viktig (verdi B).

Elgsbrenna SV (6,5 da, verdi: C) Liten restlokalitet med moderate naturskogs kvaliteter knyttet til halvgammel, humid grannaturskog. Artsmangfoldet er ikke spesielt rikt, men potensial for enkelte naturskogsarter (hittil påvist 1 NT-røddlistearter) (ihht. RL2015). Lokaliteten ligger i tilknytning til et større sammenhengende gammelskogsområde (positiv landskapsøkologisk kontekst). Lokaliteten vurderes som lokalt viktig (verdi C).

Elgsbrenna S (96,7 da, verdi: B) I Nordmarkasammenheng har området betydelige kvaliteter i kraft av å ha en del gammel osp, dette er sjeldent i Marka, og området har noe av den største tettheten av gammel osp i Nordmarka. Det er imidlertid ikke snakk om spesielt høye kvaliteter, og artsamangfoldet er ikke spesielt rikt, sammenliknet med velutviklede ospesuksesjoner i andre strøk av Østlandet. Granskogen i området har bare begrenset interesse (halvgammel til middelaldrende). Hittil er påvist 2 NT-røddlistearter (ihht. RL2015). Lokaliteten ligger innenfor et større sammenhengende gammelskogsområde (positiv landskapsøkologisk kontekst), med spesielle regionale kvaliteter knyttet til spredt gammel osp, den største tettheten av gammel osp er innenfor denne avgrensede lokaliteten. Lokaliteten vurderes som lokalt viktig (verdi C).

Verneverdig område og naturverdier på Elgsbrenna. Grønn stiple linje er avgrensning av området. Diffuse grønne områder er naturtyper etter Naturbase. Grønn, heltrukket, skarp avgrensning er naturtypenes avgrensning etter Hofton, 2015. Prikker er funn av arter med spesiell forvaltningsinteresse, etter Naturbase.

Myrparti på toppen av Elgsbrenna. Foto: GA/NOA.

13. Stubbalsflaka – Gråberget og

14. Kjerringkollen - Søttjernberget – Høgåsen

Stubbalsflaka: Lokalt verneverdig (*) 1,19 km².

Kjerringkollen – Søttjernberget – Høgåsen: Regionalt verneverdig (**), 5,73 km².

Søttjernberget-Høgåsen

Løset et. al. setter verdien for området til regionalt verdifullt (**). Området Søttjernberga scorer høyt på topografisk variasjon, vegetasjonsvariasjon og artsmangfold, og lavt på urørthet, arrondering, treslagsfordeling og gamle lauvtrær. De rødlistede artene lappkjuke

og gul snyltekjuke er registrert i området og det er potensiale for huldrestry. Søttjernberga representerer et lite areal med sammenhengende gammelskog under naturlig dynamikk, og oppfyller i noen grad kriteriene for prioriteringer innen skogvernet, men arealene er små og spredte. I tillegg huser området noen av de prioriterte skogtypene: Boreal naturskog, særlig granskog rik på død ved, høgstaudeskog og lågurtskog. Arealene av disse skogtypene er imidlertid meget små og Søttjernberga vurderes derfor i mindre grad å oppfylle manglene ved skogvernet.

Biofokus (Hofton, 2016) slutter seg til SWECOS vurdering av verneverdien i denne søndre delen av området, og mener at det utvilsomt vil være et positivt landskapsøkologisk bidrag ved sin beliggenhet like utenfor Merratjern-Søndagsbrenna NR:

Området utgjør en sørøstlig "nestensammenhengende" utløper fra Merratjern-Søndagsbrenna NR, i form av tre åsrygger (Kjerkeberget, Søttjernberget, Karlstadhøgda), avgrenset av Løset et al. (2012) til 2388 daa, noe fragmentert pga. ungskog omkring. Størparten av området har "vanlig" svak naturskog av gran, med noe spredt furu på åsryggene, med sparsomme mengder nøkkelelementer. Det er avgrenset én kjerneområde/naturtypelokalitet i området, den trange sprekkedalen Søttjernedalen har høye naturverdier (A-lokalitet), men etter beskrivelsen hos Løset et al. (2012) å dømme tyder mye på at også et dalsøkk vest for Karlstadhøgda burde vært utfigurert, jfr. "...utpreget gammel naturskog med læger av gran i alle nedbrytningsstadier....".

Stubbalsflaka – Gråberget - Kjerringkollen

Lokal verneverdi (*), 1,99 km².

Svantesson (2009) vurderte naturverdiene i 11 områder innenfor dette verneforslaget. Han foretok ikke noen fastsetting av områdenes totale verneverdi, men anga deres verdier innenfor de vurderingskriteriene som skogvernmetodikken benytter, og anga lister over funn av truede arter og indikatorarter. Innenfor områdene hadde han tilsvarende vurderinger for ulike kjerneområder. Svantessons avgrensning av området omfatter Kjerringkollen, som senere er tatt med i den søndre delen av området. I tabellen nedenfor er angitt verdiene for delkriteriene i tre områder på vestsiden av Heggelivanna:

Område	Mengde død ved	Dødvved-Kontinuitet	Gamle bartreer	Gamle løvtrær	Treslagsfordeling	Økologisk variasjon	Rike vegetasjonstyper	Arter	Størrelse	Arrondering	Urørthet
Kjerringkollen	**	*-***	**	-	*	**	-	**	*	*-***	***
Gråberget	*	*	**	-	*	**	-	*-***	*	**	***
Stubbalsflaka	0-*	*	***-****	-	*	**	-	*	*	***-****	***-****

SWECO (2010)

Området som helhet er relativt representativt for høyereliggende partier i Nordmarka og Krokskogen med mye myr, dominans av fattige vegetasjonstyper og blandingskoger av gran og furu, der gran er dominerende treslag. Det er svært lite innslag av rikere vegetasjonstyper. Store lauvtrær forekommer i liten grad. Området er stort (3 km²), har brukbar arrondering og godt tilpasset til å ivareta områdets biologiske mangfold. Med tanke på sopp og lav knyttet til død ved er området svært godt undersøkt. Svantesson (2009) fant hele 14 NT-arter knyttet til død ved i området, en sårbar art og mange indikatorarter for øvrig. I tillegg er huldrestry (EN) tidligere registrert i området og finnes trolig som en liten forekomst fortsatt. Det er også registrert en rødlistet fugleart i området. Området er noe påvirket av flatehogster i kantene og enkelte steder også inne i området. Deler av området er et svært viktig friluftsområde sommer og vinter og det ligger flere hyttefelt like vest for verneforslaget. Samlet sett vurderes området utfra dette å være minst regionalt verdifullt (**).

I forhold til manglene ved skogvernet i mellomboreal sone, oppfyller ikke verneforslaget mål i forhold til innslag av rikere vegetasjonstyper, men oppfyller i noen grad målet om å verne gjenværende større forekomster av gammelskog under naturlig dynamikk og områder med store og viktige forekomster av rødlistede arter.

Vern av området vil, sammen med Merratjern/Søndagsbrenna NR (7 km²) samlet utgjøre et areal på ca. 10 km² og dermed oppfylle et av manglene i skogvernet (Framstad et al. 2003) der en ønsker å verne et antall store verneområder (>10 km²).

Fjerdingsbekken oppunder dammen på Nibbitjern. Foto: GA/NOA.

Utvidelse av Søndagsbrenna-Merratjern NR

FMOA har i samarbeid med grunneierne igangsatt en verneprosess etter naturmangfoldloven (oppstartsbrev 21.02.2014) for 18 områder i Marka, bl.a. hele området Kjerringkollen – Søttjernberga med et areal på 5,827 da. Med en slik avgrensning, vil området utgjøre en kraftig utvidelse av Søndagsbrenna – Merrattjern NR, med de positive effektene for verneverdiene som en slik utvidelse fører med seg, i form av et større, sammenhengende verneverdig areal og et mer variert område med supplerende verneverdier og landskapskvaliteter.

Verneforslaget oppfyller målet om å verne gjenværende større forekomster av gammel-skog under overveiende naturlig dynamikk og områder med store og viktige forekomster av rødlistede arter. Utvidelsen vil sammen med eksisterende naturreservat Merrattjern-Søndagsbrenna utgjøre et areal på over 10 km², og dermed bidra til å oppfylle målet om å verne et antall store skogområder. Ved et eventuelt vern vil området bli et særskilt og sjeldent stort, variert og relativt urørt skogreservat i Osloområdet. I tillegg huser området de prioriterte skogtypene høgstaudegranskog (NT) og lågurtgranskog. Det er også innslag av rik gransumpskog. Arealene med rikere skogtyper er imidlertid begrenset.

Fylkesmannens faglige vurdering er at utvidelsen og eksisterende reservat som helhet er av nasjonal verneverdi (***) mens kun utvidelsen i seg selv er ansett for å være nærmere regionalt verneverdig (**). Med denne utvidelsen, blir Merrattjern-Søndagsbrenna NR på 12,83 km².

Forslaget har sommeren 2016 vært på høring, og et forslag basert på høringsutkastet er høsten 2016 sendt til Klima- og miljødepartementet for sluttbehandling.

Naturtypelokaliteter

Lauvlisæter NØ (35 da. Verdi: B) Området ligger SV for Atjernmyrene, øst for Løvlia Skihytte. Lokaliteten er beskrevet av Svantesson 2009 og befart av Sweco 2011. Området utgjøres av en liten bekk i øst med et omkringliggende fuktig granskogsparti og østvendt dalside. Det går også en blåmerka "bamsesti" gjennom området fra Langebru retning Løvlia og det ligger hytter kloss inntil lokaliteten i øst. Området har middels rik til rik vegetasjon vest for bekken med en relativt bratt li med storbregneskog, til dels høgstaudevegetasjon på de rikeste stedene. Det er noe eldre lauvtrær og en god del død læger særlig av gran i tidligere nedbrytningsstadier. Det ble påvist flere rødlistede arter i området: gubbeskjegg (NT), duftskinn (NT), svartsonekjuka (NT) og gammelgranskål (NT) samt grønsko, lungenever, granstokkjuka og hyllekjuka.

Området huser mange indikatorarter på død til tross for at det er arealmessig lite. Det omfatter også hensynskrevende vegetasjonstyper med rikere vegetasjon og verdien settes til B, viktig.

Atjern Ø (7 da, Verdi: C) Lokaliteten ligger på Atjernmyrene langs skiløypa mellom Løvlia-flaka og Skamrek. Den er kartlagt av Svantesson 2009 og befart av Sweco 2011. De store myrområdene rundt Atjern huser mange skogøyer. Lokaliteten ligger på en grandominert skogøy 200 m øst for Atjerna. Skogen er gammel og barken er generelt grov. Det er noe død ved av gran i tidlige nedbrytningsstadier. Det er også noe stående død ved av gran. Representativ vegetasjonstype er blåbærgranskog. Området er tidligere plukkhogd. Indikatorartene duftskinn (NT), svartsonekjuka (NT) og granrustkjuka ble registrert av Svantesson (2009). Det var spor etter tretåspett i lokaliteten. Områdene rundt lokaliteten består av større arealer med åpen og bevokst myr og mange mindre tjern. Det er potensielt for hekking av vadefugl, samt som kyllingområder for skogsfuglarter. Området rundt er populært i friluftssammenheng. Verdien settes til C.

Gråberget N (6 da. Verdi: B) Lokaliteten ligger på toppen av Gråberget, vest for Skamrek. Den er beskrevet av Svantesson 2009 og befart av Sweco 2011. Området utgjøres av en liten dal like N for toppen av Gråberget. Bestanden er totalt grandominert av store dimensjoner. Det er rikelig forekomster av død av gran i alle nedbrytningsstadier. Skogen er relativt ensjiktet. Det er stubber i området. Det ble gjort funn av indikatorartene svartsonekjuka (NT), sprikeskjegg (NT), gubbeskjegg (NT) og hyllekjuka. Lokaliteten gis verdien B.

Gråberget S (13 da. Verdi: B) Lokaliteten er beskrevet av Svantesson 2009 og befart av Sweco 2011. Området utgjør deler av den bratte, sørvendte dalsida av Gråberget. Nedre del grenser til blåmerka sti og er nokså fuktig. Det er mye gamle trær av gran, noe stående død ved og en god del læger middels til lite nedbrutt. Enkelte større furuer finnes også. Svantesson fant de rødlistede artene svartsonekjuka (NT), sprikeskjegg (NT), gubbeskjegg (NT) og gammelgranskål (NT) samt indikatorartene hyllekjuka og narreklubbemorkel. Det er stubber i området. Lokaliteten gis verdien B.

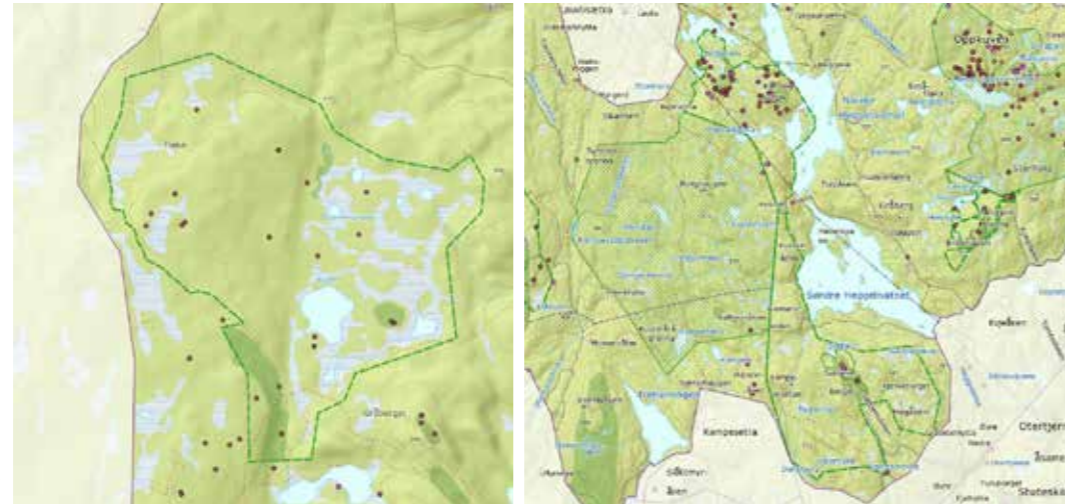
Bakåsen SØ (8 da, Verdi C) Lokaliteten ligger like NØ for Nibbitjern mellom Skamrek og Løvlia. Den er beskrevet av Svantesson 2009. Området utgjør deler av slak dalside ned mot en myr. Området er tidligere plukkhogd. Det finnes mye gammel gran og grov død ved av gran i alle nedbrytningsstadier. Noen eldre furuer finnes, men ikke gadd. Svantesson fant de rødlistede artene rynkeskinn, duftskinn, svartsonekjuka, sprikeskjegg og gubbeskjegg (alle kategori nær truet). I tillegg ble det funnet praktbarksopp og spor etter tretåspett. Lokaliteten gis verdien B.

Kjerringkollen V (62 da. Verdi: A) Lokaliteten ligger S for Nibbitjern, V for Kjerringkollen. Den er beskrevet av Svantesson 2009 og Sweco 2011. Omfatter Kjerringkollens vestre del og utgjør den vestre, nordre og østdelen av en høyere kolle som ligger S for myrene SØ for Nibbitjern. Myr og småputter er godt representert i området. Området har blandingsskog av furu og gran, mest furu på de skrinne partiene. Gran er dominerende treslag, med noe innslag av selje, rogn og osp. Det er mye læger av gran i alle nedbrytningsstadier og i nokså store dimensjoner, særlig knyttet til et fuktig bekkesig som krysser området. Skogen varierer fra å være tett og flersjiktet, til mer åpen ensjiktet lyngfuruskog. Svantesson fant de rødlistede artene rynkeskinn, duftskinn, svartsonekjuka, kort trolleskjegg, gammelgranskål, sprikeskjegg og gubbeskjegg (alle kategori nær truet) samt indikatorartene narreklubbemorkel, lungenever, stiftfiltlav, filthinnelav, granrustkjuka og hyllekjuka. Ut fra et nokså stort antall rødlistede arter og god kontinuitet i død ved, gis lokaliteten gis verdien A. Lokaliteten er utvidet noe av SWECO i forhold til forslaget fra Svantesson, slik at vestgrensen går til Noreledningen.

Nibbitjern S (9 da. Verdi: B) Lokaliteten ligger i sørenden av Nibbitjern, øst for Løvliseter. Den er beskrevet av Svantesson 2009 og Sweco 2011. Den omfatter begge sider av utløpsbekken fra Nibbitjern i sør med fuktige bergvegger og steinblokker nord for elva. Det er et betydelig innslag av bjørketrær. Død ved av bjørk finnes i alle nedbrytningsstadier. Gran er dominerende treslag. Det er noe død ved av gran, ofte grove læger middels til lite nedbrutt. Lokaliteten foreslås noe utvidet i forhold til avgrensning i Svantesson, pga. av flere funn av duftskinn (NT) og gammel naturskog øst for foreslått naturtype. Det ligger en gammel dam innenfor registrert område. Det bør ryddes vegetasjon rundt dammen slik at den blir bedre synlig som kulturminne. Det er for øvrig gjort funn av duftskinn, langt trolleskjegg, kort trolleskjegg, svartsonekjuka, sprikeskjegg, gubbeskjegg, rødmuslingmose, randkvistlav og hyllekjuka. Lokaliteten gis verdien B, viktig pga. det omfatter en sjelden naturtype med bekkekløft og flere rødlistede arter.

Kjerringkollen – toppen. (104 da. Verdi: A) Området ligger vest for N. Heggelivatn. Lokaliteten er beskrevet av Svantesson 2009 og Sweco 2011. Den omfatter topppartiene av Kjerringkollen S. Det er mye gammel gran og furu. Toppartiet har preg av fjellskog med lyngfuruskog og stort innslag av majestetiske furuer og uveksterlig gran. Nedover i liene og i daldrag, dominerer gran. Det er noe myr og områder med fjell i dagen. I hele området er det mye gamle trær og en god del læger i alle nedbrytningsstadier av gran. Det er lite spor etter tidligere hogster på topppartiene, men i liene finnes stubber etter tidligere plukkhogst. Det er gadd av furu i toppartiet. Det er en god del myr og småputter i området. Det er gjort funn av de rødlistede artene taiganål (VU), rynkeskinn (NT), duftskinn (NT), svartsonekjuka (NT), gammelgranskål (NT), furuplett (NT), rotnål (NT), sprikeskjegg (NT) og gubbeskjegg (NT) samt indikatorartene piggbroddsopp, blanknål, granrustkjuka, hyllekjuka, stiftfyllav og flatfellmose. Området har mye død ved og er lite påvirket av hogst. Det har et større antall rødlistede arter og har god kontinuitet både i mengde og av død ved. Området gis verdien A, svært viktig.

Søttjernsdalen (137,5 da. Verdi: A) Lokaliteten har store grannaturskogskvaliteter, bl.a. som følge av kombinasjon rike skogsamfunn og gammelnaturskogstilstand, og tilhørende stort potensial for spesielle arter (hittil påvist 5 rødlistearter (1 EN, 1 VU, 3 NT) (ihht. RL2015), men nøyere undersøkelser vil utvilsomt avdekke flere). Lokaliteten vurderes som svært viktig (verdi A).

Verneverdig område og naturverdier i Stubbalsflaka – Gråberget (t.v.).

Verneverdig område og naturverdier i Kjerringkollen – Søttjernsdalen – Høgåsen (t.h.).

Grønn stiplet linje er avgrensning av området. Diffuse grønne områder er naturtyper etter Naturbase. Prikker er funn av arter med spesiell forvaltningsinteresse, etter Naturbase.

Morgenstemning ved Atjern. Foto: GA/NOA.

15. Langtjernbrenna – Brennåsen

Området utgjør en sørvestgående utstikker fra Oppkuven NR, avgrenset av store ungsogsfelt etter eldre flatehogster både i sør og vest. Skissert areal er 0,45 km², verneverdien isolert (uavhengig av naboskap til eksisterende NR) er satt til lokalt til regionalt verneverdig (*-**).

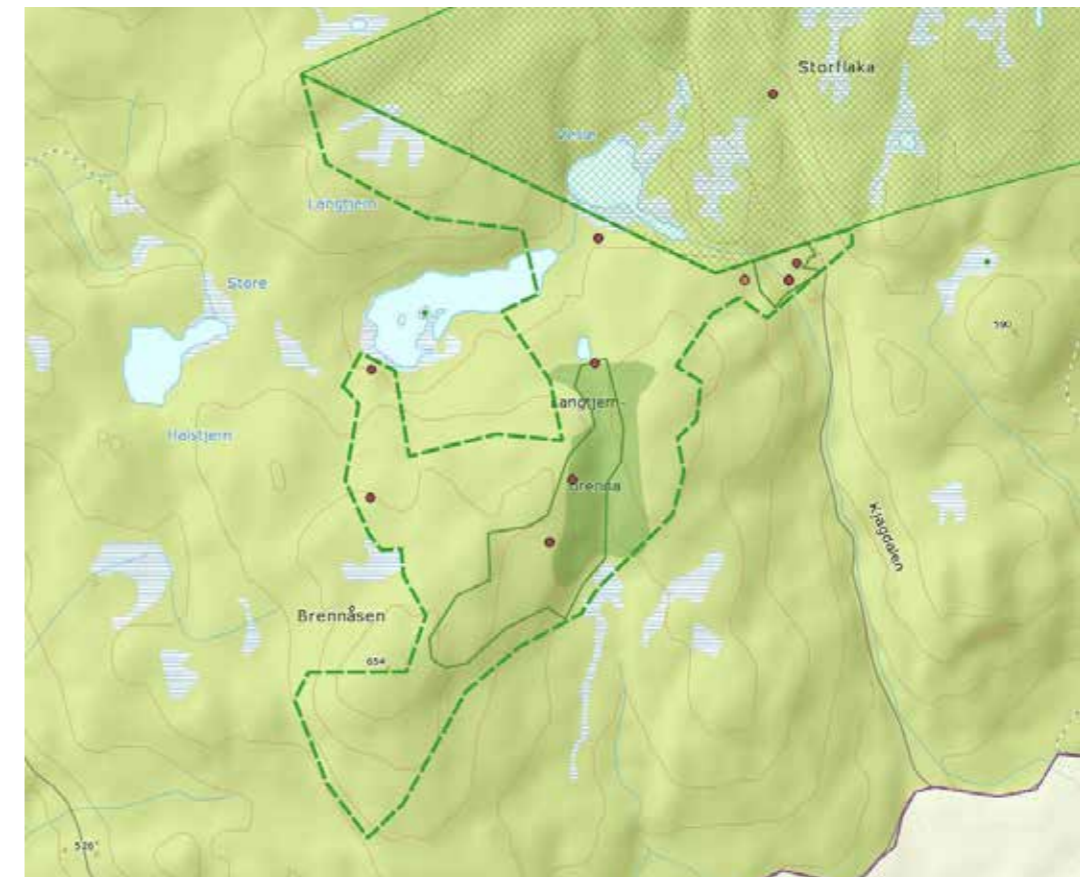
Skogtypene er typisk for de høyreliggende delene av Marka, dvs. fattig og humid granskog (blåbærskog, blåbærfuktskog, litt fattigsumpskog), men i sprekkedalen mellom Langtjernbrenna og Brennåsen er det også innslag av litt rikere skogtyper i form av småbregne- og storbregneskog. Furu inngår sparsomt på rygger, bl.a. finnes flere gamle krokfuruer. Skogen er i hovedsak "svak naturskog", dvs. halvgammel, sjiktet skog i aldersfase som er fattig på biologisk gamle trær og har bare spredt og sparsomt med læger. Noen mindre partier i de to kjerneområdene har større konsentrasjoner av gamle trær og læger, særlig skiller Langtjernbrenna NØ seg ut ved å ha gammel naturskog med velutviklet klimaksfase og glennedynamikk (partiet er ikke fanget opp av Løset et al. (2012)).

Løset et al. (2012) har avgrenset og beskrevet utstikkeren fra Oppkuven NR som "Langtjernbrenna" på 425 daa, verdivurdert som regionalt verneverdig (**). Området framstår som noe fragmentert, pga. store ungsogsfelt inne på åsen (fra vest bl.a. helt opp på Brennåsen toppunkt, og sørøst for Store Langtjern). Avgrensningen til Løset et al. (2012) synes fornuftig, men i tillegg kan med fordel også et mindre gammelsogsfelt nord for Langtjern inkluderes (tilgrensende Oppkuven NR, men isolert fra gammelskogen på Brennåsen-Langtjernbrenna).

Biofokus vurdering etter 2015-kartleggingen er at Langtjernbrenna-Brennåsen (inkl. partiet nord for Langtjern) isolert sett ligger i grensesjiktet lokalt til regionalt verneverdig (*-**), men at det klart vil være et positivt tilfang til reservatet som vil styrke samlet naturverdi til Oppkuven.

Naturtypelokaliteter etter Biofokusrapport 2016-5

Langtjernbrenna NØ (7,9 da, verdi: A) Lite parti "inneklemt" av store ungsogsfelt i nedkant, men velutviklet, stabilt humid, gammel grannaturskog med grove gamle trær og mye læger, middels til god kontinuitet i død ved, og flere naturskogsarter (inkl. 3-5 rødlistearter (1 VU, 2 NT) (ihht. RL2015)). Det er landskapsøkologisk styrke at området grenser til Oppkuven NR, og er en del av et relativt stort sammenhengende naturskogsområde. Lokaliteten vurderes som svært viktig (verdi A).

Verneverdig område og naturverdier i Langtjernbrenna – Brennåsen.

Grønn stiplet linje er avgrensning av området. Diffuse grønne områder er naturtyper etter Naturbase. Grønn, heltrukket, skarp avgrensning er naturtypenes avgrensning etter Hofton, 2015. Prikker er funn av arter med spesiell forvaltningsinteresse, etter Naturbase.

Flersjiktet skog på Langtjernbrenna. Foto: Tom Helliik Hofton/BIOFOKUS.

Brennåsen NØ (68,2 da, verdi: B) Halvgammel, stabilt humid grannaturskog, som er relativt produktiv og med høyreiste, grove trær og stedvis en del læger, men relativt få biologisk gamle trær og begrenset kontinuitet i død ved. Artsmangfold er ikke spesielt rikt (et mindre utvalg naturskogsarter, inkl. minst 4 rødlistearter (1 EN, 3 NT) (ihht. RL2015)). Det er en landskapsøkologisk styrke at området nesten grenser til Oppkuven NR, og er en del av et relativt stort sammenhengende naturskogsområde. Lokaliteten vurderes som viktig (verdi B).

Naturtyper i www.naturbase.no

Brennåsen BN00090819 (52 da, verdi: B) Lokaliteten er rik på død ved og utgjør en bekkeløft med gammel til dels grovvokst granskog med sumpskog i dalbunnen. Det er registrert flere rødlistede lavararter samt at det skal være en mindre forekomst av huldresty nord i lokaliteten. Verdien er satt til B, viktig.

16. Vesleslottet-Barlindåsen-Almedalen

Vesleslottet-Barlindåsen-Almedalen er et isolert åsparti, med Jonstjern i en liten forsengkning nord i området, som har et litt større sammenhengende gammelskogsområde, avgrenset (stort sett) mot store ungskogsarealer på alle kanter (men se nederst, jf. sammenheng Almedalen-Molikåsen). Skissert areal er 0,53 km², verneverdien er satt til regionalt verneverdig (**).

Mye av området er skogtypemessig typisk for Nordmarka, dvs. dominert av fattig, humid granskog av blåbærtype, men både i krongleterrenget nord for Jonstjern, i de sørvestvendte skrentene ned mot dalen i sørvest, og ikke minst de sørvendte brattene ut mot Almedalen på Oslosiden, er det rikere skog av småbregne-, storbregne- og lågurttypen. Furu og lauvtrær er sjeldne (men Almedalen i sør har mye lauvtrær).

Krongleterrenget nord for Jonstjern skiller seg ut som et verdifullt kjerneområde, bl.a. med svært grove grantrær og rikelig med læger (men relativt svak dødvedkontinuitet). Mesteparten av gammelskogen ellers er svak naturskog, dvs. sjiktet aldersfaseskog med trær av moderat alder og dimensjoner, spredtsparsomt dødved, og sparsomme forekomster av noen få naturskogsarter (duftskinn, svartsonekjuka, gubbeskjegg). Grovere og mer produktiv skog står i hellingene på sørvestsiden av Barindåsen, her er det også flekkvis mindre konsentrasjoner av læger i tidlige og midlere nedbrytningsstadier (men uten at det er funnet tilstrekkelig til å avgrense som naturtypelokalitet/kjerneområde). Dalen i sørvest er i hovedsak "gammel kulturskog", dvs. eldre halv gammel skog med spredte nøk-kelelementer i form av noen få grove trær og enkelte læger.

Gammelskogsområdet på Vesleslottet-Barlindåsen henger direkte sammen med fire naturtypelokaliteter i Almedalen: BN00064970 Almedalen (A-verdi), BN00064969 Morlikåsen V (B-verdi), BN00064904 Morlikåsen SV (B-verdi), BN00064903 Morlikåsen SV II (B-verdi), og det er relativt kort avstand østover (men atskilt av mye ungskog) til BN00064867 Bjørnåtedalen V (A-verdi). Se også Røsok et al. (2007).

Oppkuven med omgivelser er et av få større sammenhengende områder og områdekomplekser med høy andel gammel naturskog i Nordmarka, i form av selve reservatet, direkte tilgrensende gammelskog, og flere verdifulle områder kort avstand utenfor reservatet. Slottet-Vesleslottet-Barlindåsen-Hornet-Morlikåsen danner et tett områdekompleks med samlet relativt mye gammelskog av stedvis høye kvaliteter rett sørøst for Oppkuven NR, og har samlet høy landskapsøkologisk verdi – både som eget områdekompleks, og i kraft av nærheten til Oppkuven NR. Slottet er trolig det mest verdifulle av disse fire områdene, men også Vesleslottet-Barlindåsen-Almedalen er viktig.

Mulig avgrensning av et sammenhengende område Vesleslottet-Barlindåsen-Almedalen (530 daa) er grovt skissert. Dette er et område med (til Nordmarka å være) meget varierte skogtyper og betydelige naturverdier, selv om noe ungskog også er inkludert (vanskelig/umulig å unngå). Selv om det er vanskelig/umulig å unngå inkludering av noe ungskog, bør en se på muligheten for utvidelse til ett større, sammenhengende område som også omfatter kjerneområdet på Molikåsen.

Vesleslottet-Barlindåsen-Almedalen anses samlet sett som regionalt verneverdig (**).

Naturtypelokaliteter etter Biofokusrapport 2016-5

Vesleslottet (50,7 da, verdi: A) Velutviklet, relativt produktiv, gammel grannaturskog med stedvis meget grove trær og store mengder dødved, men begrenset kontinuitet i læger, og et middels arts mangfold (hittil påvist 5 rødlistearter, alle NT) (ihht. RL2015). Det er en landskapsøkologisk styrke at området ligger nær Slottet-Hornet-Morlikåsen, og relativt nær Oppkuven NR, til sammen utgjør disse områdene et betydelig gammelskogsareal som forsterker hverandres naturverdier. Jonstjern N vurderes under noe tvil som svært viktig (verdi A).

Naturtypelokaliteter etter Naturbase

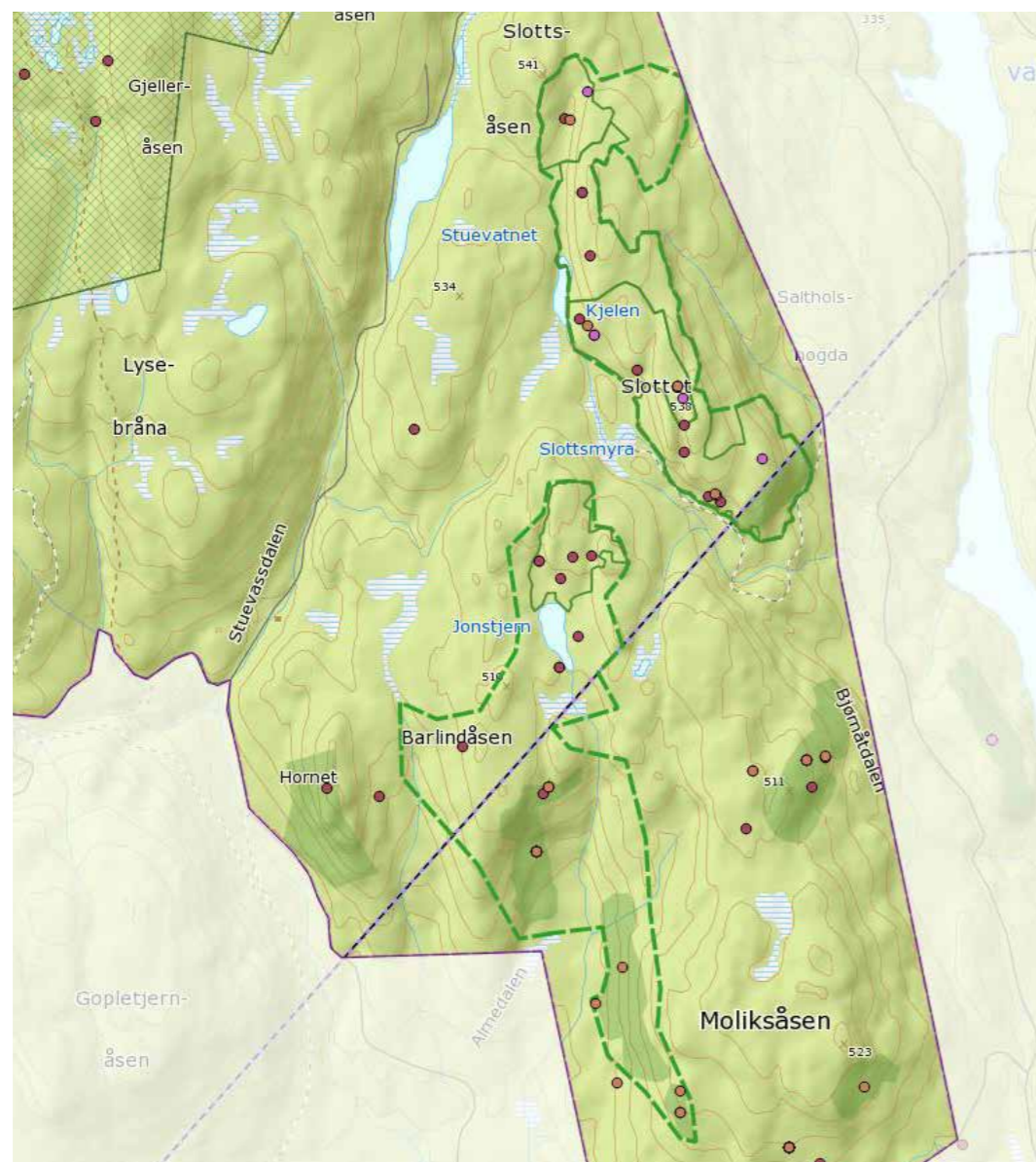
Barlindåsen SØ (BN00064970) (42 da, verdi: A) Dette er et område med store naturverdier og mange viktige kvaliteter knyttet til både rike vegetasjonstyper (edelløvskog, rik lågurtgranskog) og gammel naturskog (store mengder dødved, god kontinuitet). Lokaliteten utgjør et mosaikkartet og svært variert område med stor betydning for biologisk mangfold innen en rekke artsgrupper – både epifyttisk lav og mose (særlig på løvtrærne), vedlevende arter (særlig vedboende sopp på gran), og jordboende sopp (særlig i lågurtgranskogen i nedre del). Artsmangfoldet er mangelfullt dokumentert, men det er påvist sju rødlistearter (3 VU, 4 NT), hvorav gul snyltekjuka (VU) er mest interessant, en art som i hovedsak er knyttet til gammel, fuktig, rik granskog. Også barlind og grønsko er rødlistet som sårbare. Styltejordstjerne ble funnet nede i lågurtgranskogen, på barmatte under gammel gran. Her er det stort potensial for mange sjeldne jordboende sopp (sesongen var i stor grad slutt såpass seint på høsten som området ble registrert). Som en kuriositet kan nevnes at flatkjuka *Ganoderma applanatum* ble funnet på grov granlåg i øvre del. Arten er relativt vanlig, men det er svært sjelden at arten går på gran. I tillegg er narrepigg-sopp (NT) funnet på stammen av grov alm like utenfor lokaliteten (langs bekken i indre del av

Almedalen). Samlet sett er dette et svært verdifullt og variert område, som kombinerer mange viktige egenskaper, og basert på både vegetasjon, variasjon, skogstruktur og potensial for biologisk mangfold vurderes området klart som svært viktig – A-verdi.

Morliksåsen V (BN00064969) (38 da, verdi: B) Slike varierte og rike blandingskogsmiljøer med stor treslagsblanding og høy løvandel er alltid artsrike og verdifulle, og har en viktig funksjon i landskapet. Skråningen har klare kvaliteter knyttet til relativt gamle løv- og (særlig) edelløvtrær, med rike epifyttsamfunn av særlig lav (Lobarionsamfunn), men også moser, med en del karakteristiske arter innen disse artsgruppene. Ingen rødlistearter ble påvist. Mest interessante arter er sølvnever, som ble påvist på et lønnetre i øvre del, samt sveipfellmose som finnes på en del trær særlig i nedre del av skråningen. Basert på både vegetasjon, skogstruktur og artsmangfold vurderes området som viktig – verdi B.

Morliksåsen SV (BN00064904) (14 da, verdi: B) Større løvsuksesjoner er sjeldne i landskapet, og derfor verdifulle. Ettersom det meste av løvoppslaget består av unge trær, bør området først og fremst betraktes som en restaureringsbiotop for utvikling av kvaliteter knyttet til gammel løvskog. Det er likevel tilstrekkelig mange eldre trær med godt utviklet lungeneversamfunn til at området allerede i dag må betraktes som viktig, dvs. B-verdi.

Morliksåsen SV II (BN00064903) (7,2 da, verdi: B) Områdets viktigste kvalitet er naturskogstilstand med en del død ved, samt trolig høy kontinuitet i død ved, illustrert av funn av den sårbare arten gul snyltekjuke. Området er imidlertid lite, og er preget av en fattig vegetasjonstype, blåbærgranskog. Samlet vurderes området som viktig, dvs. B-verdi.

Verneverdig område og naturverdier i Vesleslottet Barlingåsen og i Slottet.

Grønn stiplet linje er avgrensning av området. Diffuse grønne områder er naturtyper etter Naturbase. Grønn, heltrukket, skarp avgrensning er naturtypenes avgrensning etter Hofton, 2015. Prikker er funn av arter med spesiell forvaltningsinteresse, etter Naturbase.

Kjempegran ved Vesleslottet. Foto: Tom Hellig Hofton/BIOFOKUS.

17. Slottet

Slottet er en isolert, markert åsrygg, avgrenset av store ungskogsfelt på alle kanter. Arealet med eldre og gammel skog på åsen utgjør et samlet areal på 366 da hvorav naturtypelokaliteter dekker ca. 300 da (partiet som ikke er avgrenset som naturtypelokalitet ligger lengst nordøst). Verneverdien er satt til nasjonalt verneverdig (**).

Skarp og variert topografi gjør at området har betydelig variasjon i vegetasjonstyper. Fattig og intermediær granskog (blåbærskog og noe småbregneskog) dominerer, men det er også innslag av storbregneskog, høgstaudeskog, rike sørbergstrær med fragmenter av sørbergflora og hassel og spisslønn, og oppe på de skrinne ryggene berglendt skog med furu. Naturskog dekker hele området, men skogtilstanden veksler en hel del. Granskogen i brattliene har god bonitet, og mye skog her er grovvokst aldersfasenaturskog, men med få gamle trær og bare moderat mengde dødved. I noen av de trange skarene og oppe på åsryggen er skogen gjennomgående eldre (gammel naturskog). To avgrensede partier sørøst for Kjelen og mot Slottsåsen i nord skiller seg ut ved å ha gammel og til dels urskogsnær naturskog (særlig Slottsåsen), med grove gamle trær og store mengder læger i alle nedbrytningsstadier. Artsmangfoldet må vurderes som rikt, med et betydelig utvalg av naturskogsarter og rødlistearter (inkl. flere sjeldne og kravfulle), og i tillegg har området en relativt rik karplanteflora (i hvert fall sammenliknet med det som er vanlig "innpå Marka").

Oppkuven med omgivelser er et av få større sammenhengende områder og områdekomplekser med høy andel gammel naturskog i Nordmarka, i form av selve reservatet, direkte tilgrensende gammelskog, og flere verdifulle områder kort avstand utenfor reservatet. Slottet-Vesleslottet-Barlindåsen-Hornet-Morlikåsen danner et tett områdekompleks med samlet relativt mye gammelskog av stedvis høye kvaliteter rett sørøst for Oppkuven NR, og har samlet høy landskapsøkologisk verdi – både som eget områdekompleks, og i kraft av nærheten til Oppkuven NR. Slottet er trolig det mest verdifulle av disse fire områdene.

Løset et al. (2012) har avgrenset og beskrevet "Slottet" på 426 daa, og verdivurdert området som regionalt verneverdig (**). Avgrensningen synes i stor grad fornuftig og synes å fange opp all gammelskog på åsen (dette foreslås etter 2015 litt redusert, til 370 daa). Imidlertid er hos Løset et al. (2012) kun et lite parti i sørøst (Oslosiden) avgrenset som kjerneområde/naturtypelokalitet, og ingen av de to minst påvirkede partiene er fanget opp, slik at kjerneområdearealet er betydelig underrapportert. Også arts mangfoldet er betydelig underrapportert (kun tre rødlistearter, mot 11 i 2015).

Vurderingen etter 2015-kartleggingen er at området ligger i grensesjiktet mellom regionalt og nasjonalt verneverdig (**-***), og som følge av urskogsnære partier trolig helst ***.

Naturtypelokaliteter etter Biofokusrapport 2016-5

Slottet (191,9 da. Verdi: B) Slottet er et større, variert område med mye (høy)produktiv grovvokst granskog og lommer av rik sørbergskog. Hele området har naturskogstilstand, mesteparten er "middelskvalitets" naturskog, med enkelte mindre lommer gammel naturskog. Artsmangfoldet er relativt rikt, hittil påvist 7 rødlistearter (1 EN, 1 VU, 5 NT) (ihht. RL2015). Det er en landskapsøkologisk styrke at området ligger nær Barlindåsen-Hornet-Molikåsen, og relativt nær Oppkuven NR, til sammen utgjør disse områdene et betydelig gammelskogsareal som forsterker hverandres naturverdier. Kvalitetene varierer en hel del innenfor området, men relativt stort areal, relativt gammel skog på god bonitet, innslag av gammel naturskog, og et relativt rikt arts mangfold trekker opp. Den (klart) eldste skogen på Slottet er konsentrert i to utskilte lokaliteter. Restarealet (denne lokaliteten) ligger i grensesjiktet A-B, men er i hovedsak "middelskvalitet" skog, og settes derfor til sterk B-verdi.

Slottet-Kjelen (65,0 da. Verdi: A) Gammel, lite påvirket naturskog på relativt god bonitet, med grove trær, mye læger og god kontinuitet i dødved, og et relativt rikt arts mangfold, inkl. sjeldne og kravfulle. Hittil er påvist 7 rødlistearter (2 EN, 2 VU, 3 NT) (ihht. RL2015), men flere finnes sikkert. Det er en landskapsøkologisk styrke at området ligger nær Barlindåsen-Hornet-Molikåsen, og relativt nær Oppkuven NR, til sammen utgjør disse områdene et betydelig gammelskogsareal som forsterker hverandres naturverdier. Lokaliteten vurderes som svært viktig (verdi A).

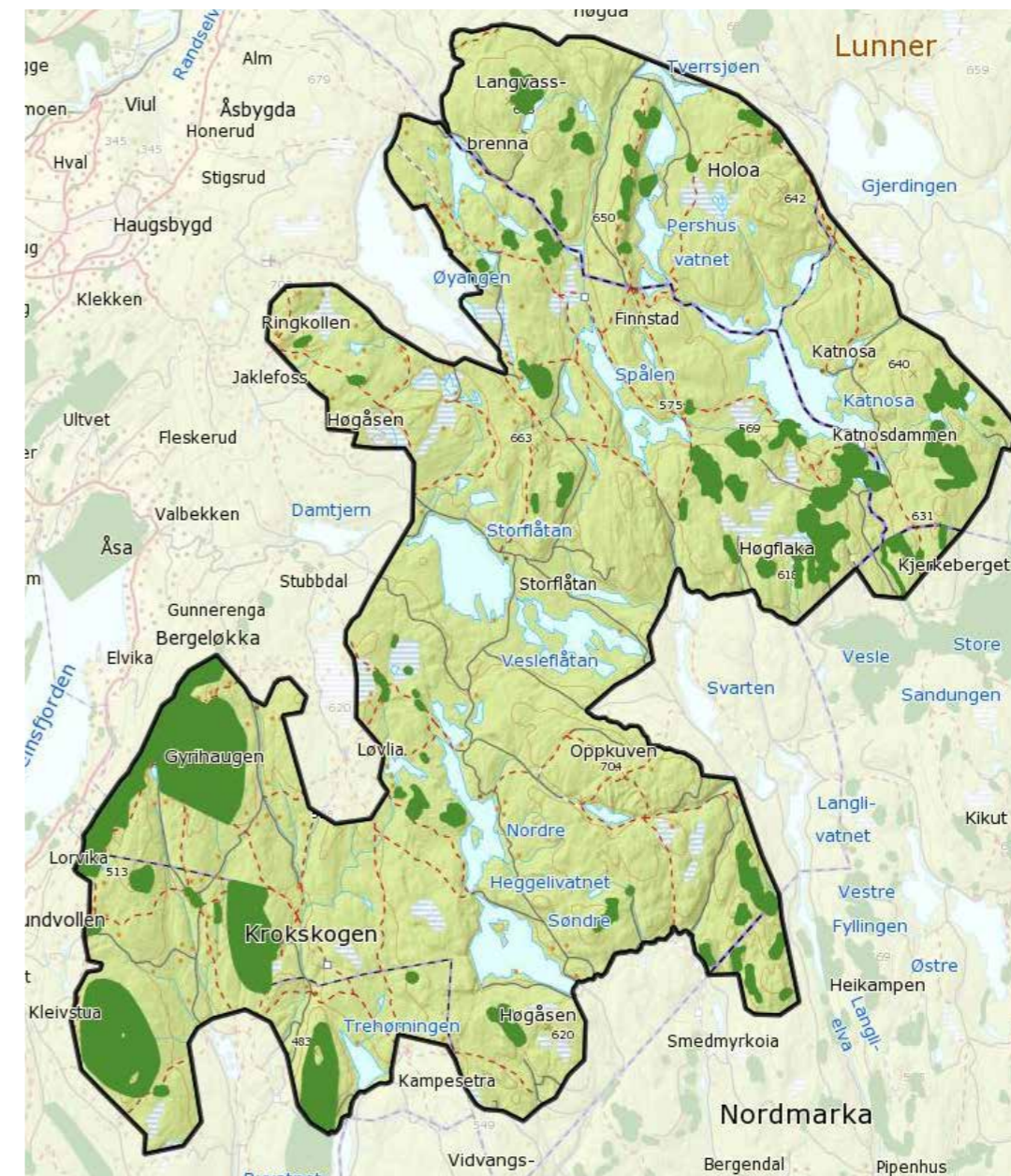
Slottsåsen (39,7 da. Verdi: A) Urskogsnær naturskog på god bonitet, med grove trær og rikelig læger i alle nedbrytningsstadier, og tilhørende høyt potensial for et rikt arts-

mangfold (lite undersøkt, hittil påvist 4 rødlistearter (1 EN, 1 VU, 2 NT) (ihht. RL2015), betydelig flere finnes utvilsomt). Det er en landskapsøkologisk styrke at området ligger nær Barlindåsen-Hornet-Morlikåsen, og relativt nær Oppkuven NR, til sammen utgjør disse områdene et betydelig gammelskogsareal som forsterker hverandres naturverdier. Lokaliteten er det mest urskogsnære partiet på Slottet, og vurderes som svært viktig (verdi A).

Nøkkelbiotoper/naturtyper

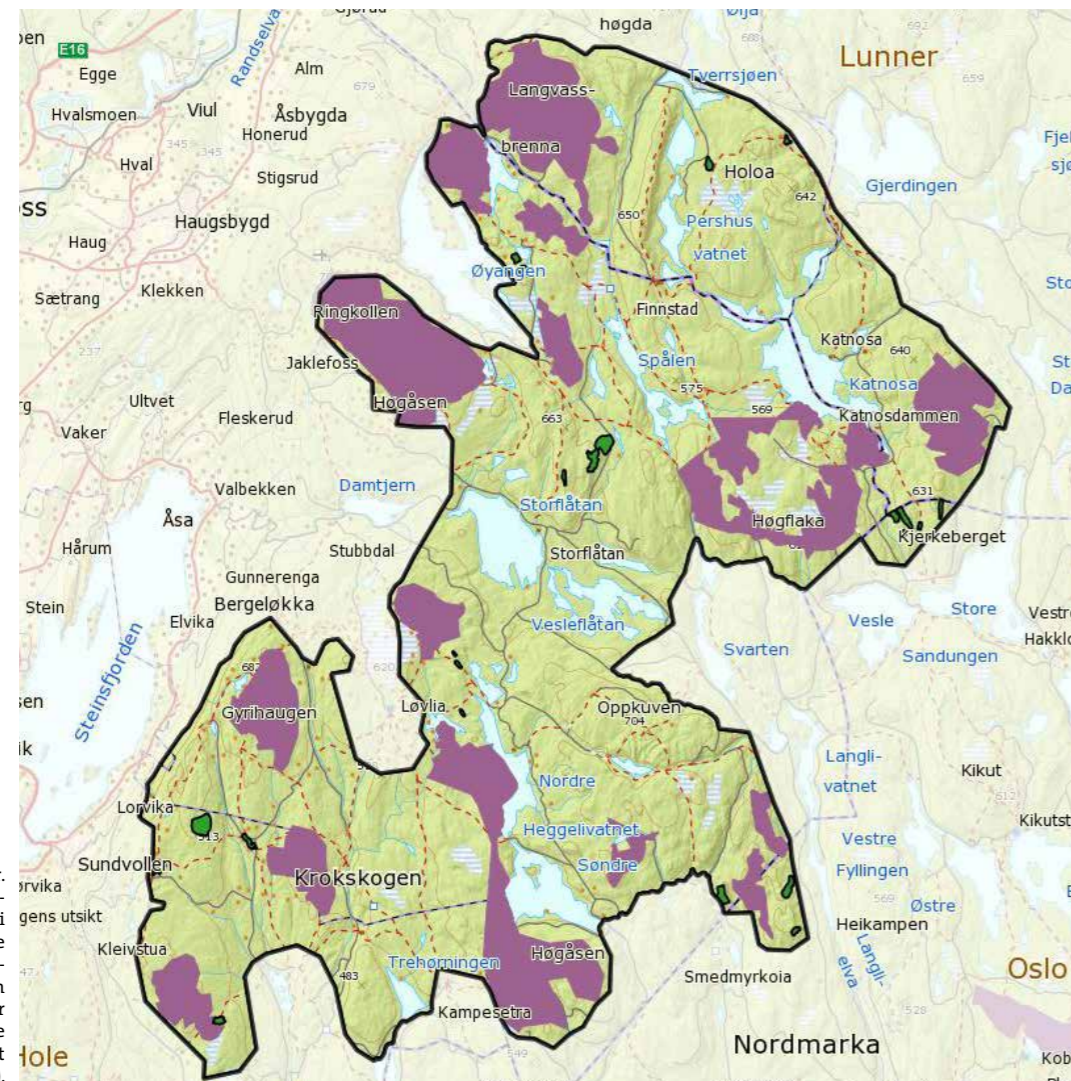
Naturbase inneholder pr 7. juni 2016 46 naturtyper i skog og 5 på naturbeite/kulturmark innenfor vår avgrensning av Nordmarka-Krokskogen landskapsvernområde. Hofton har registrert 36 områder, hvorav 25 er helt nye. Han har også gitt mer presise avgrensninger for en del av naturtypene i Naturbase, i hovedsak ved at områdene er blitt noe mindre, eller at to eller flere områder er slått sammen. Totalt er det dokumentert 64 naturtypelokaliteter med tilsammen ca. 3.780 da. 54 av disse naturtypene (2.876 da) ligger innenfor områder med reservatstatus, de øvrige 10 (914 da) ligger adskilt fra disse.

De registrerte områdene framgår av kartet under. Vi gjør oppmerksomme på at det for en god del av naturtypene finnes alternative avgrensninger – noen steder større, andre steder mindre arealer enn i de opprinnelige registreringene. For disse er de oppgitte arealene hentet fra Naturbase.

Beskrivelse av naturtypeområder som ikke inngår i områder med reservatstatus

I tillegg til alle naturtypeområdene som inngår i de registrerte verneverdige områdene, finnes det flere som ligger mer eller mindre isolert, omfatter kulturlandskapsverdier eller som ikke er kontrollert i felt, og det derfor ikke er utarbeidet noe verneforslag for.

Kulturbetingede naturtyper

Roenseter: (Naturbeitemark. Viktig. 16 da. ID: BN00028230.)

Roensetra er et større setervollområde i den østvendte lia vest for Gjerdingen i Nordmarka. Vollen har både flere seterhus og i øvre del mange hytter (Bjellumsetra er nå restaurert). Berggrunnen er kjelsåsitt, med tynt morenedekke. Høyde over havet: 520-580 m o.h. Eierforhold: Ligger innenfor Jevnaker Almenning, har vært setre under Velo, Bjellum m. fl.

Vollen er åpen, men med spredte trær av relativt store og velutviklede rogn og hegg. Vegetasjonen har særlig sterk dominans av firkantperikum og også hvitkløver, fulgt av sølvbunke, gulaks, ryllik og marikåpe. Vanlige er også skogstorkenebb, engsoleie, matsyre, engkvein og legeberonika. Engkransmose (*Rhytidiadelphus squarrosus*) er vanligste bunnsjiktart. Det er også grunnlendte parti med dominans av småsyre og hårsveve, videre bitter bergknapp, gulmaure og gjeldkarve. Den sørlige delen rommer en bred forsinking med fuktig sig. Nær husene er det store felter med tyrihjel. Vegetasjonstyper: G4a Frisk fattigeng, G7 Frisk/tørr middels baserik eng, G13 Frisk, næringsrik "natureng"; skogstorkenebb- og ballblomeng.

Vollene inneholder enkelte sjeldnere, kravfulle tørrbakkeplanter som bitter bergknapp og gjeldkarve. Det er også et visst potensiale for sjeldnere beitemarksopper her (ikke undersøkt).

Holoaseter: (Naturbeitemark. Viktig. 28 da. ID: BN00028221.)

Holoaseter ligger i Nordmarka S for Tverrsjøen. Dette har vært ei større setergrend (tidligere kalt Lorthullseter), brukt av fire Sogn- og to Ruud-gårder, samt Tømmerås, Faltensrud

Fra Roenseter. Foto: GA/NOA.

og Skjennum, tidligere også Kveldsrud. Videre var det i tida 1885-1965 feriested med bl.a. flere kjente kunstnere og politikere som gjester. Stedet hadde fastboende til 1959. Om dette samsvarer med aktiv bruk av arealet er ikke opplyst. Vollen er delvis seksjonert i striper og i bruk som hyttetomter, noen er inngjerdet, andre ikke. Høyde over havet: ca. 540 m o.h. Geologi: nordmarkitt, morenemateriale usammenhengende eller tynt dekke over berggrunnen. Eierforhold: innenfor Jevnaker Almenning.

Noen partier har høy og tett vegetasjon dominert av geitrams, mjødurt og bringebær, mens andre har tett bevoksning av sølvbunke og lite annet. Enkelte øyer innimellom er mer artsrike og preget av skogstorkenebb, firkantperikum, gulaks, engkvein, engsoleie, grasstjerneblom m.fl. Sørligste del av den opprinnelige vollen ligger utenfor hytteområdet, men med høyvokst smyle og sterkt influert av typiske skogarter. Det er foreløpig liten tendens til at grana brer seg utover vollene. Vegetasjonstyper: G3 Sølvbunkeeng, G4a Frisk fattigeng, G13 Frisk, næringsrik "natureng"; skogstorkenebbeng, ballblomeng

Området er for det meste relativt artsfattig, men med elementer av artsrik engflora.

Fjellseter:

Lokalt viktig naturbeitemark på setervoll, 34 da. ID: BN00009414

Retthellseter:

Lokalt viktig naturbeitemark på setervoll, 52 da. ID: BN00009415

Øskjevallseter:

Lokalt viktig naturbeitemark på setervoll, 27 da. ID: BN00009415

Naturbetingede naturtyper

Kjerkeberget (Gammel barskog. Lokalt viktig. 25 da. ID: BN00064880)

Forholdsvis mye død ved i sjiktet skog. Området har likevel begrensede kvaliteter og vurderes som lokalt viktig, dvs. C-verdi.

Området utgjøres av en til dels bratt skråning ned fra Kjerkeberget mot øst. Dominerende vegetasjonstype er blåbærgranskog med innslag av småbregne og storbregneskog. Skogen er flersjiktet med stor aldersspredning, med stammediametre opp mot 70 cm. Det finnes en god del død ved, der alle stadier er representert. Dimensjoner på død ved opp mot 50 cm ble observert. Tydelige, men morkne og overvokste stubber forteller om tidligere plukkhogst. Eneste rødlisteart påvist var svartsonkjuke. Signalarten randkvistlav samt en moseart i slekten *Calypogeia*, forteller om god luftfuktighet.

Kjerkeberget vest. (Gammel barskog. Svært viktig. 10 da. ID: BN00064954.)

På grunn av forekomst av den sterkt truede arten huldrestry er lokaliteten vurdert som

svært viktig, dvs. A-verdi.

Erlend Rolstad registrerte huldrestry på 2 grantrær i 1995 (NM 897 672). Ett av disse trærne var ei tørrgran med ca. 45 tråder, det andre treet var ei levende gran med to tråder. De fleste individene på begge trærne var skadet i 1995, særlig der hvor sola kom til. Lokaliteten er en bratt li, og eksponert mot sørvest. Skogen ble beskrevet som usjiktet og ensaldret hogstklasse 5 med jevn overhøyde. Det finnes noe tørrgran, men lite læger i området, samt noe bjørk (pers. med. Rolstad 2006).

Ringeriksmyra kløft. (Gammel barskog. Svært viktig. 2,3 da. ID: BN00064957.)

På grunn av forekomst av den sterkt truede arten huldrestry er lokaliteten vurdert som svært viktig, dvs. A-verdi.

Erlend Rolstad registrerte ett thallus med huldrestry på en levende gran i 1995 (NM 895 667). Terrenget var ei bratt kløft med et fuktig dråg, eksponert mot nordøst. Skogen var godt sjiktet plukkhogd skog (Pers. med. Rolstad 2007).

Ringeriksmyra (Gammel barskog. Svært viktig. 5,9 da. ID: BN00064955.)

På grunn av forekomst av den sterkt truede arten huldrestry er lokaliteten vurdert som svært viktig, dvs. A-verdi.

Erlend Rolstad registrerte i 1995 ett bjørketre med tre tråder med huldrestry (NM 893 668). Skogen var et kantbestand ut mot 20 år gammel ungsog. Terrenget er mindre bratt og eksponert mot vest (pers. med. Rolstad 2007).

Katnosfjellet vest. (Gammel barskog. Viktig. 29 da. ID: BN00064883.)

Området har gode kvaliteter i form av god forekomst av, og kontinuitet i død ved. I tillegg er stabil høy luftfuktighet en kvalitet som har betydning for flere arter. Til sammen 3 rødlistearter ble påvist. Samlet sett vurderes området som viktig, dvs. B-verdi.

Området utgjøres av et bestand med gammel granskog som omfatter en liten kolle som heller slakt mot nord, og ender i en slak kløft med sumpskog og ei myr i bunn. Fra kollen med blåbærgranskog blir vegetasjonstypene rikere og fuktigere ned mot sumpskogen i bunn. På friskere deler er vegetasjonstypene småbregnestorbregneskog med innslag av teiebær, turt, bringebær og tyrihjel. I sumpskogen vokser sumphaukeskjegg, myrflol, mjødurt, skogsnelle, myrhatt, enghumleblom, bekkeblom, skogsstjerneblom og vendelrot. Langs en liten sildrebekk ned mot myra vokser strutseving. Skogen er sjiktet med god aldersspredning og dimensjoner opp mot 70 cm i brysthøydiameter. På kollen er skogen forholdsvis skrinn, åpen og lav, men blir mer storvokst og lukket i kløfta. God forekomst av graner med gammelgranlav, bergvegger med randkvistlav, samt hengelaver med bla. gubbeskjegg, forteller om høy luftfuktighet i kløfta. Bergvegger eksponert mot vest og nordvest finnes i kløfta. Det finnes en del død granved i kløfta. Grove dimensjoner

Svartsonekjuke.
Foto: GA/NOA.

opp mot 50 cm er vanlig. Kontinuiteten av død ved vurderes som god, og to rødlistede arter knyttet til død ved ble funnet, svartsonekjuke og rynkeskinn samt signalartene vasskjuke og granrustkjuke.

Katnosfjellet. (Gammel barskog. Svært viktig. 50 da. ID: BN00064882.)

Området har klare naturskogs kvaliteter med både store mengder død ved, og kontinuitet i død ved av gran, som den viktigste kvalitet. Spesielt for området er de grove dimensjonene både på levende trær og død ved. Vegetasjonstypene er rike, og gir et godt grunnlag for et rikt biologisk mangfold knyttet til gammel naturskog. Åtte rødlistearter, hvorav to stert truet (lappkjuke og sjokoladekjuke), illustrerer områdets betydning for arter knyttet til død ved. Samlet sett er dette et svært verdifullt område, og basert på både vegetasjon, skogstruktur og potensial for biologisk mangfold, vurderes området klart som svært viktig – A-verdi.

Området utgjøres av en vestvendt skråning på vestsiden av Katnosfjellet. Deler av området er en hylle med gammel granskog på lav bonitet (G8). Men ut fra dimensjoner på trærne, både høyde og brysthøydiameter, er vekstforholdene langt bedre enn boniteten skulle tilsi. For best mulig å sikre denne gammelskogen som en kjerne, er deler av yngre og mindre verdifulle skog (hogstklasse 4) inkludert i området som en buffersone. Området strekker seg over grensen til nabokommunen i nord, og bør forvaltes som en helhet. Det finnes mindre hyller og daler med storvokst skog, og partier med storsteinet, tresatt ur samt bergvegger. Visse partier mot toppen av Katnosfjellet må betegnes som impediment med berg i dagen. I nordlige deler av den eldste skogen (hogstklasse 5) dominerer lågurtgranskogen med arter som liljekonvall, ormetelg, blåveis, skogstorkenebb, vårerteknapp, teiebær, markjordbær, hengeaks, firblad, skogflol og tveskjeggveronika. Partier med fuktigere bakke og høgstaudevegetasjon forekommer også med tyrihjel, trollbær, bringebær, brennesle, skogstorkenebb, skogsstjerneblom, turt, kranskonvall, skogsalat, kranskonvall, tysbast, myskegras, vendelrot og taggbregne. I tresatt ur vokser smørbutikk og stankstorkenebb. I visse partier forsvinner blåveisen, og artsmangfoldet i feltsjiktet er langt mindre, med mengder av snerprørkvein, eller renere blåbærtype. Det er lite innslag av løvtrær, men grove gamle seljer finnes, samt enkelte bjørker. Det kan virke som om boreale løvtrær er i ferd med å bli skygget helt ut. Sjiktningen er variert, mellom en og flersjiktet. Dimensjoner på grana mellom 50 og 80 cm i brysthøydiameter er vanlig. I partier med den eldste skogen er det store mengder død granved, der alle nedbrytningsstadier er representert og kontinuiteten antas å være høy. Læger i grove dimensjoner, opp til 60 cm, er vanlig. Det ble ikke registrert hogstspor her. Flere rødlistede arter knyttet til død ved ble funnet: Soppene lappkjuke, duftskinn, sjokoladekjuke, svartsonekjuke og rynkeskinn, samt mosen grønsko. I tillegg ble signalartene kjøttkjuke, granrustkjuke og vasskjuke funnet. Trekontinuiteten er trolig god, med flere påviste fuktighetskrevede lavarter, de rødlistede artene gubbeskjegg og kort trollskjegg, samt randkvistlav og lungenever. Erlend Rolstad fant i 1995 i østre deler av Katnosfjellet huldrestry på en bjørk med 3-4 thalli. NM 895 672. Denne vokste i fuktig, glissen, hardt plukkhogd gammelskog med stedvis en del skjeggjav (pers. med. Rolstad 2007).

Bjørnåtedalen. (Gammel barskog. Svært viktig. 55da. ID: BN00064867.)

Dette er et litt større naturskogsparti, der det er brukbar tetthet av viktige strukturer og elementer av stor betydning for biologisk mangfold knyttet til gammel granskog. Artsmangfoldet karakteriseres som middels bra, med en del relativt typiske naturskogsarter i moderate tettheter, samt med ett funn av gul snyltekjuke (sårbar) som mest interessant. 5 rødlistearter ble påvist (1 VU-art, 4 NT-arter). Basert på skogstruktur vurderes området som viktig – verdi B, men funn av den sårbare arten gul snyltekjuke trekker opp til svært viktig – verdi A.

Lokaliteten består av et liparti med nordøstlig til østlig eksposisjon, og består av et middels stort gammelskogsbestand omgitt av yngre og/eller sterkere påvirket skog. Topografien er relativt variert på liten skala, med flere små markerte søkk og skrenter, vekslende med jevnere hellinger. Dette er et helt grandominert område, med tilnærmet 100% blåbærgranskog – vekslende fra en noe fuktig utforming i nedre og midtre deler til en (gradvis tiltakende) skrinnere og mer grunnlendt type i øvre deler (hvor det også finnes noen skrinne rygger med berg i dagen). Fragmenter av fattig sumpskog (mye torvmoser i bunnsjiktet) finnes i søkk, og i tillegg er det små arealer småbregneskog i brattere partier noen steder. Skogen er en eldre, tidligere plukkhogst påvirket naturskog. Kompakt og storvokst skog dominerer, men tresjiktet glisnes gradvis ut oppover i skråningen, og

skrinnere partier har en åpnere og mer seintvoksende skog. Aldersfaseskog er vanligst, med et bra sjiktet skogbilde og god spredning på trærnes alder og dimensjoner, inkludert en del til dels gamle trær av temmelig kraftige dimensjoner. I de mest produktive partiene er det imidlertid også litt innslag av yngre skog i sein optimalfase, hvor skogen er mer homogen, tettere og med svakere sjiktning. Læger finnes relativt jevnt spredt utover hele arealet i lav til moderat tetthet, med ganske god spredning på nedbrytningsstadier (men sparsomt av de eldste stokkene). Mindre partier, særlig i tilknytning til et par av de trange søkkene, skiller seg ut ved å ha relativt store konsentrasjoner av død ved (det var særlig her at de mest interessante artene ble påvist). Gamle stubber etter tidligere plukkhogster finnes gjennom hele området, men det er bevart brukbar kontinuitet i død ved. Av rødlistearter knyttet til død ved ble følgende funnet i området: Gul snyltekjuke, duftskinn, svartsoneskjule, og rynkeskinn, samt signalarten granrustkjule. En del bergvegger finnes innimellom, med en fuktighetskrevende lavflora. Følgende interessante lavarter ble funnet: Kort trollskjegg (rødlistet), randkvistlav, skrukkelav, samt gammelgranlav på granstammer. Generelt har skogen et fuktig og stabilt internklima.

Morlikåsen Øst. (Gammel barskog. Viktig. da. ID: BN00064902.)

Området har klare kvaliteter knyttet til død ved, men mangler trolig for mye av både kontinuitet og mengde død ved til at området har stort potensial for truede arter per i dag. Området vurderes samlet sett som viktig, dvs. B-verdi. Området utgjøres av et granskogbestand på middels god bonitet (G14), nær toppen av Morlikåsen, eksponert mot sørøst. Området er avgrenset av hogstflate mot sør, øst, nord og delvis mot vest, og av impediment mot nordvest. Vegetasjonstypen er blåbærgran-

Sumpskog sør for
Langvatn.

skog, med trær opp mot 50 cm. Det er spredt med død ved, men de fleste nedbrytningsstadier er representert, med dimensjoner opp mot 50 cm. Det er likevel for spredt med død ved, og trolig for lav kontinuitet i død ved til at området bør klassifiseres som naturskog. Likevel ble to rødlistede vedboende sopp funnet. Den sårbare arten gul snyltekjule, samt duftskinn. Området er bratt, med partier med rasmark i nordvest.

Hornet. (Gammel, fattig edellauvskog. Viktig. 54 da. ID: BN00007366.)

Barlindforekomst 400-460 m.o.h. Vurdert i forbindelse med verneplan for barlind og kristtorn. Deler av rasmarka er også vurdert som lokalt verdifull nøkkelbiotop. Gammel edelløvsskog (lønn) i rasmark.

Funn av spesielle arter

Både innfor de registrerte områdene med reservatverdi og nøkkelbiotopene, samt i noen utstrekning utenfor disse, er det gjort funn av en rekke arter som enten er rødlistet eller som regnes som gode indikatorarter på skog med store naturverdier. Siden systematiske, fagbiologiske registreringer ikke er foretatt i hele området, og de som er foretatt er utført over et langt tidsrom med varierende forhold for artsmangfoldet, vil denne oversikten kun være av midlertidig art. Etter hvert som flere undersøkelser gjennomføres, kan det forventes å finne betydelig mer av biologisk og vernemessig interesse. Oppdatert oversikt over funn av arter med nasjonal forvaltningsinteresse finnes på nettstedene artskart.no og naturbase.no.

LANDSKAPSVERDIER

Landskapet i Nordmarka – Krokskogen LVO er typisk for de indre, høyereliggende delene av Østlandet. Berggrunnen er hovedsakelig bergarter fra permtiden, med hovedsakelig dypbergarter (Nordmarkitt) i nord og øst og lavabergarter (rombeporfyr) i sør og vest. Nedsmeltingen etter siste istid har etterlatt større og mindre avsetninger, dels av stedegne bergarter, dels av mer langtransportert materiale. Jordsmonnet er i hovedsak sparsomt, men med noe større mektighet i nord og øst. Her er også granskogen mer framtrædende enn på Krokskogen, der innslaget av furu er noe større. Rike lauvskoger finnes bare unntaksvis.

I nord og øst er landskapet preget av mange små og store vann knyttet til Nordmarks- og Sørkedalsvassdragene. I sørvest – på lavaplatene - er det færre innsjøer, og de større bekkene og elvene følger markerte sprekkesoner.

Krokskogens lavadekker utgjør relativt plane flater, bare avskåret av bekkedaler og av det mektige stuppartiet ned mot Hole og Ringerike. Foto: GA/NOA.

Påvirkningen av skogen har vært betydelig gjennom tidene, men det som særpreger området er at en stor andel, antakeligvis betydelig mer enn 50 % av skogene, ikke er ut-satt for flatehogstskogbruket og ensartede plantefelt. Store deler av området har fortsatt et naturskogpreg, og avstanden mellom disse områdene er så små, at de byr på en unik mulighet til å restaurere et større, sammenhengende område med slike verdier. Det vil ha en stor og positiv betydning for naturvern og friluftsliv, men vil også vise de mulighetene som ligger i et skogbruk som i større grad etterlikner naturens struktur og prosesser.

Lovens krav til vern er oppfylt

Naturmangfoldlovens § 36. (landskapsvernområder)

Som landskapsvernområde kan vernes natur- eller kulturlandskap av økologisk, kulturell eller opplevelsesmessig verdi, eller som er identitetsskapende. Til landskapet regnes også kulturminner som bidrar til landskapets egenart.

Økologisk verdi

Store verneområder har flere arter, høyere bestander av hver art, og bedre muligheter for arealkrevende arter (som storfugl og rovfugler). Gode bestander av dyr og planter gjør at et stort område kan fungere som et "overskuddsområde" og spredningssenter. Et stort areal med vekslende topografi, vassdrag og våtmarker, vil ikke rammes i sin helhet av skogbrann eller stormfelling. Hele nedbørsfelt gir sikkerhet for bevaring av vannkvalitet. Området vil tåle slitasje ved menneskelig virksomhet, og være egnet for ulike forskningsformål.

Det aktuelle området, med sine mange kjerneområder for en rekke truede arter, vil ha et svært stort potensial for bevaring, dersom hele området knyttes sammen med skoger som skjøttes særskilt med artsbevaring og restaurering av livsmiljøer for øyet. Området har allerede store verdier, og vil på sikt kunne bli enda viktigere

Gammel naturskog i området Tvetjernsdalen. Foto: GA/NOA.

Kulturell verdi

Området vrirler av ulike typer kulturminner:

Gamle stier er kulturminner, men er sårbare for slitasje. Området omfatter en rekke av de eldste kartfestede stiene i Marka, det som på tidlige kart betegnes som «ikke rodelagte gårdsveier», og som dannet grunnlaget for de blåmerkede stiene i Marka. Disse er således et vitnesbyrd både om livet på Markaplassene og et friluftslivets kulturminne av første rang. Imidlertid er stiene i Marka sterkt truet av utkjøring ved skogsdrift. Det blir en utfordring å hindre at flere av disse stiene blir ødelagt. Ved et landskapsvern, vil dette være lettere å regulere.

Plassene og setrene i Marka, med slåttemarker, er viktige kulturminner som må skjøttes. Som det framkommer under, er det i området 8 gamle Markaplasser og 17 setre med bygninger og deler av kulturlandskapet åpent, i tillegg til en rekke setre som kan gjenfinnes som tufter eller bare som navn på et kart.

Fløtningsanleggene i elvene bærer sitt tydelige vitnesbyrd om tidligere tiders skogsdrift, også av disse kryr det i de fleste elvestrekningene og også i en del større bekker i området.

Det knytter seg et vell av historier, eventyr og sagn til både Krokskogen og Nordmarka. Få områder er bedre beskrevet i litteraturen. Flere av tekstene er klassikere i litteraturen, f.eks. "En sommernatt på Krokskogen" av Asbjørnsen.

Flåtakanalen. Opparbeidet fløtningskanal for tømmer fra Storflåtan til Vesleflåtan.

Opplevelsesmessig verdi

Forslaget inneholder en rekke rester av gammelskog, som har stor opplevelsesmessig verdi. Det store, helhetlige skoglandskapet utgjør et fantastisk friluftsliv- og rekreasjons tilbud til Norges største befolkningskonsentrasjon. Mosaikken av ulike naturtyper, inkludert vassdrag og våtmark, samt et variert plante- og dyreliv, gjør området spennende å utforske. Storheten og helheten i landskapet åpner for en velgjørende følelse av frihet, kombinert med muligheten til å vandre langt og å dvele ved naturkvalitetene. Området huser i tillegg hele 61 områder og delområder som er registrert som «eventyrskoger», med de samme kriteriene som ligger til grunn for verneområder etter markalovens § 11.

I gammelskogen på Øskjevallsbrenna. Foto: Aud Stormoen.

Identitetsskapende verdi

Marka er Oslos stolthet, og bidrar sterkt til å gi hovedstaden og dens innbyggere en identitet. Gjennom eventyrene, litteraturen, friluftskulturen og den allmenne bevisstheten har området fått en sentral plass i befolkningens bevissthet. Fortellinger som "En sommernatt på Krokskogen" eller «En natt i Nordmarka» bidrar til å gi selve området en aura og identitet som motiverer for bruk. Bruken av Marka, og det å vite at den ligger der til disposisjon, er også en del av hver innbyggers identitet. Mange bruker gjerne "markabruker" eller "markatraver" som en del av sin identitet.

FRILUFTSLIVSVERDIER

Marka er landets viktigste område for friluftsliv. Området omfatter 0,4 % av landets areal, men er nærturområde for 1/4 av befolkningen. Bruken er enorm. F.eks. benytter 86 % av Oslos befolkning over 16 år Marka minst én gang i året. Bruken er aller størst på ettersommeren/høsten, men også på vinteren er det mange folk ute.

Om bruken av Marka

Alle undersøkelser om folks fritidsvaner og om bruk av naturen til friluftsliv, viser at Marka er regionens viktigste helse- og trivselsfaktor. Av Oslos voksne befolkning har så mye som 86 % benyttet Marka til friluftsliv i løpet av det siste året, og meget store andeler er bruker den svært ofte. Nær 3/4 av Osloborgerne bruker Marka ukentlig eller månedlig. Når folk blir spurt om hva det er ved friluftslivet i Marka som er viktig for dem, svarer 90 % fotturer, 89 % å oppleve naturens stillhet og ro. 80% av de spurte oppgir å drive fysisk aktivitet, 70 % å gå på ski og 51 % å sykle på veien som viktig eller svært viktig for dem. Dette samsvarer godt med tidligere undersøkelser, som alle viser at det å oppleve naturen og det å kunne komme bort fra hverdagens tempo, larm og uro er svært viktig motivasjon for å drive friluftsliv for en meget stor andel av befolkningen.

Også for de andre Markakommunene er Marka blant de viktigste områdene for friluftsliv, sommer som vinter. Veier som bringer brukerne opp fra bygdene, store utfartsparkeringsplasser, et utbredt nett av gode stier og løyper og mange opplevelsesrike skoger gjør området svært attraktivt.

Marka har et vidt utbredt sti- og løypenett, og en rekke serverings- og overnattingssteder gjør områdene lett tilgjengelige. Mange av omegnskommunene gjennomfører tilretteleggingstiltak som sikrer at mange kan benytte nærmarka.

Oslomarka er enestående ikke bare på grunn av bruken, men også på grunn av størrelsen og mangfoldet av opplevelsesmuligheter. Grønne hundremeterskoger finnes langs Markagrensen rundt hele byen og mange av tettstedene. Nærturområder egnet for søndagsturen er tilgjengelig for alle – enten til fots eller pr. sykkel, eller med kollektivtrafikk. Størrelsen gjør det mulig å oppsøke mer uberørt natur og gå på lengre overnattingsturer.

Forslaget om vern av Nordmarka – Krokskogen landskapsvernområde vil gi et løft for det enkle, tradisjonelle og uorganiserte friluftslivet med dets søken etter naturopplevelser, stillhet, ro og fravær av dagliglivets stress og uro. Hele området er tilgjengelig for dagsturer til fots, på ski eller på sykkel, men det har en ekstra verdi for de som vil oppleve naturens egen rytme, områder som er preget av naturlig utvikling og større sammenhengende områder uten mange forstyrrende inngrep og aktiviteter. Her vil man kunne få store naturopplevelser og kunne komme igjen – uten å måtte frykte at opplevelsene har gått tapt siden sist. Gjennom kombinasjonen vern og et skogbruk basert på bevaring av skogbildet, gis områdene mulighet til å utvikle en naturlig og markert stedsidentitet, som gir grunnlag for gjenkjenning, gjenopplevelse og for å knytte tette bånd mellom områdene og menneskene som opplever dem.

Det enkle, uorganiserte friluftslivet er antakeligvis den viktigste enkeltfaktoren i forebyggende helsearbeid.

Spesielt verdifulle områder; eventyrskogene

I perioden 2002 – 2014 foretok NOA registrering av Markas siste «eventyrskoger» - skoger med store og spesielle opplevelsesverdier. Parallelt arbeidet vi for å få på plass en egen lovhjemmel i Markaloven for vern av områder - utelukkende ut fra deres opplevelsesverdier. Lovhjemmelen ble vedtatt, og med kriterier som tilsvarer NOAs kriterier for å karakterisere et område som eventyrskog.

Med «eventyrskog» mener NOA gammel skog med store opplevelsesverdier med mangfold og variasjon i trærnes alder og størrelse og i skogens struktur. Eventyrskogene har ikke blitt innhentet av industriskogbrukets flatehogster og ensaldrete granåkre.

Typisk eventyrskog: Variert, naturlig, gammel skog. Lysåpen og med mange ulike rom (åpninger) som gjør vandringen spennende. Her kan fantasien få fritt spillerom.
Foto: GA/NOA.

Kriterier i Ot.prop 23	NOAs eventyrskogkriterier
Variasjon mellom sluttet gammelskog og naturlig åpne områder; variasjon i trærnes alder	Høy alder/gamle trær
Urørt og naturlig	Uberørt/naturlig
Variasjon, mangfold og kompleksitet	Variasjon/mangfold i artssammensetning, skogstruktur, fuktighet og terreng
Vilt; store sprang i topografien	Spenning i terreng, «vilt»
Forekomst av vann, bekker og myrer	Opplevelse av vann og fuktighet
Setervoller o.a. menneskeskapte åpninger i skogen	Opplevelse av historie
Særpreg; «Spennende» og «trolsk»; avviker fra omgivelsene	Særpreg; identitet. «Trolsk»; «eventyrlig»
Veksling mellom skogrommenes størrelse og form; naturlige landskapsrom	Romopplevelse
Bruk; tilgjengelighet; stillhet og ro	Framkommelighet

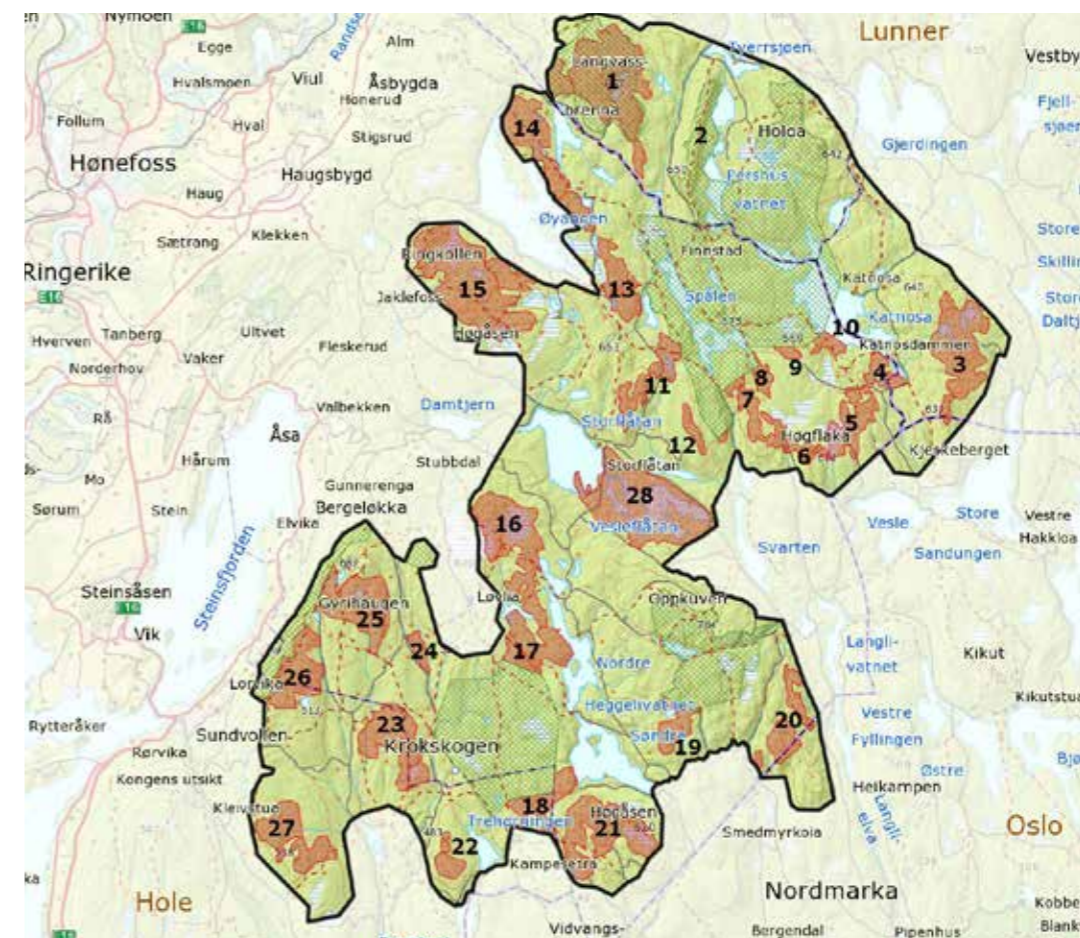
Vann er en viktig del av opplevelsen i mange eventyrskoger. Fra Spålen.
Foto: GA/NOA.

En smule overrasket over besøket.
Foto: GA/NOA.

Innenfor forslaget til Nordmarka-Krokskogen IVO er det registrert 61 områder og delområder som eventyrskoger.

Fem områder innenfor forslaget til avgrensning av Nordmarka-Krokskogen, med til sammen 13 delområder, ble av NOA ansett som så verdifulle at det ble sendt inn som deler av en «Verneplan 1 for eventyrskog», kort tid etter Markaloven tro i kraft. 15 områder til, med til sammen 37 delområder ble foreslått vernet i en «Verneplan 2 for eventyrskoger» i 2010. Ytterligere 7 områder, med til sammen 11 delområder er dokumentert som eventyrskoger.

Mer informasjon om eventyrskogregistreringen finnes i Verneplan 1 og 2 for Eventyrskoger på www.noa.no

Verdifulle områder for naturopplevelse. Naturreservater (grønnrutet), eventyrskoger og andre områder med store opplevelsesverdier (diffus rødt).

Registrerte eventyrskog innenfor forslaget til landskapsvernområde

Under følger en oversikt over områdene som er registrert som eventyrskog innenfor forslaget til landskapsvernområde. Områdene som er markert med VP-1 i parentes, er foreslått vernet i NOAs «Verneplan 1 for eventyrskog». Områder markert med VP2 er fra «Verneplan 2 for eventyrskog», som igjen er delt i A (prioritet 1) og B (prioritet 2).

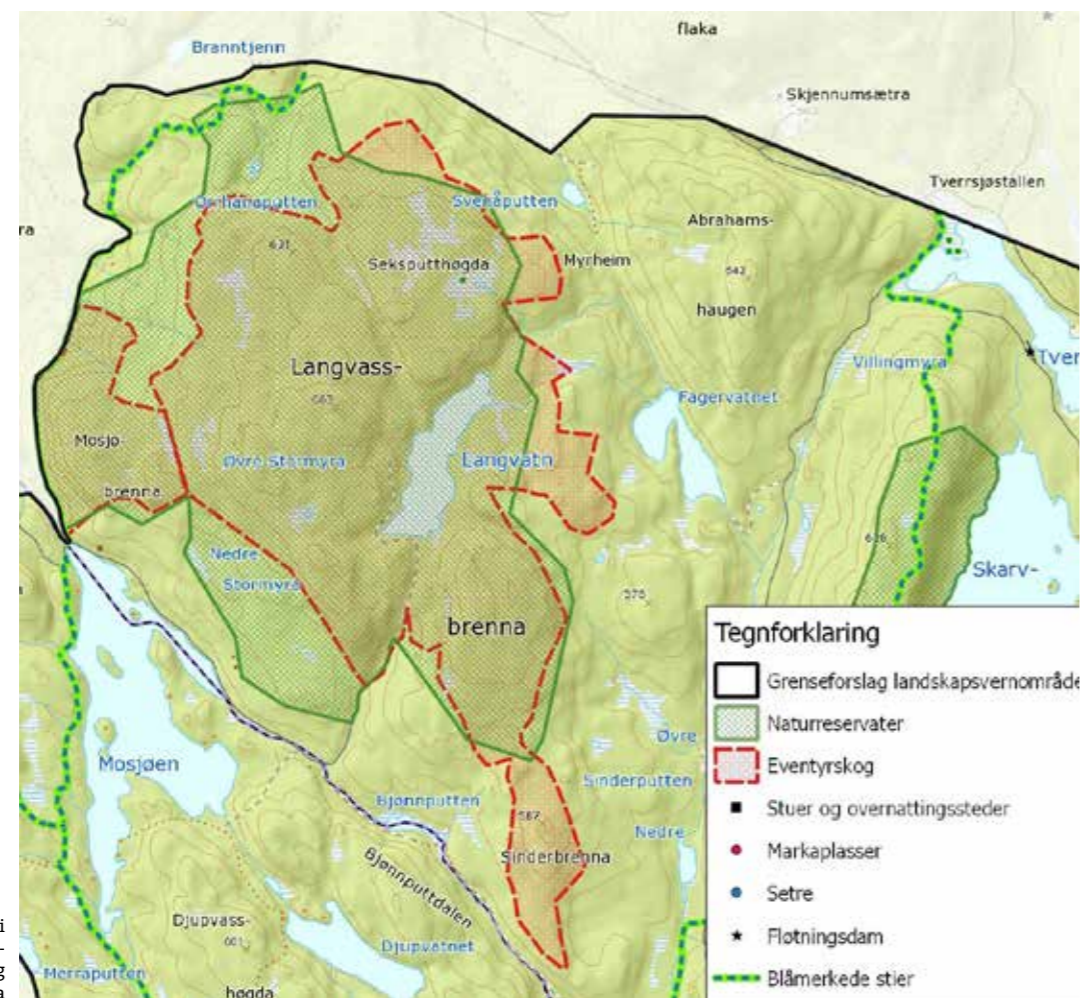
Registreringen er foretatt av frivillige, og er ikke systematisk. Man kan derfor forvente at det også utenfor områdene på listen kan finnes skogsområder med store opplevelsesverdier. De eksisterende reservatene pr. 1.1.2010 er ikke registrert, da NOA antar at disse områdene har meget stor naturopplevelsesverdi, som følge av naturlig utvikling av skogtilstanden.

1. Langvassbrenna (VP 1)

Området, som består av 6 delområder, har "alt" turgåeren kan ønske seg: Trolske furukoller og storskog av gran, stor variasjon i skog og terreng, idylliske vann og putter, store myrområder, særpregede bergformasjoner og et mylder av ulike rom i skog og terreng. Det er sjelden at så store kvaliteter er bevart i sammenheng i Marka. Området er i sum gitt verdien svært verneverdig (***).

Både de 6 delområdene hver for seg, og hele storområdet, har flersjiktet, variert, naturlig gammelskog som ikke er utsatt for industriskogbruket, men har beholdt preget av naturlighet og variasjon. Både terrenget og skogtilstanden skaper mange små og store rom som gir spennende skogopplevelser.

Terrenget er innbydende og lett tilgjengelig. Østflanken, fra rødmerka løype og sør- over, og de nordlige delene av selve toppområdet på Langvassbrenna har til dels dramatiske formasjoner, om enn ikke av de største dimensjonene. Langvassbrenna nord / toppområdet (A) er et variert område som spenner fra glisne fururabber med god utsikt til dype gransøkk og -lier med grov skog med frodige mosematter i bunnen. Skogen framstår som gammel, meget variert, med markerte overganger mellom ulike skogtyper, stor variasjon i bunnvegetasjon og skogstruktur.

Opplevelsesverdier i området Langvassbrenna, Mosjøbrenna og Sinnerbrenna

Store myrer dominerer landskapet, og danner store, naturlige rom, som sammen med de mindre rom som dannes av terrenget og skogen bidrar til en betydelig variasjon og mangfold i naturopplevelse. Også de mange store, gamle kronglefuruene gir området et spennende og trolsk preg. I vest er det et parti med spennende bergformasjoner, med flott utsikt mot vest og nord.

Seksputthøgda (B) har mange av de samme kvalitetene som toppområdet, men har mindre av den helt grove, frodige granskogen. I områdets ytterkanter går skogen gradvis over fra eventyrskog, via gammel plukkhogst til industriskog i liene ned mot Svenoputten. Skogen er jevnt over gammel, og framstår som naturnær, med unntak av partier preget av noe sterkere plukkhogst en del tiår tilbake i tid. Variasjonen i skogens struktur og tetthet er stor, terrenget er roligere, med mindre dramatik enn i toppområdet.

Idyllisk ved Langvatnet. Foto: GA/NOA.

"Deledalen" (C) er en markert dalgang mellom (A) og (B). Grov, storstammet, kvistrik gran dominerer området, men det er aldri langt opp til furu- og blandingsskogen. Gjennom dalbunnen slukter seg en langstrakt, trang myr som gir et trolsk og spennende rom. Skogen er gammel; den virker naturlig og er meget variert. Noe mer påvirkning i begge ender av dalen, der de siste plukkhogstene ligger litt nærmere i tid enn resten av området, men også her er det gjennomgående variert, gammel skog. De mange små rommene, sammen med det langstrakte myrrommet, gir hele området karakter og identitet.

Langvatn (D) er sterkt preget av selve Langvatnet og det sterke landskapsrommet rundt. Vannet er blant de få større innsjøene i Marka uten moderne inngrep av noe slag synlig rundt vannet. Stedvis trekker furuskogen helt ned til vannkanten på østsiden, men det er den gamle granskogen som dominerer. Forsiktige gjennomhogster, både i nordvest (ca. 1998) og i øst (2007) påvirker i liten grad helhetsbildet, men reduserer inntrykket av alder og naturlighet. Variasjonen i skogen er stor. På høst og vår ser en at det er innslag av lauv i liene, men det er kun i de sterke fargers sesonger at de legges merke til. Landskapet er rolig, her finnes stillheten og harmonien.

Langvassbrenna sør (E) er dominert av et toppområde med småkollete terreng med eldgammel, trolsk furuskog. Ned i hellingene rundt, er det variert blanding av gran og furu, til dels ren granskog. I nordøst er terrenget brattere med en markert og vill kløft med grove trær og læger, og bratt grankledd stigning opp mot toppområdet. Delområdet framstår som naturlig, særpregede og variert.

Sinderbrenna (F) er den sørligste delen av området, nesten avsnørt fra de øvrige gjennom hogster i nyere tid. Delområde har mange av de samme kvalitetene som de andre "brennene": Furukoller, spennende blandingsskog av gran og furu og rene granskoglier. Enkelte svært grove, gamle trær finnes i vestlia.

Alder

I det aller meste av området omfatter skogen av gamle til svært gamle trær. Både storfuruer på flaka og storgranene ned i søkkene, sammen med mange trær med grov skorpebark gir et tydelig preg av virkelig gammel skog. Det samme gjør skogstrukturen, som forteller at de siste inngrepene ligger langt tilbake i tid. Noen steder langs grensene finnes det noe yngre skog.

Tretåspettens karakteristiske «ringing» av grantrær, er et typisk gammelskogsfenomén.
Foto: GA/NOA.

Uberørt / naturlig

I alle delområdene er det betydelige mengder med døde trær, stående og liggende. Stedvis er skogen under naturlig foryngelse, som følge av vindfelling av hele holt. Slike steder "spruter det opp" ny skog, noe som medvirker til et variert skogbilde. For øvrig vitner skogbildet, som framstår som modent over det meste av området, om fravær av inngrep gjennom lang tid.

Mangfold / variasjon

Terrenget spenner over et helt spekter av kvaliteter, fra spennende bergformasjoner, via mer eller mindre bratte lier og over til roligere partier med store og små myrer. Skogen følger det samme mønsteret, med furuskog på kollene og gradvis overgang til ren gran-skog i søkkene, og er nær sagt overalt sjiktet og med stor spredning. Dette gir stor variasjon, både horisontalt og vertikalt. Undervegetasjonen spenner fra røsslyng og lauvskog oppe på koller og flak, og til grasdekke og bregneskog i søkkene.

Terrengvariasjon

Helt lokalt finnes det en del steder ganske bratte, ville partier, men det er terrengvariasjonen i liten skala som er mest påfallende, med mange små slukter og bratte fall noen steder og rolige flak andre.

Opplevelse av rom

Det er stor variasjon og mangfold i de rom som skog og terrenget danner. På "brennene" finnes både store rom rundt myrene og mindre rom inne i skogen. I Deledalen er romdannelsen ekstra sterk som følge av de høye åsene på begge sider. Landskapsrommet rundt Langvatn gir et helhetlig, opprinnelig og uberørt inntrykk.

Opplevelse av vann og fuktighet

Denne faktoren er selvsagt sterkest i delområdet Langvatn, men myrer og små kulper gir også opplevelse av frisk fuktighet på "brennene". I Deledalen er det bekken og den våte myrstrengen som dominerer synsinntrykket. I alle delområdene finnes det partier med frisk sumpskog, som gir avveksling mellom tørre rabber og koller.

Opplevelse av kulturminner og -landskap

Ingen kulturminner eller kulturspor er registrert.

Særpreget

Innen delområdene finnes det mange særpregede forekomster, både terrengmessig, landskapsmessig og gjennom spesielle trær. Vest i delområdet Langvassbrenna nord er det et spesielt parti med berg og flak i dagen. Skogen og de særegne trærne på og rundt myrene er lite påvirket og bidrar til å gjøre området spennende/"trolsk". Et helt Markavann uten moderne inngrep er i seg selv et særsyn.

Verdivurdering

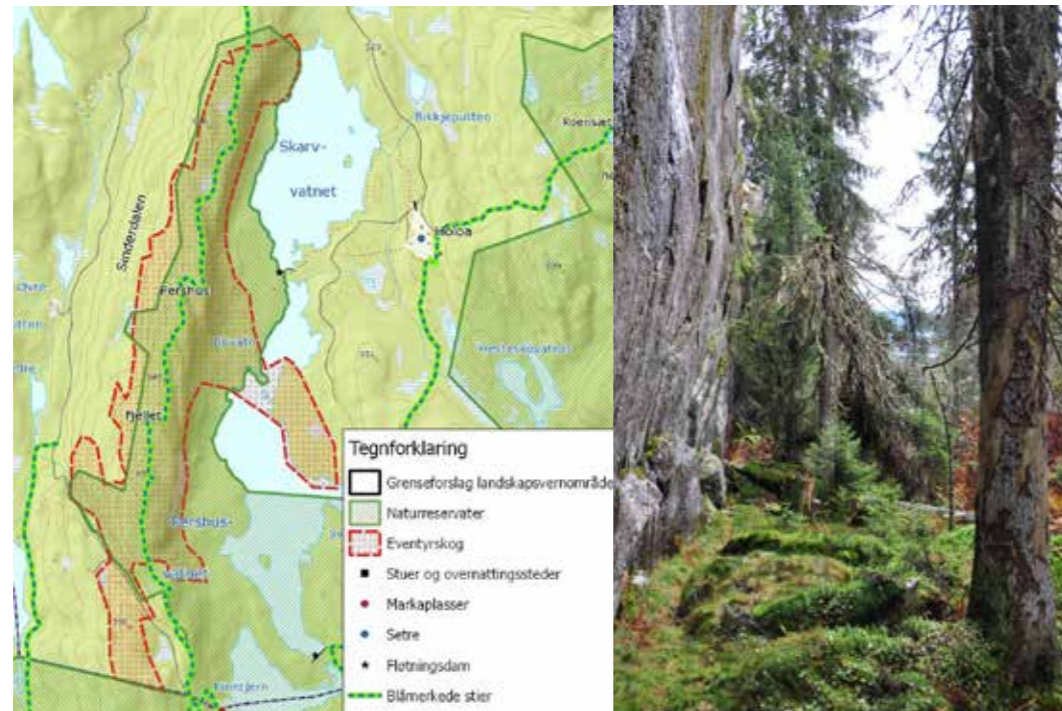
Etter rundt 60 år med bestandsskogbruk er det uvanlig å finne større, sammenhengende områder med gammel naturlig skog, slik man finner på Langvassbrenna. Både hver for seg og samlet innehar området store opplevelsverdier innen de fleste kriteriene. På steder i Marka kan man komme nærmere villmarkspreget enn gjennom en stille vandring i dette området.

	Alder	Uberørt, naturlig	Mangfold, variasjon	Terreng-variasjon	Romopp-levelse	Oppl. av vann	Oppl. av historie	Særpreget	Samlet verdi
Delområde A	***	**(*)	***	**	***	*	-	***	***
Delområde B	***	***	***	**	***	*	-	**(*)	***
Delområde C	***	**(*)	***	**(*)	***	**	-	**(*)	***
Delområde D	**	**	**(*)	**(*)	***	***	*	***	***
Delområde E	***	***	***	**	**	(*)	-	***	***
Delområde F	***	**	***	**	*	-	-	**	**(*)
Totalt for området	***	**(*)	***	**	**(*)	*(*)	-	***	***

2. Pershusfjell (VP2-A) ¹

Pershusfjell er karakterisert som Markas "mikrominiatyrvillmark" og "mangepuklede dromedar". Den lange ryggen med mange koller og med sine stupbratte østside brytes nemlig opp på tvers, med bratte, ville juv, nesten umulig å forsere i øst, men lang "mildere i vest". Disse lommene og rommene er meget trolske og ville og gjør at man føler seg hensatt til områder mye lenger unna sivilisasjonen. Gammelskog som varierer mellom kortvokste kronglefuruer, via skjørtegran med greiner helt ned til bakken og til storvokst granskog preger området, i en blanding av små og store trær, med ulike form og greinsetning og i varierende innbyrdes avstand.

¹ Verneplan I og verneplan II har ulik detaljeringsgrad. Områdene fra verneplan II har ikke verditabell, slik områdene i verneplan I har.

Opplevelsesverdier på og ved Pershusfjell. Naturreservatet er utvidet til å omfatte vesentlige deler av den registrerte eventyrskogen.

Pershusfjell er Markas «mangepuklede dromedar», med sine dramatiske sprekedaler på tvers av den mektige bergryggen. Foto: GA/NOA.

Alder

Meget gammel skog i det meste av området, men noen steder har hog-stene spist seg helt inn på ryggen av åsen.

Uberørt/naturlig

Stedvis, særlig i sluktene og enkelte av li-partiene er det skikkelig villmark og naturskog, med mange døde trær i ulike nedbrytingsstadiene og naturstyrte foryngelsesprosesser.

Mangfold/variasjon

Skogen består i hovedsak av barblandingsskog, som går over i ren gammelskog av gran i lier og søkk. Lauv er det lite av. Variasjonen er likevel enorm i terrenget og i skogstruktur, trærnes størrelse og form og i grad av lukkethet. Meget spennende skogopplevelser. Rikt dyre-liv.

Opplevelse av rom

Særlig tverrsluktene gir mektige romopplevelser i mellomsluktet. I liten skala er det fullt opp med varierte skogsrom pga skogstrukturen, og i stor skala er utsikten over landskapsrommene nedover Nord-marksvassdraget storslått.

Terrengvariasjon

JA!!!

Opplevelse av vann og fuktighet

Pershusvann og Skardvann liver opp ved fjellets fot, og den delen av området som krysser vassdraget gir sterk opplevelse av vann og vassdrag. På ryggen er det lite vann og fuktighet, kun noen myrer bryter opp.

Kulturminner

Utsikt til Holoaseter og til Finstad

Særpreget

Pershusfjell skiller seg sterkt fra omgivelsene på grunn av topografien og den flotte skogen langs ryggen og delvis ned på begge sider. Om-rådet på østsiden av Pershusvann skiller seg ut som storsteinet blokk-mark med gammel skog.

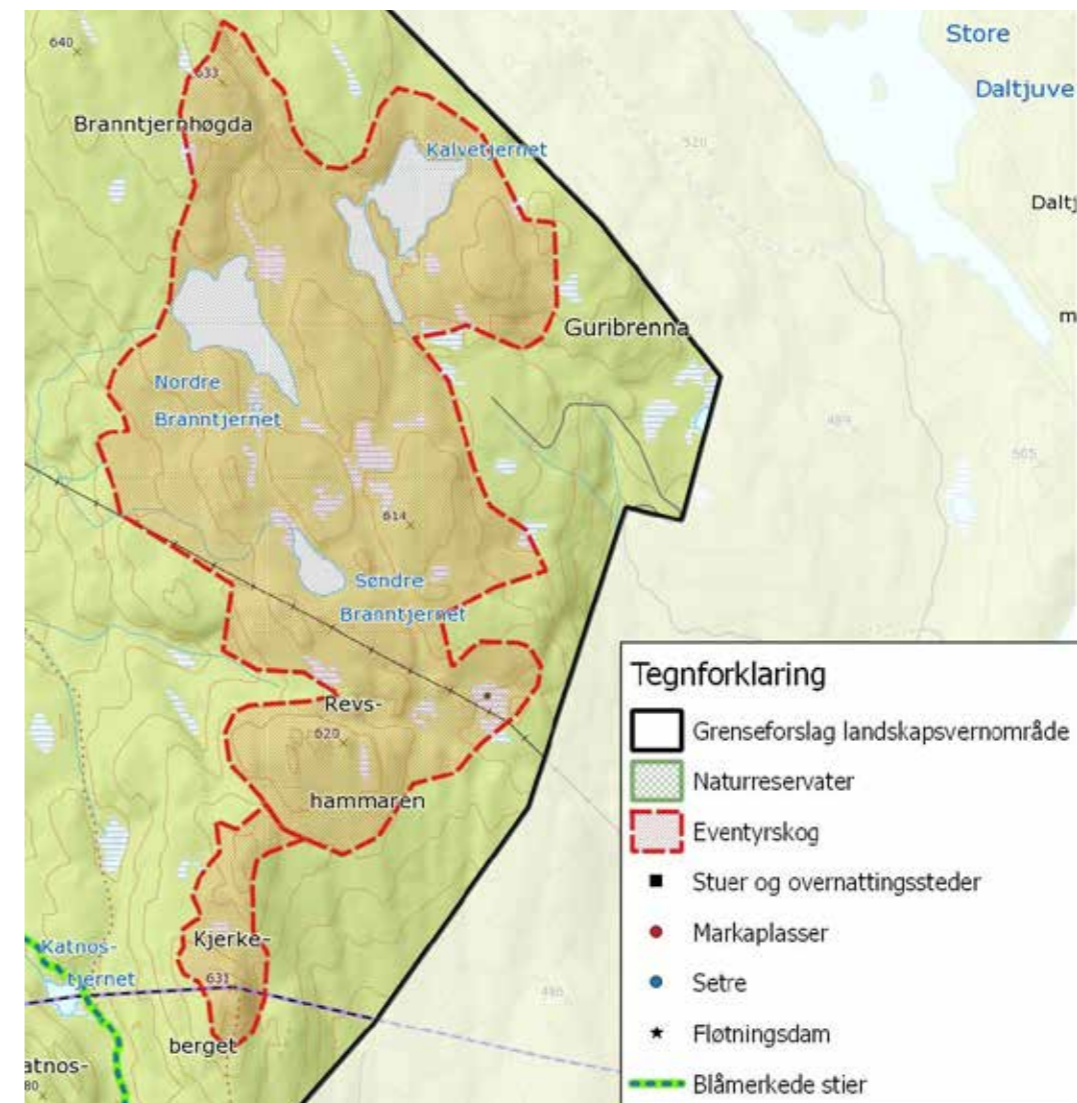
Verdivurdering

NOAS eventyrskogregistrering har gitt området terningkast 5.

	Alder	Uberørt, naturlig	Mangfold, variasjon	Terrengvariasjon	Romopplevelse	Oppl. av vann	Oppl. av historie	Særpreget	Samlet verdi
Totalt for området	***	**(*)	***	***	***	**	(*)	***	***

3. Branntjernshøgda (VP2-A)

Branntjernshøgda ligger svært høyt i en Markasammenheng. Åspartiet er ett av Markas snørikeste områder. Dette preger skogen, som er fjellskogpreget, formet av vind og snørike, lange vintre. Skogen består i all hovedsak av gran. I store deler av området er det gammel skog, men det er også innslag av områder som er drevet på 60-tallet. To kjerneområder inneholder helt spesielle skogkvaliteter:

Opplevelsesverdier i området Branntjernshøgda – Revshammaren.

- Søndre Branntjern – Revshammaren har store områder med svært gammel, variert, lysåpen lettgått skog, med slukter og brattheng. Nordvest i området ligger søndre Branntjern, en bortgjemt idyll, der en kan nyte stillheten.
- Kalvtjerna NV – Et daldråg med riktig storskog og en gammelskogsli med naturnær fjellskog.

Urørt skogsrom ved Søndre Branntjern. Foto: GA/NOA.

Alder

Stedvis svært gammel skog, særlig i kjerneområdet øst for søndre Branntjern og i sørøst-hellingen av Branntjernshøgda. Innslag av yngre skog (60-tallet) i områdets midtparti, men området utgjør en helhet, så vi har ikke delt området i to av den grunn.

Überørt/naturlig

Kjerneområdene framstår som svært naturnære og preget av fravær av inngrep gjennom lang tid.

Mangfold/variasjon

Til tross for nær sagt bare granskog, har området en overraskende stor variasjon, fra fjellskog på de mest utsatte stedene til storstammet søylehall i rike hellinger. Vekslingen mellom skog og myrer og vann bidrar sterkt til det varierte preget.

Opplevelse av rom

Både terrenget, vannene, myrene og skogens struktur bidrar til mange og varierte rom i området.

Terrengvariasjon

Det finnes en god del slukter og søkk i området som gir det ekstra kvaliteter. Fra Revshammeren er det svært god utsikt i østlig retning

Opplevelse av vann og fuktighet

Kalvtjerna og Branntjerna er perler i skoglandskapet. Også myrer av ulik størrelse bidrar til mangfoldet.

Kulturminner

Tidligere skiløype gjennom området kan finnes igjen på noen strekninger. Ellers ingen kjente kulturminner

Særpreg

Fjellskogpreget er det fremste kjennetegnet på området. Området oppleves som svært stille, med få forstyrrelser. Her er man langt innpå skauen.

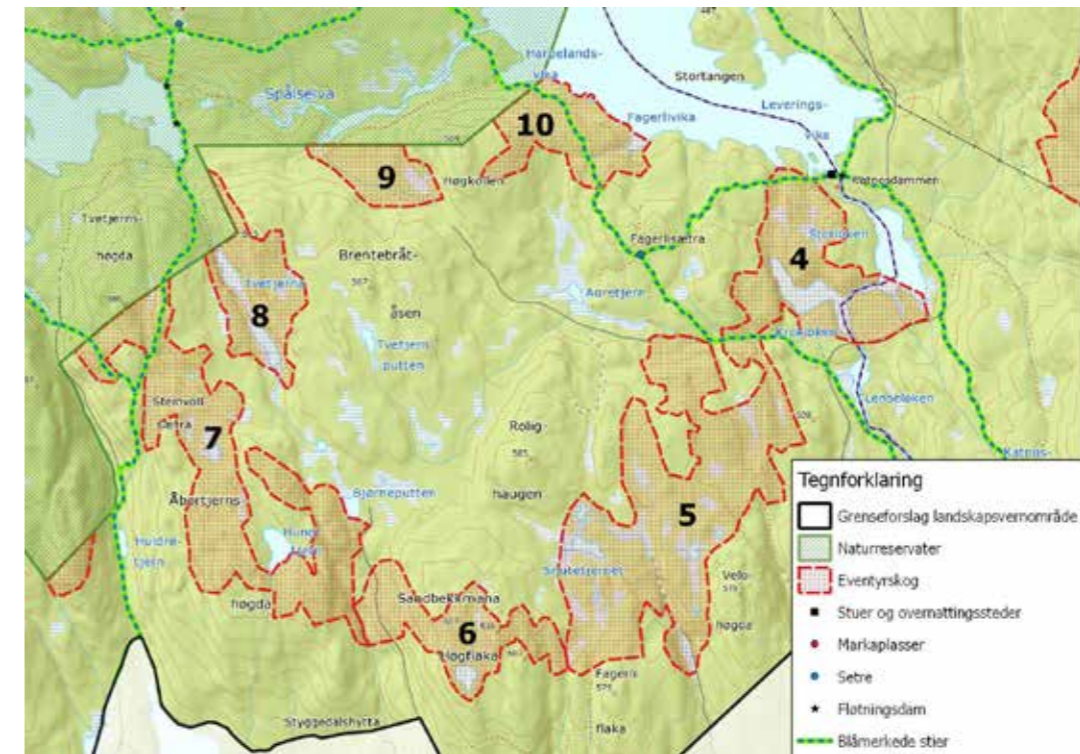
Verdivurdering

I NOAs eventyrskogregistrering har begge kjerneområdene fått "terningkast" 6 og området som helhet fått "terningkast" 4.

	Alder	Überørt, naturlig	Mangfold, variasjon	Terrengvariasjon	Romopp-levelse	Oppl. av vann	Oppl. av historie	Særpreg	Samlet verdi
Søndre Branntjern	***	**	***	**	***	**(*)	-	**	***
Kalvtjern NV	***	***	***	**	**	*	-	**	***
Restområde	***	*	**	*	**	**	-	*	*(*)
Totalt for området	**(*)	**	***	**	***	**	-	**	**(*)

Katnosa sør

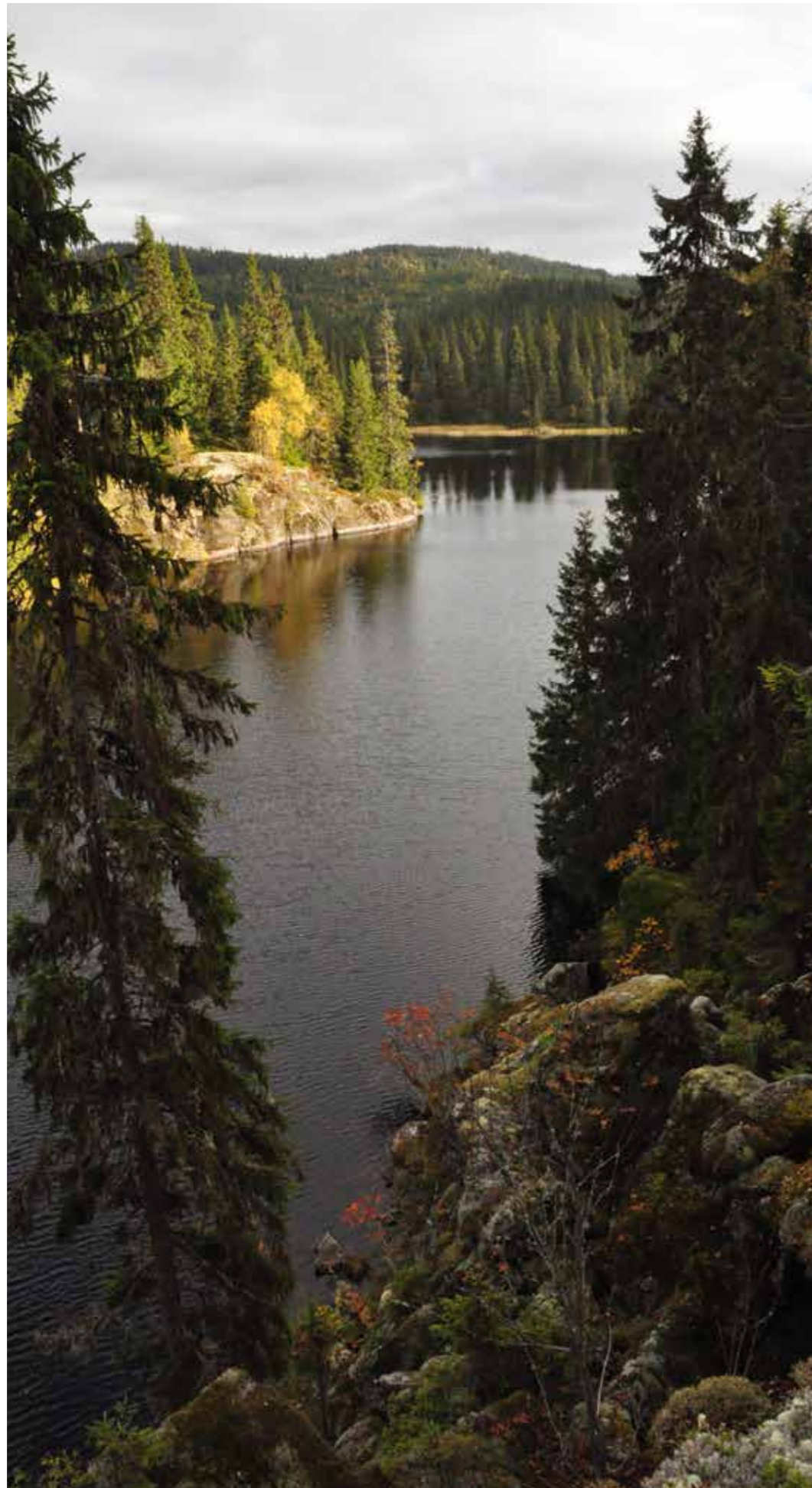
Området Katnosa sør består av 7 registreerte delområder som beskrives hver for seg under. Flotte eventyrskoger som nås med utgangspunkt i Turistforeningens ubetjente hytte Katnosdammen.

Eventyrskoger i området Katnosa sør.

Karnosdammen er det perfekte utgangspunkt for å utforske eventyrskogene sør for Katnosa. Foto: GA/NOA.

Fra det ville sprekke-området på vestsiden av Krokløken mot Kjerkeberget. Foto: GA/NOA.

4. Krokløken (VP2-A)

Krokløken er en liten innsjø som utgjør en del av Katnoselva. Opp fra vannet reiser seg bratte klipper og rasmark i dramatiske formasjoner på vestsiden. På ryggene sør for turisthytta og mellom myrene og på oversiden av klippene er det mye og spennende gammel skog. Myrene utgjør "smilehull" i skoglandskapet. Opplevelsen av rom, variasjon, gammel skog og vann er sterk.

Alder

Området huser mye gammel skog, særlig på ryggene sør og vest for Katnosdammen og i og over klippeformasjonene ved Krokløken.

Uberørt/naturlig

Området framstår som naturlig og uberørt når man er inne i det, men i ytterkantene lurer en god del industriskog og Katnosveien.

Mangfold/variasjon

Området har stor variasjon i skogstrukturen. Flersjiktet skog og variasjon som følge av varierte naturforhold.

Opplevelse av rom

Krokløken gir en meget sterk romopplevelse. Også myrene mellom Krokløken og Katnosdammen er flotte rom. Den sjiktede skogen gir mange og flotte skogsrom, dels alene, dels sammen med terrengformasjonene.

Terrengvariasjon

Den villeste delen av området er opplagt klippeformasjonene og rasmarka ved Krokløken.

Opplevelse av vann og fuktighet

Krokløken og partier av Katnoselva gir fine opplevelser av vann og vassdrag. Myrene er også flotte fukt-elementer.

Kulturminner

Katnosdammen er en gammel damvokterbolig med en godt beskrevet historikk.

Særpreg

Særlig den stupbratte vestsiden av Krokløken, med dype og trange fjellsprekker, gir område et gjenkjennelig særpreg.

Verdivurdering

NOAs eventyrskogregistrering har gitt området terningkast 5.

	Alder	Uberørt, naturlig	Mangfold, variasjon	Terreng-variasjon	Romopp-levelse	Oppl. av vann	Oppl. av historie	Særpreg	Samlet verdi
Totalt for området	**	**	***	**(*)	***	**(*)	*	***	***

5. Velohøgda (VP1)

Særpreget skog- og myrplatå med gammel, variert og naturlig granskog. Området framstår som lite berørt av nyere inngrep. Vekslingen mellom stor gammelskog og store og små myrer og fuktige søkk, og den store variasjonen i skogens struktur gjør at området framstår som spennende og trolsk, med sterke og varierte romopplevelser. Landskapet er rolig og bærer preg av stillhet. Området ligger inntil en mye benyttet skiløype og i enden av en skogsvei som er farbar med sykkel. Området har store opplevelsesverdier og verneverdien er satt til svært verneverdig (***)

Det er særlig den eldgamle, varierte og lite påvirkede naturskogen og vekslingen mellom denne og alle området myrer og fuktige søkk som en først legger merke til ved et besøk i området. Gammelskogen bærer preg av ikke å ha vært rørt på lenge, med grove kjempetrær ned i søkkene og mer fjellskogpregete, "raggete" trær på de mest værutsatte stedene. Skogen består nær utelukkende av gran, men er likevel variert, spesielt i trærnes alder, størrelse og form, som igjen avspeiler den store variasjonen i skogens tetthet.

Variasjonen i romopplevelse i området er slående: Fra de relativt store rommene som myrene utgjør, til små åpninger og glenner i storskogen der enkelte av kjempene har falt over ende. Særlig er de mange små bekkesøkkene med storskog ut fra myrene spesielle og

Naturskogen har ofte stor variasjon i skogens tetthet. Det gir stor variasjon i «romstørrelsen». Fra Velohøgda. Foto:GA/NOA.

flotte opplevelser, med dype mosematter og rik vegetasjon på "gulvet", mer eller mindre transparente "vegger" av skog med varierende størrelse, høyde og innbyrdes avstand, og gamle kjemper med vide kroner som delvis danner "tak" i rommene.

Med de få forekomstene av virkelig gammel skog i Marka, er det i seg selv særpreget med et så vidt stort område med så gammel, intakt skog. Den varierte skogstrukturen og sterk påvirkning av store snømengder legger grunnlag for variasjon i trærnes form og utseende. Mange steder former skogen trolske skikkelser og figurer som vekker spenning og nysgjerrighet. Særpreget i området understrekes særlig i de spesielle bekkesøkkene i tilknytning til de store myrene. Flere steder forsvinner bekkene under bakken og dukker opp igjen lenger ned.

Alder

Området har mange svært gamle og gamle trær, med grov, skorpete bark. Det er også mange riktig store, grove trær. De eldste trærne finnes særlig på de litt berglendte partiene.

Uberørt/naturlig

Landskapet er ikke påvirket av tekniske inngrep. Det er en god del døde trær, både stående og liggende. Av lægrene er det stor variasjon i nedbrytingsgrad, noe som tyder på en lang tidsperiode siden siste inngrep med plukkhogst. Dette underbygges også av at gamle stubber er i ferd med å gå helt i oppløsning. Rett nord for området (utenfor avgrensningen) er det nylig foretatt tynningshogst med en del hjulspor etter utkjøringen. I øst og sør er det ujevne overganger mot ensaldersskog.

Mangfold/variasjon

Til tross for liten treslagsvariasjon, er området og skogen variert. Særlig er variasjonen i trealder, trærnes form og skogens struktur stor. Variasjonen mellom ulike vegetasjonstyper, mellom myr og fastmark og i skogens struktur og trærnes størrelse.

Terrengvariasjon ("Vilt")

Terrengvariasjonen er i store trekk liten, med unntak av den bratte vestskråningen ned mot skiløypa, med høydeforskjeller opp til 60m. I liten skala gir de mange bekkesluktene spennende variasjon fra myrlandskapet og de skogkledde koller og skråninger. Det er få gode utsiktspunkter over store områder, men fine detaljutsikter vestover fra åsryggen i vest.

Opplevelse av rom

Opplevelsen av rom preger området, fra de store myrrommene som er dominerende i landskapet, via de mindre og mer intime skogsrommene nede i slukter og de små lukene og glennene der enkelttrær eller grupper av trær har falt av elde. Også variasjonen i romstørrelsen er stor, med den spenningen det gir for en vandring i området.

Opplevelse av vann og fuktighet

Denne faktoren er ikke den mest framtrekkende på Velohøgda. Små putter, men store myrer. Sumpskog, fuktige mosematter og små bekker bidrar til områdets friskhet.

Opplevelse av kulturminner og -landskap

Det er ikke registrert kulturminner i området.

Særpreget

Til tross for få markerte landskapsdetaljer og terrengformasjoner, er området særpreget. Skogen har fått stå lenge uten noen ensrettende skjøtsel, og framstår som fantasieggende og trolsk, med et sterkt naturpreg.

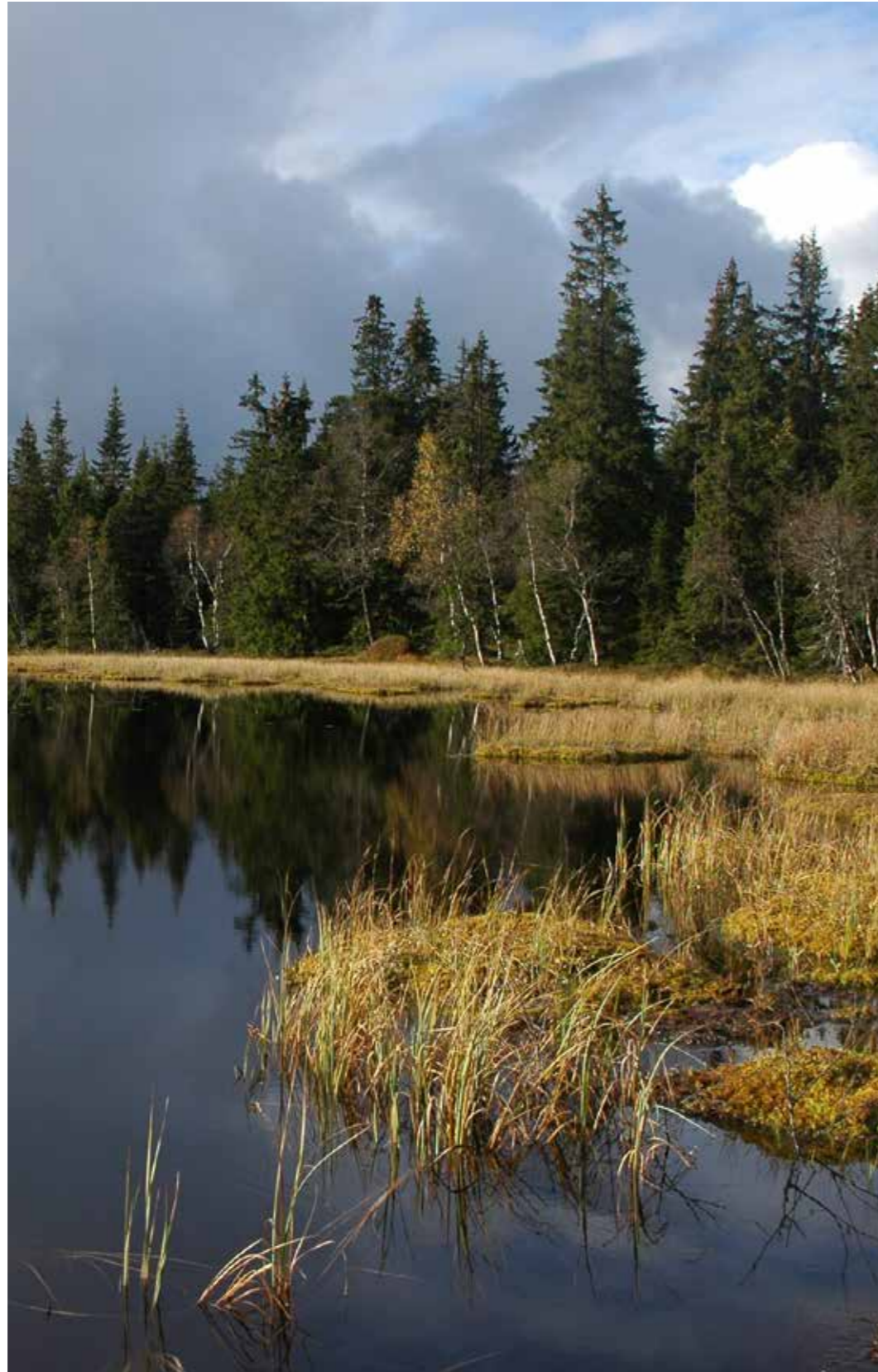
Verdivurdering

Området får fullt score på hele 4 kriterier, og gis derfor totalverdien svært verneverdig (***)

	Alder	Uberørt, naturlig	Mangfold, variasjon	Terrengvariasjon	Romopplevelse	Oppl. av vann	Oppl. av historie	Særpreget	Samlet verdi
Totalt for området	***	***	***	*	***	*	-	**	***

6. Sandbekkmana (VP2-A)

Sandbekkmana og Høgflaka utgjør et kolleparti som hever seg markant over omgivelsene, der "Nordmarka senker seg en etasje" ned mot Sandungen. Toppområdet har gammel skog, som delvis er plukkhogd. Mange av trærne er svært gamle. Søer på toppen ligger et idyllisk skogstjern. Det er gammelskogssammenheng ned til myrene i øst, og ned gjennom lia i vest er det et større part med plukkhogd, gammel skog med mange store trær. Skogstrukturen, tjernet, utsikten fra toppen og gammelskogen utgjør områdets fremste opplevelsesverdier.

Liten idyll søer i området Sandbekkmana.
Foto: GA/NOA.

Alder

Topplataet har mange svært gamle trær i miks med yngre. Tydelig plukkhogd skog i lia mot vest med mange store trær av høy alder.

Uberørt/naturlig

Skogen i toppområdet framstår stedvis som naturlig, mens det andre steder, særlig i kantene, bærer preg av at området har vært påvirket noe gjennom plukkhogst i forbindelse med de store hogstene i området rundt.

Mangfold/variasjon

Skaogen varierer mye i sluttethet, både berg i dagen og myrer bidrar til storvariasjon. Også skogstrukturen er variert, med sjiktning og variasjon i avstanden mellom trærne.

Opplevelse av rom

Ikke sterk terrengbasert romopplevelse, men skogstrukturen åpner for å oppleve rom på en mindre skala.

Terrengvariasjon

Området heller bratt både mot øst og vest, og toppområdet har to markerte koller.

Opplevelse av vann og fuktighet

Det vesle tjernet søer på topplataet gir området liv og gammelskogen nord for tjernet og tjernet utgjør en harmonisk helhet.

Kulturminner

Ingen registrert.

Særpreget

Området står igjen som en rest av tidligere tiders skoger i et ellers hardt drevet skogbrukslandskap.

Verdivurdering

Området fikk "terningkast" 4 i eventyrskogregistreringen.

	Alder	Uberørt, naturlig	Mangfold, variasjon	Terrengvariasjon	Romopplevelse	Oppl. av vann	Oppl. av historie	Særpreget	Samlet verdi
Totalt for området	**(*)	**	**	**(*)	**	*(*)	-	**	**

7. Abbotjernshøgda (VP2-A)

Området har variert opplevelsesverdier: Eldgammel gran- og furuskog med mektige og maleriske kronglefuruer og grovkvistet skjortegran. Et dypt søkk med grov skog (Styggedalen). Vide myrer med gammel skog rundt og en bratt naturskogpreget li i vest. Her kan man oppleve naturens påvirkning av skogen, oppleve særpregede rom og mange små idyller. Dessverre ble det for ca 10 år siden gjennomført en sterkt ødeleggende hogst rundt Hundtjern som er grunnen til områdets avgrensning. Dette området bør enten innlemmes i et verneområde og skjottes tilbake til stor opplevelsesverdi eller legges inn som et spesielt område etter Markaforskriften, med aksept kun av tiltak som medfører en restaurering av områdets kvalitet for friluftsliv og naturopplevelse.

Alder

Barblandingsskogen syd for og vestnordvest for Hundtjern er meget gammel, det samme gjelder flere teiger i den vestlige delen av området.

Uberørt/naturlig

De eldste partiene virker også meget naturlige og uberørte. I Styggedalen er skogen i ferd med å få et modent preg, selv om det i tidligere tider har vært drevet plukkhogst. Hogsten rundt Hundtjern trekker ned i denne delen av området.

Mangfold/variasjon

Området har et stort mangfold av opplevelser som følge av varierte skogtyper, variert skogstruktur og bunnvegetasjon. Skogen består hovedsakelig av gran og furu, lauvinnslaget er lite.

Opplevelse av rom

Styggedalen og en rekke slukter i den vestlige delen av området gir tydelige rom. Også skogstrukturen, særlig i den eldste skogen gir fine skogsrom.

Terrengvariasjon

Styggedalen og den bratte vestlia gir stor variasjon i terrenget, men også alle de små sluktene og smådalene i resten av området bidrar til en stor variasjon.

Opplevelse av vann og fuktighet

Hogstene rundt Hundtjern ødelegger opplevelsen av dette vannet. En del myrer bidrar derimot meget positivt

Kulturminner

I vest grenser området til den nedlagte Lorthølsetra (Steinvollen seter)

Særpreg

Området skiller seg sterkt fra de av skogbruket sterkt påvirkede omgivelsene.

Verdivurdering

NOAs eventyrskogregistrering ga området terningkast 4.

	Alder	Uberørt, naturlig	Mangfold, variasjon	Terrengvariasjon	Romopp-levelse	Oppl. av vann	Oppl. av historie	Særpreg	Samlet verdi
Totalt for området	**(*)	**	**(*)	***	***	*	-	**	**(*)

8. Tvetjerdalen (VP2-A)

Her er det skogens naturlighet og velde som dominerer. Storvokst granskog som engang har vært plukkhogd, men som naturen er i ferd med å ta tilbake. Digre kjemper ligger veltet overende. Skjeggblaven blafrer i vinden og det er et yrende liv av fugl og insekter, i tillegg til stort mangfold av sopp. Skogen er frodig og gir ikke mange glimtene av vannet nede i dalen før man er helt framme på en av knausene rett over vannspeilet.

Alder

Hele området utgjøres av gammel granskog.

Uberørt/naturlig

Hele området har et preg av "urskog", et gammelskogsområde der naturen får råde fritt.

Mangfold/variasjon

Til tross for bare ett treslag er det stor variasjon i området. Varierende fuktighetsforhold, skjiktning og varierende treavstand skaper stor strukturell variasjon. Det er et mangfold av arter i området, særlig rikt er mangfoldet av sopp og lav.

Opplevelse av rom

Landskapsrommet rundt Tvetjerna har skogmystikken som kjennetegn: Omgitt av storvokst granskog, nede i en dyp dal, ofte frostrøyk. Et lukket rom med klart definerte vegger. Også skogstrukturen bidrar til en sterk romfølelse, med mange og verierte rom som følge av variasjon i strukturen.

Terrengvariasjon

Store deler av området heller bratt ned mot Tvetjerna, mest skrenter, men også noen mindre bergvegger.

Opplevelse av vann og fuktighet

Tvetjerna ligger som områdets opplevelsesmessige og geografiske midtpunkt. Myrene i øst er også flotte.

Kulturminner

Gamle hesteveier både på østsiden av tjerna og langs bekken ned til Spålen. Blåmerka sti går i gammel setervei mellom Lorthølsetra (Steinvollen seter) og Finnerudseter. Kulturminnene preger ikke omr.

Særpreg

Stillhet. Mektighet. Naturlighet. Trolsk.

Verdivurdering

I NOAs eventyrskogregistrering er om området gitt "terningkast" 4, men omfattet da et større område østover til Tvetjernspalten. Med avgrensningen her, ville området fått "terningkast" 5.

	Alder	Uberørt, naturlig	Mangfold, variasjon	Terrengvariasjon	Romopp-levelse	Oppl. av vann	Oppl. av historie	Særpreg	Samlet verdi
Totalt for området	**(*)	***	**(*)	**(*)	***	***	*	***	**(*)

Løypa gjennom Tvetjerdalen er en favoritt blant kjennere av Nordmarka. Foto: GA/NOA.

9. Spåselva sør (VP2-B)

Området består av gammel, tidligere plukkhogd, sjiktet skog mellom Spåselva og veien for Auretjernsveien. I eventyrskogregistreringen er området rangert med terningkast 3. De viktigste eventyrskogkjennetegnene er høy alder, stor variasjon i skogstruktur, naturskogpreg, en del sumpskog og myrer som gir liv i landskapet. Spåselva danner en naturlig grense for området i nord. Det er funnet den kritisk truede arten storporet flammekjuka innenfor området.

Området er ikke vurdert i verneplanene for eventyrskog, men det antas at det ville fått verdi lokalt til regionalt verneverdig (*).

Lappkjukeforekomst på grensa til reservatet ved Spåselva. Foto:GA/NOA.

10. Høgkollen (VP2-A)

Området består av plukkhogd skog med stor aldersvariasjon. I kart vi har mottatt fra grunneier, er områdene ikke omtalt som hogstklasse 5, men går en inn i skogen er dette opplagt en skog med trær i alle utviklingsstadier, fra spirer til døende kjemper. Stedvis begynner trær å dø og gå overende, men det er ikke mye død ved i området. Plukkhogstpreget gir meget stor variasjon i vertikal og horisontal struktur, og gir grunnlag for varierte skogsrom. Avgrensningen mot Katnosa gir fin opplevelse av vann.

Alder

Plukkhogd skog, meget stor variasjon i trealder, betydelig nærmere en naturskog en ensaldret gammelskog.

Uberørt/naturlig

Strukturen er naturnær, men lite død ved. Toppområdet er noe mer påvirket.

Mangfold/variasjon

Nær ren granskog, men likevel meget stor variasjon som følge av stor strukturell variasjon i skogen.

Opplevelse av rom

Fra toppen får man et inntrykk av hele landskapsrommet rundt Katnosa, nede i skogen gir den sjiktete skogen – stedvis sammen med terrengformasjoner - grunnlag for mange og varierte rom.

Terrengvariasjon

Området er svakt skrånende i den nedre delen mot Katnosa, bratt i lia opp mot toppen og kollepreget i toppområdet.

Opplevelse av vann og fuktighet

Katnosa dominerer i landskapet og der skogen har åpninger i den retningen. Noen få, mindre bekker renner gjennom området. I øst finnes noen mindre myrer.

Kulturminner

Blåstien gjennom området er den eldgamle seterveien til Fagerliseter.

Særpreg

Gammeldags skogbilde. Variert. Gammel, intakt setervei.

Verdivurdering

NOAs eventyrskogregistrering har gitt området terningkast 4.

	Alder	Uberørt, naturlig	Mangfold, variasjon	Terrengvariasjon	Romopplevelse	Oppl. av vann	Oppl. av historie	Særpreg	Samlet verdi
Totalt for området	**	**	**(*)	**	***	**	**(*)	**	**(*)

Fleraldret, spennende gammelskog langs den eldgamle seterstien til Fagerliseter. Foto: GA/NOA.

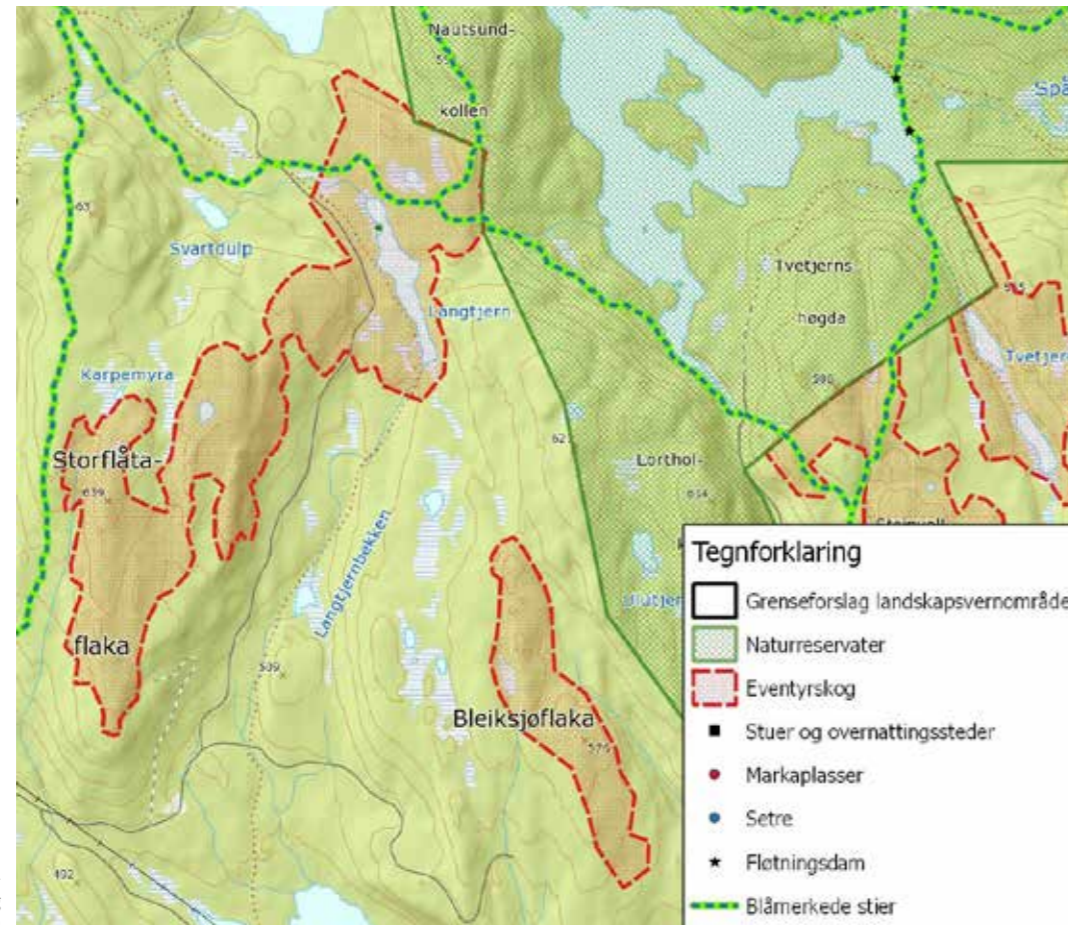
11. Storflåtaflaka – Langtjern (VP2-A)

Storflåtaflaka består av 4 delområder:

Langtjern Øst, avgrenset mot Langtjern vest av veien inn til Spålsseter: Landskapet rundt Langtjern med lysåpen, lettligjengelig barblandingsskog med flotte maleriske furuer.

Langtjern og myrpytten sør for Nautsundkollen, samt flere større og mindre myrer bidrar til områdets lysåpne preg og gir landskapet liv.

Langtjern vest: I lia vest for Langtjersveien er det et mindre, "vilt" skogparti, med hufs

Eventyrskoger i områdene Bleiksjøflaka og Storflåtaflaka

Nydelige furukoller vest for Langtjern. Foto: GA/NOA.

og bratte skrenter og storvokst granskog. Sør og vest for dette er det koller og flaberg med gammel barblandingsskog med flotte furuer. To myrpartier med gamle furuer gir området et preg av kontinuitet. På toppen er det god utsikt østover. En gammel grensestein finnes i den øverste "avsatsen" i området.

"Lia" er et mindre område med gammel til meget gammel granskog med naturskogpreg: naturlig sjiktning, stor aldersspredning, død ved av ulik nedbryting. I sør går området over i mer påvirket skog, ned mot Langtjersveien. I vest går område over i et fjellskogliknende område med myrer og et lite tjern, tilhørende neste delområde. Området har mange flotte skogsrom.

Topplatået (resten) består av lavvokst, bustete fjellskog med store innslag av bjørk, særlig i nord og øst. I syd går området over i en rygg som heller nedover mot syd. Her blir skogen større og frodigere. Området har flere myrer og en liten putt i nord. Dette området omgis av mer påvirket skog, med kiler av ungskog inn i området.

Alder

Veldig gammel skog li "Lia" og i Langtjern Vest.

Uberørt/naturlig

Særlig "Lia" og Langtjern Vest framstår som svært uberørt og naturlig, men disse er adskilt av et meget smalt belte (50-100) med bjørke-skog etter en tidligere hogst.

Mangfold/variasjon

Naturtilstanden i området byr på et stort spenn av opplevelser. Skogen varierer mellom de tre delområdene og er i seg selv meget variert, hver på sin måte. Naturlig sjiktning og treslagsfordeling. Området har det mangfoldet som naturgrunnet gir gunnlag for – inne i disse næringsfattige, snørike innlandsområdene.

Opplevelse av rom

Det er særlig i området "Lia" og i den vestre delen av Langtjersområdet at romfølelsen er sterkest.

Terrengvariasjon

Vest for Langtjersveien er det et "vilt" parti med skrenter, små stup og store steinblokker. For øvrig er landskapet rolig, uten dramatikk.

Opplevelse av vann og fuktighet

Langtjern, myrkulpene og flere myrer bryter opp skogsdekket og bidrar til områdets lysåpne preg.

Kulturminner

Ingen kjente

Særpreg

Delområdene Langtjern Øst og Vest og "Lia" adskiller seg tydelig fra omkringliggende industriskoger. Topplatået faller i vest ned i et dal-søkk med eldre skog, som muligens bør inngå i et verneområde. Dette er ikke registrert av NOA. For øvrig er også dette delområdet omgitt av industriskog i ulike faser.

Verdivurdering

NOAs eventyrskogregistrering ga området terningkast 5.

	Alder	Uberørt, naturlig	Mangfold, variasjon	Terrengvariasjon	Romopplevelse	Oppl. av vann	Oppl. av historie	Særpreg	Samlet verdi
Langtj. Ø	**(*)	**(*)	**	*	**	**(*)	-	**	**
Langtj. V	***	***	**(*)	**(*)	**(*)	*	-	***	***
"Lia"	***	***	**(*)	**(*)	***	-	-	**(*)	***
Toppplatået	*(*)	*(*)	**	**	*	*	-	*	**
Totalt for området	***	**(*)	**(*)	**	**	**	-	***	**(*)

12. Bleiksjøflaka (VP2-B)

Gjenstående åsrygg med mye gammel gran- og barblandingsskog. Majestetiske furuer som tidligere var det sentrale området i en AV Markas største tiurleiker, men som på grunn av tidligere hogster på begge sider av ryggen ikke er like attraktive for storfuglen. I eventyrskogregistreringen har området fått terningkast 4. De viktigste verdiene er mye gammel skog, stor variasjon og alle de fantasieggende, spennende trærne. Ved en vurdering i verneplansammenheng ville området fått verdien meget verneverdig (**)

Lite myrrom sør på Bleiksjøflaka. Foto: GA/NOA.

13. Spålsberget (VP1)

Spålsberget har vært NOAs referanseområde for en skikkelig eventyrskog i vårt registreringsprosjekt. Området inneholder alt det vandreren drømmer om: Idylliske små tjern, koller med vid utsikt, spennende og variert gammelskog, kronglefuru og skjortegran, her er rikt dyre- og fugleliv. Den eldgamle seterveien fra Haugsbygd til setrene rundt Spålen går gjennom området, i dag som en blåmerket sti. Og det hele er lett tilgjengelig via preparerte skiløyper, merket sti og fra sykkelvei.

Alder

Området har for det meste svært gammel skog. I ytterkantene, særlig i nord, er det et litt yngre preg, men det finnes lite planteskog innenfor avgrensningen. Svære, grove trær og trær med tykk skorpebark som vitner om høy alder er vanlig.

Uberørt/naturlig

Skogstrukturen vitner om at her ikke har vært drevet med flatehogstskogbruk, kun enkelte stubber spredd rundt i terrenget vitner om tidligere tiders plukkhogster. Mange stående og liggende døde trær viser at det har gått lang tid siden siste inngrep.

Mangfold/variasjon

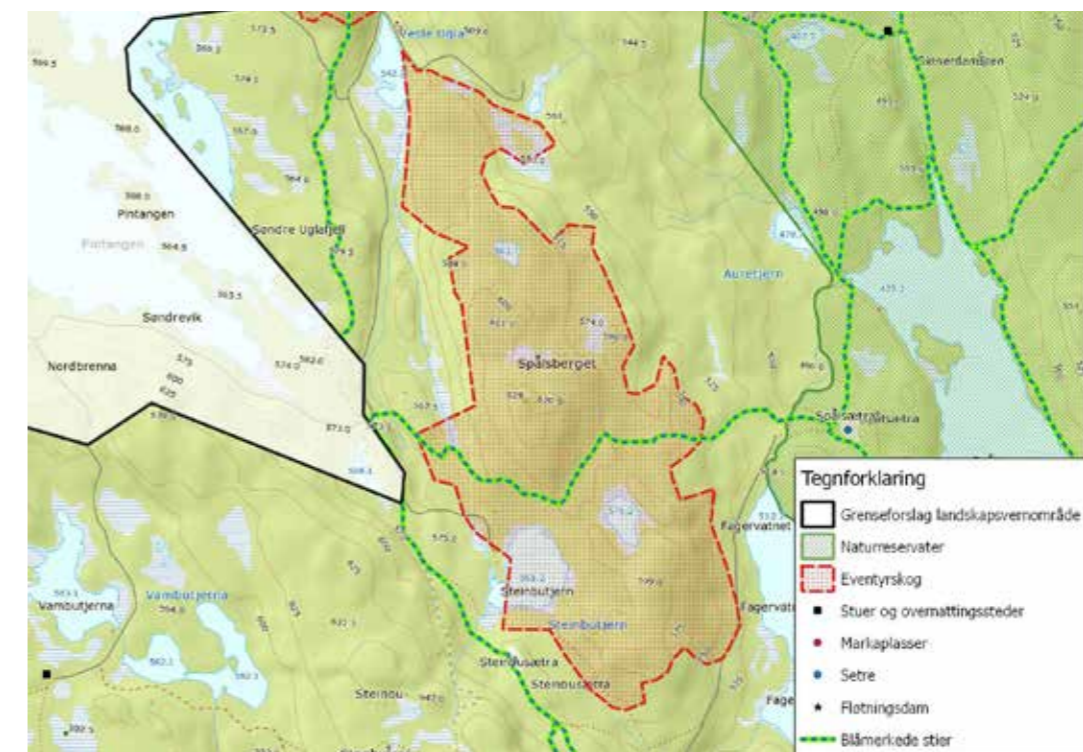
Skogen er variert, få treslag til tross. Furua gjør seg mest gjeldende i toppområdene og på myrene, men også i blanding med gran nedover i liene. Stedvis er det grov, skjiktet granskog med dype mosematter eller blåbærlyng. Trærne har stor innbyrdes variasjon i størrelse, form og alder, og de står slik naturen har plassert dem – variert og med mange åpninger og mer tette partier. Myrene og de små puttene gir idyllisk avveksling fra skogbildene.

Terrengvariasjon

Området markerer seg tydelig fra omgivelsene, men uten de dramatiske stup og skrenter. Flere mindre slukter og knauser skaper variasjon på mikronivå. Flott utsikt fra topp gir følelsen av å komme høyt opp.

Opplevelse av rom

Både rundt småputtene og myrene er det flotte landskapsrom, og den varierte skogen skaper et mangfold av skogsrom, både i størrelse og utforming. Flere slukter har sine særpregede rom, satt sammen av terrenglementer og skogen rundt.

Opplevelsesverdier ved Spålsberget.

Opplevelse av vann og fuktighet

Tjern og myrer gir landskapet spenning og friskhet. Den sørligste av de to navnløse puttene i området er blant Markas flotteste perler, omgitt av mektige kronglefuruer og eldgammel granskog.

Opplevelse av kulturminner og -landskap

Den omtalte seterstien er en av få intakte eksemplarer av arten. Den følger terrenget på en naturlig måte og svinger innom både stor-skogen av gran og ut i furumyrene. Her er det lett å leve seg inn i tidligere generasjoners liv på -skauen.

Særpreg

Særlig furuskogen, med hundrevis av gamle, grove kronglete greiner som svinger seg bronsebrunt mot himmelen gir området en sterk identitet. Også toppområdet og flere av kollene har sitt tydelige, og lett gjenkjennelige særpreg. Hele området er som en illustrasjon til folkeeventyrene.

Verdivurdering

Området scorer høyt på mange av kriteriene for verdifulle eventyrskoger. Alderen er høy, det er stor variasjon, romopplevelsen og særpreg er sterkt. Vi har gitt området verneverdien Svært verneverdig (***).

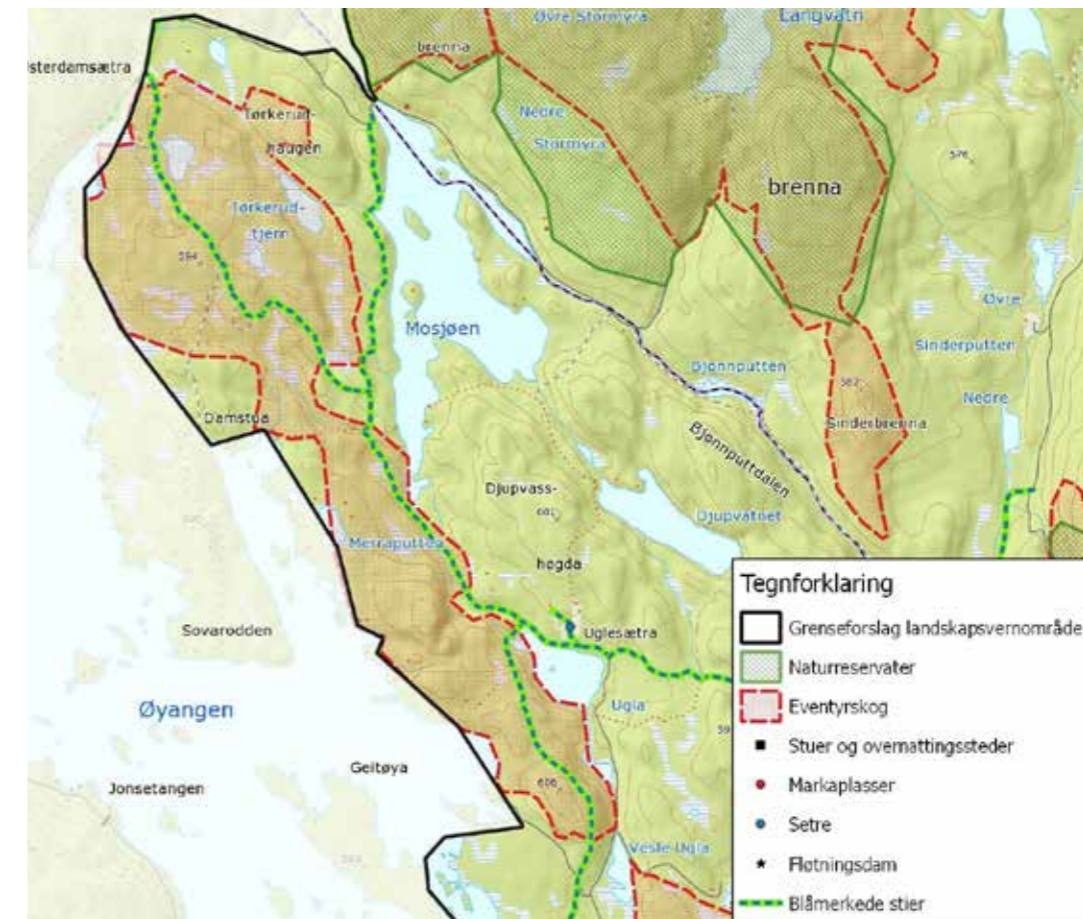
	Alder	Ubert, naturlig	Mangfold, variasjon	Terrang-variasjon	Romopp-levelse	Oppl. av vann	Oppl. av historie	Særpreg	Samlet verdi
Totalt for området	***	***	***	*	***	**	**	***	***

Intakt skogsrom med eventyrlige furuer, eldgammel skog og idyllisk tjern sør for Spålsberget. Foto: GA/NOA.

14. Tørkerudtjern – Ugla (VP2-A)

Området Tørkerudhaugen – Uglehøgdene preges av mye gammel skog, en rekke flotte myrer og tjern, og sterke opplevelser av vann og rom.

Alder

Mye gammel skog, men islett av mindre hogstpåvirkning, for det mest arrondert utenfor avgrensningen.

Ubert/naturlig

Området bærer preg av tidligere tiders skogskjøtsel, med mye sjiktet, plukkhogd skog. Partier i Uglehøgdene virke mer påvirket enn resten av arealet.

Mangfold/variasjon

Skogen i området er meget variert som følge av stor variasjon i fuktighet og jorddybde. Fortidens skjøtsel har bidratt til variasjon i skog-struktur.

Opplevelse av rom

Området har mange og markerte rom. Særlig må nevnes dalen mellom st. Ugla og Mosjøen, men også rundt myrer og putter, og alle skogs-rommene i gammelskogen.

Terrangvariasjon

Terranget er bratt, neste vilt i lia vest for Ugla og fra Ugle-bekken og opp lia vestover.

Opplevelse av vann og fuktighet

Øyangen, med alle dens øyer og nes, Ugla, dypt nede i dalen, Øyang-selvas øvre og nedre del gir meget gode opplevelser av vann, det samme gjør alle de små tjernene i området.

Kulturminner

Gammelt sagbruk i Øyangselva, der skiløypa fra Mosjøen krysser. Øyangsdammen har en lav steindam.

Særpreg

Området skiller seg fra mer påvirkede områder rundt og utgjør en vik-tig ramme for den nordøstre delen av Øyangen.

Verdivurdering

NOAs eventyrskog registrering ga området terningkast 4.

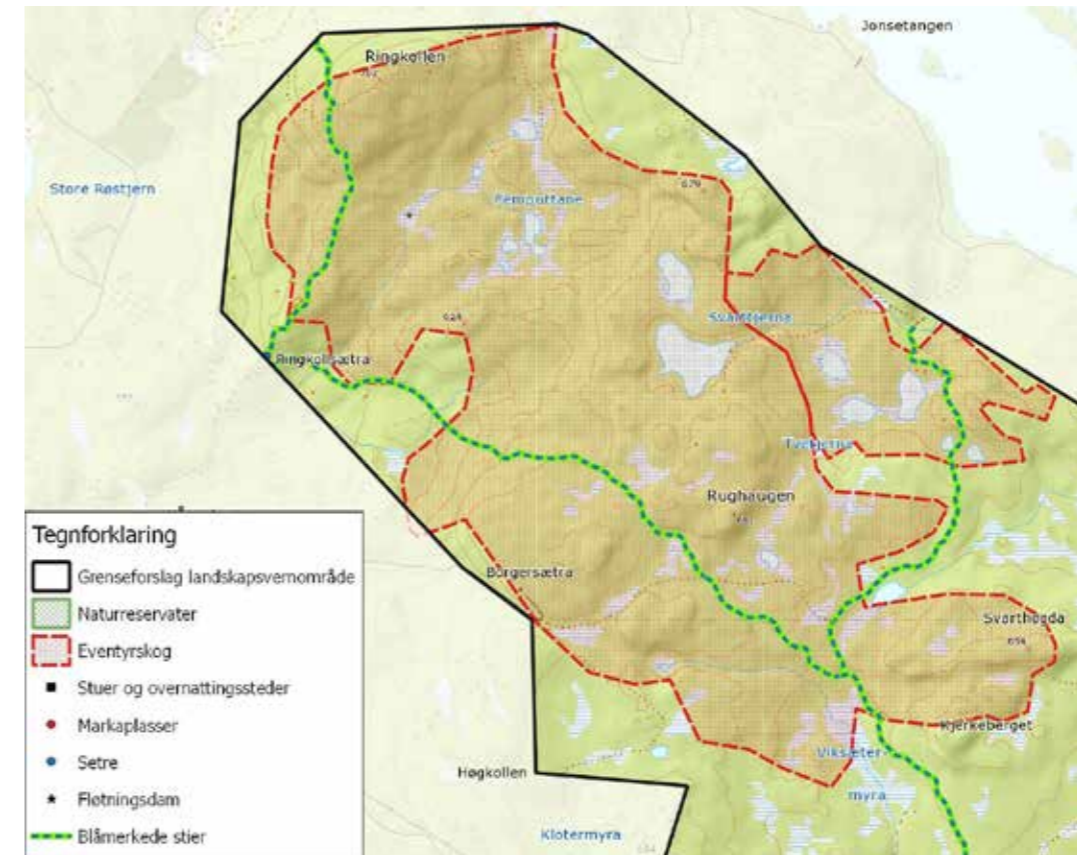
	Alder	Uberørt, naturlig	Mangfold, variasjon	Terrangvariasjon	Romopp-levelse	Oppl. av vann	Oppl. av historie	Særpreg	Samlet verdi
Tørkerudtjern	**	**	**	*	**(*)	**(*)	-	**	**
Øyangsdammen	**	**	**	**	*(*)	***	**	**	**
Uglehøgden V	***	**(*)	**(*)	***	**(*)	***	-	**	***
Totalt for området	**(*)	**	**	**	***	***	*	**	**(*)

Fra myrene sør for Tørkerudtjernet.
Foto: GA/NOA.

15. Ringkollenområdet (VP2-A)

Utsikten fra Ringkolltoppen er viden kjent, her ser man til 7 X 7 prestegjeld! Toppområdet utmerker seg også med skrinn, fantasievekkende furuskog på nesten bare bergflater. I resten av området lever små putter og tjern opp i skoglandskapet, og skogen er variert, gammel og spennende. Her er veldig mange av opplevelseskriteriene tilfredsstillt.

Opplevelsesverdier i området Ringkollen – Rughaug.

Alder

Variierende skogalder, fra "bare" hogstmoden til skikkelig gammelskog. Med mange eiere, er det ikke til å unngå at det forekommer spredte hogstinngrep innenfor området, men disse er små, og for helheten uvesentlige.

Uberørt/naturlig

Med en slik nærhet til turutgangspunktet og mange hytter i nærområdet, har området et preg av å bli benyttet mye til friluftsliv og ulik ferdsel. Likevel er skogstrukturen stort sett naturlig, men med lite innslag av død ved. Myrene, med sine kronglefuruer og sørhellingen ned fra toppen oppleves svært urørte og naturlige.

Mangfold/variasjon

Stor variasjon mellom fuktig og tørr, skrinn, grunnlendt mark og mer dype avsetninger og derigjennom i skogens struktur og utforming. Gran og furu er nær enerådende, noe som er naturlig for disse egnene.

Opplevelse av rom

De mindre myrene, puttene og skogstrukturen gir god romopplevelse. Ved de større myrene blir "veggene" for lave i forhold til "rommets størrelse" til at det gir stor romopplevelse, annet enn inne i kantene og i vikene. Heller ikke terrenget bidrar til sterke romopplevelser.

Terrangvariasjon

Et rolig landskap der toppområdet hever seg tydelig over resten av området, som preges av myr- og kollelandskap.

Opplevelse av vann og fuktighet

Mange små putter og myrer av ulik størrelse beriker opplevelsen.

Kulturminner

Ringkollsetra og Borgeseter er navn på kartet, men uten tydelig seterbebyggelse og seter-landskap.

Særpreg

Området skiller seg ut fra omgivelsene på flere måter: Her er ikke hyttebebyggelsen som dominerer i syd, vest og nord. Området er ikke så påvirket av skogbruk som de omkringliggende områdene, her er en naturlig skog rett utenfor parkeringsplassen.

Verdivurdering

Toppområdet fikk "terningkast" 6 i NOAs eventyrskogregistrering, resten av området som helhet "terningkast" 4. Grensene er strammet noe inn etter dette, slik at områdets verdi som helhet regnes som svært verneverdig (***)

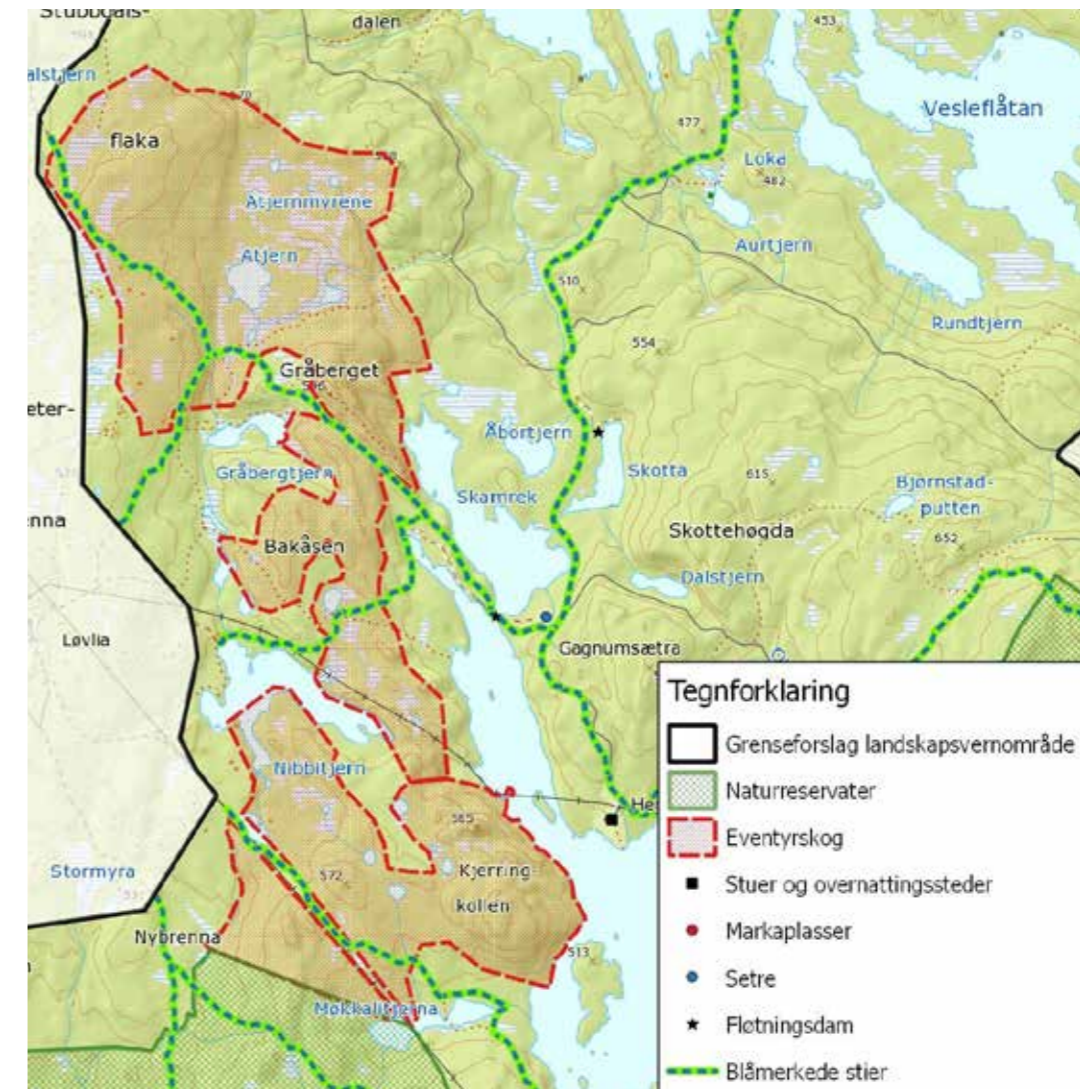
	Alder	Uberørt, naturlig	Mangfold, variasjon	Terrang-variasjon	Romopp-levelse	Oppl. av vann	Oppl. av historie	Særpreg	Samlet verdi
Topp-område	***	***	**	**	*(*)	*	-	***	***
Øvrige områder	**	**	**(*)	*(*)	**	***	-	**	**(*)
Totalt for området	**(*)	**	***	**	**	**(*)	-	***	***

Utsikten sørover fra Rughaug. Foto: GA/NOA.

16. Atjernsmyrene – Gråberget (VP2-A)

Området domineres i nord av de store Atjernsmyrene, med myrholmer med eldgammel barblandingskog. Vest for myrkomplekset hever det seg et lavere åsparti med for det meste gammel granskog som går over i barblandingskog mot Lauvliflaka. Gråberget markerer starten på et sammenhengende kollelandskap som strekker seg sørover på vestsiden av Heggelivannene. Selve Gråberget har flott utsikt, og på sørsiden, ned mot Gråbergtjern finnes eldgammel, sjiktet granskog. Kollelandskapet fortsetter sørover Bakåsen og på østsiden av Nibbitjern, før området møter neste eventyrskog: Kjerringkollen i syd. Gjennom området går den eldgamle ferdselsveien fra Kristiania til Ringerike, som også er seterveien mellom setrene inne ved Heggelivanna og t til Stubdal i Åsa, veien Asbjørnsen skulle ha gått en sommernatt på Krokskogen.

Eventyrskoger i området Stubbalsflaka – Gråberget – Kjerringkollen.

Alder

Alderen på skogen er noe varierende; På myrholmene i Atjernsmyra, på Stubbalsflaka, Gråberget og kollelandskapet sørover domineres av gamle, modne skogbilder. Rundt hele området, fra alle kanter har industriskogbruket satt sitt preg på landskapet. Et belte med ungskog mellom Atjernsmyrene og Gråberget er tatt med i området. Det er bare helt i sør at området grenser mot annen eventyrskog. I vest grenser området mot fine områder, men som er dominert av hyttebebyggelse.

Uberørt/naturlig

Deler av området gir et sterkt inntrykk av uberørthet og stabilitet i skogbildet: Selve Atjernsmyrene med myrholmer og en del gammel skog i kantene, Stubbalsflaka, Gråberget med lisider, området øst for Gråbergtjern og deler av området øst for Nibbitjern har et klart naturpreg.

Mangfold/variasjon

Den gamle skogen i området er preget av plukkhogstskogbruk, med sjiktet, moden, opplevelsesrik skog. Både i myrområdene og i kollelandskapet er det store innslag av barblandings-skog, stedvis med maleriske kronglefuruer. Variasjonen i fuktighet er stor, og gir grunnlag for store spenn i naturen, fra vide myrer, via frodige granskoglier til tørre koller og rabber.

Opplevelse av rom

Atjernsmyrene gir en opplevelse av vide skogsrom med naturlig avgrensning. En del mindre søkk gir også god romfølelse på grunnlag av terrenget. Den plukkhogde, varierte gamle granskogen danner mange og varierte rom, mens det på furukollene blir for glissent til at det oppleves som rom.

Terrengvariasjon

Gråberget er områdets dramatiske terrengformasjon, med bratte lier og nærmest stup-bratt ned mot øst. For øvrig er området rolig, harmonisk.

Opplevelse av vann og fuktighet

Også for dette kriteriet er Atjernsmyrene dominerende, i tillegg til flere mindre myrer og utsikt over små og store vann fra Gråberget o.a. topper.

Kulturminner

Den gamle ferdselsåren sommerstid mellom Kristiania og Ringerike, seterveien fra Heggeliseter, Gagnumseter og Vakerset til Stubdal i Åsa går gjennom deler av området. Holtvedt beskriver en bjørneskanse i østhellingen av Gråberget.

Særpreg

Området skiller seg tydelig fra omgivelsene med sine gamle skoger i tydelig kontrast til unge industriskoger. Gråberget stikker markert opp i terrenget. Det intakte myrlandskapet på Atjernsmyrene gir området særpreg.

Verdivurdering

I NOAs Eventyrskogsregistrering har området fått terningkast 5.

	Alder	Überørt, naturlig	Mangfold, variasjon	Terreng-variasjon	Romopp-levelse	Oppl. av vann	Oppl. av historie	Særpreg	Samlet verdi
Stubdals-flaka	**	**	**	*	**	-	**	*	**
Atjerns-myrene	**(*)	**	***	*	**	***	-	***	***
Gråberget	***	**	***	***	*	**	-	***	***
Bakåsen -Nibbitj.Ø	*(*)	**	**(*)	*	**	**	-	*(*)	**
Totalt for området	**	**	***	**	**	**(*)	-	***	**(*)

Utsikt fra Gråberget. Sjøtjerdalens markerte dalprofil mot horisonten i sør. Foto: GA/NOA.

17. Kjerringkollen – Nibbitjern (VP1)

Større område med gammel, naturlig variert skog, preget av markerte koller med gamle maleriske furuer og lier med grov granskog. Mange små og store myrer, små idylliske tjern, fuktige, trolske søkk og storslagen utsikt over Heggelivanna med nære omgivelser gir et sterkt inntrykk av vannets bidrag til opplevelsen. Skogens variasjon danner mange spennende og ulikeartede skogrom i området. Skogen i området er variert: På de skrinne kollene er det kun furuskog, men der det blir mer jordsmonn å bite seg fast i, overtar grana, med naturlig blanding av store og små, gamle og unge trær.

Det mest dominerende trekket ved Kjerringkollen er selve toppområdet, med særpregete koller, dramatiske bergskrenter, små og store myrer og tjern, og granlier med variert og storslagen naturskog. Fra kollene og flere steder i liene er det flott utsikt over mot Heggeliseter og områdene rundt nordre Heggelivann. Skogen spenner mellom maleriske kronglefuruer på kollene og til storvokst, grov granskog i liene. Skogen har stor variasjon i alder, størrelse på trærne og skogstruktur.

Fra toppen av Kjerringkollen. Foto: GA/NOA.

I delområde vest mangler de markerte furukollene, men flere bekkesøkk med sterkt naturskogpreg gir en helt annen opplevelse. I dette området er skogen stedvis noe yngre, og merkene etter siste plukkhogst er tydeligere. I nord er det flotte opplevelser av Nibbitjern og den spennende lille elvesnutten som renner ut av den gamle fløtningsdammen. Store myrer ned mot Fjerdingsbekken gir en fin kontrast til storskogen rundt.

I begge delområder er det stor variasjon i romopplevelsen, men de mest markerte rommene ligger i delområdet rundt toppen. Myrene i nordvest og Nibbitjern gir romopplevelse i en litt annen skala, mens utsikten over det store landskapsrommet rundt Heggelivann bidrar til oversikt og sammenheng. I toppområdet er også terrenget mest vilt, mens delområde vest har mer innslag av kultur og historie, særlig gjennom den gamle fløtningsdammen som regulerte vannstanden i Nibbitjern.

Kort omtale av de ulike opplevelsesverdiene:

Alder

Begge delområdene har mange gamle og svært gamle trær og store trær. Som i resten av de sørlige delene av Nordmarka og Krokskogen er det generelt lite skjeggjav.

Uberørt/naturlig

I område vest er påvirkningen noe større enn i øst, med partier der skogen ennå ikke helt har gått seg til etter siste plukkhogst. Delområdet har er markerte grenser mot ungskog, hogstfelt og høyspentledning.

Mangfold/variasjon

I begge delområder er det stor variasjon i skogstrukturen, både langs bakken og i høyden. I øst er det mer furu på de skrinne kollene, mens det i vest er mer tydelige innslag av lauvtrær.

Terrengvariasjon ("Vilt")

Det østlige delområdet heller bratt ned til nordre Heggelivann og har et sterkt kulle- og sluktpreg. Det vestre delområdet er mindre markert, men har noen spennende bekkedaler.

Opplevelse av rom

Både terreng, myrer/tjern og skogstrukturen bidrar til stor variasjon i romopplevelsen.

Opplevelse av vann og fuktighet

Vann kan oppleves i mange dimensjoner, fra storslått utsikt over Heggelivannet, via opplevelse av små putter og tjern, til myrer, sumpskog og dryppende mosematter i liene.

Opplevelse av kulturminner og -landskap

Få spor av tidligere tiders virksomhet. Nibbitjern har vært øverste dam i fløtningsvassdraget ned til Lommedalen, og har en flott, men av vegetasjonen godt kamuflert steindam.

Særpreg ("Fantasieggende"/"Spennende"/"trolsk")

Furukollene, myrene, sluktene og den grove granskogen i delområdet øst gir et kraftig særpreg og mye næring til fantasien. Delområde vest er mindre særpreg, men ved de små puttene og bekkedalene er det spennende og eventyrlige stemninger.

Verdivurdering

Kjerringkollen er blant de mest opplevelsesrike som er undersøkt i NOAs eventyrskogregistrering og fikk terningkast 6. Det naturlige, urørte preget, den gamle, varierte skogen, spennet i romopplevelser og innslag av ville, trolske og sterkt fantasieggende partier gjør området til en perle, som vi har gitt høyeste verdi: Svært verneverdig (**).

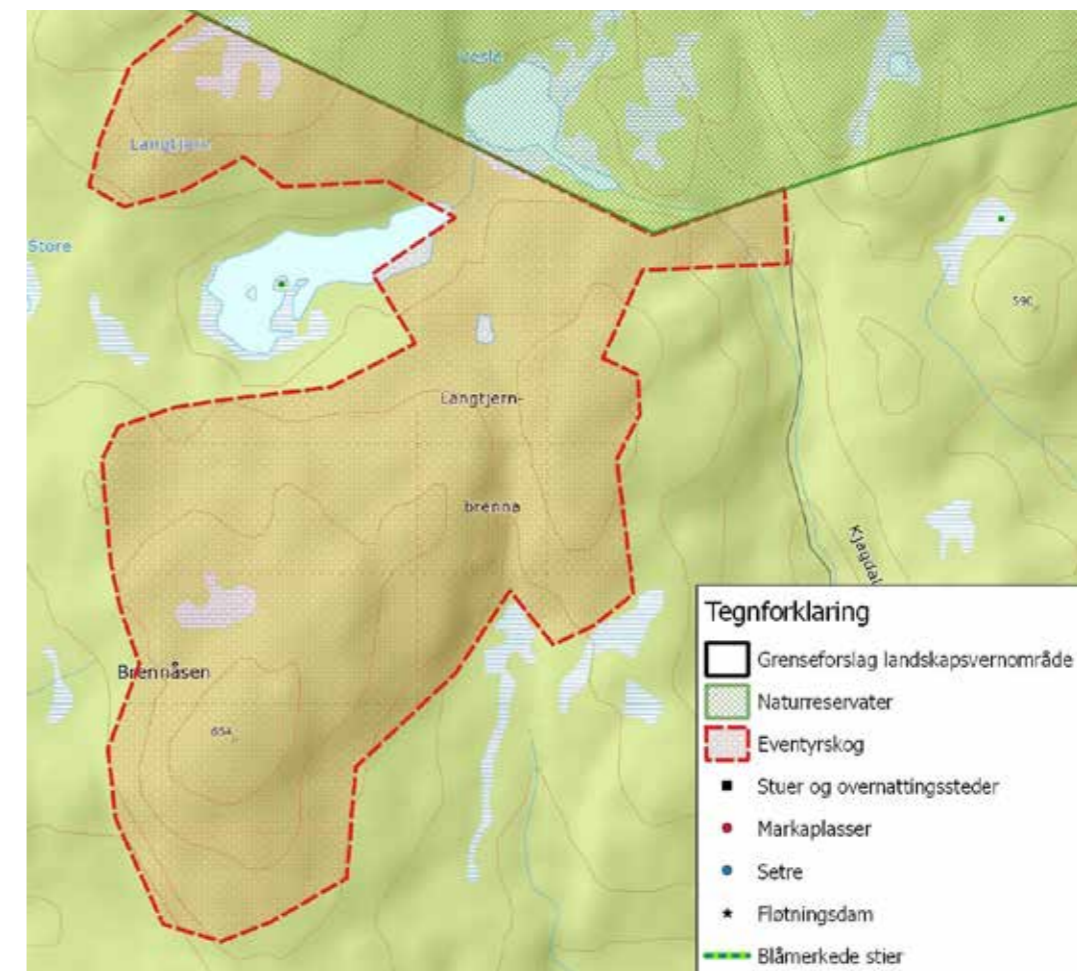
	Alder	Uberørt, naturlig	Mangfold, variasjon	Terrengvariasjon	Romopplevelse	Oppl. av vann	Oppl. av historie	Særpreg	Samlet verdi
Øst	***	***	***	***	***	**	*	***	***
Vest	**	**	***	**	***	**	-	*	**
Totalt for området	***	**(*)	***	**(*)	***	**	(*)	***	***

18. Mørkreiåsen (VP2-B)

Området mellom Søttjernberga i sør og Kusteinkollen i nord har mye eldre, variert skog. Stedvis ganske bratt og vilt, med flere utsiktspunkter. En del myrer og sumpskog beriker landskapet. Gurikollen og den sørlige delen av Kattjernåsen har gammel og spesielt spennende skog. Særpregede Gurikollen stikker opp som et trollhode, sett fra nordhellingen av Mørkreiåsen. En del hogster har gnagd seg inn fra vest, men det som står igjen av gammelskog, og myrene øst for Gurikollen, er flotte. Området grenser inn til Søndagsbrennaområdet i nord, og utgjør sammen med dette, og med Søttjernsberga, et betydelig og sammenhengende område med eventyrskog.

19. Langtjernbrenna (VP2-A)

På ryggen av Langtjernbrenna er det furuskog, rabber og lyng, syd på høydedraget et parti med grov gammel granskog. Det samme finnes i bunnen av søkket og sydover i Brennåsens østskråning. I samme retning blir skogen mere preget av læger og gadd, skogen er åpen med store trær, lite bunnvegetasjon utover mosetepper og kråkefot. Det er endel bare fjellrabber og hakkespettredde i de døde trærne. I skråningen syd for toppen av Brennåsen er det igjen stor, gammel granskog.

Opplevelsesverdier i området Langtjernbrenna.

På Brennåsens nv. side er det flere myrer med omkransende skog av varierende alder, en del yngre trær som kan tyde på hugst i ikke altfor fjern fortid. Her er det vid utsikt til åser, topper og vann. Nærmere dalsøkket blir skogen grovere, fortsatt åpen og med mye døde liggende trær. Her fant vi spor etter vilt; tiur- og elgmøkk. Nord for Langtjernbrenna er det et felt med gammel beitefurer.

Alder

Det er mye gammel granskog i området, det meste konsentrert langs Brennåsens sørøstlige og sørlig side.

Uberørt/naturlig

Med unntak av Brennåsens nv side, og merket, men sekundær skiløype i dalsøkket, fremstår området uberørt og naturlig.

Mangfold/variasjon

Brennåsens sø. side har et utall av levende treformer; resultater av snøtyngde og brekk. Her er det den sterke langkroken, hissige kortkrok, Y- form og døde og levende trær fra samme rot i heftig omfavelse. Et fantasieggende eksempel på variasjon av naturlighet.

Terrengvariasjon

Langtjernbrenna har en markert, langt stup ned i dalsøkket. Området har ellers topper, myrer, slake halvåpne gresskledder glenner mot nordvest, og en mindre pytt i skiløypetrasen.

Opplevelse av rom

Myrene mot nordvest og enkelte partier av gammelskogen rundt Brennåstoppen oppleves som intime rom.

Opplevelse av vann og fuktighet

Det er en begynnende bekk nederst i dalsøkket.

Kulturminner

Det er ingen kulturminner i området. Landskapet oppleves stille og ventende, særlig gammelskogen mot sørøst.

Særpreg

Området er de ytterste åsene i partiet rundt Oppkuven, terrenget sydover faller kraftig. Det er meget stille i hele området.

Verdivurdering

Området vurderes nedenfor under ett. Ved vurderingen er det tatt skjønnsmessig hensyn til arealforholdet mellom de delene som er brukt ovenfor. Området har et uberørt og naturlig preg, med mye gammelskog, vegetasjonen er variert og stille med vid utsikt. Vi mener området er: Verneverdig **

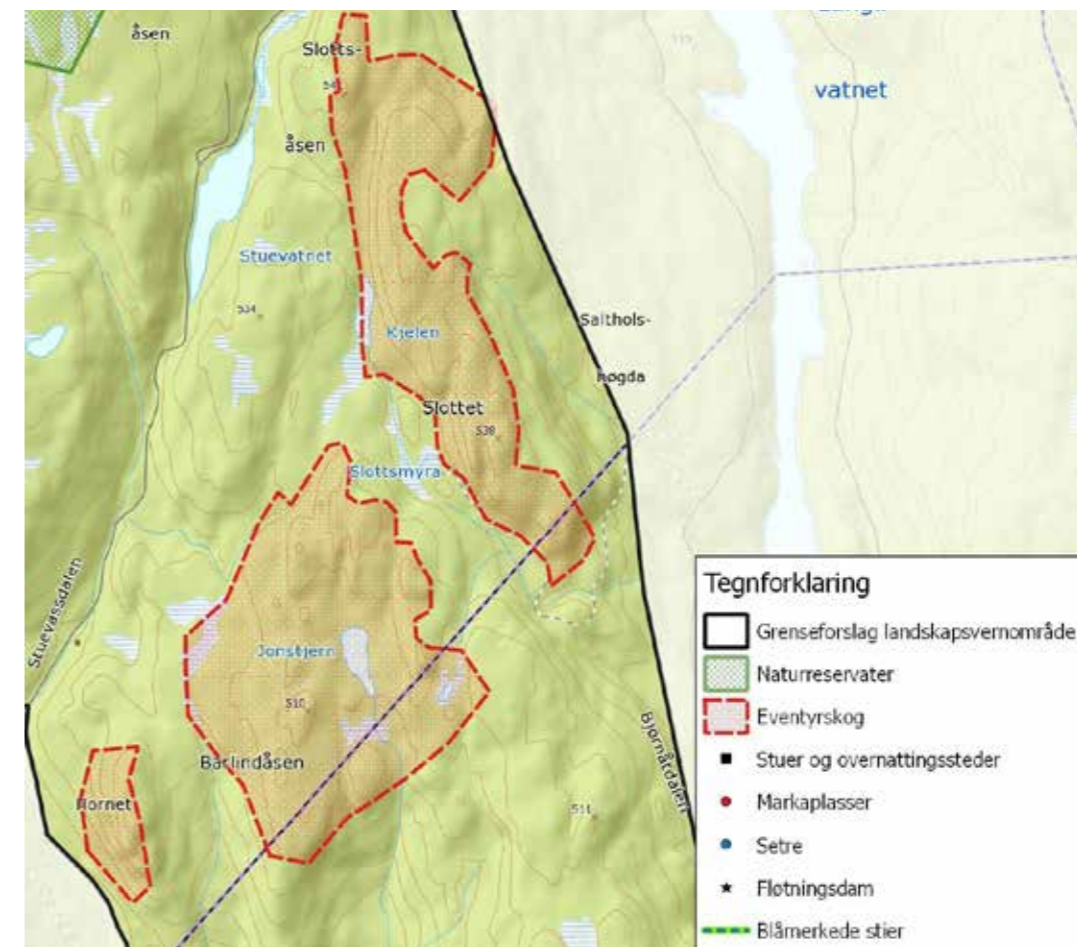
	Alder	Uberørt, naturlig	Mangfold, variasjon	Terrengvariasjon	Romopp- levelse	Oppl. av vann	Oppl. av stillhet	Særpreg	Samlet verdi
Totalt for området	***	***	*	**	**	*	***	**	**

Trolsk myrputt på Langtjernbrenna. Foto: Tom Helliik Hofton/BIOFOKUS.

20. Slottet og Barlindåsen (VP2-A)

- Nordøst i skråningen er det mange skrenter og hyller, stedvis stor markfuktighet og endel gressvokste glenner og spor etter eldre plukkugst. (Delområde A)
- I midtre del av området er det gammelskog, myke mosetepper, lyng og store mosegrodde stener. (Delområde B)
- Lengst syd på ryggen gammelskog, høye skrenter av bart fjell opp til et markert platå mot sørøst, svaberg mot sørvest og myrer mellom skrentene. Det er utsikt mot Barlindåsen fra sistnevnte. (Delområde C)
- I nordvest har skrenter og kløfter med mye gammelskog, gadd, læger og høgstubber. (Delområde D)
- Barlindåsen, sør i området har ganske mye spennende, gammel, naturlig skog rundt Jonstjern og nordover og nordvestover. Gran på lav bonitet, med store, gamle og værmerkede furuer på tørre partier, og noe lauvskog rundt myrer og bekker. I kjerneområdet finnes en del gadd, læger og høgstubber som beretter om skogens naturlige utvikling over tid. (Delområde E)
- Jonstjern – en liten juvel av et vann i eventyrskogen. Registrert som separat kjerneområde inne i Barlindåsenområdet i eventyrskogregistreringen. Dette området oppleves som en spennende og avsondret verden for seg, med stor variasjon i vegetasjon, topografi, landskapsrom og former. Det fremtrer som uberørt og stille. (Delområde F)

Alder

Innenfor delområdene B, C, D og F er det mange svært gamle og grove grantrær.

Uberørt/naturlig

Det er lite spor av hugst innen området, det skiller seg i så måte tydelig ut fra omgivelsene. De mange døde stående og liggende trær forteller om skog med naturlig livsløp.

Mangfold/variasjon

Det er stor variasjon delområdene imellom og innen hvert område i romdannelser og terrengformasjoner. Naturlig variasjon mellom granskog og furukoller og med lauv langs myrer og tjern. Naturlig sjiktet skogstruktur i store deler av området.

Terrengvariasjon

Internt i området spenner dette fra Slottet i syd med sine skrenter 5-6m blankt fjell til skrenter, hyller og lange slukter i område D. Utad fremstår området som en markert rygg.

Opplevelse av rom

Myrene nedenfor Slottet i sørøst, katedralskogsrommet og glenner i område B og hyllene i A er eksempler på rom av forskjellig størrelse og karakter.

Opplevelse av stillhet

Her er det fravær av menneskeskapt lyd. Utsikt til begge sider og spesielt stemningen i «katedralskogen» i del B formidler visuell stillhet.

Opplevelse av vann og fuktighet

Jonstjern og myrene ved Slottet gir en rik opplevelse av vann og fuktighet og hvordan dette påvirker landskapet.

Særpreg

Fjellformasjonen i sørøst, Slottet, bærer sitt navn med rette. En knatt med dimensjoner som en mindre middelalder festning som ligger som avslutning på en lang rygg, og er fantasieggende og oppdage og spennende å bestige. Vi fristes til å tro den kan ha fungert både som gjemme-sted og bygdeborg i tidligere tider.

Verdivurdering

Det er glidende overganger mellom delområdene. Vi har gitt området samlet høyeste verdi: Svært verneverdig ***

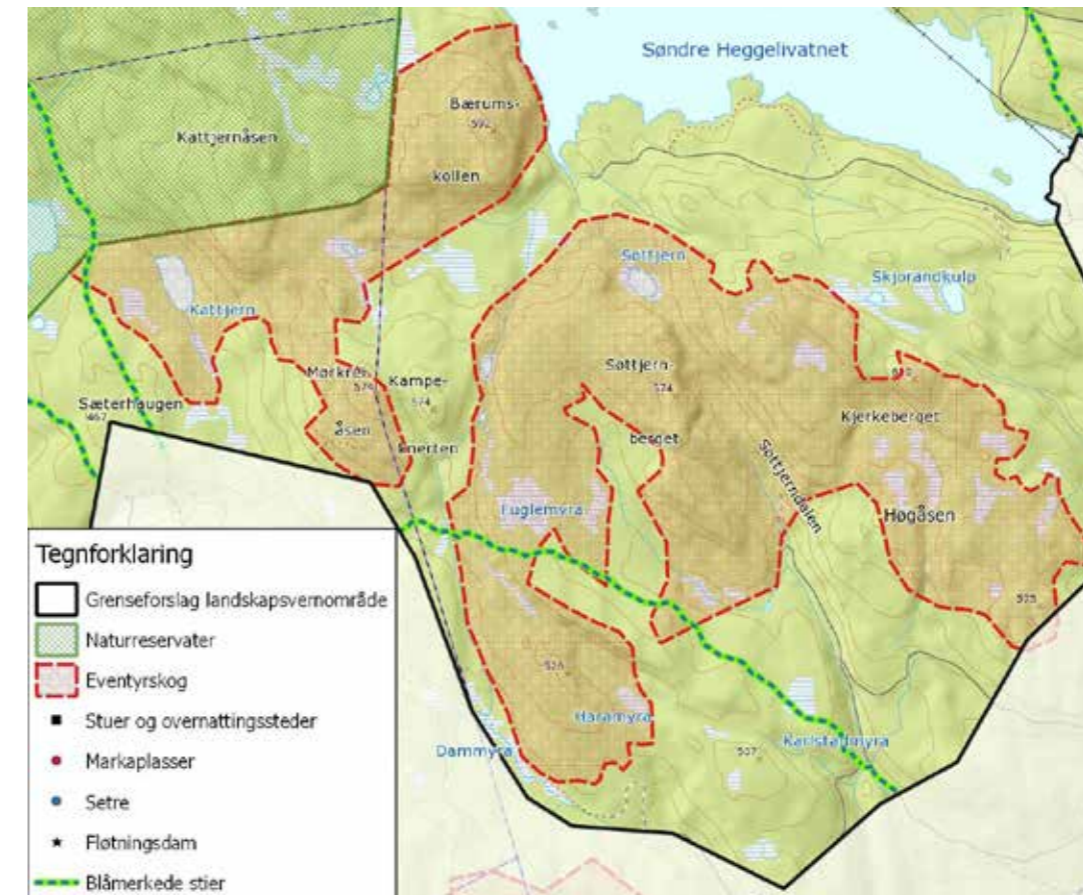
	Alder	Uberørt, naturlig	Mangfold, variasjon	Terrengvariasjon	Romopplevelse	Oppl. av vann	Oppl. av stillhet	Særpreg	Samlet verdi
Delområde A	**	**	***	***	***	-	***	***	**(*)
Delområde B	***	***	***	**	***	-	***	***	***
Delområde C	***	***	***	***	***	*	***	***	***
Delområde D	***	***	***	***	***	-	***	***	***
Delområde E	**	**	**	**	*	*	*	**	**
Delområde F	**(*)	***	***	*	***	***	***	***	***
Totalt for området	**(*)	**(*)	***	**(*)	***	**(*)	***	***	***

Gammelskog ved Vesleslottet.
Foto: Tom Hellik Hofton/Biofokus.

21. Søttjerdalen – Fuglemyra (VP2-A)

Området Søttjerdalen–Fuglemyra har det meste: Stor gammelskog, furukoller, vide myrer og små putter, mystiske rom og trolske daler, villmark, men også rolige idyller. De aller fleste kriteriene oppfylles i området; i større eller mindre konsentrasjon. Karlstadmyra og Fuglemyra er åpne myrlandskap omgitt av lysåpenfuruskog. Søttjernberget har spennende storskog, med koller med furu, små søkk og følelse av villmark. Det samme gjelder Søttjerdalen, den trange og ville dalen som i nord huser det urørte rommet rundt Søttjernet – som har gitt området sitt navn. Mørkreiåsen og Kampeknerten har noen innslag av påvirkning, men har fortsatt store kvaliteter og er viktige for sammenbindingen til reservatet.

Opplevelsesverdier i området Søttjerdalen–Kampeknerten.

Alder

Den eldste skogen finnes i delområdet Søttjernberget–Søttjerdalen, der en kan finne naturpreget skog langt over "hogstmodenhetsalder". Men også i de andre delområdene er det innslag av virkelig gammel skog og selvsagt hovedsakelig "hogstklasse 5".

Uberørt/naturlig

Også her er det sentrale delområdet som scorer høyest, men naturpreget er også sterkt i de sørvestlige områdene. Området har et rikt dyre- og fugleliv.

Mangfold/variasjon

Området huser et stort mangfold i naturtyper, fra det helt rike til det helt fattige, fra det tørre til det våte. Variasjonen er stor, som følge av sjiktet skogtilstand og den store naturlige variasjonen. Granskogen dominerer, men betydelige innslag av furu, og også noe lauv i syd- og vestvendte hellinger.

Opplevelse av rom

Området har mange og sterke rom i terrenget og den varierte skogen bidrar til at også skogsrommene har stor variasjon.

Terrengvariasjon

Med høydeforskjeller på 140 meter, dype søkk og mange koller har området stor terrengvariasjon. Flere steder i området er det flott utsikt.

Opplevelse av vann og fuktighet

Bortsett fra Søttjernet og noen mindre putter er det lite vann i området, myrene bidrar mer til dette opplevelseskriteriet.

Kulturminner

Det er ingen kjente kulturminner i området.

Særpreg

Villmark. Naturskog. Stillhet. Skogensomhet.

Verdivurdering

I eventyrskogregistreringen fikk Karlstadmyra "terningkast" 3, Mørkreiåsen-Kampeknerten og Høgåsen-Kjerkeberget "terningkast" 4 og sentralområdet "terningkast" 6. Delområdet Søttjernberget-Søttjerdalen er det absolutt største av delområdene, og er gitt ekstra vekt i tabellen under. NOA mener at helheten av de 4 delområdene utgjør mer enn summen av delene.

	Alder	Uberørt, naturlig	Mangfold, variasjon	Terrang-variasjon	Romopp-levelse	Oppl. av vann	Oppl. av historie	Særpreg	Samlet verdi
Karlstadmyra	*(*)	*(*)	**	*	**	**	-	**	*(*)
Kampeknerten	**	**	***	**	**	*	-	**	**
Høgåsen	*(*)	**	**	***	*(*)	*	-	**	**
Søttjernberget	***	***	***	***	***	*(*)	-	***	***
Totalt for området	**(*)	***	***	***	***	*	-	***	***

Markert bergrygg nord for Dammyra. Foto: GA/NOA.

22. Brennåsen(VP2-B)

Høytliggende platå, med utsikt mot øst, sør og vest. Følelsen av å være på et tak: Området framstår som uberørt og naturlig. Skogen er preget av gran i liene, men mer barblandings-skog rundt murer og på grunnlendt mark. Myrer og et myromkranset tjern gir området liv og variasjon. De tilgrensende skogområdene har en stedvis skånsom uthugging.

Området har i eventyrskogregistreringen fått terningkast 3 og 4 (to delområder), og ville ved en verdivurdering i verneplansammenheng fått verdien meget verneverdig (**)

23. Elgsbrenna (VP2-B)

Spennende åsparti sentralt på Krokskogen. Lavabergarten danner flate, rolige terrengformer, men er flere steder brutt av forkastningsdaler og sprekkesoner som gir et vilt og spennende

terreng. Vegetasjonen er preget av grov, gammel og for det meste flersjiktet granskog, men med stedvis merkbare innslag av grov osp, og av spredte furuer helt på toppen. Området har et rikt dyreliv, med flere spettearter, storfugl og andre typiske gammelskogsarter.

Området har et naturlig preg, med stor variasjon i skogens struktur. Både sprekkedaler og skogstrukturen gir sterke romopplevelser. Vann er en mangelvare i område, men bekken fra Gyrihaugtjerna, som skjærer ned i terrenget i vest, utgjør et meget særegent miljø. Årlige oversvømmelser preger vegetasjonen, og gir fin kontrast til resten av området.

I eventyrskogregistreringen er området inndelt i 3 underområder: Svingomkringen (terningkast 3), bekkedalen (terningkast 6) og Elgsbrenna (terningkast 5). Hele området har fått terningkast 5, og må ansees som svært verneverdig (**).

Opplevelsesverdier i området Elgsbrenna.

Variert lys og skygge i eventyrskogen. Små åpninger skaper sterk romfølelse. Foto: GA/NOA.

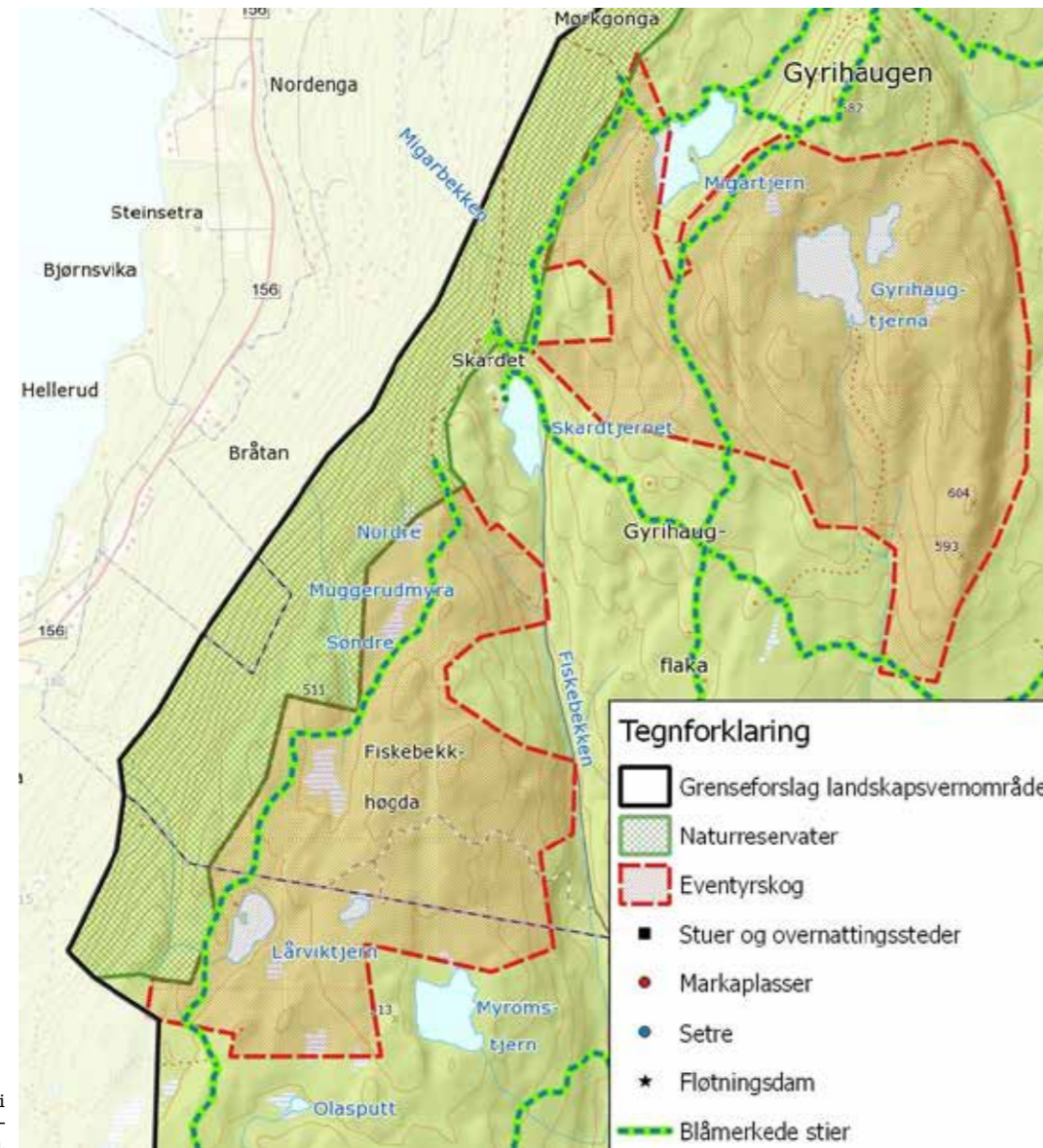
24. Store Lomma (VP2-B)

Et mindre område med eldre, flersjiktet skog på østsiden av Store Lomma. Den søndre delen av området har en bratt li med storvokst gran. Lenger nord går det over i flersjiktet barblandingsskog. På grunn av alder og variasjon i skogstruktur, skiller området seg tydelig fra omgivelsene, men få spesielle kjennetegn på eventyrskog for øvrig, ga området terningkast 1-2, dvs. verneverdig (*).

25. Gyrihaugflaka (VP2-A)

Skogen på Gyrihaugflaka er sterkt preget av karrige og værutsatte forhold. Trærne preges av omgivelsene, og mye snø og vind i en skog på dårlige vekstforhold gir tydelig fjellskogpreg.

Storslagen utsikt i nær sagt alle retninger, både inn over Marka og ut over Ringeriksbygdene. Opplevelsen av området domineres av utsikt, opplevelse av vann Gyrihaugtjerna og av fjellskogpreget.

Opplevelsesverdier i området Gyrihaugen – Lårviktjern.

Alder

Området preges av gammel skog. Stor, gammel granskog i de lavere-liggende delene, barblandingsskog med maleriske furuer på ryggen i sørøst og mer fjellskogpreget, kortvokst, "buste-te" granskog på plataet og ryggen mot vest. I syd og vest gnager snauhogster og industriskog seg inn på området. Selv i den høyereliggende delen av Gyrihaugens vestsida har det vært drevet hogst. Noe påvirkning er det også inne i området, vest for store Gyrihaugtjern.

Uberørt/naturlig

Hele området, men særlig området rundt vannene, myrene øst for vannene og hele ryggen i sørøst. Området ble i 1988 foreslått vernet som reservat, og har vært vurdert til lokalt verneverdig (*).

Mangfold/variasjon

Området har variert skog som følge av endringer i fuktighet, jords-monn og påvirkning av vær og vind.

Opplevelse av rom

I de lavere-liggende, sjiktede skogene er det bra variasjon i romstørrelse og -utforming. Området rundt vannene og myrene gir også noe romfølelse, men med områdets høytliggende plassering er ikke dette den mest framtrepende egenskapen.

Terrengvariasjon

Stor variasjon.

Opplevelse av vann og fuktighet

Gyrihaugtjerna og myrene øst for disse dominerer landskapsopplevelsen på topplataet. I de lavere-liggende delene er ikke opplevelsen av vann så sterk.

Kulturminner

Ingen registrerte.

Særpreget

Storslått utsikt. Landemerke. Variert, spennende skog. Opplevelse av vann.

Verdivurdering

NOAs eventyrskogregistrering har gitt området terningkast 4.

	Alder	Uberørt, naturlig	Mangfold, variasjon	Terrengvariasjon	Romopplevelse	Oppl. av vann	Oppl. av historie	Særpreget	Samlet verdi
Totalt for området	**	**(*)	**(*)	***	*	**	-	**	**(*)

Fra myrene øst for Gyrihaugtjerna. Foto: GA/NOA.

26. Skartjern – Lårviktjern - Myromstjern (VP2-B)

Kanten av Krokskogplatået har alltid fasinert folk, fra bronsealderens høvdinge på Ringerike, til dagens vandrere. Gjennom jakt og fangst, arbeid i skogen og på setrene, og ved ren naturglede i fritiden har mennesker funnet glede og mening ved å ferdes nær Krokskogstupene.

Landskapet er preget av to elementer; de veldige lavplatene fra permtiden som former et relativt flatt platå, med liten variasjon i topografien, og det voldsomme Krokskogstupet, med uframkommelige rasmarker på nedsiden. Utsikten fra stupkanten er spektakulær; ut over det nære Ringerikskulturlandskapet med urgammelt kulturlandskap i veksling med storskalige naturelementer. Og mot vest kneiser Skrim, Gaustadtoppen, Blefjell, Norefjell og Vikarfjell i det fjerne.

Skogen er preget av intens bruk opp gjennom historien, med gjentatte plukkhogster som har gitt dagens skogbilde et umiskjennelig flersjiktet preg. I nyere tid har industri-skogbruket begynt å spise seg inn mot området, og særlig stor hogst mellom Retthellseter og Lårviktjern reduserte eventyrskogverdiene i dette området så mye at det ikke lenger hadde eventyrskogkvalitet. Hogstpåvirkningen de siste 10 – 15 årene har medført at den østre delen av området kun fikk terningkast 1, mens den vestre delen fikk terningkast 4. Området som helhet er meget verneverdig (**) som følge av opplevelsesverdiene.

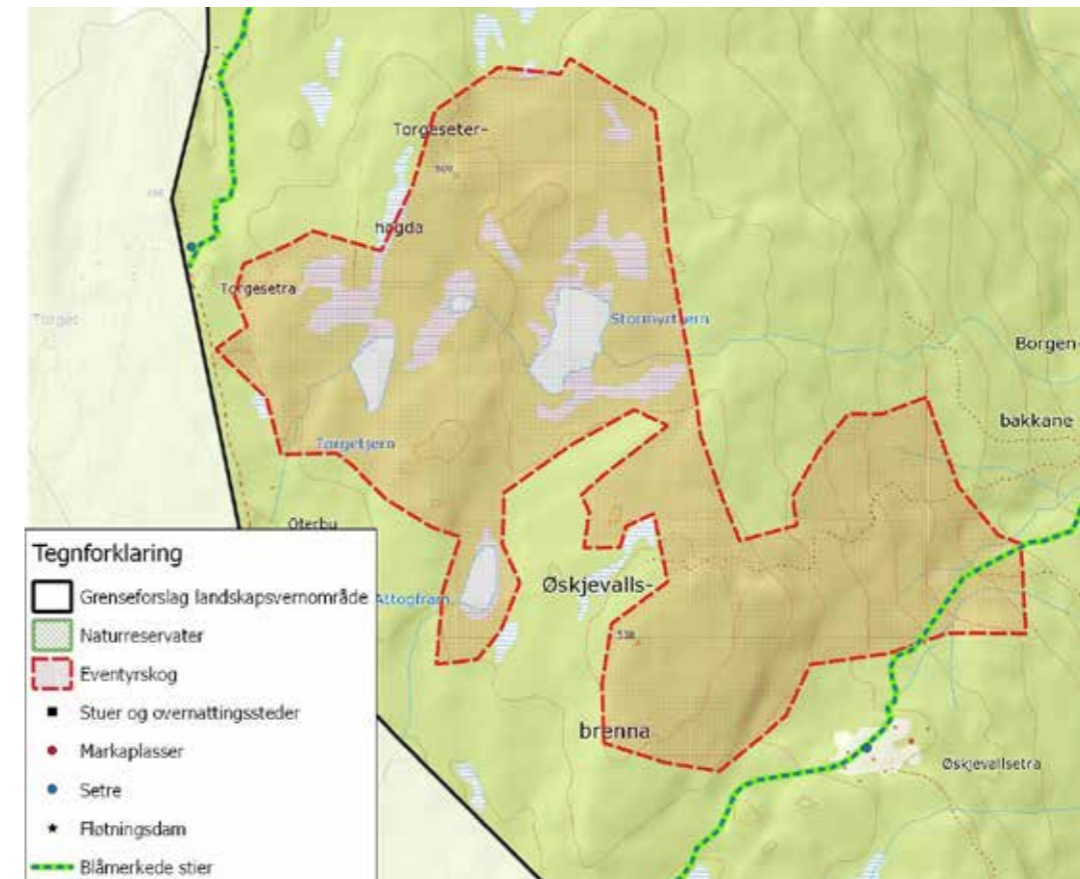

Lårviktjern.
Foto: GA/NOA.

27. Øskjevallsbrenna (VP1)

Høydedrag med gammel, naturlig skog, lyst og idyllisk myrparti og en frodig, trolsk granli med intakt skog. Hele området framstår som meget variert, og med flotte romopplevelser. Til tross for hogst inn fra flere kanter er hovedinntrykket ganske naturlig og uberørt. Små og store tjern og bekker gir flotte opplevelser, særlig er en foss i Bukkebekken spennende og gir referanser til Bernhard Herres vandring i disse egnene for mer enn 160 år siden.

Området består av tre opplevelsesmessig forskjellige områder, som hver for seg og tilsammen byr på varierte og spennende inntrykk. Her finner vi grov, frodig granskog og fattige furumyrer, variert, fleraldret skog og åpne områder med myrer og tjern. Her er eldgammel, naturlig skog med stor variasjon. Romopplevelsen er sterk, både i de store landskapsrommene oppe på flaka og i skogrommene i liene og på kollene. Flere små, idylliske tjern lever opp i landskapet, og nederst i Bukkelia hiver Bukkebekken seg ut i et spennende gjel. Øskjevallseter med flere seterstier og en eldgammel sti/skiløype opp Bukkelia minner oss om bruken av områdene i tidligere tider.

Opplevelsesverdier i området Øskjevallsbrenna.

Området Øskjevallsbrenna kjennetegnes av sammenhengende gammel, naturlig og variert skog med mange og varierte rom. Flere mindre tjern og den viltre Bukkebekken beriker opplevelsen. I sør ligger Øskjevallseter, en gang blant de flotteste setervangene på hele Krokskogen, med seterstier i alle retninger.

Øskjevallsbrenna (A) omfatter områdene rundt Øskjevallseter og Øskjevallsbrenna. Svært gammel skog med innslag av kronglefuruer i toppområdet og variert, plukkhogstpreget sjiktet skog over hele delområdet. Mange store, utvokste trær. Den gamle setra og alle seterstiene i terrenget rundt gir en påminnelse om tidligere tiders bruk av området.

Stormyr tjern (B) og områdene rundt utgjør en vakker myrmosaikk, med store og små myrer og idylliske tjern, oppdelt av koller med variert skog. Skogen er gammel og har et naturlig preg. Både terrenget og skogen er variert, med mange ulike rom.

Bukkelia (C) har grov gammel skog i veksling med yngre generasjoner. Enkelte innslag av gamle seljer og osper. Frodig og frisk undervegetasjon. Terrenget heller mot øst, med en del hyller og skrenter. I bunnen går Bukkebekken med liv og lyst før den hiver seg utfor i et gjel med en fallhøyde på ca. 10 meter.

Kort omtale av de ulike opplevelsesverdiene.

Alder

Hele området er dominert av gammel skog. Spesielt gammel skog finnes i toppom-rådet på Øskjevallsbrenna. I Bukkelia er det grov gammelskog på frodig mark – en sjelden opplevelse i Marka og i skogene generelt. kkebekken med liv og lyst før den hiver seg utfor i et gjel med en fallhøyde på ca. 10 meter.

Überørt/naturlig

Til tross for en del mindre hogster inntil og delvis inn i området, er hovedinntrykket av området naturlig og stedvis lite berørt av nyere tids skogbruk. Terrenget er rolig og det er mulig å oppleve naturens stillhet.

Mangfold/variasjon

Både innen de enkelte delområdene og som helhet er området variert og mangfoldig. Skogen varierer i grovhet og struktur; her er blanding av grove, gamle trær og yngre skog med stor variasjon horisontalt og vertikalt.

Terrengvariasjon ("Vilt")

Terrenget er mildt, uten den store dramatikken. Eneste unntak er Bukkelia som stedvis er ganske bratt, med skrenter og hyller, og Bukkebekkens gjel der denne renner ut av området.

Opplevelse av vann og fuktighet

Generelt et område med lite innslag av vann og bekker. Desto sterkere virker de som finnes: Stormyr tjern, Torgetjernet og det lille, navnløse tjernet opp under Øskjevallsbrenna er idylliske og vakre, og liver opp i skogterrenget. Vide myrer rundt tjerna og nedover mot Bukkelia bidrar til en friskhet i landskapet. Bukkebekkens lekende flukt er en opplevelse i seg selv, særlig nederst, der terrenget bidrar til ekstra fart.

Verdivurdering

Verditabell (vurderingene foretatt ved registreringer i 2004 og 2005):

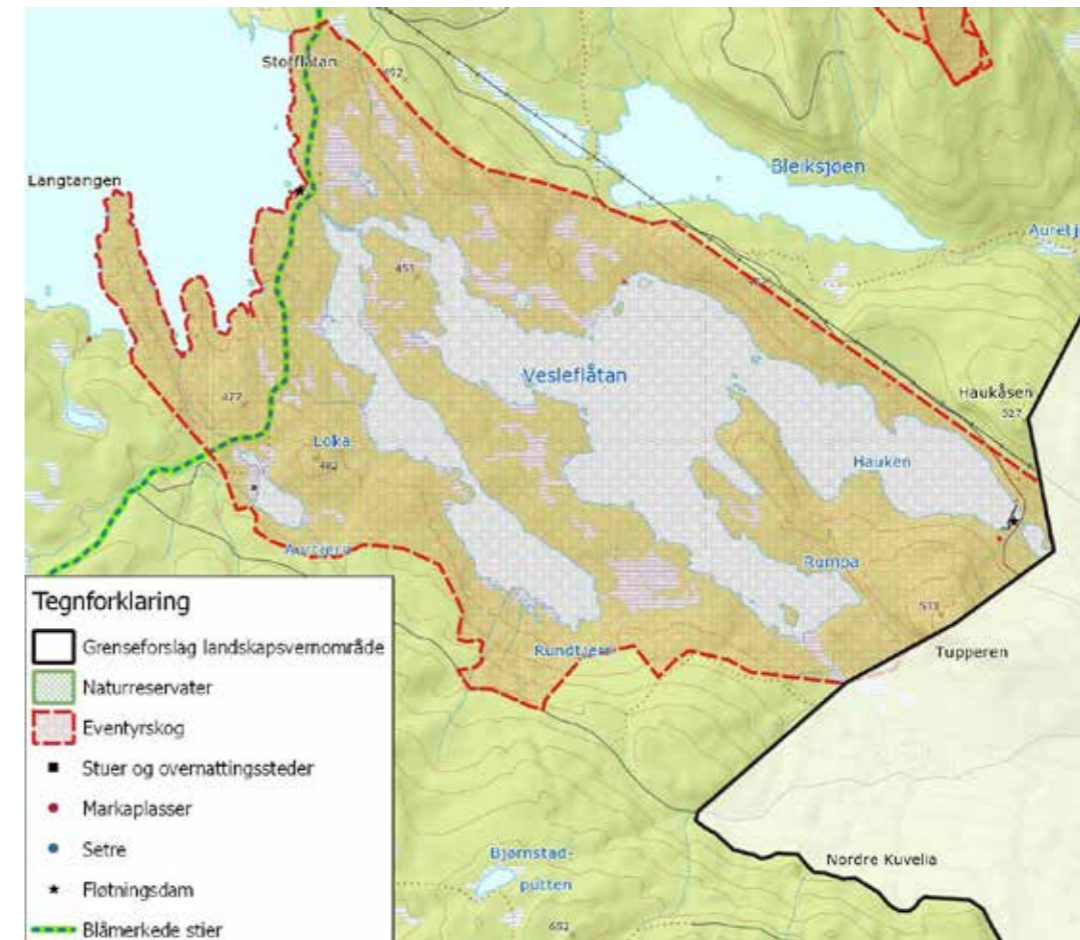
	Alder	Überørt, naturlig	Mangfold, variasjon	Terreng-variasjon	Romopp-levelse	Oppl. av vann	Oppl. av historie	Særpreget	Samlet verdi
Delområde A	***	***	***	*	**(*)	*	**	*	***
Delområde B	***	**(*)	***	*	***	**	-	(*)	***
Delområde C	**(*)	***	***	**	**(*)	**	*	*	***
Totalt for området	***	***	***	*	**(*)	**	*	*	***

Trolsk stemning etter regnet. Ved Attofram. Foto: GA/NOA.

28. Vesleflåten; Spesielt verdifullt vassdragslandskap

Områdene rundt østsiden av Storflåten og rundt Vesleflåten med Loka og Hauken, utgjør et spesielt vakkert landskapsrom, preget av vann og elver med randsoner. Området huser en rekke kulturminner, og er meget velegnet for padling og fiske.

Vesleflåten, verdifullt område for friluftslivet.

Tømmerkoia ved Storflåtadammen. Foto: GA/NOA.

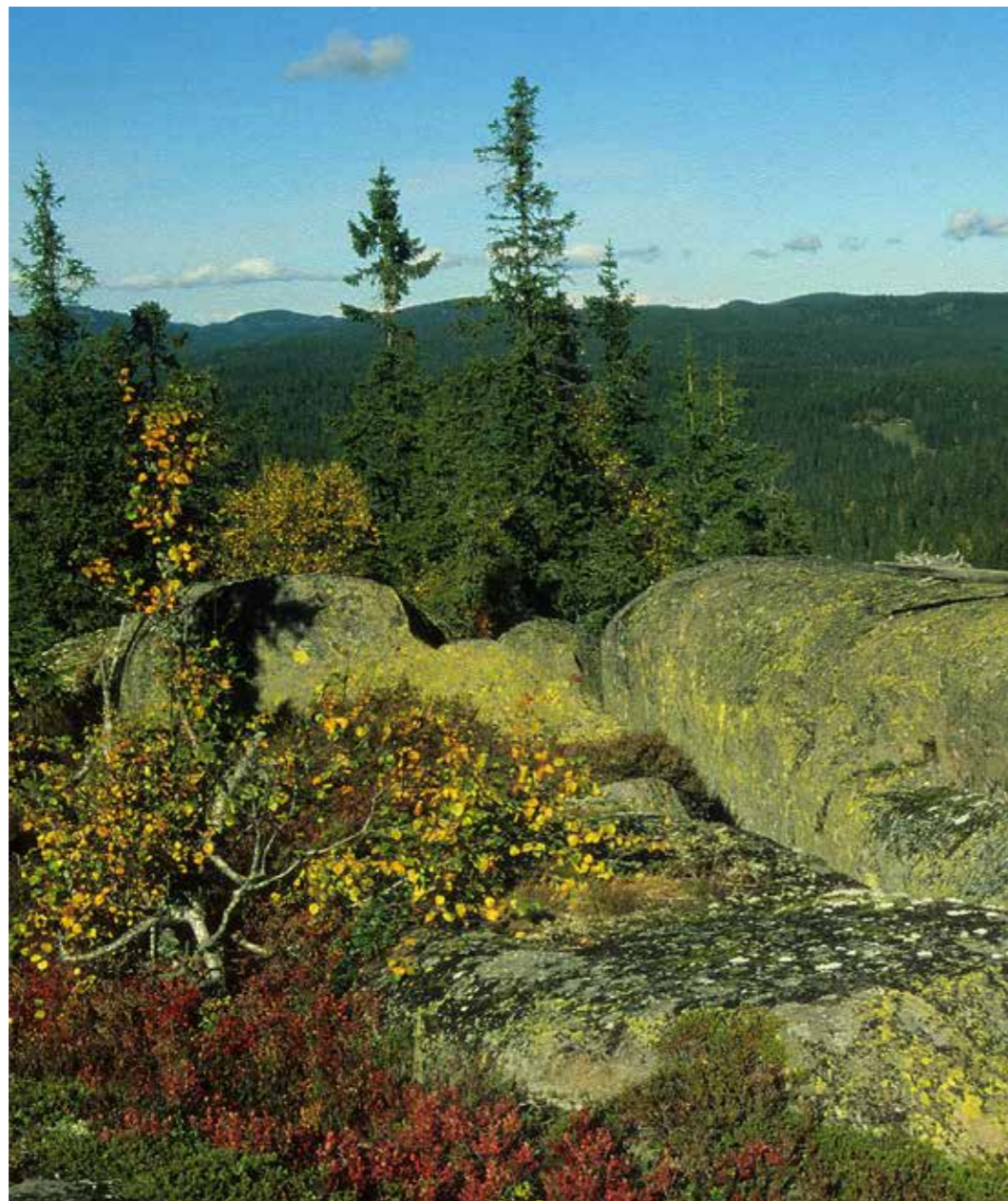
Områder vurdert for vern etter markalovens § 11

På oppdrag fra Miljøverndepartementet, nå Klima- og miljødepartementet, startet Fylkesmannen i Oslo og Akershus i 2010 arbeidet med vern av aktuelle friluftslivsområder etter markalovens § 11. Det ble da gjennomført en innspillsfase hvor Fylkesmannen mottok 174 forslag til verneområder og det ble utarbeidet en metodikk for kartlegging av friluftsområder av Norsk institutt for naturforskning.

Fylkesmannen vurderte de innkomne forslagene og valgte ut 32 områder som ble kartlagt for friluftsliv og naturverdier. Sweco Norge AS kartla disse områdene sommer og høst 2011, og overleverte kartleggingsrapporten til Fylkesmannen i januar 2012.

Innenfor dette forslaget til landskapsvernområde er det 8 områder som ble vurdert av Sweco, og funnet verneverdige, både etter markaloven og etter naturmangfoldloven. Vurdering av verdiene for friluftsliv og naturopplevelse ble foretatt etter en rutenettmetode med kun tallfestbare variabler. Dette gir en lite realistisk vurdering av områdenes opplevelsesverdi, og egner seg heller ikke for noen form for rangering av områder.

Å si noe om verdien av et område for naturopplevelse basert på målbare verdier, blir som å rangere et maleri etter den målbare mengden av ulike farger, antall avgrensbare elementer som er tatt med eller lysmengde på ulike deler av lerretet. Ingen ville vurdere et Munchbilde etter slike kriterier, og ingen bør heller vurdere opplevelsesverdi etter de kriteriene som ble benyttet i Fylkesmannens Markaregistrering. På samme måte som man kan vurdere kunst, er det også mulig å vurdere opplevelsesverdi uten at det er målbart eller etterprøvbart.

Høststemning på Lortholkollen. Foto: GA/NOA.

Sammenholdt med eventyrskogregistreringen for de samme områdene, er det åpenbar forskjell i verdivurderingen. Den rent tallfestbare registreringen fanger ikke opp områdenes særpreg og sjarm, ei heller de spesielle verdiene som ligger konsentrert i deler av områdene. Utjevningen som gjennomsnittet av et stort antall ruter bidrar med, gir et fullstendig utflatet bilde av opplevelsesverdiene.

NOA mener at den metodikken vi har utviklet for registrering av eventyrskogene på en bedre måte verdsetter opplevelsesverdiene i aktuelle områder. Uansett vil opplevelsesverdiene i større områder ha en viss grad av konsentrasjon. I stedet for gjennomsnittsvurderinger av storområdet, bør man i stedet vurdere antallet av, og kvalitetene i kjerneområder, og vurdere de mellomliggende områdene med mer ordinær eldre, plukkhogget skog som en verdifull sammenheng mellom kjernene. En slik tilnærming benyttes i skogvernsammenheng, og kan med fordel overføres til vernearbeidet etter markaloven. Det kan videre være nødvendig å vurdere en annen metodikk for å verdisette skogelementer og landskapselementer, som helt åpenbart ikke fanger opp de store opplevelsesverdiene som finnes i de gamle, plukkhogde skogene og i terrengmessig variasjon.

Følgende områder ble vurdert av Sweco:

Branntjernshøgda

Friluftslivsverdier

Det går ingen blåmerka stier gjennom lokaliteten. Fra Katnosa går det en noe diffus traktorvei østover via større hogstflater, over i en tydelig sti der hogstflata møter gammelskogen like vest for n. Branntjern. Det er ingen traktorveier eller bilveger innenfor verneforslaget, men området grenser til større hogstflater særlig i S og SV. Det går ingen preparerte skiløyper innenfor området. I sør går det en gammel hestevei langs nordsida av Refshammerdalen. Noe lenger nord er det rester etter en gammel kraftlinje som krysser området Ø-V som tidligere førte strøm mellom Sandungen og Katnosa. Stolpene er nå tatt bort. I øst går det en bilvei inn mot verneforslaget fra Sandungskalven. Den stopper ca. 200 m øst for foreslått vernegrense.

Noe besøkte utsiktspunkter i området er høydepartiene ved Branntjernhøgda 633 moh. Fra Refshammeren i sør (620 moh.) er det god utsikt i flere himmelretninger. Det er også kort avstand fra Refshammeren og sydover mot Kyrkjeberget, som er en tydelig landskapsform 1 km S for Refshammeren (629 moh.) og med flott utsikt over sydlige og østlige deler av Marka. Det er 4 større vann innenfor verneforslaget. Det er N. og S. Branntjern i vest og Lille og Store Kalvetjernet i NØ. For øvrig er det en del bålplasser og teltplasser knyttet til vannene i området. Særlig rundt N. Branntjern og Kalvetjerna, der det går stier ut på odden mellom de to vannene. Bortsett fra disse tråkkene rundt tjernene i nord, er det ikke tydelige stier å se.

Friluftsmessig preges området av at det ligger utenfor allfarvei som et adskilt høydeparti mellom Sandungskalven og Katnosa. Stryken ligger ca. 10 km langs skogsbilvei østover, Katnosa ca., 2 km i vest. Ved Katnosa gård er det servering for skifolket om vinteren. Katnosdammen er en svært populær hytte med 20 sengeplasser som driftes av DNT. I områdene ved Sandungen og Katnosa er det skogsveier med svært gode sykkelmuligheter i mange retninger av Marka. Det er ingen hytter innenfor området.

Verdisetting etter rutenettmetoden

Til sammen ble 42 ruter undersøkt. Området scorer relativt lavt på skogelementer (1.55), lavt på landskapselementer (1.52) og middels på opplevelseselementer (9).

Særlig verdisettingen av skogelementer avviker fra eventyrskogregistreringen, antakeligvis som følge av at verdien er resultat av gjennomsnittsberegninger i et område der verdiene er konsentrert i en rekke større og mindre områder, og der disse delvis faller innenfor, delvis utenfor rutenettvurderingen.

Langvassbrenna

Friluftslivsverdier

Det går ingen blåmerka stier gjennom lokaliteten. Fra Mosjøen i sør går det en skiløype som følger bilveg og seinere traktorvei til Langvatn. Videre østover går løypa i daldraget like nord for Sinnerbrenna og i retning Fagervatn til Tverrsjøen. Skiløypa er opparbeidet for løypemaskin av Skiforeningen og Jevnaker allmenning. Den er kun kjørt med scooter de siste årene fordi Jevnaker kommune ikke har ønsket bruk av spormaskin i området pga. hensynet til fuglelivet.

Nærområdene til Langvassbrenna er attraktive og snøsikre skiområder der en av hovedskiløypene i området følger Bjønnputtdalen til Mosjøen like sør for verneforslaget. Denne parsellen er også klopplagt slik at en kan sykle fra Sinnerdalen via Bjønnputtdalen forbi Mosjøen til Jevnaker/Ringkollen. Traktorveien inn til Langvatn tar av fra skiløypa like S for vannet, følger sør og vestsida av vannet og et stykke langs NV-siden der det har vært noen mindre hogster i seinere tid. Ellers i området er ingen tydelige stier som tyder på at området er i stor bruk. Det går et lite tråkk langs østsida av Langvatn og noen småtråkk bl.a. til det høyeste punktet på Langvassbrenna. Det er rester etter noen få bål-plasser langs Langvatn og ellers i området som viser en viss bruk.

Området har nokså store høydeforskjeller med flere gode utsiktspunkter. Toppunktet på Langvassbrenna har særlig god utsikt nordover. På Sinnerbrenna er det god sikt østover mot Pershusfjell og sørover mot Bjønnputtdalen og Spålen. Langs SV-sida av området er det stedvis god sikt mot Mosjøen og Øyangen. Den åpne gamle furuskogen på brennene og alle myrene i området, gir et åpent og mektig landskapsinntrykk. Langvatnet sentralt i verneforslaget omgis av gammel granskog i vest og nord og mer åpen furuskog og myr i øst. Flere småtjern, mindre daldrag og nordhellinger med gammel, grov granskog og variert topografi, gjør at området framstår som spennende og variert. Store deler av toppartiet er over 600 moh. med høyeste punkt 663 moh. Dette er et av de høyestliggende områdene i Marka og det er stedvis god sikt mot Markas høyeste punkt Svarttjernhøgda 717 moh. ca. 2 km nord for området.

Vest på Langvassbrennas toppparti ligger meget spesielle bergformasjoner, med god utsikt mot Mosjøen. Foto: GA/NOA.

Nærmeste adkomst med bil er via åpen bomvei fra Ringkollen og Øyangen til Mosjøen. Der deler veien seg med en vei som følger vestkanten av verneforslaget nordover til Mosætra. Den andre parsellen går SV-over langs østsida av Mosjøen til den møter Bjønnputtdalen, for så å svinge nordover mot Langvatn. Det er også tilgang til området Jevnaker via Tverrsjøen i nord, ca. 3 km fra verneforslaget. Det er ingen hytter innenfor området, men ved Mosætra ligger ei hytte ikke langt fra verneforslaget i NV.

Verdisetting etter rutenettmetoden

98 ruter er undersøkt. Området scorer relativt høyt på skogelementer (2,98), middels på landskapselementer (1,65) og noe over middels på opplevelselementer (10).

Kjerringkollen – Nibbitjern

Friluftslivsverdier

Området er lett tilgjengelig via bommede skogsveger fra Stubdal i Ringerike via Løvli, fra Damtjern via Gagnumsseter og Heggelia samt fra Sørkedalen via Lyse eller Smedmyrkoia. Det er mange skiløyper og blåmerka stier og området har, og har hatt, stor betydning for friluftslivet. Eventyret "En sommernatt på Krokskogen" forteller om en ungdommelig Peter Chr. Asbjørnsen som legger ut fra Lyse i Sørkedalen med mål om å nå fram til Stubdal i Åsa og går seg vill i skogtraktene mellom Heggelivatna og Stubdal. I fortellingen gis spennende skildringer om skog og personer i området.

For å lette omtalen av dette store området, er det delt opp i tre delområder.

Nordre del Stubdalsflaka-Gråberget

Det er flere blåmerka stier gjennom området. Flere av dem bærer lite preg av bruk. Hovedstien over Løvliflaka fra Stubdal til Løvli berører området i vest. Stien deler seg i to på Løvliflaka, med en sti til Løvli og en SØ-over til Langbru i Senden av Atjernmyrene. Herfra går det en sti til Løvli Skihytte og en sti SØ-over sør for Gråberget og videre til Gagnumseter. Stien har en avstikker opp til utsiktspunktet på toppen av Gråberget, der det også går tråkk videre ned til brua mellom Skamrek og N. Heggelivatn. Løvli Skihytte/Skiforeningen har etablert en "bamsesti" som følger blåmerka sti og går gjennom området med gammel barskog NV for Gråbergtjern.

Flere spormaskinkjorte løyper går gjennom området. Dette er hovedløypa fra Løvli til Ringkollen, løypa fra Løvliflaka til Atjern retning Storflåtan samt at det går scooterkjørt skiløype fra Skamrek via N. Heggelivatn som kobler seg mot løypa mellom Atjern og Storflåtan. Det går også en scooterkjørt løype fra Atjernsmyrene nordover til Storflåtan.

Dette området har store arealer med myr. Ved Atjern er det spor etter flere bål- og teltplasser som viser at tjernet blir en god del brukt til rekreasjon sommer og vinter. Områdene ved Løvliflaka like vest for verneforslaget har et større antall hytter, der beboerne bruker nærområdene innenfor verneforslaget gjennom hele sesongen.

Denne delen av området grenser til N. Heggelivatn, mens Atjern er det største vannet innenfor denne delen av verneforslaget. Det omkranses av myrer, småtjern og myrholmer med skog. Området er særlig attraktivt vinterstid. Hovedløypa mellom Kikut og Løvli (Grenaderløypa) krysser myrene ved Atjern og går videre opp på Løvliflaka.

Midtre del Gråberget-Skamrek-Nibbitjern

Hovedstien gjennom denne delen av området går fra Skamrek til Løvli via Nibbitjern. Nibbitjern ligger langs hovedskiløypa fra Sørkedalen via Heggelivatn ved Skamrek og til Løvli og er svært mye brukt gjennom hele skisesongen. Vest for Skamrek går løypa enten rundt høydepartiet Skibet eller den går direkte over isen på N. Heggelivatn retning Nibbitjern. På N. Heggelivatn går det for øvrig flere skiløyper på isen retning Sørkedalen og Heggelia Gård, der det er servering i helgene vinterstid. I tillegg til hovedløypa til Løvli, går det også en spormaskinkjort trase fra Nibbitjern direkte vestover til Stubdalsflaka. Løvli Skihytte like vest for verneforslaget, eies av Skiforeningen og har oppe hele året. Hytta ble bygd i 1920 og har 66 sengeplasser.

Det er en del private hytter vest for Nibbitjern. Alle ligger utenfor forslaget til verne-grense. Det går en lavspent kraftledning fra Heggelia som følger nordkanten av Nibbitjern gjennom området.

Sommerstid er områdene på østsida av Heggelivatna og Skamrek populære områder til sykling, bading, fiske og telting. Det er særlig området mellom i nordenden av N. Heggelivatn og Skamrek som brukes aktivt, men også rundt Skamrek er det mange benyttede teltplasser.

Søndre del Nibbitjern-Kjerringkollen-Møkkalitjerna

Dette området er noe mindre tilgjengelig enn de to andre delområdene. Nærmeste bommede bilvei er fra Løvli ca. 1,5 km unna eller fra skogsvegen inntil området mellom N. og S. Heggelivatn ca. 1 km fra Senden av foreslått grense. I sør grenser forslaget til verneområdet Søndagsbrenna-Merratjern. Det går en blåmerka sti gjennom fra Løvli via Møkkalitjerna til den krysser mellom N. og S. Heggelivatn. Stien har en avstikker som går opp til S. Kjerringkollen. Kjerringkollen N og S er flotte utsiktspunkter med særlig sikt østover mot Heggelivatna og Oppkuven. Nibbitjern er mye brukt av de som har hytter i området i tillegg til at det brukes noe av friluftsfolket til bading og fiske, og er en populær raste-

plass om vinteren da hovedskiløypa mellom Løvli og Skansebakken går over vannet. Det er få tydelig tråkk utenom hovedstiene i dette området. Det går ingen stier langs vestsida av N. Heggelivatn. Lia mot vannet er stedvis bratt og er lite brukt til friluftsliv.

Naturlig gammelskog på Kjerringkollen. Foto GA/NOA.

Det er tidligere hogd en større hogstflate nord for Kjerringkollen. Traktorveien inn til hogsten fra Heggelivatna er under gjengroing. Bortsett fra dette er det lite traktorveier i området. I denne delen er det ingen spormaskinkjørt løyper, men traseen i SV-del av verneforslaget fra Løvli langs Noreledningen (420 kV) til Møkkalitjerna og videre til S. Heggelivatn kjøres med snøscooter. Ved utløpet av Nibbitjernbekken i sør er det en eldre, godt bevart dam der skogen med fordel kan tynnes slik at dammen blir synlig.

106 ruter er undersøkt. Området scorer relativt lavt på skogelementer (1,91), lavt på landskapselementer (1,61) og høyt på opplevelselementer (12).

Langtjernbrenna

Friluftslivsverdier

Området er tilgjengelig fra bommet skogsbilvei fra Lyse i Sørkedalen (ca. 9 km) og videre 1,5 km opp Kjagdalen. Undersøkelingsområdet ligger da vest for Kjagdalen. I Kjagdalen ender bilveien ved grensa til Oppkuven naturreservat og fortsetter som sti inn til Store Oppkuvann nord for verneforslaget, der man kan gå videre langs merka stier på begge sider av vannet opp til toppen av Oppkuven. Det går ingen merkede sommerstier inn til området fra Kjagdalen, men dersom man følger nedre del av 436 åskammen på nordsiden, kommer man inn til løypekrysset nord for Langtjernbrenna og kan gå opp til Brennåsen herfra. En traktorvei går opp østsiden av Langtjernbrenna og opp til en hogstflate.

Nærområdene utenfor verneforslaget er svært mye brukt om vinteren. Hovedløypa mellom Skansebakken-Store Oppkuvann-Heggelia-Løvli går på skogsvegen vest for Langtjernbrenna og brukes av et stort antall mennesker. Ved løypekrysset nord for Gopletjern, går det en spormaskinkjørt løype vestover som følger skogsvegen til Søndre Heggelivatn. Denne er også svært mye brukt. Scooterløypa like nord for Langtjernbrenna går via Langtjern ned til Vakersetra og Nordre Heggelivatn. Denne er også mye brukt. Det går ei rødmerka skiløype tvers gjennom verneforslaget fra Langtjern i nord, gjennom det nordsørorienterte dalsøkket mellom Langtjernbrenna og Brennåsen og sydovert til skogsbilvegen nord for Gopletjern. Denne er trolig lite brukt. Skiløypa er stedvis vanskelig å følge til fots i barmarksesongen, da den krysser flere myrpartier.

Brennåsen er 654 m høy, og fra toppen har man god utsikt sørvestover mot Søndre Heggelivatn. Det er ingen merka sti opp til toppen av Brennåsen. Fra toppen av Langtjernbrenna (ca. kote 520) er det begrenset utsikt vestover mot hogstflate.

Generelt er området potensielt svært friluftsvennlig med skiløypetrasé på vinteren og bommede bilveier tett opptil på barmarksesongen. Det er mulig å sykle fra Skansebakken så langt veien går i nordlig retning, og derfra gå videre til Oppkuvenområdet, alternativt følge veien vestover mot Søndre Heggelivatn. Terrenget er variert og kupert, med åpne myrer, høye koller med utsikt, tett gammel granskog og innslag av furuskog med storvokste eksemplarer.

Kun ett treslag, men stor variasjon i skogens struktur. Langtjernbrenna. Foto: Tom Helliik Hofton/BIOFOKUS.

Verdisetting etter rutenettmetoden

20 ruter er undersøkt. Området scorer høyt på skogelementer (3,75), middels på landskapselementer (1,45) og middels på opplevelselementer (10).

Slottet

Friluftslivsverdier

Området er tilgjengelig via vei opp fra Sørkedalen eller fra Ringerike, Buskerud. Veien er stengt med bom flere steder, men fungerer fint som sykkel- eller trillevei. Veien går helt fram til foten av Slottet, ca. 6,5 km fra Sørkedalen skole. En rødmerka skiløype går på traktorvei fra bilvegen går inn til Slottsmyra langs Slottets sørvestre side. Den samme traktorveien deler seg tidlig og fortsetter opp til toppen av Slottet. Traktorveien til toppen er delvis helt gjengrodd og nesten ugjennomtrengelig av ung granskog og einstape. Inne på selve Slottsryggen går det flere stier/tråkk, og enkelte steder er det rester etter bålrensning, men området er trolig ikke mye brukt til friluftsliv. Toppen av Slottet og Slottsåsen er avmerket som utsiktspunkt, men høy granskog begrenser utsynet vesentlig. Det er i det hele tatt få utsiktspunkter med noe særlig utsyn. Best utsikt er det mot flata vest for Slottet, til Slottsmyra og Stuevannet.

Særlig i midtre og sørlige del av området er skogen tett og til dels sjiktet med gamle og grove trær. Det er også størst forekomst av død ved i denne delen av granskogen, stort sett i form av barkløs læger. Enkelte grantrær er nesten dekket av hengelav. Granskogen er særlig tett langs sidene av åsen, med noe åpnere skog langs ryggen på høydedraget. 448 Generelt er området begrenset friluftsvennlig med lite utsyn, ingen merka stier opp til toppen og vanskelig tilgjengelig adkomst. Hele åsen er dominert av gammel granskog med liten variasjon i treslag og vegetasjonstyper. Området er nok mer brukt til friluftslivsformål i de lavereliggende områdene ved foten av selve Slottstoppen, særlig langs den sørvestre bratte bergveggen, hvor det går en rødmerka scooterløype/traktorvei.

På Slottet har naturen fått råde lenge.
Foto: Tom Helliik
Hofton/BIOFOKUS.

Verdisetting etter rutenettmetoden

18 ruter er undersøkt. Området scorer i snitt litt over middels på skogelementer (2,83). Når det gjelder landskapselementer, ligger området relativt lavt (0,94). Slottet scorer lavt på opplevelsesdimensjonen (5).

Spålen – Katnosa (i verneforslaget kalt Katnosa S)

Friluftslivsverdier

Katnosa, Spålen, Sandungen og Svarten er svært kjente friluftsområder i Marka sommer som vinter. Utredningsområdet ligger mellom hovedløypene som forbinder disse kjente områdene i Marka. Det er derfor ingen spormaskinkjorte skiløyper som krysser området og hovedskiløypa fra Sandungen til Katnosa går langs Storløken, like øst for Katnosdammen i kanten av området i øst. Hovedløypa fra Katnosa til Spålen går nord for Spåselva og over isen til Katnosa. I vest går det skiløype ned Styggdalen fra Spålen til Svarten. Den eneste oppkjørte skiløypa gjennom området er en scooterkjørt løype som går fra Spåsdammen sør for Finnerudseter, forbi Tvetjerna og Bjønnputten videre mellom Rolighaugen og Sandbekkmana før den svinger sørover mellom Velohøgda og Fagerliflaka og ned til Vesle Sandungen. For de som virkelig vil bli kjent i større deler av utredningsområdet, er dette en grei løype vinterstid. Av sommerløyper går det blåmerka stier over Tvetjernhøgda i vest og ned til Styggdalen. Det går også blåmerka sti fra Spåsdammen langs Spåselva innenfor verneforslaget, videre nord for Høgekollen og via Fagerlisetra til Katnosdammen. Det er også en god del andre tråkk i terrenget.

Eventyrskogene i området Katnosa sør er åpne og lette å legge sin egen løype gjennom.
Foto: GA/NOA.

Det er flere mindre vann innenfor utredningsområdet. På Abortjernhøgda ligger Hundtjern, mens Tvetjerna i NV er to avlange vann, omgitt av svært gammel granskog. I området Sandbekkmana til Rolighaugen er det større myrområder med mindre småtjern. I nord ligger Krokløken som er en avsnøring av Katnoselva.

Området er tilgjengelig via bommede skogsbilveier til Svarten og Styggdalen i vest og via avstikkere fra hovedveien mellom Sandungen og Langlia på skogsveger til Bjønnputten og til Velohøgda. Området er også tilgjengelig langs veien mellom Sandungen og Katnosa. Det går en vei fra Krokløken vestover inn i området. Fra Katnosa er det skogsbilvei videre mot Gjerdingen og derfra til Harestua.

I kanten av verneforslaget i øst ved Katnosa ligger hytta "Katnosdammen" vakkert til ved utløpet av Katnosa. Hytta hørte opprinnelig til Vann og avløpsetaten i Oslo kommune, men er overtatt av DNT. Den har ca. 20 sengeplasser og er en av de mest populære hyttene i hele Marka. En km lenger nord ligger Katnosa Gård som har servering for turfolk i helgene vinterstid.

Historisk har Katnosdammen hatt stor betydning i forbindelse med tømmerfløting i markavassdragene. Store mengder tømmer er gjennom årene sendt utfor dammen, og vika nord for dammen heter betegnende nok Leveringsvika. Omgivelsene til verneforslaget er altså svært populære friluftsområder, mens områdene innenfor verneforslaget er langt mindre brukt.

Verdisetting etter rutenettmetoden

105 ruter er undersøkt. Området scorer litt over middels på skogelementer (2,83). Når det gjelder landskapselementer, ligger området ganske høyt (3,51). Spålen-Katnosa scorer relativt høyt på opplevelsesdimensjonen (13).

Spålsberget

Friluftslivsverdier

Det går en blåmerka sti øst – vest gjennom området fra skogsbilvegen fra Øyangen, via sørsida av Spålsberget og til Spålsseter. Stien er stedvis fint tilrettelagt i gammelskogen og er trolig en del av en gammel setersti gjennom området. En trillesti tilrettelagt for sykkel går fra Spålsveien til Steinbutjern langs foreslått grense i SV. Denne kjøres med løypemaskin på vinteren. Scooterløypa mellom Steinbutjern og Vesle Ugla følger vernegrensa i vest. I nord i går skiløypa mellom Vesle Ugla og Spålen. Denne løypa kjøres med løypemaskin. Området ansees som svært bra tilgjengelig både sommer og vinter både til fot-, ski- og sykkelturner. Det går ingen oppkjørte skiløyper innenfor verneforslaget, men området grenser til skiløyper på alle sider. Nærmeste adkomst med bil på åpen bomvei er Jonsetangen, 4 km unna. Med sykkel er området svært bra tilgjengelig fra Jonsetangen og Storflåtan. Trillestien mellom Spålsveien og Steinbutjern har gjort området langt mer tilgjengelig for sykkel.

Det går en sti til toppen av Spålsberget. Toppartet er et mye brukt utsiktspunkt med kjentmannspost.

Fra toppen er det svært god utsikt til de nordlige deler av Marka samt Øyangen i vest og Spålen-Katnosaområdet t i øst. Spålsberget er et viktig landskapselement i området og et viktig turmål både i forhold til organiserte og ikkeorganiserte turer. Fig 72.

Generelt er området svært friluftsvennlig med store opplevelsesverdier særlig knyttet til den åpne barblandingskogen på kollepartiene, alle beitefuruene som gir et majestetisk bilde av områdene samt det åpne landskapet med myr, tjern, furugadder og storvokste furuer rundt tjernet i sør (jfr. Grevlingen 2005).

Deler av området er administrativt fredet av grunneier Løvenskiold Vækerø.

Verdisetting etter rutenettmetoden

29 ruter er undersøkt. Området scorer middels på skogelementer (2,31), noe under middels på landskapselementer (1,64) og middels på opplevelseselementer (8).

Søttjernberga

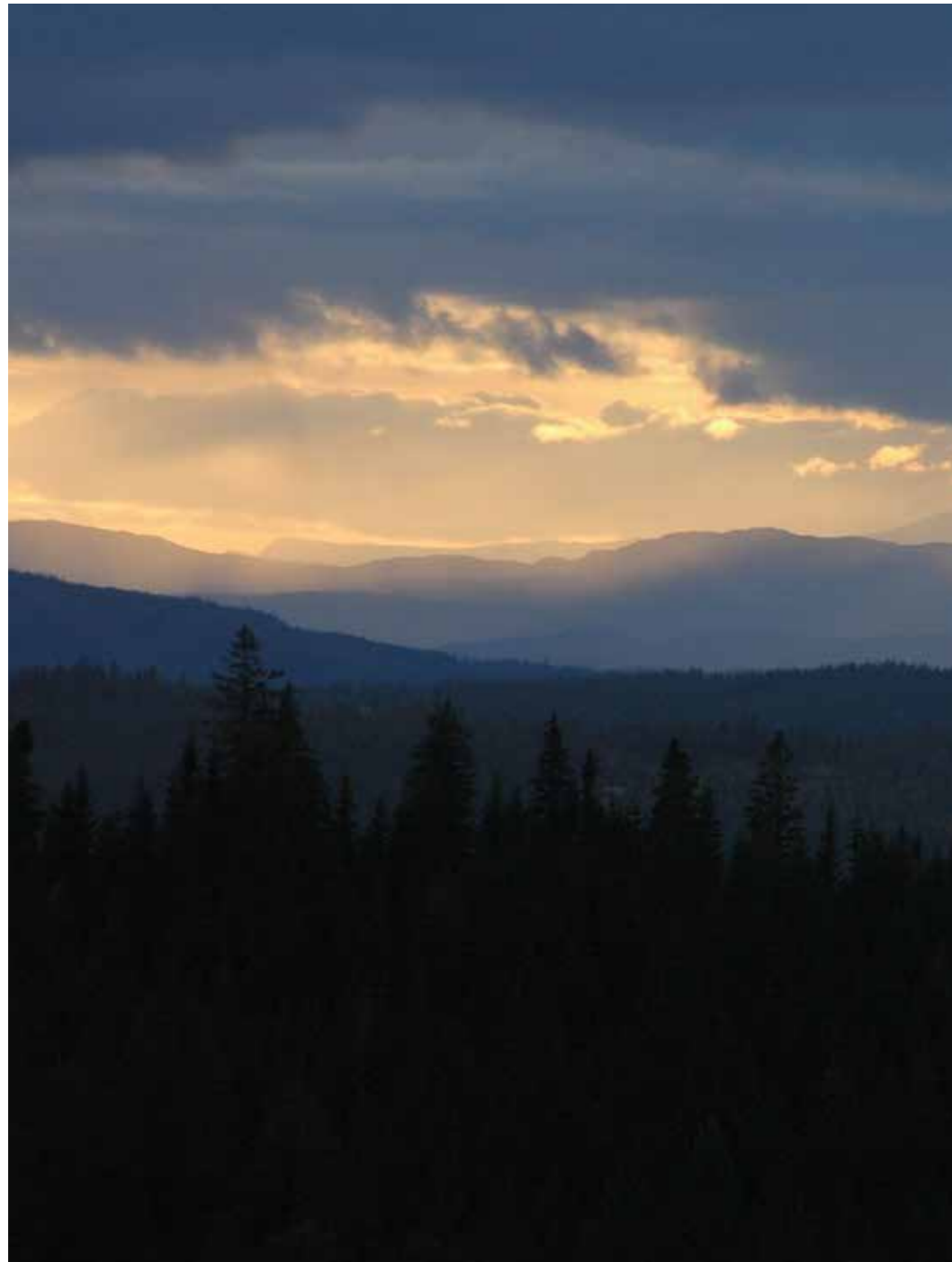
Friluftslivsverdier

Området er tilgjengelig skogsbilvei via ca. 16 km fra Sørkedalen skole. Veien er stengt med bom, men egner seg godt for sykkel. Langs sørenden av Søndre Heggelivann går skogsbilveien inn til Søttjernet. Enda lettere tilgjengelig er området fra skogsbilveien videre fra Søndre Heggelivann langs Heggelielva og opp til Søttjernerndalen. Skogsbilveien fortsetter som traktorvei nok et stykke vestover og inn i verneforslaget.

En rødmerka scooterkjørt løype (skiløype) går fra Fjølhytta langs skogsbilveien til

starten på Søttjerdalen og fortsetter vestover. Ved Fuglemyra deler den seg nordover mot Heggelivann og sørover over Vidvangshøgda. Det går ingen blåmerka stier i området, men flere umerka stier/tråkk opp til bl.a. Kjerkeberget og Søttjernberga. Kjerkeberget er høyeste topp i området og her ligger flere varder og rester av en bålplass. Utsikten herfra er svært god, og sørover ser man helt til Oslofjorden.

Det er også rester av raste- og bålplass på Karlstadhøgda. Ved Karlstadmyra er det bygget to barhytter i myrkanten mot en furukolle. Søttjerdalen er et trangt skar mellom Søttjernberga og Karlstadhøgda. Her vokser tett gammel granskog, og innerst i dalen lå det tidligere en kjentmannspost i perioden 2000 – 2002. Generelt er området friluftsvennlig med varierte opplevelsesverdier. Terrenget spenner fra dalsøkk til høge koller, og har i tillegg til gammel granskog, godt innslag av furu på koller og i myrkanter. De store og åpne myrrealene utgjør pusterom i terrenget og området rommer også noen små vatn og putter.

Blåne bak blåne, sett fra Høgåsen. Herfra kan man se Skrim, Gaustadtoppen og Blefjell. Foto: GA/NOA.

Verdisetting etter rutenettmetoden

44 ruter er undersøkt. Området scorer middels på skogelementer (2,59), noe under middels på landskapselementer (1,55) og middels på opplevelseselementer (9).

Stier og løyper / Overnattings- og serveringstilbudet

Gamle ferdselsveier

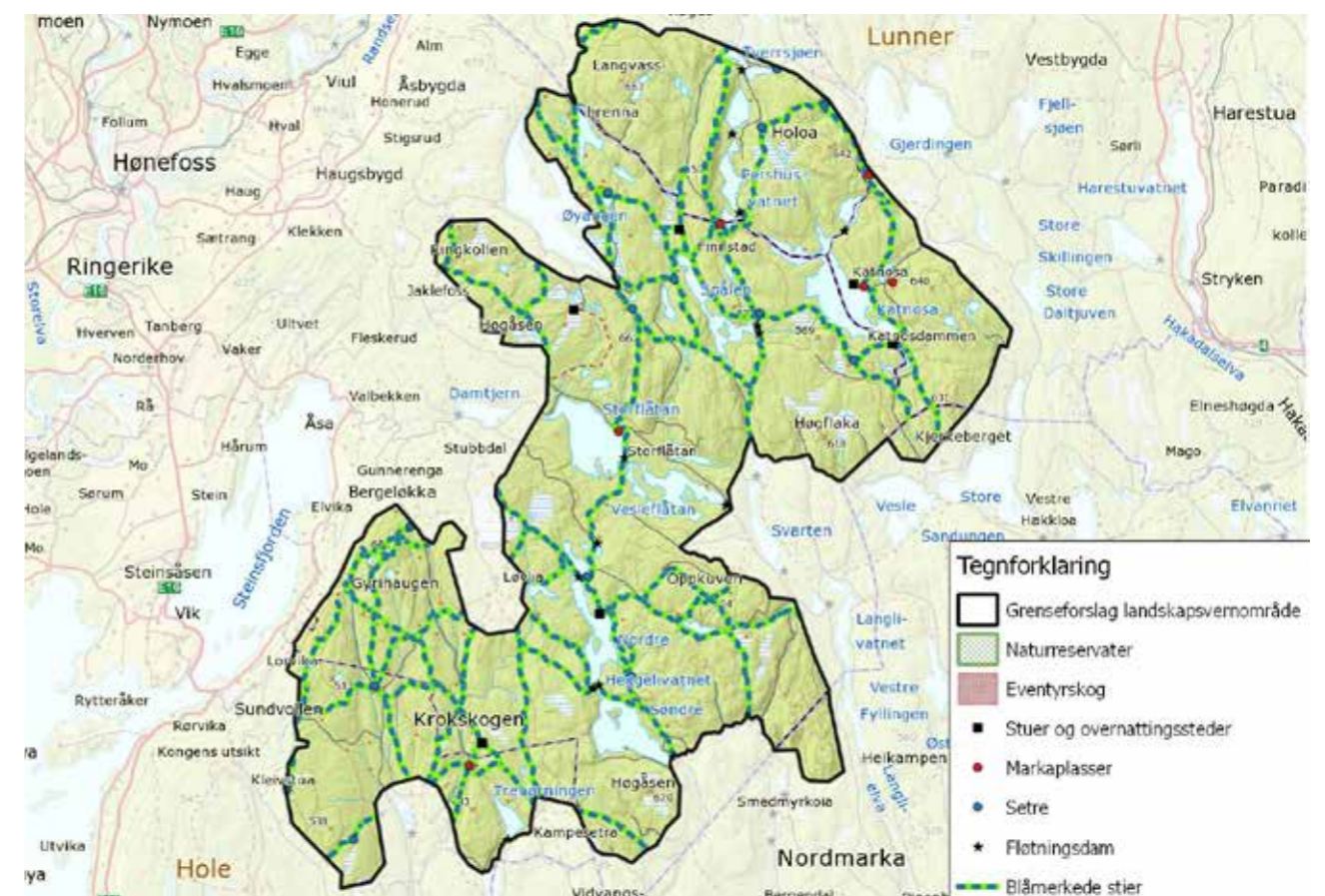
Stiene fantes der lenge før friluftsliv ble allemannseie. Ser en på gamle kart over Marka finner man en kartsignatur med den mystiske betegnelsen «ikke rodelagt gaardsvei». Hva er nå det? I gamle dager var veivedlikehold en del av skattebyrden – hver gård hadde sin rode å vedlikeholde. De ikke rodelagte veiene var de private veiene, eller rettere: stiene. For det var langt fra veier i dagens forstand. Kanskje litt graving og utjevning i skrått terreng så ikke sleden skled ut, men sjelden mer enn en meters bredde. Fjerning av en og annen stein, eller en steinklopp over en bekk. Dette var Markas ferdselsårer til lenge etter at de første bilveiene ble anlagt. Og det var på disse gaardsveiene Friluftsklubben og Oslo og Omegn Turistforening anla de blåmerkede stiene på 30-tallet.

STIER Stier er turfolkets viktigste framkomstveier og utgjør et alternativ til veiene. På stiene får turgåerne nærkontakt med naturen, og mange foretrekker derfor stiene. Det er et stort nettverk av merkede stier innenfor verneforslaget, som bl.a. muliggjør ferdsel til fots uten å måtte gå på skogsbilveier. De blåmerkede stiene utgjør således et godt tilrettelagt nettverk av framkomstveier for turfolket, og er viktige for turgåere og det enkle friluftslivet. Med tilbringerstiene fra de viktigste utgangspunktene, er det 332 km med blåmerkede stier i, eller i tilknytning til landskapsvernområdeforslaget.

SKILØYPER Terrenget innenfor verneforslaget, som varierer fra kupert landskap med til dels bratte kneiker i nord og øst til rolig, åpent skogsterreg i sør og vest, tilbyr et mangfoldig løypenett med varierende grad av opparbeiding. Friluftsliv om vinteren er for de fleste uløselig knyttet sammen med skigåing, og et attraktivt skiløypenett, som legger til rette for et mangfold av skitur opplevelser når snøforholdene tillater det, er en viktig opplevelseskvalitet for friluftslivet i landskapsvernområdet.

SERVERINGS- OG OVERNATTINGSSTEDER Den store bruken av området har medført at det er bygde opp et godt tilbud av serverings- og overnattingssteder i hele Marka, også i de sentrale delene. Innenfor verneforslaget er det 3 overnattingskoier tilhørende DNT-Oslo og Omegn, og 3 serveringssteder i vintersesongen. I tillegg ligger Løvli og Tverrsjøstallen rett utenfor grensene.

Stier, løyper, serveringssteder, overnattingssteder og parkeringsplasser innenfor verneforslaget.

KULTURHISTORISKE VERDIER

Forslaget til et Nordmarka – Krokskogen landskapsvernområde inneholder mange kulturminner og -landskap. Men også potensialet for å finne ukjente spor etter våre forfedre er betydelig. Til tross for stor folkelig interesse for Markas kulturhistorie, er det minimalt med forskning og konkrete undersøkelser som er utført.

De håndfaste kulturminnene i form av bygninger, anlegg og tufter etter slike er av stor betydning for identiteten, både til stedet og hos den enkelte bruker. Fram til ca. år 1990 var det ganske vanlig med servering på Markaplassene, noe som knyttet båndene enda sterkere mellom fritidsbrukeren og skogen og skogens folk. Nå er den faste bosettingen knyttet til driften av skogene historie. Plassene leies ut på kommersiell basis, og seterdriften tok slutt ca. 1970.

Marka er, i tillegg til å være et naturlandskap, også et landskap som har vært preget av menneskelig aktivitet. Akkurat som kan snakke om at slåtteenger og beiteenger er verdifulle kulturlandskapstyper – ja, faktisk de viktigste for å ivareta det biologiske mangfoldet i kulturlandskapet, kan vi også snakke om et skogens kulturlandskap. Også dette skiller seg sterkt fra dagens driftsmetoder. Som i jordbruket, er skogen underlagt stordriftene, maskinelt arbeid og rasjonalitetens jerngrep, og metodene preget av jordbrukets tankegang: ett slags plante av samme alder og utviklingstrinn på store områder. Og akkurat som de truede artene i jordbrukets kulturlandskap i meget stor grad er knyttet til arealer med utgående driftsformer, er også artsmangfoldet i skogen i stor grad knyttet til den tidligere plukkhogde, varierte skogen, med mange ulike nisjer.

I forbindelse med Miljøverndepartementets utredning av flerbruksplan for Oslomarka, ble NIBR satt til å undersøke folks preferanser for ulike opplevelser. Om kulturminner fant de følgende konklusjon:

Sammenfattet peker det foregående på at kulturminnene har meget stor verdi som trivselsskapende element i skogsnaturen. Forklaringen kan ligge i det følgende: Kulturminner rommer en historisk dimensjon ved at de knytter en kontakt tilbake til menneskers tidligere liv og virke.

Videre er kulturminner som regel av forholdsvis beskjeden karakter, og i en menneskelig målestokk. De er samtidig sterkt underordnet naturens egne elementer. Dessuten er de menneskeverk som har «satt seg», det vil si: fått en nesten organisk sammenføyning med den opprinnelige naturen omkring. Kulturminnene får også sin berettigede plass i folks forestillinger ved at de i en viss forstand «alltid har vært der». De er som regel eldre enn alle nålevende mennesker.

Sammen med forskjellige steders naturlige særpreg, er kulturminnene viktige identitetsmarkører

Plasser og setre

Markaplassene og setrene har stor betydning for friluftslivet. Så godt som alle som blir spurt i ulike preferanseundersøkelser setter pris på åpne setervoller, Markaplassene og tufter etter slike.

Innenfor forslaget til Nordmarka-Krokskogen IVO er det 8 eksisterende Markaplasser der det har vært bosetting i nyere tid. Disse er:

- Elgstøa
- Katnosa
- Østbråtan
- Katnosdammen
- Finnstad
- Storflåtan
- Heggeliseter
- Monsebråtan

I tillegg har det i tidligere tider også vært fast bosetting på flere steder som senere er gått tilbake til å bli setre, bl.a. Holoaseter og Finnerudseter.

Seterdriften i Marka tok i hovedsak slutt rett før og rett etter krigen. Retthellseter hadde setring helt fram til og med sommeren 1969, på Finnerudseter tok setringen slutt etter sesongen 1952. Følgende setre eksisterer som bygninger og delvis åpen setervoll:

- Roenseter
- Holoaseter
- Sognseter
- Uglaseter
- Spålsseter
- Finnerudseter
- Fagerliseter
- Steinbuseter
- Ringkollseter
- Lauvliseter
- Gagnumseter
- Vakerseter
- Gyrihaugseter
- Fjellseter
- Retthellseter
- Torget seter
- Øskjevallseter

Fagerliseter. Base for MILOG under krigen, men nå i liten bruk. Foto: GA/NOA.

I tillegg finnes minner om tidligere setre i form av stedsnavn og delvis tufter, f.eks. Katnosseter og Lorthølseter (Steinsvollen).

Fløtningsanleggene

Før bilveiene inntok Marka, var det vassdragene som sto for tømmertransporten. Fra naturens side var de ikke veldig velegnet for fløtning, men en stor og målrettet innsats satte hovedvassdragene i stand til å transportere ut årsavirkningen. Mange av vannene ble demmet opp, det ble bygget skåvegger og bygget tømmertrapper og andre innretninger som kunne lette transporten. Siden Heggelielva var svært vanskelig å fløte, ble det bygget tømmerrenne fra Skotta til Storflåtan, og fra Hauken til Svarten og fra Svarten, forbi Kringla til Langlivannet.

Innretningene i stein (dammer og skåvegger) er solide, varige konstruksjoner, mens innretningene i tre fort bærer preg av at virksomheten og vedlikeholdet har stoppet opp. Flere av dammene i området inngår i Oslos vannforsyning, og blir vedlikeholdt i den anledning.

Fløtningsanleggene gir en viktig påminnelse om fortidens slit for å få tømmeret ut av skogen. Tar en også med i betraktningen de primitive redskapene som ble benyttet, både til hogst, barking og uttransport, er det en imponerende arbeidsmengde som skulle til for å få tømmeret fra skogen til sagene.

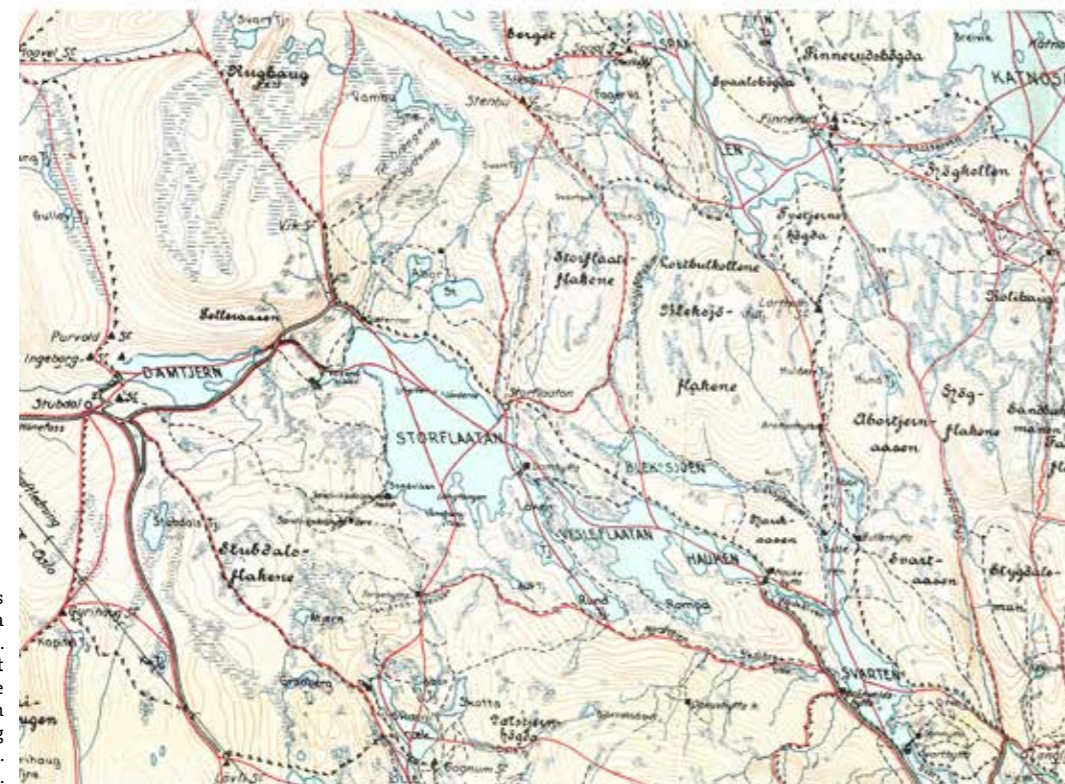

De fleste større vannene i Nordmarka er demmet opp for transport av tømmer vannveien til sagbruket. Her: Spålsdammen. Foto: GA/NOA.

I forslaget til Nordmarka-Krokskogen LVO er det mange fløtningsminner. Nordmarks-vassdraget har dammer i Tverrsjøen, Skardvann, Pershusvann, Finntjern og Katnosa, og i sidevassdragene i Store Sinnera, Spålen og i Store Fyllingen (Fidlingen). I Sørkedalsvassdrager er det dammer i Storflåtan og Vesleflåtan. I sørenden av Nordre Heggelivann er det rester av en gedigen steinkistedam, mens det i Søndre Heggelivann er en moderne dam, etablert i forbindelse med overføring av drikkevann fra Heggelivassdraget til Trehørningen og videre ned til Aurevann. Selv et så beskjedent vassdrag som Langtjern og Langtjernbekken har vært benyttet til fløting, både dam og skåvegger gir et håndfast bevis på virksomheten.

Historiske ferdselsårer

Se avsnittet «Gamle ferdselsveier» under kapitlet om friluftslivsverdier.

Faksimile av Hertzbergs kart over Nordmarka fra 1930-åra (ikke datert). Gårdsveiene er markert med «fugleføtter», se f.eks. mellom Storflåtan og Haukedammen. Foto: GA/NOA.

FORSLAGET

Naturvernforbundet i Oslo og Akershus (NOA) foreslår at et område på 178 km² legges ut som landskapsvernområde med spesielle regler for skogsdriften innenfor grensene. Innenfor landskapsvernområdet opprettholdes de eksisterende reservatene, med følgende utvidelser:

Langvassbrenna NR utvides med Fagervannsåsen (0,40 km²) og Sinnerbrenna (0,15 km²)
 Spålen-Katnosa NR utvides med Katnosa Sør (5,13 km²)
 Oppkuven-Smeddalen NR utvides med Langtjernbrenna-Brennåsen (0,45 km²)
 Søndagsbrenna-Merratjern NR utvides med Høgåsen-Søttjernsdalen-Bærumskollen-Ku-steinkollen-Kjerringkollen-Gråberget-Atjernsmyrene-Stubbalsflaka (11,59 km²)

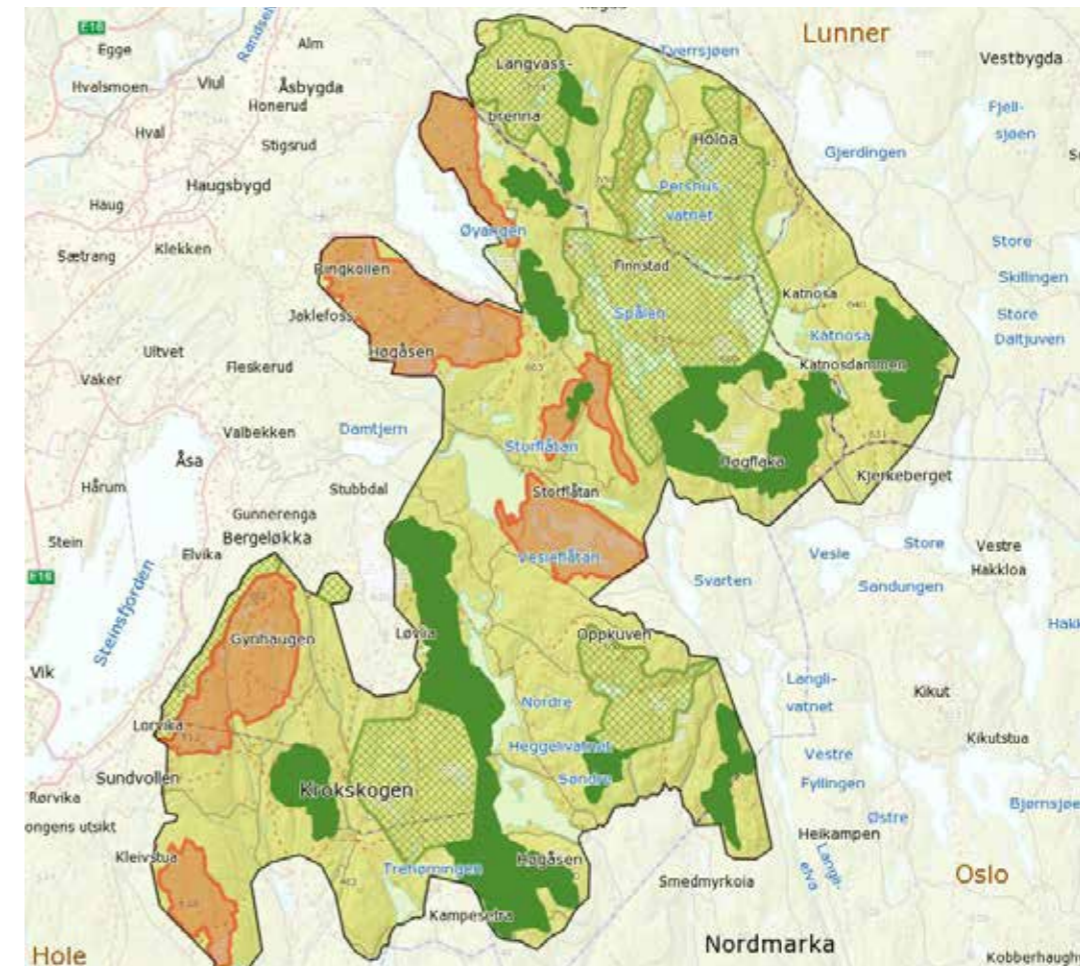
I tillegg foreslås følgende områder opprette som nye reservater innenfor avgrensningen av landskapsvernområdet:

- Branntjernshøgda-Revshammeren NR (2,72 km²)
- Djuvatnet NR (0,68 km²)
- Spålsberget NR (0,99 km²)
- Elgsbrenna NR (1,71 km²)
- Slottet – Barlindåsen NR (1,18 km²)

Videre foreslås med hjemmel i Markalovens § 11 at 6 områder med spesielle opplevelsesverdier vernes som friluftslivsområder (FLO):

- Tørkerudtjern-Uglehøgden FLO (2,47 km²)
- Ringkollen FLO (7,18 km²)
- Storflåtaflaka FLO (1,81 km²)
- Vesleflåtan FLO (3,81 km²)
- Gyrihaugen-Lårviktjern FLO (5,84 km²)
- Øskjevallsbrenna FLO (2,35 km²)

Til sammen utgjør eksisterende og foreslåtte reservater 66,0 km² og de foreslåtte friluftslivsområdene 23,5 km². De øvrige arealene (88,4 km²) foreslås underlagt verneforskrift, forvaltnings- og skjøtselsplan for landskapsvernområdet.

NOAs forslag til vern. Den yte avgrensningen er grensene for det foreslåtte Nordmarka – Krokskogen landskapsvernområde. De grønne områdene er forslag til nye naturreservater eller utvidelse av eksisterende. De røde områdene er forslag til nye friluftslivsområder etter Markalovens § 11. De grønne rutete områdene viser eksisterende reservater.

PRINSIPPER SOM ER LAGT TIL GRUNN FOR VERNEFORSLAGET

I det følgende skal vi vise hvordan viktige prinsipper og politiske føringer kan implementeres i Marka gjennom dette verneforslaget, og på en måte som gagnar både biologisk mangfold og friluftsliv, og som gir mulighet for fortsatt næringsvirksomhet i kombinasjon med bevaringstankene. Med forslaget ønsker vi å kombinere moderne økologiske bevaringsprinsipper med et skogbruk som ivaretar skogbildet og folks muligheter til å knytte nære bånd til sine turområder, gjennom et lønnsomt og kvalitetsrettet skogbruk, basert på kontinuerlig skogdekke, hogst av store, utvokste trær og i hovedsak naturlig foryngelse.

Forslaget går ut på å kombinere strengt reservatvern i 6 eksisterende reservater med utvidelser og 5 nye reservater, etablering av 6 nye friluftslivsområder etter markaloven, sikring av nøkkelbiotoper og naturtyper, og bevaring/restaurering av naturliknende, fleraldret skog i de mellomliggende områdene gjennom et fleraldersskogbruk basert på utvalgshogster.

Oppfølging av Stortingsvedtak om Markaforskriften

Forslaget om vern av Nordmarka-Krokskogen landskapsvernområde kompenseres i noen grad for Landbruk- og Matdepartementets mangeårige sabotering av Stortingets pålegg om revisjon av Markaforskriften slik at den fanger opp intensjonene med markaloven.

Landbruks- og Matdepartementets manglende oppfølging av Stortingets pålegg om å revidere Markaforskriften, slik at denne harmonerer med Markalovens formål, har medført at mange verdifulle skogsområder er gått tapt. Det har også forhindret en omlegging av skogbruket til mer naturopplevelses- og friluftslivsvennlig drift.

Det foreliggende forslaget griper fatt i problemstillingen gjennom å foreslå at den delen av området som ikke vernes særskilt som naturreservat eller friluftslivsområder, gis et vern som landskapsvernområde, der det kun skal drives utvalgshogst («bledning» / «plukkhogst» / «gjennomhogst»).

Gigantiske snauflater nord for Langlia.
Foto: GA/NOA.

I et landskapsvernområde skal pågående virksomhet kunne videreføres. Skogbruk er en pågående virksomhet i Nordmarka og på Krokskogen, og som skal kunne videreføres. Men en videreføring av skogbruk betyr ikke automatisk videreføring av et industri-skogbruk – det må stilles krav om metoder og driftsformer som ivaretar landskaps- og naturopplevelseskvaliteter som vernet skal sikre. Derfor medfører forslaget at det kun er et skogbruk basert på bruk av selektive hogster, med sikte på fleraldrete skoger, som skal godtas, men med dispensasjonsmuligheter der dette ikke er gjennomførbart av rent biologiske grunner.

En slik form for skogbruk er vesentlig bedre for biologisk mangfold, for binding av karbon, for bedret virkeskvalitet og det skaper vesentlig bedre opplevelsesskoger. Oslo kommune, som i flere tiår var ledende på industriskogbruk, har nå lagt om, og benytter gjennomhogst der det er mulig uten fare for at skogen blåser ned. Denne omleggingen gjennomføres uten store økonomiske oppofrelser, og med bred aksept i Markaorganisasjonene og hos publikum.

Viktige momenter i det videre skogvernet

Forslaget om vern av Nordmarka-Krokskogen landskapsvernområde er basert på landskapsøkologiske prinsipper som må ligge til grunn for det videre skogvernet; fyller kritiske mangler i skogvernet, konsentrere vernet i kjerneregioner for sårbare artsgrupper; bevare rester av gammel naturskog; restaurering av mellomliggende skoger for på sikt å oppnå tilstrekkelig areal med biologisk velegnet skog; og sikring av store, sammenhengende verneområder.

Vern av viktig kjerneregion

Nordmarka-Krokskogen er en nasjonal kjerneregion for humid "lappkjukegranskog" (lite påvirket naturskog med høy kontinuitet i læger) og "tåkegranskog" (stabil humid skog med mye skjeggglav) med tilhørende artsmangfold. Spesielt indre deler av Marka, sentrert rundt Spålen-Katnosa og Oppkuven, har mye gammel naturskog og mange verdifulle lokaliteter, noe som utgjør en nasjonalt viktig landskapsøkologisk konsentrasjon av slike miljøer som muliggjør overlevelse også for kravfulle arter.

Huldrestry krever mye fuktighet og tåler dårlig direkte sollys. Derfor er øst- og nordhellingene i Nordmarka ofte egnede levesteder.
Foto: GA/NOA.

En kjerneregion er en landsdel/distrikt hvor visse viktige skogtyper, med sitt karakteristiske naturmangfold, har sitt tyngdepunkt og/eller er særlig godt utviklet og fortsatt finnes på så store arealer at naturmangfoldet knyttet til dem fortsatt er levedyktig på lengre sikt. Det er vitenskapelig dokumentasjon på at det er mer effektivt å verne en høy andel av bestemte skogtyper innen gitte regioner, enn det er å smøre verneområder jevnt og tynt utover landet.

Naturskogen i Marka er betydelig fragmentert, og større sammenhengende områder er få. Imidlertid finnes det en rekke slike områder i de sentrale delene av Nordmarka og Krokskogen. Ved å konsentrere vernearbeidet i denne regionen, vil man få et meget effektivt vern av viktige og sjeldne elementer i skognaturen. Størrelsen på området borger i seg selv for en robust bevaringsstrategi.

Vern av store områder

Vern av Nordmarka – Krokskogen LVO vil gi et verneområde på 178 km², der mer enn 1/3 av arealet fortsatt har reservatkvalitet. Naturvennlig skogskjøtsel, et omfattende nett av naturtyper og aktiv bevaring av randsoner langs vassdragene vil gi området meget stor biologisk verdi på sikt. Et verneområde på en slik størrelse, med slike naturkvaliteter, og med en skjøtsel som restaurerer viktige naturverdier vil utgjøre en meget robust bevaringsstrategi.

Store områder tåler skogbranner eller omfattende stormfelling uten at hele arealet påvirkes, de har flere arter, og større bestander av hver art. De tåler også bedre slitasje gjennom menneskelig bruk. Det er de store områdene som vil fungere som kilder eller "banker" for langsiktig overlevelse av mange arter.

Utsikten nordover fra Lortholkollen. Foto: GA/NOA.

I dette tilfellet tar vi utgangspunkt i et stort område med store naturverdier i form av 6 eksisterende reservater, 10 områder med naturkvaliteter som tilsier reservatvern (5 utvidelser av eksisterende reservater og 5 nye områder), en rekke naturtypeområder/nøkkelbiotoper, og generelt mye eldre skog, uberørt av industriskogbrukets flatehogster og monokulturer.

I tillegg til å bevare naturverdier, vil et slikt storområde også ha stor verdi for det tradisjonelle, friluftslivet.

Vern av gammel naturskog som ikke er utsatt for flatehogst

Nordmarka – Krokskogen LVO har en stor konsentrasjon av områder som ennå ikke er underlagt industriskogbruket. Slike områder er en mangel i bevaringsarbeidet i skog, og de siste restene må ivaretas.

Mer enn 3/4 av skogen i landet er nå underlagt industriskogbrukets premisser og metoder. I Marka er andelen enda større. Vi nærmer oss en kritisk grense for mengde og fordeling av naturlig skog. For å sikre et større område med mange slike naturlige skoger, er Nordmarka-Krokskogen LVO-forslaget ekstra velegnet. Flersjiktete og fleraldrete skoger, med enkelttrær mellom 120 og 250 år er ikke uvanlig innenfor de eksisterende og foreslåtte reservatene og friluftslivsområdene. Tilsammen utgjør slik skog mer enn halvparten av totalarealet i LVO-forslaget.

Gammel naturskog på Tvetjernshøgda. Foto: GA/NOA.

Restaurering

Området som omfattes av forslaget til Nordmarka-Krokskogen LVO er særlig velegnet for restaurering. Stor tetthet av verneverdier, en stor andel eldre skog og mye høyere liggende skog på middels til svake boniteter gir mulighet for å gjenskape en naturtilstand på landskapsnivå.

For å få etablert et stort, sammenhengende område med store biologiske og opplevelsesmessige kvaliteter, foreslås det at skogene i mellom områdene med eksisterende og forslått reservatvern og vern av friluftslivsområder, foretas en skjøtsel som sakte men sikkert reetablerer en variert, fleraldret skog. Det foreslås derfor at skogen innenfor avgrensingsforslaget som ikke omfattes av reservat- eller friluftslivsområdevern, fortsatt kan drives, men kun i form av lukkede hogster og fleralder-skogbruk. Skogbruket som skal drives må også bidra til bedre naturforhold gjennom å produsere mer død ved enn det som er vanlig i produksjonsskogbruket, slik at områdene mellom verneområdene ikke utgjør et uoverkommelig spredningshinder for sjeldne og sårbare arter.

Plukkhogst gir en mer lysåpen skog, velegnet for biologisk mangfold og for friluftsliv. Gjenveksten får også bedre tømmerkvalitet av å vokse opp i skyggen av større trær. Oslo kommuneskoger. Foto: GA/NOA.

Viktige friluftsområder

Marka er landets viktigste område for friluftsliv. Mer enn 1/4 av landets befolkning har Marka som sitt nærturområde. Bruken er stor, sommer som vinter. Publikum oppgir opplevelse av natur og stillhet, ro og fravær av dagliglivets kjas og mas som de viktigste grunnene til å gå i Marka. Verneområdene har en ekstra attraksjon for det enkle, tradisjonelle friluftslivet. Nordmarka-Krokskogen landskapsvernområde vi gi et stort, sammenhengende område med store opplevelsesverdier, og som vil bli bedre og bedre, etter hvert som skjøtselen bringer skogstrukturen i ønsket retning.

Nordmarka og Krokskogen er gjort udødelig gjennom hundretalls bøker og beretninger. Friluftslivets pionerer lovprierte området, og «gutta på skauen» sørget for at disse store skogområdene opprettholdt sin posisjon i folks bevissthet. Imidlertid er det lite igjen av dette «skogens kulturlandskap», det skoglandskapet som dannet rammen rundt pionerene. Men nettopp dette skogbildet finnes det ganske mye av innenfor det foreslåtte verneområdet.

I de gamle naturskogene og plukkhogde skogene er det lett å ta seg fram. Åpne skogbilder og en god del «rom» i skogen gjør det enkelt å ta seg fram, selv om vindfall i perioder, og stedvis, kan utgjøre midlertidige hindre i skog som får utvikle seg selv. Men i det meste av området vil det fortsatt være åpent for en form for skogsdrift, men med metoder som gjenskaper skogbildet, slik pionerene opplevde det.

Oslomarka er landets viktigste friluftsområde. Bruken er enorm, og det er behov for mange områder med stor opplevelsesverdi og naturlig skog. Foto: GA/NOA.

Kvalitetsfokuset skogbruk

Det foreslåtte skjøtselsregimet i landskapsvernområdet vil bidra til kvalitetsproduksjon av tømmer. Store og mer tettvokste trær gir mer verdifullt tømmer, som mer enn kompensere økte driftsutgifter. I tillegg sparer man utgiftene til planting, da foryngelsen av skogen i det store og hele skjer naturlig.

Industriskogbruket er basert på hurtig produksjon av store volumer med tømmer. Flatehogst og planting med ca 2 meters forband gir en enorm vekst de første tiårene – gjerne opprettholdt gjennom avstandsregulering og tynning. Imidlertid blir kvaliteten på det produserte trevirket elendig. Brede årringer, med mye av den svake og cellulosefattige vårveden, gir svake materialer, dårlig celluloseutbytte i massefabrikkene, og dårlig brennverdi i ovnene. Det er tørrstoffet vi lever av, uansett hva vi benytter tømmeret til. Derfor vil et kvalitetsbasert skogbruk ikke utgjøre noen trussel mot igangværende virksomhet - snarere tvert imot. Og i en omleggingsperiode vil evt merkostnader kunne kompenseres gjennom erstatning.

Tettvokst kvalitetsvirke. I gamle lærebøker oppga man at årringen ikke skulle være mer enn 2 mm, dersom det skulle være høykvalitets virke. Foto: GA/NOA.

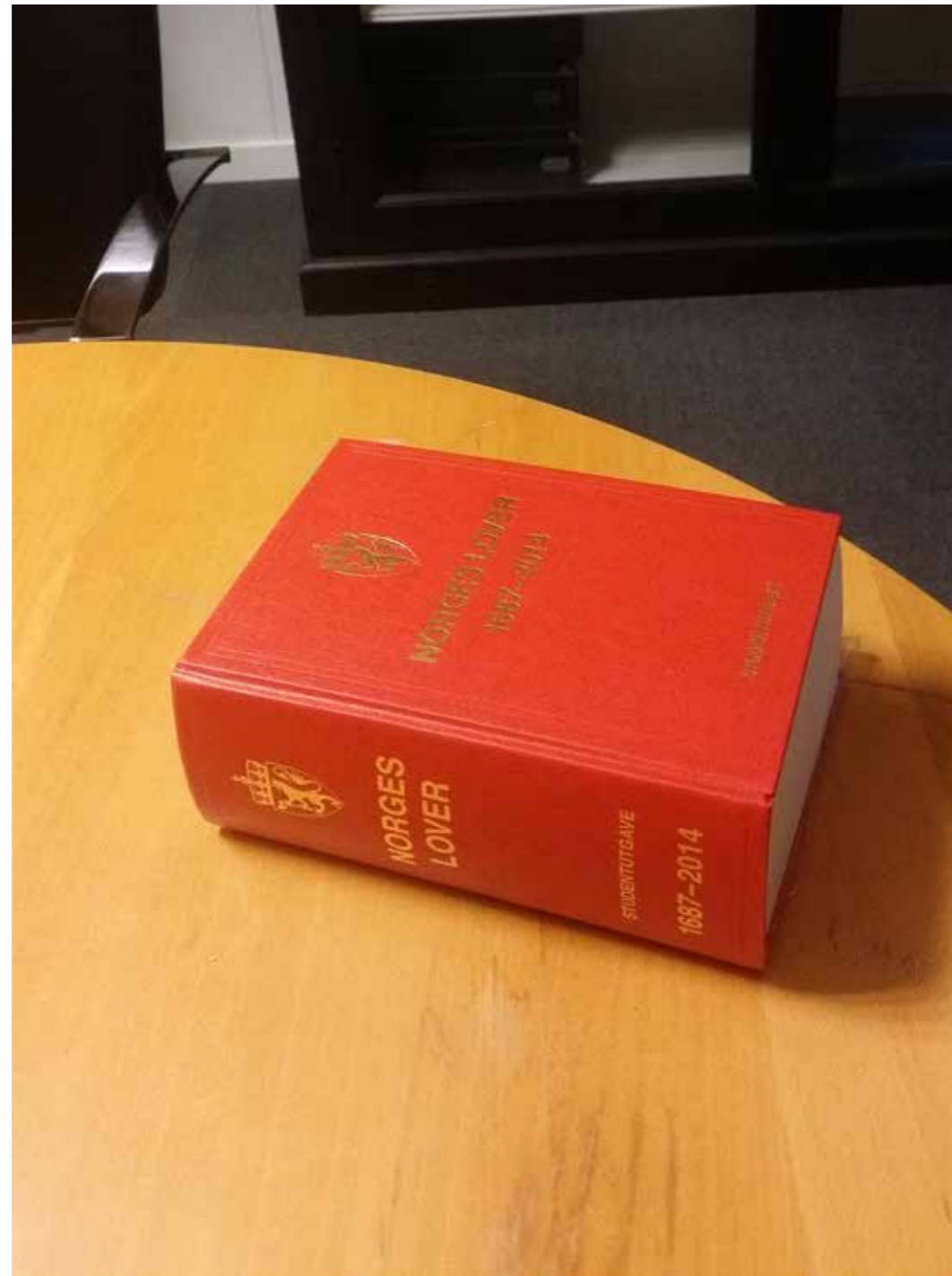
Helhet; Mange verdier samlet

Summen av naturverdier, kulturverdier, verdi for friluftslivet og potensialet for en forstlig og biologisk vellykket restaurering av et stort skogområde, gjør området innenfor det foreslåtte landskapsvernområdet enestående. Hver for seg tilsier verdiene vern og beskyttelse av flere slag, men som helhet får en ekstra dimensjon og ekstra verdi.

VALG AV VERNEFORM

For å ivareta verdiene, og imøtekomme de prinsippene som er skissert i de foregående kapitlene, foreslås det at området som helhet vernes som landskapsvernområde etter naturmangfoldlovens § 36.

4 av de 6 eksisterende reservatene foreslås utvidet med til sammen 6 delområder. I tillegg foreslås det opprettelse av 5 nye reservater og 7 friluftslivsområder hjemlet i Markalovens § 11.

Etter mange års kamp, er det endelig mulig å verne områder utelukkende på grunn av deres opplevelsesverdier. Markaloven (2009) har en egen «eventyrskogparagraf» for vern av områder med stor opplevelsesverdi. Foto: Lina G. Stormoen.

VERN ETTER NATURMANGFOLDLOVEN

Naturmangfoldlovens formål er å bevare naturen av hensyn til naturen selv og til menneskets nytte av naturen. Verneområder opprettet etter naturmangfoldloven skal bl.a. bidra til bevaring av:

- variasjonsbredden av naturtyper og landskap,
- arter og genetisk mangfold,
- truet natur og økologiske funksjonsområder for prioriterte arter,
- større intakte økosystemer, også slik at de kan være tilgjengelige for enkelt friluftsliv

Reservater

Reservater kan opprettes med hjemmel i naturmangfoldlovens § 37:

«Som naturreservat kan vernes områder som

- a) inneholder truet, sjelden eller sårbar natur,
- b) representerer en bestemt type natur,
- c) på annen måte har særlig betydning for biologisk mangfold,
- d) utgjør en spesiell geologisk forekomst, eller
- e) har særskilt naturvitenskapelig verdi.

Som naturreservat kan også vernes et område som er egnet til ved fri utvikling eller aktive gjenopprettingstiltak å få verneverdier som nevnt i første ledd.

Merking av naturreservat i felt. Foto: GA/NOA.

I et naturreservat må ingen foreta noe som forringer verneverdiene angitt i verneformålet. Et naturreservat kan totalfredes mot all virksomhet, tiltak og ferdsel. I forskriften kan det gis bestemmelser om vern av kulturminner i reservatet.»

Landskapsvernområde

Landskapsvernområder kan opprettes med hjemmel i naturmangfoldlovens § 36:

«Som landskapsvernområde kan vernes natur eller kulturlandskap av økologisk, kulturell eller opplevelsesmessig verdi, eller som er identitetsskapende. Til landskapet regnes også kulturminner som bidrar til landskapets egenart.

I et landskapsvernområde må det ikke settes i verk tiltak som alene eller sammen med andre tiltak kan endre det vernede landskapets særpreg eller karakter vesentlig. Pågående virksomhet kan fortsette og utvikles innenfor rammen av første punktum. Nye tiltak skal tilpasses landskapet. Det skal legges vekt på den samlede virkning av tiltakene i området. I forskriften kan det gis bestemmelser om hva som alene eller sammen med andre tiltak kan endre landskapets særpreg eller karakter vesentlig, om krav til landskapsmessig tilpassing, og om ferdsel som ikke skjer til fots.»

VERN ETTER MARKALOVEN

Formålet med markaloven er å «fremme og tilrettelegge for friluftsliv, naturopplevelse og idrett. Loven skal sikre Markas grenser og bevare et rikt og variert landskap og natur- og kulturmiljø med kulturminner. Det skal samtidig tas hensyn til bærekraftig bruk til andre formål.»

Vern av Friluftslivsområder

Friluftslivsområder kan opprettes med hjemmel i markalovens § 11:

«Kongen kan verne som friluftslivsområde områder som på grunn av naturopplevelsesverdier har særskilte kvaliteter for friluftslivet. Det kan fastsettes nærmere bestemmelser om området, herunder bestemmelser om skjøtsel og bruk.»

(...)

«Det kan ikke iverksettes tiltak i friluftslivsområde som vesentlig kan endre områdets verdi som friluftslivsområde. Departementet avgjør i tvilstilfelle om et tiltak kan endre områdets verdi vesentlig som friluftslivsområde.»

Kriterier for vern etter § 11 gis i Ot.prop 23 (2008-2009):

«For det første skal det legges vekt på områdets preg av å være urørt og naturlig.) I denne forbindelse må det kartlegges hvilke inngrep som finnes i området, herunder hogstinngrep, bebyggelse, bilveger og kraftlinjer. Videre må man vektlegge områdets særpreg. Det vil måtte legges vekt på om området avviker fra omgivelsene og framstår som «spennende og trolsk». Av betydning vil være områdets preg av å være vilt, ved at det for eksempel er store sprang i topografien, ville juv og revner, markerte former i terrenget, markante trær m.v. Det skal videre legges vekt på områdets variasjon, mangfold og kompleksitet, herunder vekslingen mellom skogrommenes størrelse og form. Det skal legges vekt på vekslingen mellom bratt og flatt terreng, mellom trær og undervegetasjon, lune og forblåste steder, tett skog og utsiktspunkter, variasjon mellom sluttet gammelskog og naturlige åpne områder og variasjon i trærnes alder mv. Det skal videre legges vekt på naturlige landskapsrom uten forstyrrende inngrep. For vurderingen vil det også være viktig å kartlegge forekomsten av store og små landskapsrom av ulike slag, for eksempel naturlige åpninger i skogen, myrer og vann og vassdrag, landskapsrom mellom åser og toppen. Også menneskeskapte åpninger i skogen, som setervoller og plasser vil måtte vektlegges. Av betydning for vurderingen vil også være områdets forekomst av vann, bekker og myrer. Videre må det legges vekt på områdets stillhet og fravær av støy.»

Folk vil gjerne oppleve gamle, store og spesielle trær.
Foto: GA/NOA.

NORDMARKA – KROKSKOGEN LANDSKAPSVERNOMRÅDE

LANDSKAPSVERNOMRÅDET

Formål

Vernet av Nordmarka – Krokskogen landskapsvernrområde har som formål å sikre et stort, sammenhengende markaområde med store biologiske og opplevelsesmessige verdier. Vernet skal gi grunnlag for bevaring / restaurering av et fleraldret, flersjiktet skogbilde.

Avgrensning

Avgrensningen er foretatt ut fra to hovedhensyn: a) at området skal fange opp mest mulig gammel naturskog og flest mulig registrerte natur- og opplevelsesverdier, og b) at avgrensningen i størst mulig grad skal utelate hytteområder og sammenhengende områder med industriskog. Innenfor disse hensynene er det forsøkt å la grensene følge naturlige drag i terrenget, faste installasjoner eller eiendomsgrenser i størst mulig grad.

I avgrensningen av området har NOA prøvd å holde områder med mange hytter og/eller stor andel industriskog utenfor forslaget.
Foto: GA/NOA.

Beskrivelse

Landskapsvernområdet utgjøres av de sentrale områdene i Nordmarka og på Krokskogen.

Landskapet har basis i geologiske formasjoner fra permtiden, dominert av dypbergarter i nord og øst, og lavadekker i vest. Landskapsformene er i hovedsak rolige, men avbrutt av en del små og store forkastninger.

Vegetasjonen er preget av sørboreal barskog, hovedsakelig granskog, men med innslag av furu og lauvskog. En stor andel av skogen består av gammel naturskog; skog som tidligere har vært plukkhogd, men hvor det er gått så lang tid siden siste avvirkning at skogen i hovedsak har gjenvunnet naturlige strukturer og funksjoner. Innenfor avgrensningen finnes det 6 eksisterende naturreservater.

Det finnes en rekke kulturminner innenfor området, i form av gamle markaplasser, setre, seterveier, stier, fløtningsanlegg mm. Markalitteraturen inneholder tallrike bind som beskriver natur- og kulturverdiene i området. Sammen med de store naturverdiene, bidrar kulturminnene til å gi området stor opplevelsesmessig og identitetsskapende verdi.

Det går to traséer for høyspente kraftledninger gjennom området, hvorav den ene planlegges nedlagt av Statnett, i forbindelse med spenningsoppgradering av strømmettet inn til hovedstaden.

Skogskjøtselen har bidratt til å omforme deler av skogen i området til relativt ensaldret industriskog, der verneverdiene er redusert, og hvor det gjennom vernet er ønskelig på restaurere verdiene. Disse skogene ligger innelemte mellom svært verdifulle områder, slik at restaureringen kan resultere i store, svært verdifulle områder på sikt. Området har et godt utbygd skogsbilveinnett som muliggjør den ønskede skjøtselen.

Restriksjoner

I landskapsvernområdet utenom reservater og friluftslivsområder kan skogbruket videreføres, men kun gjennom metoder som bevarer eksisterende, eller reetablerer den tidligere fleraldrete, flersjiktete skogstrukturen, og som prioriterer produksjon av høykvalitets, tettvokst tømmervirke.

Hogstmaskin i drift.
Foto: GA/NOA.

Utdrift av virket skal i hovedsak foregå på telen og snødekt mark, men i områder der omfattende restaureringsarbeider er påkrevet, kan det godkjennes enkle tømmerleper med god bæring, som ikke skaper varige endringer av landskapet, og som får lov til å gro igjen med naturlig forekommende vegetasjon etter etablering.

Eksisterende bygg og anlegg kan vedlikeholdes. Nye bygninger og anlegg er ikke tillatt. Dersom det er ønskelig å gjenoppta seterdrift på eksisterende setre eller jordbruksdrift på plassene, skal ikke landskapsvernet være til hinder for dette.

Opprettholdelse av den store bruken av området til tradisjonelt friluftsliv er ønskelig. Stier og løyper kan vedlikeholdes, og det utarbeides en samlet plan for framtidig sti- og løypenett. Vernet er ikke til hinder for at eksisterende bygninger kan tas i bruk som overnattingskvarter for allmennheten.

FORSLAG TIL UTVIDELSER AV EKSISTERENDE RESERVATER

For fire av de seks eksisterende reservatene foreslås det utvidelser for å fange opp viktige verdier i tilliggende områder.

Fagervannsåsen. Foreslått utvidelse av Langvassbrenna NR:

Fagervannsåsen (0,40 km²) har halvgammel naturskog. På ryggen står skrinn lyngbarblandingsskog og bergfuruskog med en del temmelig gamle krokfuruer, mens det er svært lite dødved av furu (men enkelte kelogadd og vindfallslæger finnes). På slakere mark utover overtar fattig og litt glissen blåbærskog. Denne skogen har relativt gamle trær og mye skjegglav, men begrenset mengde dødved. Et kjerneområde der terrenget heller utover har mer produktiv granskog og større mengder læger (B-verdi). Også den isolerte kollen mot sørøst (sør for Fagervatnet) har eldre naturskog (B-verdi).

Forslaget utgjør en utvidelse av Langvassbrenna naturreservat (3868 daa), som sammen med Spålen-Katnosa NR og nærliggende gammelskoger utgjør et nasjonalt viktig landskap for arter knyttet til gammel, fuktig granskog, inkl. kravfulle arter.

Det avgrensede område huser to naturtypeområder av B-verdi og består i hovedsak av halvgammel naturskog og noe gjennomhogd skog. Naturtypeområdet Fagervann S er omgitt av ungskog, men bør likevel tas med i en utvidelse, på grunn av nærheten til øvrige verdifulle områder.

Et vern av området vil forsterke de samlede naturverdiene i Langvassbennareservatet.

Fagervannsåsen. Forslag til utvidelse av Langvassbrenna NR.

Tidligere plukkhogst i utvidelsesområdet.
Foto: GA/NOA.

Gammel naturskog i Fagervannsåsen.
Foto: Tom Hellig Hofton/BIOFOKUS.

Forslag til utvidelse av Langvassbrenna NR med området Fagervannsåsen

Sinnerbrenna. Foreslått utvidelse av Langvassbrenna NR:

Sinnerbrenna (regionalt verneverdig (**), 0,15 km²) har skinn lyngbarblandingsskog og litt bergfuruskog på ryggen, dette er relativt gammel furunaturskog med mange grove, gamle trær og også spredte kelogadd og kelolæger i lav tetthet. Tilsvarende furunaturskog er sjelden i Nordmarka. Dette er sørligste del av et større furunaturskogsområde, der mesteparten ligger innenfor Langvassbrenna NR, som kanskje er Nordmarkas mest velutviklede furunaturskog mht. gamle trær og død ved. Innunder sørøstskrenten av Sinnerbrenna, inneklemt mellom yngre optimalfaseskog i nord og sør og åsryggen bak, finnes et parti lite påvirket grannaturskog med høye kvaliteter (A-verdi). Dette kjerneområdet er trolig den minst påvirkete grannaturskogen i hele Langvassbrennaområdet (kun en liten sprekkedal sørøst for Langvatnet har liknende kvaliteter).

Sinnerbrenna. Forslag til utvidelse av Langvassbrenna NR.

Gammel furuskog på Sinnerbrenna. Foto: Tom Hellik Hofton/BIOFOKUS.

Spesielt rik biologisk skog i østhellingen av Sinnerbrenna. Foto: Tom Hellik Hofton/BIOFOKUS.

Forslag til utvidelse av Langvassbrenna NR i området Sinnerbrenna.

Katnosa sør. Foreslått utvidelse av Spålen – Katnosa NR:

Katnosa sør (nasjonalt verneverdig (***), 5,1 km²) er typisk for Nordmarka mht. skogtyper og vegetasjonstyper, dvs. det er helt dominert av fattig, humid granskog, med sparsomt innslag av furu på ryggene. Området består av en vid «ring» av mer eller mindre sammenhengende gammel naturskog, som grenser inntil Spålen – Katnosa NR i nord og vest. På innsiden denne «ringen» av gammelskog, sentralt i området Brentebråtåsen – Rolighaugen – Fagerlisetra, er betydelige områder med ungskog etter store flatehogster. Disse ungskogene er ikke tatt med i reservatforslaget, men omfattes av forslaget til landskapsvernområde, slik at det på sikt kan oppnå større verdi for biologisk mangfold, friluftsliv og naturopplevelse

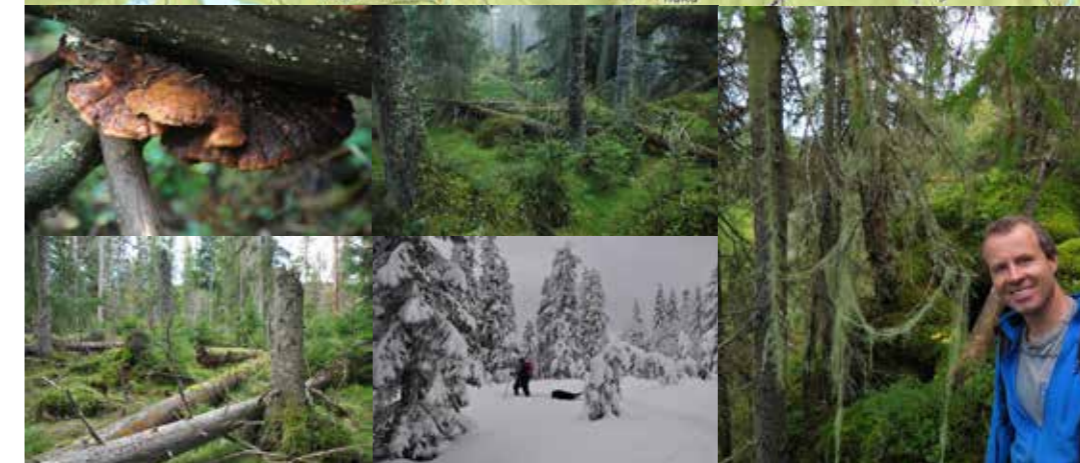
Mye av skogen i reservatforslaget er uvanlig gammel, og området har høy tetthet av gammel naturskog, og mange Naturtypelokaliteter med rikelig gamle trær, mye død ved, og høy kontinuitet i slike elementer. Flere steder har skogen (tilnærmet) urskogstilstand. Tvetjerna, Velohøgda, Styggedal og Rolighaugen NØ peker seg ut som de trolig mest verdifulle lokalitetene.

Artsmangfoldet er også rikt, med individrike forekomster av mange naturskogsarter, og en god del sjeldne og kravfulle arter er også påvist. For eksempel har både lappkjuke og huldrestry gode populasjoner i området.

Forslaget bygger på registreringene til SWECO (2012) og BIOFOKUS (2016). For å oppnå mer funksjonelle grenser for et verneområde, har vi med dette forslaget valgt å inkludere to «kiler» med yngre skog; en øst for Rolighaugen og en i området Bjørneputten – Tvetjernputten.

Katnosa sør. Forslag til utvidelse av Spålen – Katnosa NR.

Lappkjuke har ett av sine beste levesteder innenfor Spålen – Katnosaområdet med dette forslaget til utvidelse. Foto: GA/NOA.

Slike miljøer må spares, særlig av hensyn til arts mangfoldet. Foto: GA/NOA.

Flotte områder for skiløping utenfor preppa løyper. Foto: GA/NOA.

Døde trær er en forutsetning for en levende skog. Foto: GA/NOA.

Lederen i Biofokus, Terje Blindheim, har funnet et praktksempel av Huldrestry i nordhellingen av Rolighaugen. Foto: Tom Hellik Hofton/BIOFOKUS.

Utvidelsesforslag for Spålen – Katnosa NR i området Katnosa sør.

Langtjernbrenna-Brennåsen. Foreslått utvidelse av Oppkuven-Smeddalen NR:

Regionalt verneverdig (**), 0,5 km². Området utgjør en sørvestgående utstikker fra Oppkuven NR, avgrenset av store ungskogsfelt etter eldre flatehogster både i sør og vest.

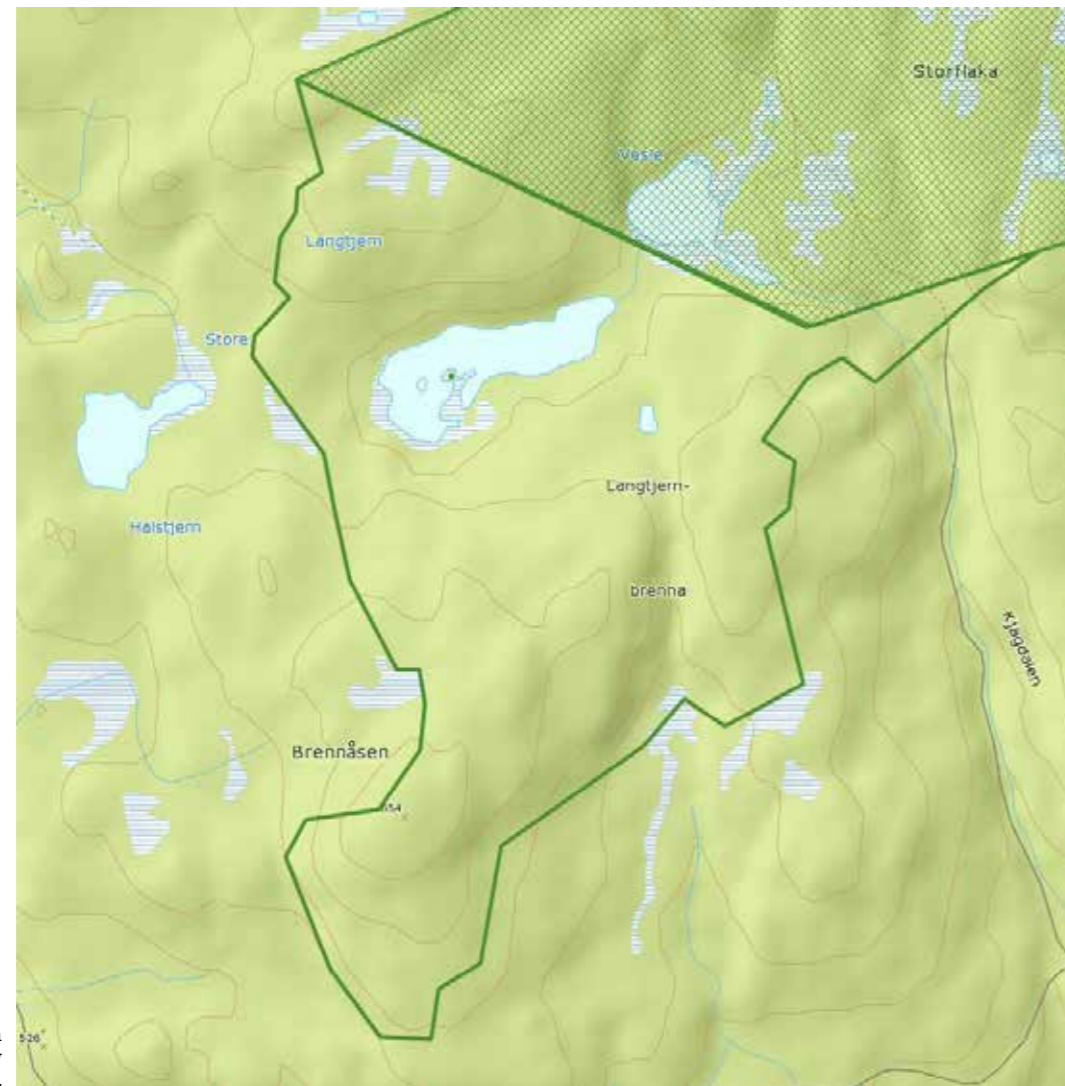
Skogtypene er typisk for de høyereliggende delene av Marka, dvs. fattig og humid granskog (blåbærskog, blåbærfuktskog, litt fattigsumpskog), men i sprekkedalen mellom Langtjernbrenna og Brennåsen er det også innslag av litt rikere skogtyper i form av småbregne- og storbregneskog. Furu inngår sparsomt på ryggen, bl.a. finnes flere gamle krokfurer.

Skogen er i hovedsak "svak naturskog", dvs. halvgammel, sjiktet skog i aldersfase som er fattig på biologisk gamle trær og bare har spredt og sparsomt med læger. Noen mindre partier i de to kjerneområdene har større konsentrasjoner av gamle trær og læger, særlig skiller Langtjernbrenna NØ seg ut ved å ha gammel naturskog med velutviklet klimaksfase og glennedynamikk (partiet er ikke fanget opp av Løset et al. (2012)).

Løset et al. (2012) har avgrenset og beskrevet utstikkeren fra Oppkuven NR som "Langtjernbrenna" på 425 daa, verdivurdert som regionalt verneverdig (**). Området framstår som noe fragmentert, pga. store ungskogsfelt inne på åsen (fra vest bl.a. helt opp på Brennåsens toppunkt, og sørøst for Store Langtjern). Ifølge BIOFOKUS sin rapport (Hof-ton 2016) synes denne avgrensningen til Løset et al. (2012) fornuftig, men at man i tillegg bør inkludere et mindre gammelskogsfelt nord for Langtjern, grensende inntil Oppkuven-Smeddalen NR, men isolert fra gammelskogen på Brennåsen-Langtjernbrenna).

Vurderingen etter 2015-kartleggingen er at området isolert sett ligger i grensesjiktet lokalt til regionalt verneverdig (*-**), men at det uansett vil være et positivt tilfang til reservatet, som vil styrke den samlede naturverdien til Oppkuven-Smeddalen NR.

Av arronderingsgrunner har NOA valgt å foreslå at hele området på sørsiden av store Langtjern inngår i utvidelsen av reservatet.

Langtjernbrenna
forslag til utvidelse av
Oppkuven-Smeddalen NR.

Kjerringkollen - Søttjernerdalen. Foreslått utvidelse av Søndagsbrenna - Merratjern NR:

Utvidelsen er alene 9,7 km². Området omfatter en betydelig utvidelse av det eksisterende reservatet mot nordøst, øst og sørøst. To delområder ble undersøkt i forbindelse med oppstart av verneplan for områder i Marka (SWECO, 2011), begge med verdien regionalt verdifulle (**). Med en sammenbinding av de to områdene, og som en betydelig utvidelse av det eksisterende reservatet, får det samlede området økt verdi, som følge av størrelsen.

Vi hitsetter her SWECOs verdivurdering for de to delområdene som separate objekter:

Nibbitjern-Kjerringkollen-Møkkalitjerna:

«Området består overveiende av blåbærgranskog i liene, røsslyngskinntrytefuruskog på de høyest beliggende områdene. Innslag av småbregneskog og storbregneskog, i noen bekkedaler også høgstaudeskog. Gran er dominerende treslag, men furu forekommer i stort antall på myrholmer og på de høyestliggende områdene. I forhold til arts mangfold av dødvedarter, er dette den rikeste delen av området. Stedvis er det områder med mye død ved i alle nedbrytningsstadier og flere rødlistearter og indikatorarter på død ved. Skogen er i varierende grad sjiktet. Død ved av særlig mengde er knyttet til kjerneområdene. Dette er store arealer med gammel skog og potensialet for ytterligere utvikling av kontinuitetsskog er stort.

Åtte Naturtypelokaliteter med gammel barskog er utskilt fra Kjerringkollen-Nibbitjern verneforslag. Området som helhet er relativt representativt for høyereliggende partier i Nordmarka og Krokskogen med mye myr, dominans av fattige vegetasjonstyper og blandingskoger av gran og furu, der gran er dominerende treslag. Det er svært lite innslag av rikere vegetasjonstyper, men området er stort og vil være godt tilpasset til å ivareta området biologiske mangfold. Det er funnet en rekke rødlistearter knyttet til død ved i området, bl.a. huldrestry (EN). Samlet sett vurderes området ut fra dette å være minst regionalt verdifullt (**).

I forhold til manglene ved skogvernet i mellomboreal sone, oppfyller ikke verneforslaget mål i forhold til innslag av rikere vegetasjonstyper, men oppfyller i noen grad målet om å verne gjenværende større forekomster av gammelskog under naturlig dynamikk og områder med store og viktige forekomster av rødlistede arter. Sammen med Merratjern/Søndagsbrenna, vil et eventuelt vern av Kjerringkollen/Nibbitjern samlet utgjøre et areal på ca. 10 km² og dermed oppfylle et av manglene i skogvernet der en ønsker å verne et antall store verneområder (>10 km²).»

Søttjernberga

«Området består av tre åsrygger sør for Søndre Heggelivatnet akkurat innenfor grensa til Ringerike kommune i Buskerud. Merratjern-Søndagsbrenna naturreservat ligger om lag 1,5 km nordvest for Søttjernberga. De høyereliggende områdene består av Kjerkeberget, Søttjernberga og Karlstadhøgda. Kjerkeberget er den høyeste toppen innenfor verneforslaget, og ligger på 620 moh. Søttjernberget er 574 m høyt, og ligger på motsatt side av Søttjernerdalen og Karlstadhøgda har to toppunkt på hhv 526 og 507 moh. Berggrunnen i området består hovedsakelig av fattige til noe kalkholdige bergarter.

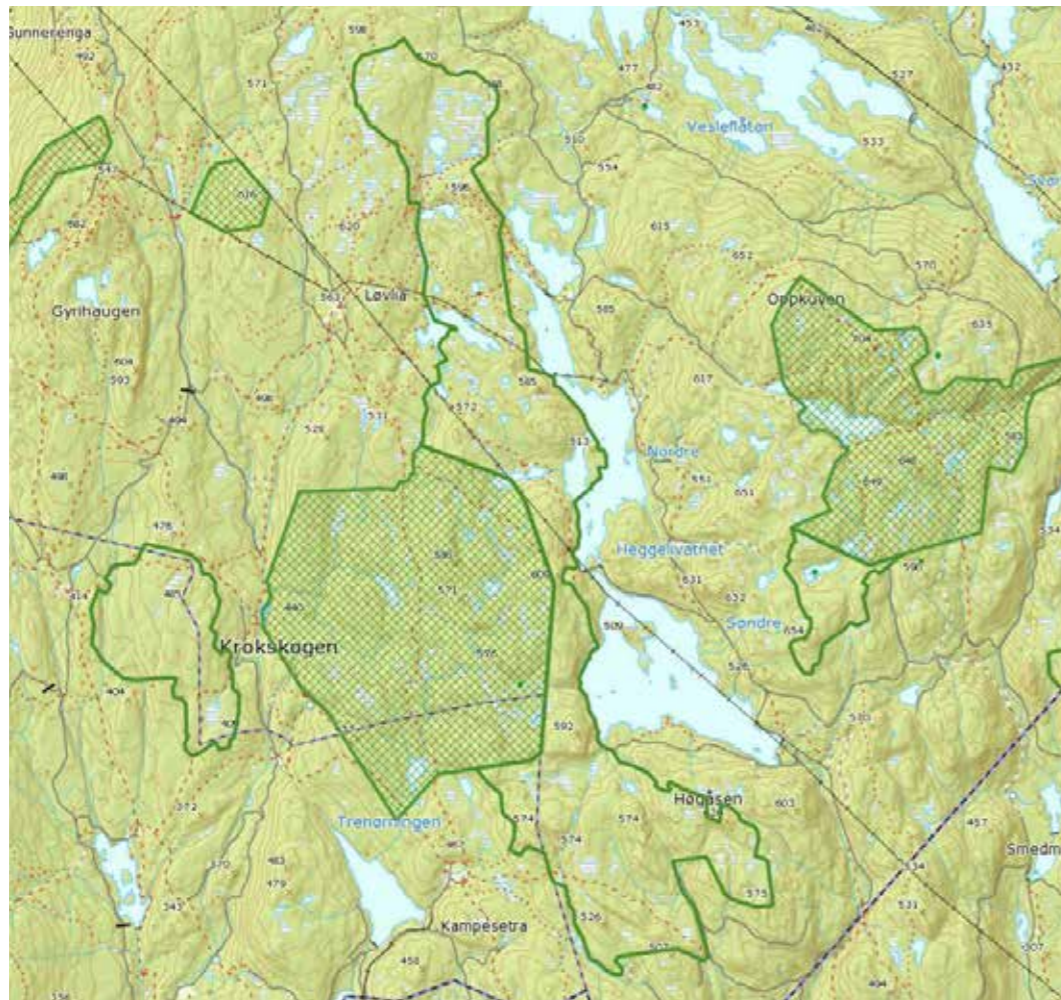
Store deler av området består av gammel naturskog av gran med spredt furu på åsryggene. Typisk for området er blåbærgranskog med innslag av småbregne- og lågurtvegetasjon. I de rikere områdene forekommer gransumpskog med storbregne- og høgstaudevegetasjonstyper. Skogstrukturen består generelt av gran og furu av moderate dimensjoner, og bortsett fra enkelte spredte lommer, er det relativt lite læger. Søttjernerdalen og et dalsøkk vest for Karlstadhøgda, utmerker seg som utpreget gammel naturskog med læger av gran i alle nedbrytningsstadier og dimensjoner på > 50 cm i brysthøydiameter. Det forekommer også læger av bjørk, men av mindre dimensjoner. Det forekommer få gamle furutrær.

Ett kjerneområde for gammel barskog er utskilt i Søttjernerdalen. Skogen er naturpreget og det forekommer en del død ved av gran i alle nedbrytningsstadier. Her er sterkt truet lappkjuke registrert samt flere rødlistede arter knyttet til død ved. Det er dessuten potensiale for huldrestry.

Samlet verdi for området er satt til regionalt verdifullt, **. Området Søttjernberga scorer høyt på topografisk variasjon, vegetasjonsvariasjon og arts mangfold, og lavt på urørthet, arrondering, treslagsfordeling og gamle lauvtrær. De rødlistede artene lappkjuke og gul snyltekjuke er registrert i området og det er potensiale for huldrestry. Søttjernberga representerer et lite areal med sammenhengende gammelskog under naturlig dynamikk, og oppfyller i noen grad kriteriene for prioriteringer innen skogvernet, men arealene er små og spredte. I tillegg huser området noen av de prioriterte skogtypene: Boreal naturskog, særlig granskog rik på død ved, høgstaudeskog og lågurtskog. Arealene av disse skogtypene er imidlertid meget små og Søttjernberga vurderes derfor i mindre grad å oppfylle manglene ved skogvernet.»

I det herværende forslaget har NOA valgt å binde sammen alle verneverdiene på vestsiden av Heggelivanna til ett område, som en stor utvidelse av Søndagsbrenna – Merratjern NR. Forslaget omfatter alle områdene, fra Høgåsen – Søttjerdalen i sør, til Atjernsmyrene – Stubbalsflaka i nord. Store verneområder er mer robuste enn små, og gir en ekstra sikkerhet for artsmangfoldet. Samlet verneverdi for et nytt storområdet, antas å måtte være nasjonal verdi (***)). Et alternativ, som NOA foreslår subsidiært, kan være å verne den søndre delen (5,8 km²) som en utvidelse av reservatet, og verne det nordre delområdet (Gråberget – Nibbitjern – 3,9 km²) som friluftslivsområde etter markaloven. Vern av området som naturreservat kan ikke forsvares isolert, kun som en utvidelse av det eksisterende reservatet for å få større gammelskogsareal. Området har i tillegg store opplevelsesverdier (eventyrskog) som klart hjemler vern etter markalovens § 11.

Forslag til utvidelse av Søndagsbrenna – Merratjern NR med området Stubbalsflaka – Gråberget – Nibbitjern – Kjerringkollen – Søttjerdalen.

Antakeligvis en av Markas eldste graner. Når barken på en gran ligner mye på skorpebarken på furu, er treet sannsynligvis veldig gammelt.
Foto: GA/NOA.

Søttjernet ligger dypt ned i en dal, godt beskyttet mot vær og vind.
Foto: GA/NOA.

FORSLAG TIL NYE NATURRESERVATER

Branttjernhøgda-Revshammeren

Branttjernhøgda (regionalt verneverdig (**), 2,72 km²) er en typisk "Nordmarkskalott" dominert av fattig granskog, med litt furu på ryggene. Branttjernhøgda – Revshammeren utgjør et større sammenhengende gammelskogsområde. Dette er hovedsakelig svak naturskog (sterkt påvirket av gamle dagers gjennomhogster); halvgammel skog med bare sparsomt og spredt med biologisk gamle trær og død ved, og sparsomme forekomster av noen få av de vanligste naturskogsartene (bortsett fra gubbeskjegg, som stedvis finnes rikelig).

Flere Naturtypelokaliteter med bedre utviklet naturskog finnes imidlertid også. Branttjernhøgda S skiller seg klart ut; dette er gammel grannaturskog med høye kvaliteter og et rikt artsmangfold. I den søndre delen av området er det registrert en relativt rik forekomst av huldrestry i den bratte nordhellinga av Revshammeren.

Åskalotten omgis av store arealer ungskog og tidlig optimalfaseskog (hk 3-4) etter eldre flatehogster, bl.a. er det hogd på bred front inn fra sør, og en kile med ungskog omfatter hele tangen mellom de to Kalvtjerna. Dette gir en noe uheldig og "hakkete" avgrensning av området. NOA har derfor valgt å følge BIOFOKUS sitt forslag til en alternativ avgrensning som er større (2522 daa) enn forslaget til Løset et al. (2012) (1597 daa), for å inkludere mer av den eldre skogen også i kantene, og for å forbedre arronderingen. Selv om det da kommer med noe ungskog, er dette underordnet den betydelig forbedrede arronderingen.

NOA har valgt å følge BIOFOKUS sitt forslag til en alternativ avgrensning som er større (2522 daa) enn forslaget til Løset et al. (2012) (1597 daa), for å inkludere mer av den eldre skogen også i kantene, og for å forbedre arronderingen. Etter denne arronderingen er områdets verneverdi vurdert til regionalt verneverdig (**).

BIOFOKUS (Hofton 2016) har vurdert Branttjernhøgda-Revshammeren på 2522 daa samlet som regionalt verneverdig (**) etter skogvernmetodikken. Løset et al. (2012) har samme verddivurdering.

Forslag til avgrensning av Branttjernhøgda – Revshammeren naturreservat.

Grov granskog nordvest for Kalvtjerna.
Foto: GA/NOA.

Fjellskogpreg på åsen sør for Kalvtjerna.
Foto: Tom Hellik Hofton/Biofokus.

Forslag til avgrensning.

Djupvatnet

Djupvatnet (nasjonalt verdifullt (***), 0,7 km²). Kollen mellom Store Sinnera og Djupvatnet, lia på sørsiden av Djupvatnet og terrenget på nordøstsiden av Djupvatnet danner til sammen et litt større område med (stort sett) sammenhengende gammelskog. Det er i all hovedsak granskog, men ellers er de tre delområdene ganske ulike.

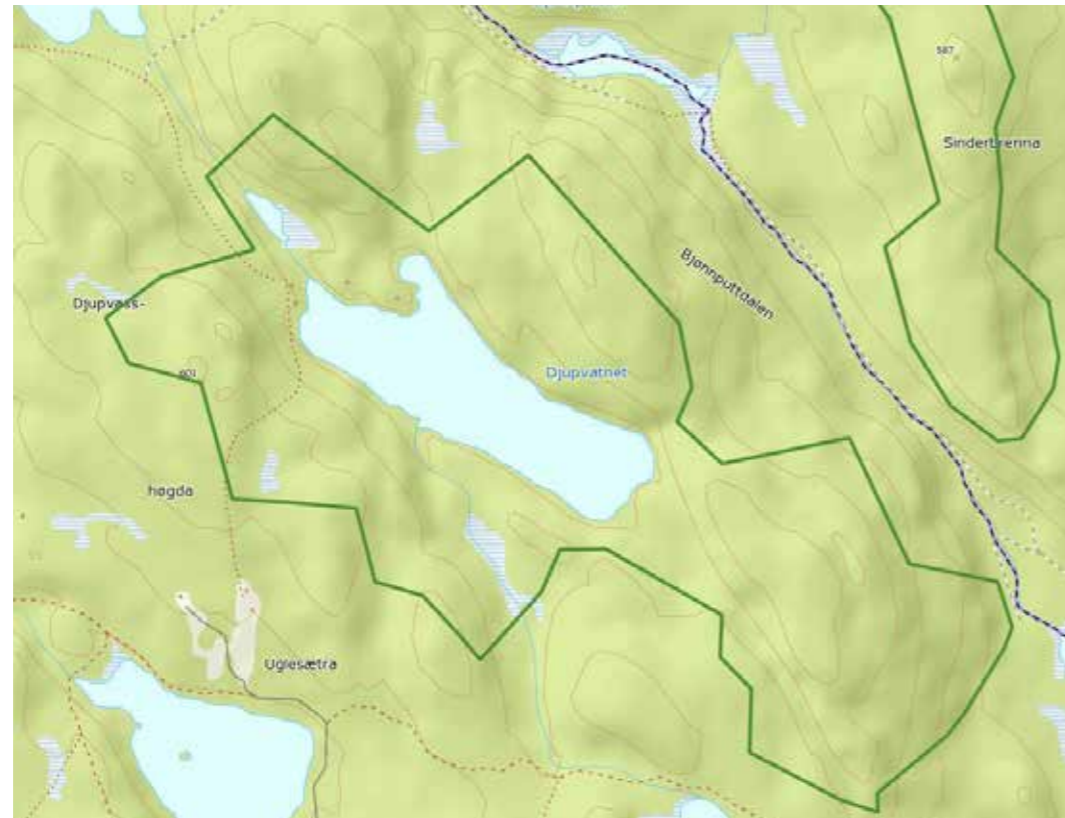
Kollen mellom Store Sinnera og Djupvatnet er sterkt kupert. Østsiden av kollen har meget gammel, lite påvirket grannaturskog med svært mye læger, og som stedvis nærmer seg urskogstilstand. Dette partiet danner en av de mest verdifulle kjerneområdene/nøkkelbiotopene i hele Nordmarka, med tilnærmet "full pakke" av vedsoppfungaen i lappkjukeelementet, inkl. storporeflammekjuke (*Pycnoporellus alboluteus*). To andre Naturtypelokaliteter på kollen er ikke like gammel skog, men det er (sterkt) humid gammelskog.

Lia sør for Djupvatnet er ei tung, kompakt granskogsli på god bonitet. Midtre og vestre del av lia har eldre halv gammel svak naturskog i aldersfase samt partivis homogen sein optimalfaseskog. Østre del har derimot gammel naturskog, der et lite sumpskogssøkk utmerker seg spesielt med både meget gamle trær og mye læger. Partiet har en rik lavflora, med bl.a. trådragg (*Ramalina thrausta*).

Terrenget nordnordøst for Djupvatnet er stort sett mer ordinær eldre halv gammel granskog, i form av svak naturskog i aldersfase med beskjeden tetthet av biologisk gamle trær og død ved.

Djupvatnetområdet kan avgrensnes som et sammenhengende gammelskogsområde, selv om arronderingen er noe hakkete. Skissert er en avgrensning på 0,68 km². Fem Naturtypelokaliteter er identifisert, hvorav to av meget høy verdi, med et rikt artsmangfold med flere meget sjeldne og kravfulle arter. Området danner ei økologisk bru mellom de nærliggende Spålen-Katnosa NR i sørøst og Langvassbrenna NR i nord, og har derfor en (meget) viktig landskapsøkologisk funksjon som del av det tette områdekomplekset rundt Spålen-Katnosa NR (som er en nasjonal kjerneregion for "lappkjukegranskog"). Djupvatnetområdet er av BIO-FOKUS vurdert som nasjonalt verdifullt (***).

Forslag til avgrensning av Djupvatnet NR.

Landskapsrom med mye eldre skog rundt Djupvatnet.
Foto: Tom Hellik Hofton/Biofokus.

Gammel, artsrik skog i kjerneområdet Djupvatnet SØ.
Foto: Tom Hellik Hofton/BIOFOKUS.

Storpora Flammekjuke funnet øst i Djupvatnetområdet.
Foto: Tom Hellik Hofton/BIOFOKUS.

Spålsberget

Verneverdi: Separat: **/**; som del av Katnosa-Spålen NR: ***. Areal: 1,0 km². Området er undersøkt av flere, bl.a. BIOFOKUS (2004) og SWECO (2010). Vi hitsetter SWECOs sammendrag som begrunnelse for verneforslaget:

«Området ligger på en ås mellom innsjøene Øyangen i vest og Spålen i øst nordøst i Ringerike kommune. De midtre deler av området ligger like inntil naturreservatet Spålen-Katnosa i Ø. Området grenser til Spålsveien ved Fagervann i Ø. Storparten av området ligger på et høydeparti mellom vannene Ugla i Nord og Steinbutjern i sør. Spålsberget er det høyeste punktet, 629 moh. Berggrunnen består av dyp og gangbergarter fra permida med alkalifeltspat og syenitt.

Store deler av området består av gammel naturskog av gran. De høyest beliggende arealene består av fattigere furuskog med lav- og lyngfuruskog. Høydepartiet ved Spålsberget har kortvokst furuskog med større innslag av lavvokst gran. Marka er næringsfattig med et stort innslag av myr. Av vegetasjonstyper er blåbærgranskog totalt dominerende. I rikere områder i liene finnes stedvis småbregnegranskog og lågurtgranskog. På høydepartiene er det innslag av røsslyngblokkebærmark og lavmark på høydepartiet ved toppen av Spålsberget. Gran-sumpskog og furusumpskog ble registrert på bevokste myrer. Gran er dominerende treslag i liene og på de fleste høyere partier med dypere jordsmonn. På de mest grunnlendte områdene og på enkelte av myrene er furu hovedtreslaget. Lauvtreinnslaget er sparsomt.

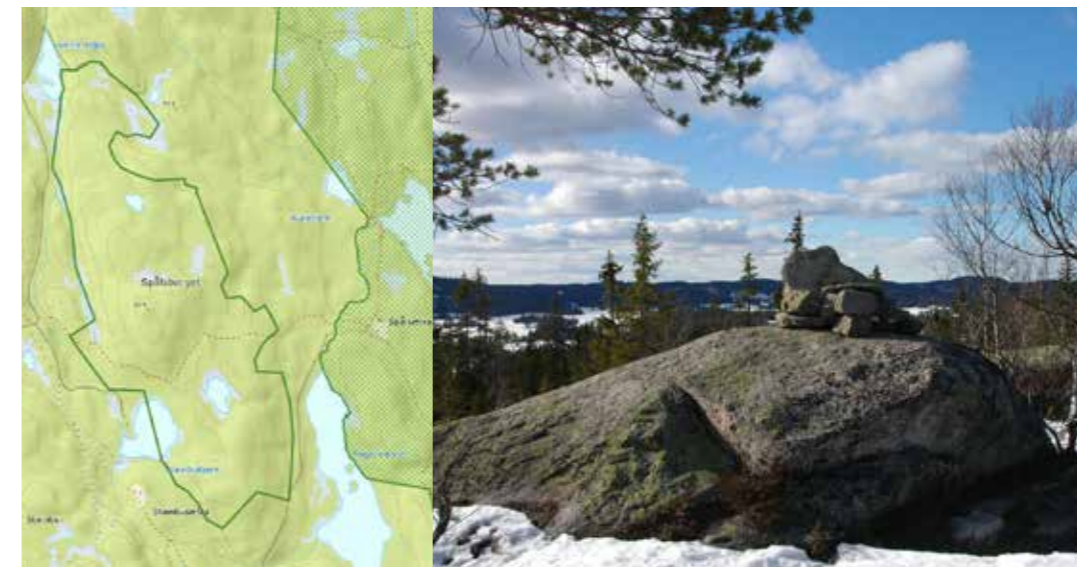
Skogen er overveiende gammel. Det er mye stående og liggende død ved nord for Steinbutjern. Her er det grandimensjoner opptil 50-60 cm, det er mye hengelav og skogen har god kontinuitet. Boniteten er middels og av læger er alle nedbrytingsstadier representert. Læger av lauvtrær er det lite av. Det er også lite av større lauvtreddimensjoner. Rundt tjernet i sør er det et mange levende og døde furutrær med til dels store dimensjoner. Det er lite læger av furu.

Ett kjerneområde av gammel barskog er registrert innenfor verneforslaget. Her forekommer bl.a. sterkt truet huldresty og andre indikatorarter på død ved.

Samlet verdi for området er satt til regionalt verdifullt ** (nasjonalt verdifullt ***). Det er, området sett under ett, lite død ved. Spålsberget scorer høyt på urørthet og arrondering. Vegetasjonstypene er fattige og dekker ikke opp mangler ved skogvernet. Artsmangfoldet er begrenset, men forekomsten av de sterkt truede artene huldresty og lappkjuke øker verdien. Dette, sammen med nærheten til Spålen-Katnosa naturreservat, innebærer at verdien av området settes til 2 stjerner, regionalt verdifullt (med parentes nasjonalt verdifullt).

Spålen – Katnosa naturreservat ligger kun ca 300 m fra østre grense av verneforslaget for Spålsberget. Areal mellom de to områdene utgjøres av et parti yngre skog, en skogsbilveg samt tjernet Fagervann. Til tross for at det ikke er direkte sammenheng mellom områdene, ligger de så nær hverandre at de trolig vil opptre som en enhet med stor mulighet for genetveksling artene seg i mellom. Til sammen vil et slikt areal utgjøre nærmere 19,5 km² og vil være svært robust i forhold til store økologiske endringer.

Det skal legges til at området er registrert med høyeste verdi i NOAs registrering av eventyrskog.

Forslag til avgrensning av Spålsberget NR.

Varden på toppen av Spålsberget.
Foto: GA/NOA.

Myrene rundt det lille tjernet sør for toppen.
Foto: GA/NOA.

Skrinn furuskog nær toppen.
Foto: GA/NOA.

Grov granskog sørøst for Steinbutjern.
Foto: GA/NOA.

Den gamle seterveien fra Haugsbygd og inn til Spålsseter, Finnerudseter og Fagerliseter. Øst for Steinbutjern.
Foto: GA/NOA.

Elgsbrenna

(Regional verneverdi (**), 1,3 km²).

Elgsbrenna er et større sammenhengende gammelskogsområde på 1,31 km² (fig. 84). Det er en slak åskalott med jevne lier mest mot sør-sørvest, på lavere nivåer mer oppbrutt av små, men dels markerte sprekkedaler, og i vest en markert bekkedal (Vesle-Lomma).

Som vanlig i Nordmarka dominerer relativt humid, fattig granskog i form av blåbærskog, i sør med mindre innslag av småbregne- og litt høgstaudeskog. Området er imidlertid atypisk for Marka på flere måter. I tillegg til granskogen finnes en del mer eller mindre tørr lyng-barblandingsskog, særlig i vestre del, og en del av denne har karakter av en "innlandskontinental type" som er lite utbredt i det generelt suboseaniske Nordmarka.

Elgsbrenna framstår som et ubrudd gammelskogsområde, men med store ungskogsarealer inn fra flere kanter. Skogen er i hovedsak svak naturskog, dvs. sjiktet, halvgammel skog i aldersfase som er fattig på biologisk gamle trær og død ved. Det er imidlertid også flere mindre partier med større mengder dødved, enkelte steder i betydelige konsentrasjoner. Karakteristisk for området, og (svært) avvikende ifht. nesten alle andre områder i Marka, er spredt innslag av gammel osp langs mye av åsryggen. Stort sett står ospetrærne spredt, men enkelte steder (sør på åsryggen, og et parti i vest) er konsentrasjonen noe høyere. Det finnes også noen få, dels grove, ospelæger spredt. Denne skogstrukturen er trolig resultat av en skogbrann langt tilbake i tid.

Skogen er mer påvirket utover på sidene, det er en del traktorsleper og noen småhogster i kantene, og i sørøst (utenfor Døstjern) er det temmelig ung skog.

Artsmangfoldet er ikke spesielt rikt, men i kjerneområdene finnes en del av de mer vanlige naturskogsartene av lav og vedsopp tilknyttet gran, og ospetrærne har svakt til moderat utviklete lungeneversamfunn (inkl. enkelte regionalt sjeldne arter). Spredte funn av grannaturskogsarter er også gjort utenfor kjerneområdene.

Samlet naturverdi er knyttet dels til at Elgsbrenna er et større, sammenhengende og velavgrenset gammelskogsområde som er lite påvirket av nyere inngrep, dels til at området har spesielle og i Markasammenheng avvikende og sjeldne skogtyper og naturkvaliteter (sein suksesjon etter skogbrann, en del gammel osp, og regionalt uvanlige furubarblandingsskogstyper). Her er også fire middels verdifulle Naturtypelokaliteter med grannaturskog.

Elgsbrenna vurderes som regionalt verneverdig (**).

Forslag til avgrensning av Elgsbrenna NR.

Flersjiktet skog på Elgsbrenna.
Foto: Tom Hellik Hofton/BIOFOKUS.

Trolsk ved øvre delen av Lille Lomma.
Foto: GA/NOA.

Gammel naturskog.
Foto: Tom Helliik
Hofton/BIOFOKUS.

Storfuglskog på Elgsbrenna.
Foto: GA/NOA.

Stedvis store innslag av grov osp i Søndagsbrennaområdet.
Foto: Tom Helliik
Hofton/BIOFOKUS.

Slottet – Vesleslottet – Barlindåsen – Almedalen

(Regional verneverdi (**), 1,5 km²).

Hofton (BIOFOKUS 2016) har registrert to separate områder med regional verneverdi i denne sørøstre delen av NOAs landskapsvernområdeforslag. NOA velger å foreslå dem som ett samlet naturreservat, til tross for et parti med yngre industriskog i området rundt Slottsmyra. Det er registrert 5 Naturtypelokaliteter (3 med A-verdi og 2 med B-verdi) samt 4 naturtyper fra Naturbase innenfor området.

Under følger Hoftons (BIOFOKUS 2016) sin begrunnelse for de to separate verneforslagene:

«Vesleslottet-Barlindåsen-Almedalen er et isolert åsparti, med Jonstjern i en liten forsinking nord i området, som har et litt større sammenhengende gammelskogsområde, avgrenset (stort sett) mot store ungskogsarealer på alle kanter (men se nederst, jf. sammenheng Almedalen-Molikåsen). Skissert areal er 0,53 km² (fig. 97).

Mye av området er skogtypemessig typisk for Nordmarka, dvs. dominert av fattig, humid granskog av blåbærtype, men både i krongleterrenget nord for Jonstjern, i de sørvestvendte skrentene ned mot dalen i sørvest, og ikke minst de sørvendte brattene ut mot Almedalen på Oslosiden, er det rikere skog av småbregne-, storbregne- og lågurtype. Furu og lauvtrær er sjeldne (men Almedalen i sør har mye lauvtrær).

Krongleterrenget nord for Jonstjern skiller seg ut som et verdifullt kjerneområde, bl.a. med svært grove grantrær og rikelig med læger (men relativt svak dødvedkontinuitet). Mesteparten av gammelskogen ellers er svak naturskog, dvs. sjiktet aldersfaseskog med trær av moderat alder og dimensjoner, spredtsparsomt dødved, og sparsomme forekomster av noen få naturskogsarter (duftskinn, svartsonkjuke, gubbeskjegg). Grovere og mer produktiv skog står i hellingene på sørvestsiden av Barlindåsen, her er det også flekkvis mindre konsentrasjoner av læger i tidlige og midlere nedbrytningsstadier (men uten at det er funnet tilstrekkelig til å avgrense som naturtypelokalitet/kjerneområde). Dalen i sørvest er i hovedsak "gammel kulturskog", dvs. eldre halv gammel skog med spredte nøk-kelelementer i form av noen få grove trær og enkelte læger.

Gammelskogsområdet på Vesleslottet-Barlindåsen henger direkte sammen med fire naturtypelokaliteter i Almedalen: BN00064970 Almedalen (A-verdi), BN00064969 Morlikåsen V (B-verdi), BN00064904 Morlikåsen SV (B-verdi), BN00064903 Morlikåsen SV II (B-verdi), og det er relativt kort avstand østover (men atskilt av mye ungskog) til BN00064867 Bjørnåtedalen V (A-verdi). Se også Røsoek et al. (2007).

Oppkuven med omgivelser er et av få større sammenhengende områder og områdekomplekser med høy andel gammel naturskog i Nordmarka, i form av selve reservatet, direkte tilgrensende gammelskog, og flere verdifulle områder kort avstand utenfor reservatet. Slottet-Vesleslottet-Barlindåsen-Hornet-Morlikåsen danner et tett områdekompleks med samlet relativt mye gammelskog av stedvis høye kvaliteter rett sørøst for Oppkuven NR, og har samlet høy landskapsøkologisk verdi – både som eget områdekompleks, og i kraft av nærheten til Oppkuven NR. Slottet er trolig det mest verdifulle av disse fire områdene, men også Vesleslottet-Barlindåsen-Almedalen er viktig.

Mulig avgrensning av et sammenhengende område Vesleslottet-Barlindåsen-Almedalen (530 daa) er grovt skissert. Dette er et område med (til Nordmarka å være) meget varierte skogtyper og betydelige naturverdier, selv om noe ungskog også er inkludert (vanskelig/umulig å unngå). Selv om det er vanskelig/umulig å unngå inkludering av noe ungskog, bør en se på muligheten for utvidelse til ett større, sammenhengende område som også omfatter kjerneområdet på Molikåsen.

Vesleslottet-Barlindåsen-Almedalen anses samlet sett som regionalt verneverdig (**).

Slottet er en isolert, markert åsrygg, avgrenset av store ungskogsfelt på alle kanter. Areal med eldre og gammel skog på åsen utgjør et skissert samlet areal på 0,37 km² (fig. 105) hvorav naturtypelokaliteter dekker ca. 300 daa (partiet som ikke er avgrenset som naturtypelokalitet ligger lengst nordøst).

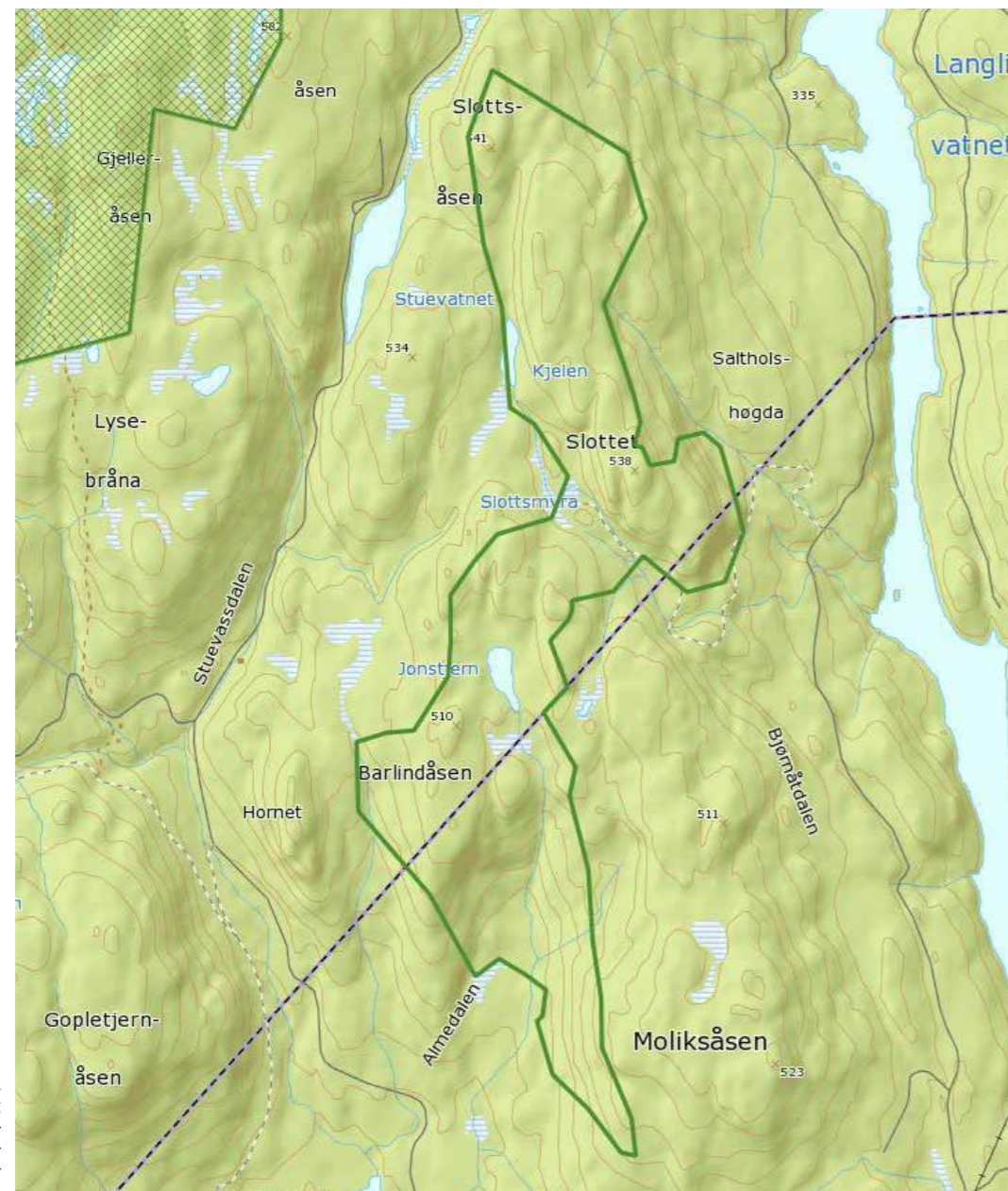
Skarp og variert topografi gjør at området har betydelig variasjon i vegetasjonstyper. Fattig og intermediær granskog (blåbærskog og noe småbregneskog) dominerer, men det er også innslag av storbregneskog, høgstaudeskog, rike sørbergstrasmærker med fragmenter av sørbergflora og hassel og spisslønn, og oppe på de skrinne ryggene berglendt skog med furu. Naturskog dekker hele området, men skogtilstanden veksler en del. Granskogen i brattliene har god bonitet, og mye skog her er grovvokst aldersfasenaturskog, men med få gamle trær og bare moderat mengde dødved. I noen av de trange skarene og oppe på åsryggen er skogen gjennomgående eldre (gammel naturskog). To avgrensede partier sørøst for Kjelen og mot Slottsåsen i nord skiller seg ut ved å ha gammel og til dels

urskogsnaer naturskog (særlig Slottsåsen), med grove gamle trær og store mengder læger i alle nedbrytningsstadier. Artsmangfoldet må vurderes som rikt, med et betydelig utvalg av naturskogsarter og rødlistearter (inkl. flere sjeldne og kravfulle), og i tillegg har området en relativt rik karplanteflora (i hvert fall sammenliknet med det som er vanlig ”innpå Marka”).

Oppkuven med omgivelser er et av få større sammenhengende områder og områdekomplekser med høy andel gammel naturskog i Nordmarka, i form av selve reservatet, direkte tilgrensende gammelskog, og flere verdifulle områder kort avstand utenfor reservatet. Slottet-Vesleslottet-Barlindåsen-Hornet-Morlikåsen danner et tett områdekompleks med samlet relativt mye gammelskog av stedvis høye kvaliteter rett sørøst for Oppkuven NR, og har samlet høy landskapsøkologisk verdi – både som eget områdekompleks, og i kraft av nærheten til Oppkuven NR. Slottet er trolig det mest verdifulle av disse fire områdene.

Løset et al. (2012) har avgrenset og beskrevet ”Slottet” på 426 daa, og verddivurdert området som regionalt verneverdig (**). Avgrensningen synes i stor grad fornuftig og synes å fange opp all gammelskog på åsen (dette foreslås etter 2015 litt redusert, til 370 daa). Imidlertid er hos Løset et al. (2012) kun et lite parti i sørøst (Oslosiden) avgrenset som kjerneområde/naturtypelokalitet, og ingen av de to minst påvirkete partiene er fanget opp, slik at kjerneområdearealet er betydelig underrapportert. Også arts mangfoldet er betydelig underrapportert (kun tre rødlistearter, mot 11 i 2015).

Vurderingen etter 2015-kartleggingen er at området ligger i grensesjiktet mellom regionalt og nasjonalt verneverdig (**-***), og som følge av urskogsnaere partier trolig helst ***.»

Forslag til avgrensning av Slottet – Vesleslottet – Barlindåsen – Almedalen NR.

Mye flott og biologisk rik skog i områdene Slottet og Vesleslottet-Barlindåsen. Foto: Tom Hellik Hofton/BIOFOKUS.

En levende skog har mye død ved. Foto: Tom Hellik Hofton/BIOFOKUS.

Storflåtaflaka øst

Som det framgår av kapittelet om biologiske verdier, er det dokumentert meget store verdier i østhellingen av Storflåtaflaka. NOA har valgt å la dette området inngå i et større område foreslått vernet etter markaloven, men de østlige delene av området kan også stå på egne ben som et selvstendig naturreservat etter naturmangfoldloven, da med et areal på 208 da, og med nasjonal verneverdi (**).

Storflåtaflaka øst, alternativ avgrensning som naturreservat. Langtjern oppe til høyre i bildet.

Urskogsnært miljø i østhellingen av Storflåtaflaka. Foto: GA/NOA.

FORSLAG TIL NYE FRILUFTSLIVSOMRÅDER

7 områder ansees som svært verdifulle for naturopplevelse og friluftsliv. I disse områdene ansees opplevelsesverdiene viktigst, og de foreslås derfor som friluftslivsområder etter markalovens § 11. For å kunne vernes etter denne hjemmelen, må områdene ha spesiell kvaliteter for naturopplevelse. Med stadig større andeler av Marka omformet til industri-skog, utgjør alle de gamle plukkhogde skogene en ekstra verdi, med mange av de kvalitetene publikum verdsetter høyt i de mange spørreundersøkelsene om opplevelsespreferanser. Landskapsvernområdeforslaget er nærturområde for folk fra Hole, Ringerike og Jevnaker, og det er også et yndet turområde for folk fra Oslo og de nærliggende kommunene. Gjennom folkeeventyr og sagn har både Nordmarka og Krokskogen fått en helt spesiell klang i turfolkets ører.

Tørkerudtjern

2,4 km²

Opplevelsesverdier: Området består for det meste av variert eldre skog som ikke er omformet til industriskogens ensformighet. Området er ikke uberørt, men skogen har bevart et preg av naturlighet; dels gjennom alderen og størrelsen på trærne, dels gjennom en fleraldret og flersjiktet skogstruktur. En rekke myrer, putter og vann skaper stor variasjon i landskapet. Mens den nordlige delen av området har relativt rolige landformer, er det mer kupert i sør: Uglehøydene hever seg bratt opp fra St. Uгла og Uglebekken. Vannene og myrene bidrar til tydelig romdannelse, og er i seg selv svært attraktive, sommer som vinter. En spesiell attraksjon er Øyangselva som først renner rolig gjennom et vakkert myrparti, før den prøver kreftene i fallene ned mot Mosjøen. Midt på denne strekningen ligger et gammelt sagbruk, basert på elvekraften. Ruinene av saga er lette å se, og litt ovenfor er det en større hytte som har hørt til virksomheten.

Området brukes mye, sommer og vinter. En rekke hytter på vestsiden av Øyangen sokner naturlig til området, og både rødmerka løyper og blåmerka stier går gjennom området.

Forslag til avgrensning av Tørkerudtjern - Uгла friluftslivsområde (FLO).

Naturverdier: Området er typisk for Markas kantområder. Fattig, humid granskog dominerer. Mye er blåbærskog, blåbærfuktskog er vanlig i humide hellinger, brattere hellinger har en del småbregneskog og noe storbregneskog, nede i bekke-dalene finnes små sumpskogspartier. Furu finnes bare fragmentarisk på de skrinneste ryggene.

Dette utgjør et litt større, stort sett sammenhengende parti gammelskog. Det er hove-dsakeleg svak naturskog (betydelig påvirket av gamle dagers gjennomhogster), domi- nert av halvgamle trær av moderate dimensjoner, og bare spredt dødved i tidlige til midlere nedbrytningsstadier. Mer produktive bekkedaler og brattskråninger har grovere skog. Dalsøkk Damstua NV skiller seg svakt positivt ut, bl.a. med innslag av relativt gammel småvokst gran i sumpskog/myrkant, og parti nederst i dalen mot Øy-angen felt med mye gadd og skjeggglav (men kvalitet ikke tilstrekkelig til å utfigurere som naturtypelokalitet). Det er fire mindre MiS-figurer i området (mellom Tørkerud-tjernet og litt nord for Damstua), men ingen Naturbaselokaliteter. Dette området vurderes samlet som lokalt verneverdig (*) for vern etter naturmangfoldloven.

Flybilde av de nordlige delene av området. Foto: GA/NOA.

Utsikt fra Uglaseter mot Uglehøgden. Foto: GA/NOA.

Øyangen ved dammen. Foto: GA/NOA.

Kun gran, men meget variert skog, likevel. Og lettgått og oppleveserik. Foto: Tom Helliik Hofton/Biofokus.

Ringkollen – Rughaug – Svarthaugen

5,5 km²

Opplevelsesverdier: Ringkollen er et stort, sammenhengende naturområde med store opplevelsesverdier og stor friluftslivsbruk – både sommer og vinter. Deler av området har et stabilt, uberørt preg som gir godt grunnlag for å kjenne seg igjen fra gang til gang, og er på den måten sterkt identitetsskapende.

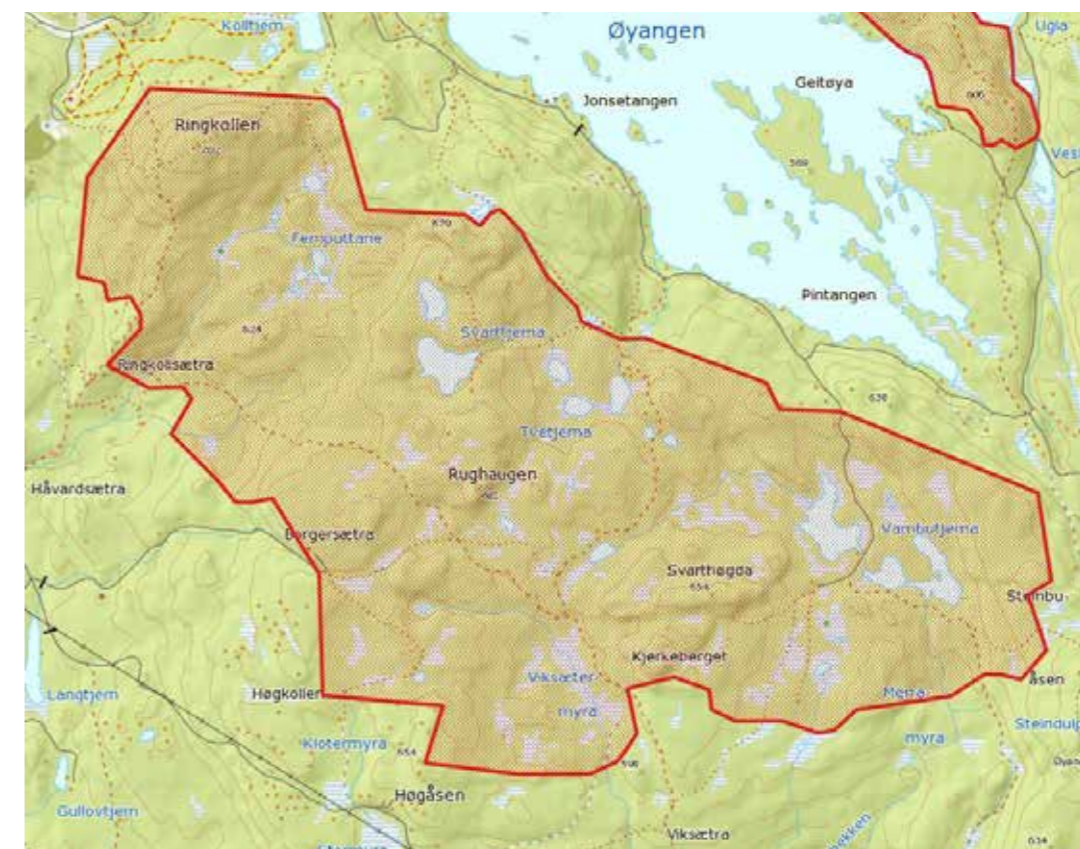
Selve Ringkolltoppen har en fantastisk utsikt i alle retninger. I lia mot sør står eldgamle, spredte kronglefuruer som avveksles med barblandingskog og etter hvert ren granskog nede i liene. Mange stor og små myrer gir landskapet liv og variasjon, samtidig som de bidrar til en stadig veksling i romopplevelsen.

Rughaug er en annen av områdets attraksjoner, som hever seg over landskapet for øvrig: med tung granskog i øst og sør, og med flotte myrområder med store furuer på nordsiden. Skogene fra Rughaug mot Svarttjerna og Borgersetra er meget varierte som resultat av tidligere tiders plukkhogster. Mange riktig gamle trær gir et sterkt inntrykk av naturskog.

I området er det et utall mye brukte stier og løyper. Om vinteren drive Skiforeningen kiosk ved Vambutjerna. På ettervinteren er dette et mye brukt område for familier som drar på bålur. Området er omgitt av store hyttefelt i sør, vest og nord, noe som bidrar til bruken av området. Utfartsparkeringen på Ringkollen er en av Markas mest benyttede.

Naturverdier: «Ringkollen – Rughaugen – Svarthaugen er typisk for kantene av Nordmarka. Fattig granskog dominerer. Det er mye blåbærskog, blåbærfuktskog inntar humide hellinger, småbregneskog og sparsomt storbregneskog finnes i noen bekkedaler, mindre sumpskogsfelt er vanlig i forsenkninger, fragmenter av grankildeskog er sett ett sted (kjerneområdet Femputtane SV). Vestvendte hellinger øst for Femputtane, dvs. Femputtås-Merråsen, skiller seg ut med å ha litt rikere skog, her er det større partier frodig småbregneskog og litt storbregneskog.

Som typisk for de bygdenære ytterkantene av Nordmarka er skogen hardt gjennomhogd i gamle dager. Mesteparten er fleraldret, relativt næringsfattig naturskog med halvgamle trær, som i produktive partier oppnår relativt grove dimensjoner. Biologisk gamle trær er svært fåtallige, og det er jevnt over beskjedne mengder dødved, men spredte gadd og læger i tidlige og midlere nedbrytningsstadier finnes, enkelte steder i små konsentrasjoner. Det er ikke/dårlig kontinuitet i død ved (med et lite unntak for Rughaugen SV). Det

Forslag til avgrensning av Ringkollen – Rughaug FLO.

finnes også stedvis eldre og middelaldrende ordinærskog i form av ensaldret optimalfase. Granskogen er mange steder humid, ofte med mye skjeggjav (både gubbeskjegg og strylav *Usnea* spp.). Øverst i nordhellinga av Svarthaugen, i sjiktet blåbærfuktskog, ble huldrestry sparsomt påvist på ei gran (bærer preg av å være en marginal restforekomst). Ut fra dette har NOA vurdert at

Furu står på opplendte åsrygger og koller, mest i form av lyngbarblandingsskog, på skrinne steder med stedvis sva og berg i skogen (mest areal i sørhellinga av Ringkollen) er det dels glissen, tilnærmet ren lavsvafuruskog. Furumyrskog inntar myrkantene flere steder. Myrene er utelukkende fattigmyrer (ikke sett grøfter). Furuskogen er også halvgammel, med trær opptil 200-250 år (fin "tiurskog", en del beitetrær). Det er svært lite død ved av furu.

Området er lite preget av nyere inngrep: noen få hytter, mange stier, flere skiløyper.

Samlet naturverdi er knyttet først og fremst til at dette er et større sammenhengende og relativt velavgrenset gammelskogsområde som er lite påvirket av nyere inngrep, men området mangler spesielle kvaliteter (gammel naturskog mangler, rike skogsamfunn mangler i stor grad, og artsmangfoldet er fattig med bare et mindre antall av de vanligste naturskogsartene i lav tetthet). Det er ingen Naturbaselokaliteter i området,

Ringkollen – Rughaugen – Svarthaugen (...) vurderes samlet som lokalt verneverdig (*).»

Skrinn skog, men flott utsikt fra toppen av Ringkollen.
Foto: Tom Hellik Hofton/BIOFOKUS.

Mange av lisdene i område har frodig, storvokst granskog.
Foto: Tom Hellik Hofton/BIOFOKUS.

Rughaug og myrene på sørsiden.
Foto: Tom Hellik Hofton/BIOFOKUS.

Storflåtaflaka

1,4 km²

Storflåtaflaka er et meget variert naturområde; fra dype granlier, via gammel furuskog og opp til forblåst fjellskog. Fra næringsrikt og frodig, til snaut og fattig. Mange gamle trær og mye sjiktet skog gir inntrykk av naturlig utvikling. Langtjern, flere småputter og flere myrer bidrar til liv i landskapet. Området har mange gode utsiktspunkter, skogen er åpen og lett å ta seg fram i.

Bruken av de sentrale delene av området – rundt Langtjern - er stor, med gode skiløyper og flere blåstier. De vestre og sørøstre delene av området er mindre brukt, men har store kvaliteter for de som oppsøker det.

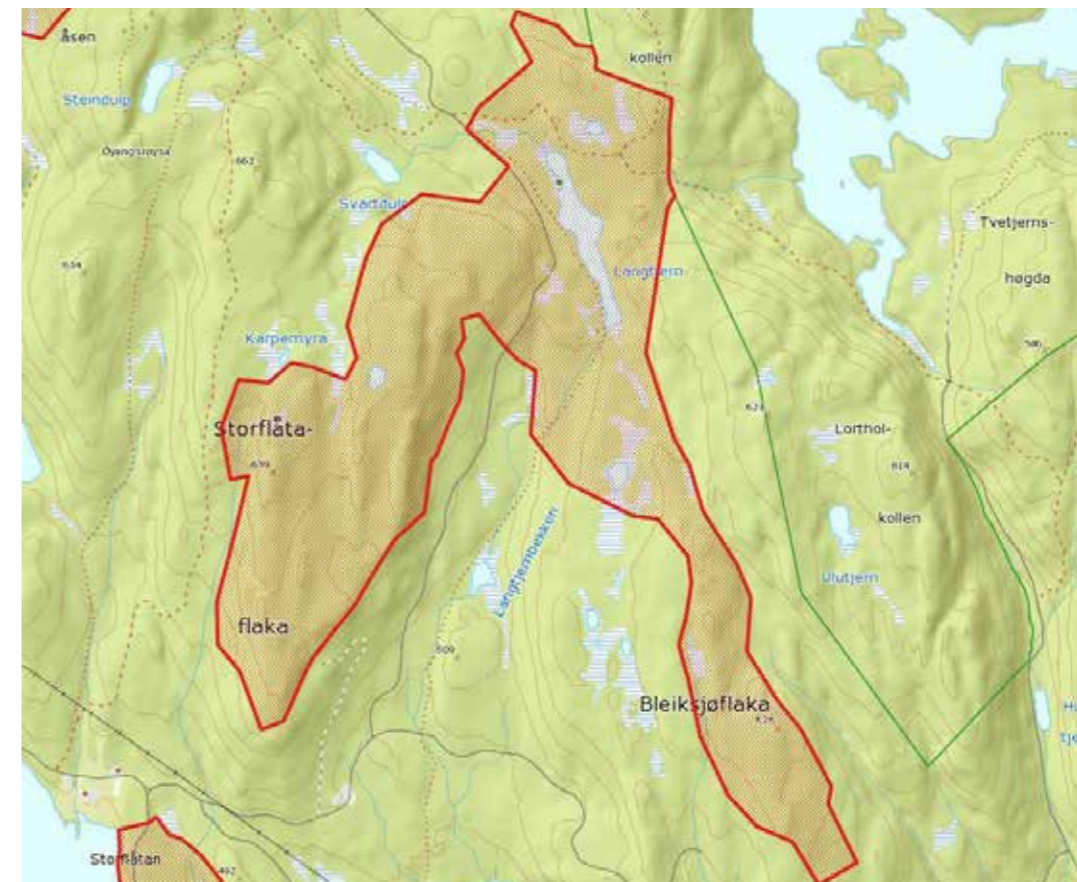
Bleiksjøflaka var i tidligere tider en av Markas største tiurleiker, men omfattende flatehogster i øst, sør og vest gjorde slutt på eventyret; selv om kjerneområdet var intakt, ble det for lite igjen av velegnede dagområder for storfuglen. For naturopplevelsen får man et inntrykk av fordums storhet i de intakte restene som følger åsryggen sørøstover. Flott barblandingsskog med mange skjørtegraner og trolske kronglefuruer dominerer skogbildet. Stedvis er det enkeltstående grove osper. Den vestre delen av dette delområdet domineres av store myrer med enkeltstående maleriske furutrær.

Langtjern ligger med intakte randsoner sentralt i området. I nordøst er det myrer og barblandingsskog innover mot Spålen Katnosa NR og de flotte eventyrskogene på Nautsundkollen. På vestsiden av tjernet domineres inntrykket av storvokste, maleriske gamle furuer. På kollene vest for vannet er det flott, gammel barblandingsskog, og på sørsiden av disse et parti med storvokst gammel granskog i bratt terreng med mange brattheng

Det er registrert store naturverdier i østhellingen fra Storflåtaflaka ned mot ungsbogen langs Spålsseterveien og i Janhula (Jnhuggene). I de øvre delene av denne lia, og i et markerte søkket nord for denne lia (Se markering av naturtype på kartet) får man en sterk følelse av opprinnelig storskog, og kan oppleve naturskogens mangfold av planter og dyr, og ikke minst av den rike soppfloraen som er knyttet til slike gammelskoger.

Toppartiet er skrint, en får følelsen av å være i den øvre fjellskogen. Berg i dagen, myrer og et par småputter skaper variasjon. Den kortvokste skogen varierer fra tette holt til mer åpne partier. Fra det trigonometriske punktet kan man følge eventyrskogens sørover langs ryggen, stedvis med fin utsikt mot Storflåtan og Oppkuvenmassivet.

Østhellingen av Storflåtaflaka har meget store naturverdier, og bør underlegges en spesiell forvaltning som ivaretar disse verdiene.

Forslag til avgrensning av Storflåtaflaka – Bleiksjøflaka FLO.

I urskogs nær skog i østhellingen av Storflåtaflaka.
Foto: Tom Hellig Hofton/BIOFOKUS.

Både Storflåtaflaka (bildet) og Bleiksjøflaka byr på godt skiterreng og framkommelig skog.
Foto: GA/NOA.

Myrparti på Bleiksjøflaka.
Foto: GA/NOA.

Loka – Vesleflåtan

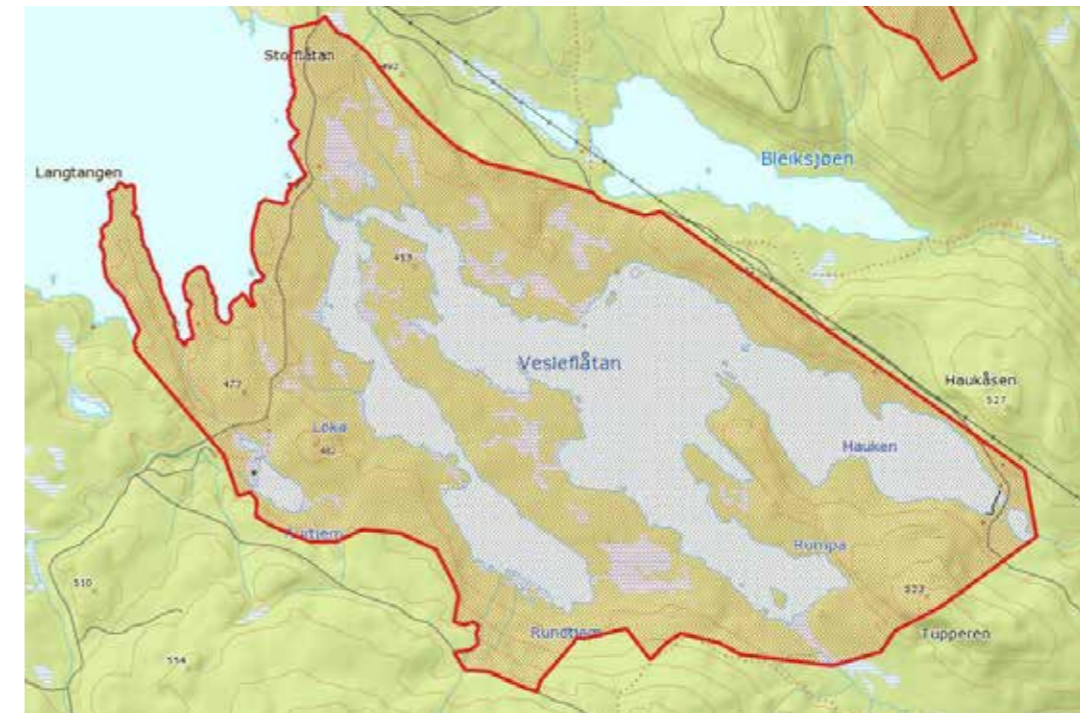
3,9 km²

Området rundt sørøstsiden av Storflåtan og rundt Loka og Vesleflåtan er et vakkert landskapsrom preget av store vann med relativt intakte randsoner, eldre furuskog og en rekke små og store myrer.

Vassdraget ble tidligere benyttet til tømmerfløting, og har derfor en del kulturminner fra denne perioden i tilknytning til dammen i Storflåtan, kanalen nedenfor og ved utløpet av Hauken.

Området er spesielt velegnet for padling og fiske, men er i seg selv en estetisk opplevelse både sommerstid og vinterstid. Noen av de største fiskene som er trukket i Marka er tatt i Storflåtan, og sikfisket i Flåtakanalen har lange tradisjoner, lokalt.

En egen affeksjonsverdi har området i lys av Peter Chr. Asbjørnsens beretning «En sommernatt på Krokskogen», der Asbjørnsen, etter å ha gått seg vill, kommer fram til Storflåtan. Beretningen er en klassiker med stor betydning for friluftslivet i Marka.

Forslag til avgrensning av Loka – Vesleflåtan FLO.

Flåtakanalen – en «snarvei» for tømmeret mellom Storflåtan og Vesleflåtan – utenom Loka.
Foto: GA/NOA.

Fra Vesleflåtan.
Foto: GA/NOA.

Utsikt sørover Vesleflåtan mot Tupperen.
Foto: GA/NOA.

Gyrihaugen - Lårviktjern

3,9 km²

Gyrihaugen, Migartjern og kanten av Krokskogplatået sørover til Lårviktjern innehar alle de kvalitetene som forbindes med Krokskogen – eventyrskogen framfor noen. Sammen med Mørkgonga NR, utgjør forslaget til friluftslivsområde en meget verdifull helhet av natur og kultur, velegnet for friluftsliv og naturopplevelse.

Gyrihaugen har en fantastisk utsikt i alle retninger, og særlig er utsikten mot Ringerike og fjellene mot vest imponerende, men også gløtt av Oslofjorden i sør og over store deler av Krokskogen, gjør dette til ett av Markas beste utsiktspunkt.

Gyrihaugflaka har fjellskogpreg med stor variasjon. Vann og myrer beriker landskapet.

Migartjern er en idyll, rett oppunder toppen av Gyrihaugen, og med 5 minutters gange til Mørkgonga. Flere leirplasser langs vannet vitner om en betydelig bruk av området.

Migarbekken og Migaren er attraksjoner i seg selv, særlig i det ytre partiet går bekken flott ned i storslått granskog, før den hiver seg ut over stupkanten.

Partiet Skardtjern – Lårviktjern har stor variasjon i skogtilstanden, men fortsatt en betydelig mengde eldre skog. Den blåmerkede stien på denne strekningen er blant Markas best bevarte, og går delvis ut på stupkanten og delvis inne i roligere skogpartier.

Ute på kanten av stupet, på høyde med Muggerudmyra, ligger en mektig gravrøys fra bronsealderen, et sted med sterkt sus av historie, kombinert med storslått utsikt mot storgårdene på Ringerike.

Forslag til avgrensning av Gyrihaugen FLO.

Utsikten til fjerne fjell og til det rike landskapet på Ringerike er upåklagelig.
Foto: GA/NOA.

Bronsealderøys ytterst på Krokskogstupet vest for Muggerudmyra.
Foto: GA/NOA.

Sommerdag ved Lårviktjern.
Foto: GA/NOA.

Rik bakkevegetasjon øst for Lårviktjern.
Foto: GA/NOA.

Øskjevallsbrenna

3,9 km²

Øskjevallsbrenna, med sine store myrer, idylliske vann og en rekke skogpartier med gammel, variert skog er et viktig område for friluftslivet, med stor muligheter for naturopplevelse. En del hogster de siste årene har redusert områdets omfang, og det haster å få tatt vare på restene.

Forslag til avgrensning av Øskjevallsbrenna FLO.

Øskjevallsbrenna-området kjennetegnes av mange små og store myrer, tjern og putter. Her fra Stormyrtjern. Foto: GA/NOA.

Lysåpne, naturlige, lettgatte skoger. Foto: GA/NOA.

Øskjevallsbrenna er også et vintereldorado – i og utenfor løypene. Foto: GA/NOA.

FORSKRIFT OG FORVALTNING

Det forutsettes at det utarbeides separate forskrifter for landskapsvernområdet og for reservatene, basert på formålet med vernet. For landskapsvernområdet foreslås følgende formål:

Vernet av Nordmarka – Krokaskogen landskapsvernområde har som formål å sikre et stort, sammenhengende Markaområde med store biologiske og opplevelsesmessige verdier. Vernet skal gi grunnlag for bevaring / gjenskaping av et fleraldret, flersjiktet skogbilde.

For å oppnå målsettingen er det primært skogbruket som må reguleres, i tillegg til bevaring av spesielle natur- og kulturverdier og ivaretagelse av friluftslivets interesser.

Friluftsliv og idrett reguleres etter reglene i Markaloven. Det foreslås at hytter innenfor området tillates vedlikeholdt etter reglene i Markaloven, dog slik at veibygging og andre terrenginngrep, samt framføring av strømledninger, er forbudt.

For landskapsvernområdet foreslås følgende bestemmelser:

Alle inngrep som vesentlig kan endre naturmiljøet eller landskapets art eller karakter er forbudt, herunder

- Oppføring av nye bygninger, anlegg og faste innretninger,
- Tilbygg, ombygging og omfattende eksteriørmessige endringer av eksisterende bygninger og anlegg,
- Fjerning eller inngrep i kulturminner som gamle hustuffer, hageanlegg, rydningsrøyser, steingjerder, heste- og kjerreveier, stier m.m.,
- Plassering av midlertidige eller transportable campingvogner, skur, opplag m.m., framføring av luftledninger,
- Drenering og annen form for tørrlegging, graving, uttak, utfylling, planering eller lagring av masse,
- Gjødsling og bruk av kjemiske bekjempningsmidler,
- Bruk av ikke stedsegent plantemateriale
- Henleggelse av avfall,
- Utslipp av konsentrert forurensningstilførsel.

Opplistingen er ikke fullstendig.

Oppdyrking av naturlig beitemark og voller, og tilplanting av dyrka mark, beitemark og voller er ikke tillatt.

Skogsdrift skal foregå etter plan godkjent av forvaltningsmyndighetene innenfor følgende rammer:

- Skogsdriften skal legge til rette for bevaring eller gjenskaping av et variert og flersjiktet skogbilde og et stabilt landskapsbilde, som samtidig bidrar til å opprettholde skogens

Plukkhogd skog. Variert skogbilde gir grunnlag for store naturverdier og rike opplevelser. Foto: GA/NOA.

- biologiske mangfold og frambringe kvalitetstrevirke med høy densitet.
- Biotoper med vesentlig betydning for skoglandskapet, som arealer med lang kontinuitet, fuktskog, bekkedaler, berghammere, arealer med edellauvskog, spillplasser og dagområde for storfugl, og reirtrær for rovfugl med nærrområder, gamle lauvtrær, livsløpstrær m.m., skal bevares.
- Ved foryngelseshogst skal det benyttes utvalgshogster (bledning, plukkhogst, gjennomhogst, naturkultur) med sikte på å bevare eller etablere stabile, flersjiktete skoger. Der tidligere plantefelt har vokst seg så store at kronelengden på trærne er mindre enn halve stammelengden, kan det gis tillatelse til små frøtrestillinger (furu- og barblandingskog) eller små flater (gran). Slik tillatelse skal kobles med forpliktelse til å etablere og skjømte fram skog som egner seg for framtidige utvalgshogster. Forhåndsgjenvækst, innslag av lauvskog og busker, samt døde og døende trær skal bevares.
- Forynging bør skje naturlig. Ved bruk av selektiv hogst skal mulighetene for bruk av naturlig foryngelse utnyttes. Dersom det ikke finnes foryngelse av et visst omfang, kan det suppleringsplantes med naturlig forekommende treslag av lokal proveniens. På småflater skal det legges til rette for framtidig flersjiktet skog gjennom å tillate en naturlig lauvskjesjon som startkultur for ny granskog.
- Ungskogarealer og planta skog skal skjømmes i tråd med den naturlige treslagsdynamikken på stedet. Skjøtselen (ungskogpleie, avstandsregulering, tynning) skal legge til rette for lukkede foryngelseshogster der de naturlige forholdene ligger til rette for det.
- Ved skogsdrift skal terrengskader unngås. Hogst og framkjøring bør fortrinnsvis skje på frosset og snødekt mark. Ved fare for kjøreskader skal driftene stanses eller kjøretraseen skal gis en beskyttelse i form av barmatter, kavlebruer eller transportable matter.
- Ved skogsdrift og skogskjøtsel skal det ikke kjøres i stier og løyper. Disse skal ikke ødelegges av driften.
- Ved skogsdrift og skogskjøtsel skal det tas hensyn til kulturminner, slik at disse ikke ødelegges.
- Kantsoner mot myr, fuktskog, innmark, vann, vassdrag, stier og veier skal bevares.
- Egenartede og dekorative enkelttrær og grupper av trær skal bevares.

Bestemmelsene er ikke til hinder for

- Gjennomføring av militær operativ virksomhet og tiltak i ambulanse-, politi-, brannvern-, rednings-, oppsyns-, skjøtsels- og forvaltningsøyemed.
- Vedlikehold av fløtningsdammer som er i aktiv bruk i forbindelse med regulering av drikkevannsforsyningen.
- Slått av slåtteeenger på plasser og setre.
- Beite med lette husdyrraser.
- Vedlikehold av eksisterende stier, løyper og skogsveier. Forvaltningsmyndigheten eller den forvaltningsmyndigheten bestemmer kan gi tillatelse til.
- Tilbygg og eksteriørmessige endringer av eksisterende bygninger i tråd med bestemmelsene i markaloven.
- Opprusting og istandsetting av kulturhistorisk viktige anlegg, bygninger, veier og stier.
- Enkle tiltak for friluftslivet og arrangementer som ikke er i konflikt med verneformålet.

Forvaltningsmyndigheten eller den forvaltningsmyndigheten bestemmer kan gjennomføre skjøtselstiltak for å fremme verneformålet. Det skal utarbeides forvaltningsplan som skal inneholde nærmere retningslinjer for forvaltningen av området. Dersom skjøtselen går ut på å foreta tiltak i skogen, skal skogeier gis førsteretten til å gjøre arbeidet. Dersom det utføres av andre, og det genereres et overskudd, f.eks. i form av nettoinntekt fra salg av tømmer, tilfaller overskuddet skogeieren.

Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra vernebestemmelsene når formålet med vernet krever det, for vitenskapelige undersøkelser, arbeider og tiltak av vesentlig samfunnsmessig betydning og i spesielle tilfeller dersom det ikke strider mot formålet med vernet. Direktoratet for naturforvaltning fastsetter hvem som skal ha forvaltningsmyndighet etter denne forskrift.

Forvaltningsmyndigheten oppnevner et rådgivende utvalg bestående av frivillige organisasjoner som har sitt virke i Marka, naturforvaltningskompetanse fra kommunene og eksperter på alternative skjøtselsformer i skogbruket. Det rådgivende utvalget skal gi råd om planlegging og gjennomføring av skjøtselstiltak, og i saker av prinsipiell betydning for forvaltningen av området.

SKJØTSEL

SKJØTSEL AV SKOGEN I RESERVATENE

I reservatene skal det kun gjennomføres tiltak som fremmer verneformålet. Da det er en naturskogtilstand som stort sett kvalifiserer områdene til reservatvern, vil den beste skjøtselen som regel være fri utvikling. Imidlertid er det i de fleste reservatene mindre områder med mer påvirket skog. Slike områder kan underlegges en skjøtsel som bidrar til raskere tilbakeføring til en naturnær tilstand. Målet med en slik skjøtsel må være å skape stor/større variasjon i skogens struktur, og å forsere tilgangen på død ved og virkelig store trær.

Gammel naturskog i Grasdalskollen. Foto: GA/NOA.

SKJØTSEL AV SKOGEN I FRILUFTSLIVSOMRÅDENE

Det gjelder det samme for friluftslivsområdene som for reservatene, at det i hovedsak er en naturtilstand som ligger til grunn for vernet, og at fri utvikling er den beste skjøtselen. Imidlertid kan det være ønskelig med et visst uttak av virke dersom det oppstår store stomfellinger. Også her kan det tenkes at en restaurering av inneklemt industriskoger kan bidra til at formålet med vernet lettere oppnås.

SKJØTSEL I LANDSKAPSVERNOMRÅDET

I landskapsvernområdet er industriskogbruk (bestandskogbruk/ensalderskogbruk/skogplantasjer, med flatehogst og med tette plantinger av ett treslag i samme alder) forbudt. Kun et skogbruk som systematisk arbeider for bevaring eller gjenskaping av et flersjiktet, fleraldret skogbilde kan tillates. Det betyr at plukkhogst (bledning/gjennomhogst/naturkultur) og naturlig foryngelse skal være hovedregelen. For å sikre dette, skal all hogst foregå i samsvar med en skjøtselsplan som detaljerer skjøtselen i de ulike delene av landskapsvernområdet.

Eldre, variert skog skal alltid plukkhogges. Det samme gjelder skog i hogstklasse 3 og skog i hogstklasse 4 med liten grunnflatesum i forhold til skogens høyde (dvs. relativt mye lys, stor barmasse og relativt stabil skog).

Brede randsoner langs hovedvassdragene skjømmes med sikte på å bygge opp funksjonelle spredningskorridorer for artsmangfoldet. Det forutsetter at tømmeruttaket er mindre enn i resten av området, og at en god del trær for lov å vokse, dø og gjenvinnes i skogen.

Langs de gamle «gårdsveiene» skjømmes skogen med sikte på å etablere mest mulig stabilt skogbilde som kan gi vandreren en forståelse av hvordan skogen så ut i friluftslivets barndom.

Nylig plukkhogd skog.
Foto: GA/NOA.

Naturlig foryngelse i
plukkhogd skog.
Foto: GA/NOA.

Naturkultur

Uten at det behøver å være fastslått i en forskrift, vil vi her anbefale at skogsdriftene foregår etter prinsippet og metoden «naturkultur». Prinsippet naturkultur innebærer at skjøtselen av ethvert areal skal bidra til å nå målsettingen for den aktuelle skogen. I dette tilfellet er det primære målet å bygge opp en flersjiktet, naturnær skog med mange gamle, store trær. Innenfor en slik målsetting er det flere valgmuligheter for metodikk – naturkulturmetoden sikrer en best mulig økonomi innenfor de begrensninger som naturkulturprinsippet setter.

I praksis tas ut trær som ikke lenger greier å forrente sin egen verdi på tilfredsstillende vis; utvokste trær og skadde trær. I vårt tilfelle, der målet er en naturnær struktur, må en god del trær få lov å bli riktig grove, og en del av trærne må få vokse, dø og falle overende i skogen (betydelig økt antall livsløpstrær i forhold til PEFC skogsertifisering). Disse må avmerkes i elektroniske kart av tilstrekkelig nøyaktighet. De øvrige trærne over en viss modenhetsdiameter tas ut.

I enhver gruppe av trær som nytter de samme tilvekststressorsene velges det så ut en

dominant, det treet som raskest kan gi en stor inntekt. Dominanten befris for like store og nesten like store konkurrenter, mens trær som er mindre enn 3/4 av brysthøydiameteren til dominanten får stå igjen eller tynnes – dersom de står veldig tett. Trær som er så små at de har negativ driftsnetto (mindre enn 15 cm i brysthøydiameter) settes igjen og avstandsreguleres evt. seinere. I en slik flersjiktet skog vil det ofte være rikelig naturlig foryngelse som får ideelle forhold etter utvalgshogsten. Der slike ikke finnes i tilstrekkelig grad, må det foretas en suppleringsplanting.

Resultatet av en slik skogsdrift vil være en flersjiktet skog med mange grove trær og etter hvert en del død ved, og der en god del trær (dominantene) raskt får høy verdi fordi de fristilles fra deler av konkurransen med andre trær og kan høstes etter relativt kort tid (lav rentekostnad), og man får en nær gratis naturlig foryngelse.

Som en gunstig effekt av et slikt skogbruk, får man trevirke av vesentlig høyere kvalitet enn i industriskogbruket, som følge av at naturforyngelsen og de små trærne vokser opp i skyggen av større trær. På den måten får de en sein ungdomstilvekst, med smale årringer, lite eller ingen «ungdomsved» og lite og tynn kvist i de nederste stokkene – alt sammen viktige kjennetegn på virke av spesielt god kvalitet.

For det i hovedsak tas ut store, utvokste trær, vil man raskt få en økning i andelen sagtømmer og i gjennomsnittsstørrelsen på stokkene som tas ut – begge deler svært viktig for en god økonomi. Denne merinntekten kompenserer fullt ut for merkostnadene ved å plukke enkelttrær.

Gratis naturlig foryngelse og det at man ikke lenger benytter dyr hogstmaskinkapasitet på å hogge dimensjoner med negativ lønnsomhet, bidrar til at denne hogstformen i de fleste tilfellene kommer ut bedre enn industriskogbruket.

Baksiden av medaljen er at slik skjøtsel krever mer kunnskap hos planleggerne og opp læring i teknikker for ikke å skade gjenstående skog hos entreprenørene. Det fordrer også større tilstedeværelse for å følge med på foryngelse og utvikling av skogen.

Naturkultur kan gi god lønnsomhet gjennom kvalitetsproduksjon av tømmer. Ikke størst mulig volum, men størst mulig verdi.
Foto: GA/NOA.

Unntak fra hovedregelen

I noen spesielle tilfeller kan det være riktig å dispensere fra hovedregelen om utvalgs-hogst: Når eldre, tett planteskog (hogstklasse 4 og 5) er høyt oppkvistet (kronen dekker mindre enn 50 % av stammelengden) er sannsynligheten for at bestandet vil kollapse i storm eller snøvær etter en uttynning betydelig. I disse tilfellene kan mindre flater hogges, men med flere begrensninger: Variasjoner i skogstrukturen i bestandet må benyttes maksimalt for å redusere størrelse på hogstflatene. Alle trær mindre enn 15 cm i brysthøydediameter, alt lauv og all furuskog skal stå igjen uskadd. Det skal tillates at en generasjon med naturlig lauvskog får etablere og utvikle seg, og at ny granskog etablerer seg naturlig i skyggen av denne skjermen. All død ved må bli igjen i bestandet.

Utdrift av tømmer

Utdrift av tømmer i landskapsvernområdet skal i hovedsak foregå på tela og snødekt mark. Ved evt. sommerdrifter skal bæresvak mark tildekkes, slik at hjulspor unngås. Drift skal stanses dersom skader ikke er til å unngå. I de delene av landskapsvernområdet hvor det er mye industriskog samlet på ett sted, kan det vurderes om det skal gis dispensasjon fra byggeforbudet for bygging av tømmerselepe med fast bæredekke, men med naturlig skogsvegetasjon som overflate. En forutsetning er selvsagt at det ikke foretas varige inn-grep i landskapet.

Slik skal det ikke se ut!
Foto: GA/NOA.

SKJØTSEL AV MARKPLASSER OG SETRE

Plassene og setrene kan være av stor biologisk og kulturhistorisk verdi. Vollene og innmarka på disse stedene kan ha stor biologiske verdier tilknyttet slåttemark og beiteenger. Det er derfor ønskelig at disse underlegges en skjøtsel som bevarer og restaurerer slike verdier. En grundig undersøkelse av slike biotoper bør gjennomføres før tiltak settes inn, slik at man har et referansepunkt for arbeidet og kan sette inn målrettede bevarings-tiltak. Eldre bygninger fra setertiden bør settes i stand som en del av skjøtselen, og det offentlige bør bidra til slik bevaring økonomisk.

Slåtteengene på plassene og setrene bør skjottes, som her på Finnerudseter.
Foto: GA/NOA.

SKJØTSEL AV STIER, LØYPER OG HISTORISKE VEIER

Formålet med vernet er, i tillegg til å bevare og restaurere biologiske verdier, å gjøre det mulig for publikum å oppleve skogen, slik den var i friluftslivets barndom. Det er derfor ønskelig å opprettholde de stiene og løypene som går gjennom området, og å bevare en del opprinnelige stier og løyper i en slik tilstand som de var før krigen. Imidlertid må det også opprettholdes et godt tilbud for skiløping, slik det utøves i dag, med faste traséer for tynge maskinpreparering. For å ivareta både bruks- og bevaringsinteressene knyttet til friluftsliv, må det derfor etableres et sti- og løypekart som klarlegger prepareringsgrad i de ulike traséene. Inngrep av hensyn til vinterfriluftsliv må gjennomføres så skånsomt at de ikke ødelegger opplevelsesmulighetene for barmarksbrukerne.

I området er det betydelige rester av et nettverk av gamle «gårdsveier», dvs. kløvstier mellom de ulike plassene og setrene og bygda. I tillegg til å være kulturminner fra markabosettingens tidligste tider, er disse stiene også et viktig element i friluftslivets historie i Marka. De tidligste blåmerkede stiene ble lagt på slike «ikke rodelagte gårdsveier». Bevaring av disse forutsetter at de ikke benyttes som kjøretrekk for skogsmaskiner, at de underlegges en viss restaurering og skjøtsel og at randsonene til «veiene» skjottes med sikte på å opprettholde opplevelseskvaliteten.

KONSEKVENSER

KONSEKVENSER FOR BIOLOGISK MANGFOLD

For mangfoldet av arter og naturtyper i Marka, vil et slik vern gi en sterkt bedret og mer langsiktig beskyttelse. Fra å verne spredte enkeltområder med store naturverdier, til å se landskapet som en helhet, der industriskogbrukets fragmentering av gammel, naturlig skog erstattes av et skogbruk som bevarer og gjenskaper egnede biotoper og spredningsveier for et sett med arter som har Nordmarka og Krokskogen som en kjerneregion for sin gjenværende utbredelse i Norge. Dette gjelder humid "lappkjukegranskog" (lite påvirket naturskog med høy kontinuitet i læger) og "tåkegranskog" (stabilt humid skog med mye skjeggglav) med tilhørende artsmangfold. Spesielt indre deler av Marka, sentrert rundt Spålen-Katnosa og Oppkuven, har mye gammel naturskog og mange verdifulle lokaliteter, noe som utgjør en nasjonalt viktig landskapsøkologisk konsentrasjon av slike miljøer, som muliggjør overlevelse også for kravfulle arter. Naturskogen i Marka er imidlertid betydelig fragmentert, og større sammenhengende områder er få. En restaurering av skogen til en mer naturnær struktur vil redusere fragmenteringsvirkningene.

Disse blir vinnere ved et omfattende vern: huldresty, lappkjuke og storporet flammekjuke.
Foto: GA/NOA.
Foto: GA/NOA.
Foto: THH/Biofokus.

KONSEKVENSER FOR FRILUFTSLIV OG NATUROPPLEVELSE

For markabrukerne vil dette vernet gjenskape og vedlikeholde det skogbildet som dannet rammen om turlivet i friluftslivets barndom. Naturopplevelse og muligheten for å knytte et personlig forhold til områder og forekomster, er et fundament for friluftslivet. Gjennom flatehogstskogbruket forsvinner skogens naturpreg, og man kan aldri være trygg for at yndlingsstedet eksisterer ved neste besøk. Kombinasjonen bevaring av spesielt verdifull natur og en naturbevarende skogskjøtsel er svært verdifull for friluftsliv og naturopplevelse.

Mulighetene for opplevelse av urørt natur og sjeldne arter må bevares for etterkommerne. Tenk om også våre barn kan få oppleve å sitte og se utover intakte skoglandskap!
Foto: GA/NOA.

KONSEKVENSER FOR SKOGBRUKET

For skogbruket kan vern synes synonymt med dårlig lønnsomhet. Men det er det ikke. I de områdene som vernes som naturreservat gis skogeieren full erstatning – langt mer enn det som hadde vært mulig å oppnå ved hogst. Erstatningen er skattefri. Stortinget har nylig vedtatt at vern av friluftslivsområder skal erstattes etter de samme prinsippene som reservatvernet.

Også for vern som landskapsvernområde skal det etter naturmangfoldloven utbetales erstaning som kompenserer for ulempene vernet medfører. Verneforslaget legger opp til at det i områdene mellom reservater og nøkkelbiotoper/naturtyper skal drives en annen form for skogbruk, men som er like lønnsomt som industri-skogbruket. I stedet for snauhogst, plukker man ut enkeltrær som er ferdig utviklet, skadde trær og trær som hindrer verdifulle framtidstrær i deres utvikling.

Selve utdriften av tømmer er noe dyrere enn flatehogst (15-25 %), fordi maskinene må

: Lønnsomheten i et plukkhogstskogbruk er overraskende god. Mer verdifullt tømmer kompenseres for dyrere drift, og nær gratis naturlig foryngelse og kort ventetid til nytt tømmer kan høstes gjør at slik hogst er minst like lønnsom som snauflate-skogbruket.

bevege seg lenger for å få tak på trærne, men dette kompenseres fullt ut av økt gjennomsnittsstørrelse på trærne og en større andel av sagtømmer og andre verdifulle sortimenter. I tillegg spares store summer til gjenplantning. Den naturlige foryngelsen som finnes i enhver skog, overlever lettere plukkhogst enn flatehogst. Og synes vi at naturen er for treg, kan vi supplere den naturlige foryngelsen med kulturplanter. Fordi vi har en kontinuerlig foryngelse og tilvekst, kan vi med ganske korte mellomrom (15 – 25 år) komme tilbake og hente ferdig utvokste trær – ikke vente i hundre år før gevinsten kan hentes ut, med det rentetapet slik venting medfører.

Fordi skogen i et slik skogbruk vokser opp i skyggen av større trær, slik de gjør i naturskogen, får de en fantastisk kvalitet; små og få kvister og tette årringer. Sterkt og godt virke til mange slags bruk – kvalitet som er svært sjelden i plantefeltene.

Ved bruk av naturkultur, kan konsekvensene for skogbruket i landskapsvernområdet oppsummeres som følger:

- Hogst av modne, store trær med lav driftskostnad pr kubikkmeter tømmer.
- Større gjennomsnittsvolum per tre .
- Større skurtømmerandel.
- Foredling av kvaliteten i framtidsskogen; skadde trær fjernes, slik at de beste trærne får bedre levekår.
- Fristilling av trær som raskt får stor verdi, kortere tid til neste hogst.
- Slipper å hogge trær som har negativ verdi (Mindre enn minste drivverdige dimensjon).
- Billig foryngelse med høy nåverdi.
- Foryngelsen er fleraldret.
- I prinsippet er alle gjensatte trær + forhåndsforyngelse + naturlig foryngelse etter hogst en del av foryngelsen.
- Foryngelse i form av et tre som kan hogges om 25 år er vesentlig mere verdt enn 4 planter som må pleies i 80 år før de gir nettoinntekt.
- Suppleringsplanting kun der det er «hull» i den naturlige foryngelsen.
- Lite eller intet behov for ungsogpleie. Denne kan gjøres samtidig med planting eller andre tiltak.
- Dyr blinking av hva som skal hogges, men som betales mange ganger tilbake i form av maksimal nåverdi av framtidsskogen. Blinking = "utgift til inntekts ervervelse".
- Noe høyere transportkostnader i terreng.

- Noe høyere administrasjonskostnader.
- Totalt kan påregnes 15 - 25% økning i driftsutgiftene.
- De økte driftsutgiftene kompenseres umiddelbart gjennom større andel sagtømmer o.a. verdifulle sortimenter, samt gjennomsnittlig grøvre tømmer.
- Foryngelsesutgiftene blir lave.
- Liten "tidskostnad". Inntektene fra de neste hogstene kommer mye nærmere i tid enn etter et fullbrakt omløp med industriskogbruk. Restbestandet = dominantene + rekruttene blir fristilt og får en rask tilvekst, og blir fort hogstmodne.
- Bedre kvalitet på lang sikt. Smale årringer og tynn kvist. Framtidig konkurransefordel
- Volumproduksjonen på lang sikt blir omlag den samme som i flatehogstskogbruket, men verdiproduksjonen mye større pga. mer verdifulle produkter, med kortere ventetid.

Etter naturmangfoldlovens erstatningsregler skal det betales erstatning for tapte inntekter, også ved vern som landskapsvernområde. Det antas at skogen i landskapsvernområdet kan drives med like god eller bedre økonomi enn i dagens industriskogbruk. For å motivere omlegging og skjøtsel i ønsket retning, bør det likevel utbetales noe erstatning eller kompensasjon for omleggingen av driftsformer.

KONSEKVENSER FOR ANNEN BRUK AV OMRÅDET

Vedlikehold av stier og løyper kan videreføres. Etablering av nye stier og løyper som krever terrenginngrep, må godkjennes av Fylkesmannen.

Vedlikehold av bygninger følger Markalovens regler og praktiseringen av disse. Oppføring av nye bygninger tillates ikke, utenom der disse kommer til erstatning for eksisterende bygninger (f.eks. ved brann), og har en størrelsesmessig avgrensning og et visuelt uttrykk som er i tråd med markalovens bestemmelser.

Ordinært friluftsliv er ønsket. Arrangementer og løp kan godkjennes etter markalovens regler.

LITTERATUR OG KILDER

Hofton, Tom Hellik (2025):

«Naturfaglig kartlegging av skog i Nordmarka 2015». Biofokusrapport 2016-5

Holmen, Thora Margrethe (1973):

«Kulturminner i Oslomarka». Miljøverndepartementet

Løset, Frode (2011):

«Kartlegging av friluft- og naturverdier i 32 utvalgte områder i Oslomarka.» SWECO

Svantesson, Sten (2009):

«Naturvärdesinventering av skogar i Oslo Nordmark». Utarbeidet for NOA

NOA (1998): «Stiregistreringen»

NOA (2000): «Grønn liste for Marka»

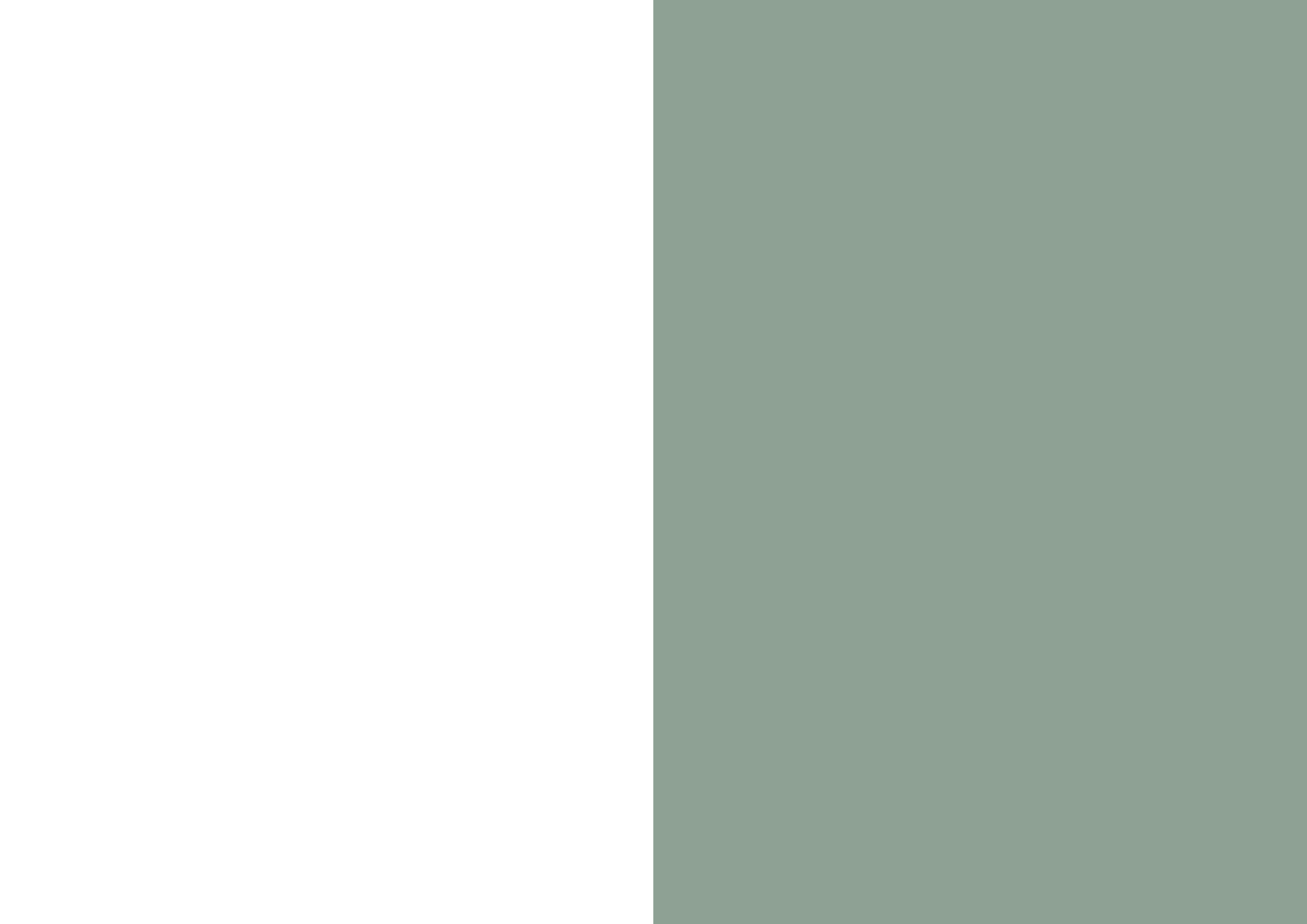
NOA (2010): «Verneplan I for eventyrskog» (www.noa.no)

NOA (2011): «Verneplan II for eventyrskog» (www.noa.no)

www.fmoa.no

www.naturbase.no

www.artskart.no

Naturvernforbundet
i Oslo og Akershus